تموير ابوعبد الرحمن الكردي

له چاپیراوه کانی کوزی ژانیاری کورو زنجیره ی دیاندندوه ی محله پوری نهده بی مورد ، دماده (۱۱۱

THE PARTY OF THE P

دروان ودوان

" ميرزا عديدوررومي سايلاني ..

بيونينوه : محمد و عمل قدره داغي

چانجانے کی گوزی زانیاری کورد بعندا - ۱۹۷۸

MANAGER STATE OF THE STATE OF T

له چاپراوه کانی کوزی زانیاری کورو

ولولى وه فالى

" ميررا عهبدورزه عيى سابلاحي "

لێکۆٽينەوەي :

محدمه وعمل قدره داغي

74

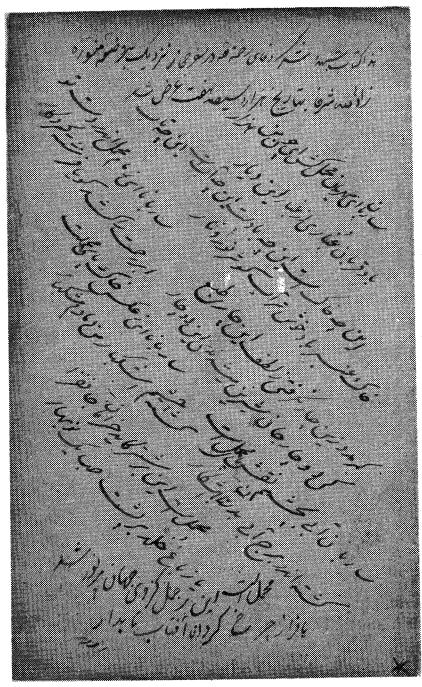
چانجانه ی کوری زانیاری کورد مجمعالی الدین مردو

م مطبوعات المجسب للعسل لمالكروى

ريوان وفائي «المرذا عبدالرحيم الساوجبولاقي»

تحقیق محمد علی القر **دداغی**

مَطبعة المجمع التي المالكروي معاد - ١٩٧٨

وینسهی لاپهرهی یه کهمی نسهو پارچه شیعره فارسییهی لای کاك مهحمود نهحمهدهوه دهستم کهوت .

بازر فالمان والتركم وكالوزاء الفتصددا أرباحك وتلقش بالمزنز بحرائه كرزنزان وللهرنس وروري فال وروي بنائس وعلوه ووالوثرون كلف م للدنسان أوراهارات بعيرالاه فيزنار أبريلان وأوزرت المان وأولانف المركة وروازة كرام فأعرابا كران دلامز كراد و المسائل المراز المان المراز بالمان بعث بحدار به ابعر روية بريار بخ مرد كورت طوا مذ بن النادول بريد روان الم برين ويتروه وزياته جاركم بزرام برزور والمناء يزن بود على برايومونا بوی رم انگره برسن سر بالبراع فالمجن الحرافال ويبريزا فرين المجل ويونها أكرها ومريدا طوي الماتخر العوزي بالبراخ إنداد بالحلق بالقية الإوروع وإراري نزوزن فيالن كالمدورة المنافعة المنافعة المنافعة المنافعة 100

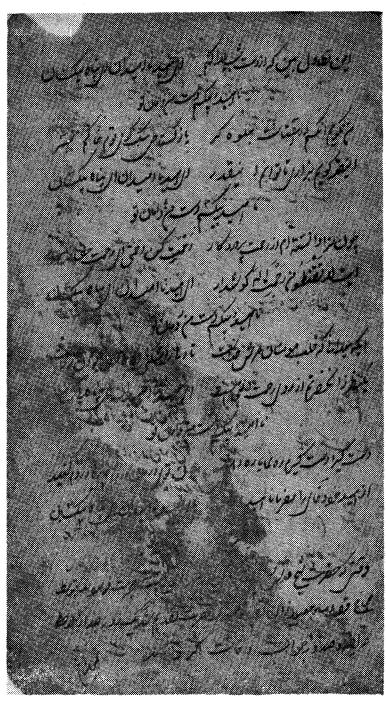
وینهی لاپهره (۷۷)ی نوسخهی (خ) ۰

عالى ما يا كالرين بر ما بالله كالريام براه لوالدو بالزوز زوجان مواس متاياتها والزاهرا فالهامان لامان ت د بدرن میک ملسان این مراقع می اید و درت او اطراق این ایا مین الوارة دروانهم تزاوعتها أوالرام المعري أشراع بذاهران كالم چاد برزه برزه در در در در در در در میناند. چاد برزه برزه در در در در در میناند برخان برخان پروامنوفوا و مندیت فرموجرا فزی^ج وصولزیان دیتر سیده طوف های ببريا بي بزن بوع مة ويكن للجريد أثبن بزاطران للعين 20-18-18 وبالغرائر بالمرافزات والأثون المرازان والأبرار أرانان فان وت سردور در در

ویننمی لاپمزه (۷۸)ی نوسخمی (خ) .

الجوار والأفراع والمراب وبالمامين والأفاق مراكا وين الموالدون والمنابث والكراء ومداول نوام والدمان التي المقرش كوالهوال المسترود والمالانست بالأداران للمح والإلاكون والمناخ ومايون والإلالهافان المفاول والمرازية المرازات والمرازين المستق وال فرائع المعالات الموجع المعالم المعارض المستري مترون واركون والأناث والمعارك والمراركة العمل والأراق في الإيران عاد من الم<u>لا المرا</u>ور المالية بطارت الزول ويلكم الحافي أوالإي ارتزوش فسيسارا الز 100

وينهي لاپهڙه (٦)ي نوسخهي (خ) .

ویّنهی لاپهرّه یه کی نوسخهی (خ) ، بهشی فارسی

وصیبه ت بی که دمردم شدخت و تابویت ملدعه ریدن مدتاعاله م بزانت من شدهیدی متامه قت یارم

* * *

بلامه علوم بنی کے و ژراوی کیم یارات وہ صیبه ت بن ؛ چراغی تورب دتم هه رده سته گونی بن پاش وه ف ات من

* * *

غەزەلى طورف يى مىن قىدىط نىيىد بەوئازكىيىد بۆلەبەركىردىن دائىلى قىدرزانىدەويى

بۆیه ئهگهر خوینهریک بیهوی توزیک باری راستی شیعریک یان پارچه شیعریک له شیعری ئه شاعیرانه بدوزیتهوه ئه بی به شوین کوتترین چاپدا بگهزی ، که ئهمهش پیچهوانهی باری لیکولینهوه و خزمه تی ویژه به ، چونکه ههر بهرههمیک چهند جار بلاوبکریتهوه ده بی جار لهجار زیاتر راست بکریتهوه و جوانتر و پوخت تر پیشکه شی خوینده واران بکری ه

دیوانی و مفایق یه کنیکه له و دیوانانه و تائیستا چوار جار به چاپ گهییوه، به لام، به داخه و هه ر جاره ی کنومه لیک هه له ی تیدا زیاد کراوه و چه نـــد

گو لۆ له گری کو یره ناو شیعره کانی خراوه، به شیوه به او ا که بی پارچه شیعریک دهخو ینریته وه و هیچی لی و هرناگیری و نازانری باس و مه به ست له شیعره که دا چییه! کهم ده رده ش گه لی هی هه به به له سه رقی هه مقیانه وه: شیوه نقوسینی کون _ واته: به کارهینانی رینقوسی فارسی له نقوسینی کوردیدا _ که به راستی که سیک زور شاره زای که و شیوه نقوسینه نه بی و له کیشه کانی شیعر کاگادار نه بی ، ناتوانی بنچینه و بناغه ی راستی پارچه شیعریکی کوردی ، که به و شیوه نوسراییته وه ، بدوزیته وه ،

هۆیه کی تر ئه وه یه : زوری ئه وانه ی تا ئیسته هه و لی بالا و کردنه وه ی هو نراوه و دیوانی شاعیرانی کوردیان داوه شاره زاییه کی باشیان له جوره کانی شیعردا نه بوه و چه شی هه مق سه رچاوه و جو گه یه کی ئه ده ب نه ب قون و سیعردا نه بوه و چه شی هه مق سه رچاوه و جو گه یه کی ئه ده ب دوستان سامه ر هو یه کیش س نه یا نویستوه که لک له شاره زا و ئه ده ب دوستان و مرکرن و بو ساخکر دنه وه ی جیگه ی ورد و شیعری ناسکی دیوانه کان په نایان بو به رن ، جگه له وه ش که هه ندی کات مه به ست له بالا و کردنه و هی دیوانه کان یان ناو و شوره ت ، یان په یدا کردنی پاره و دارایی بوه!

هۆیه کی تر ئه وه یه : هه ندی له وانه ی دیوانی شاعیرانی کوردیان چاپ کردوه ، هه نساون عاسته و خو (به خه یانی خزمه ت به زمانی کوردی !) شیعره کانیان له و شهی بینگانه که و و بیژنگ کردوه و خواوه کیلی ، له لای خویانه و شهی وایان داناوه شاعیر نه زانیویه تی و نه بیستویه تی، وه ره نگبی ئه گهر خوی له ژیاندا بوایه به هیچ جور ماوه ی نه دایه ئه و که سانه به و شیوه گون برنی باخچه ی شیعری بکه ن (۱) .

⁽۱) ماموّستا گوران که له ژیانی خوّیدا به شینك له شیعره کانی به چاپ گهیشتون و ، خوّی پیشکه شی خویّنده وارانی کردون ، دوای ئهوه ی گورّان به سهر شیّواز و بیریدا هاتوه و گهلی شیّوهی شیعری گورّیوه و ههندی ریّبازی بو دواجار خواحافیزی لی کردوه ، ناماده نهبوه ههنسی برّاری شیعره کونه کانی له و شهی بیگانه بکات و ، به ناشکرا زیانی نهو براری شیعره کونه کانی له و شه ی بیگانه بکات و ، به ناشکرا زیانی نهو

ئهمانه بونه ه ه ق شاررا ه وه ی رقی راستی گه لی شیعر و ه ق نراوه ی شاعیره کانمان و خوینه ری دیوانی ئه و شاعیرانه ههست به تام و چیژی بیری شاعیره که ناکا و زور جار ، له باتی خوشی بیر کردنه وه ، له گه ل په ستی و په ژاره دا رقبه رق ئه بی •

به رای من ، له کاتیکدا ههندی بیر و رای تایبه تی ده رباره ی شیعری کلاسیکی بلاو ده بیته وه (۲) ، په رده رامالین له سه ر ئه و ههه و ناریکییانه و ده رخستنی رقی راستی ئه و دیوانانه و نرخاندنی ئه و شیعرانه و ریزگرتنی خاوه نه کانیان ئه رکیکی گهوره ی سه رشانی شاره زایان و ئه ده ب د وستانی کورده و ، ئه م کاره تا دوا بکه وی زیاتر گران ئه بی و ، زیاتر مهترسی نه د و زینه وه ی رقی راستی مه به ست له شیعره کان په ره ده سینی ه

وهك وتمان ديوانى (وهفايت) يهكيّكه لهو ديوانانهى تا ئيسته چهند جار به چاپ گهييون ، بهلام دوّباره بهداخهوه ههر جاريّك گهلي ههلهو راى سهيرى تيّدا بلاوكراوهتهوه ، بــه كورتى بليّين هيچ جاريّك لــهو جارانه

کاره ی بق خوتنده و اران رون کردوه ته وه . (بتروانه: به هه شت و یادگار ، گوران ، ل : ۱۳ ، چاپی دوه م ، ۱۹۷۱) .

⁽۲) ههندیک له خویددهواران رایان وایه: که شیعری شاعیرانی کونمان مردون و همل و مسهرجی ژیسانی هاوچهرخیسان لهده سداوه و خوپیوه خوبیو هخریک کردنیان شتیکی زیاده و ، ره نجدان له گهلیان بی هوده یه لیره دا نهوه م بیر که و ته و مروزیک چومه کتیبخانه ی ده سگایه که ده سگا رو شنبیر یه کوردیه کان و داوای دیوانیکی (وه فایی) م کرد، لی پر سراویکی کتیبخانه که پاش ههندی نهم دیو و دیوکردنی کتیبه کان و گهران بسه ناویاندا وتی: زور جیگه ی شانازیمه که دیوانی شاعیری واله کتیبخانه که ماندانیه!!

دەستىكى شارەزا و ئەمىنى لەگەل نەبوه و ، ھەولى ئەوەشىكى بۆ نەدراوە زياتر شىيىرى وەفايى بدۆزرىتەوە و لەگەلى چاپبكرى ، بۆي دەبىنىن دواچاپەكە ھىچ جۆرە زيادە و جياوازىيەكى ئەوتۆى تىدانيە نرخىكى تايبەتى بە دىوانەكە بدا !

ماوه یه ك له مهوپیش دیوانیکی ده سخه تی (وه فایت) م ده ست که وت ، پاش هه ندیك به راورد له گه ل دیوانه چاپ کراوه کاندا بوّم ده رکه وت که نهم دیوانه سخه ته سخه ته سخه ته سخه یه کی نایابه و به چاکترین دیوانی وه ف ایت که ژمیرری ، که تائیسته به رده ست که و تبی ، بوّیه پیشانی چه ند ماموّستای شاره زا و نه ده بدوّستم دا که یه ك بهیه ك زیاتر نرخی نه و دیوانه یان روّن نه کرده و و بایه خی زیاتریان نه دایه و ، هه موّس تیکوّا رایان وابو که سه رانسه ری نه و دیوانه جاریکی تر چاپ بکریّته وه ، منیش له به رئه موّیانه ی خواره و مراکانیانم په سه ند کرد:

۱ گهم دهسخه ته (۳۸) پارچه شیعری کوردی و (۹۲) پارچه شیعری فارسی تیدایه که تا ئیستا به چاپ نه گهییون ۰

۲ به نیسبهت ئهو شیعرانهوه که تا ئیسته بلاوکراو نه ته وانری له رقی ئهم دیوانهوه تا ئه ندازه یه کی زور رقی راستییان بدوزر نه و له و هه نه و ناز نکییانه ی تیایاندان رزگار بکرین .

۳_ ئهم کارهی من پالپشت و یاریدهر ئهبی بو ههول و تهقالایه که له مهولا له گهل شیعره کانی وفایت دا بدریّت ، چونکه بینگومان ئهم کارهی من دوا هه نگاوی ساخکردنه وهی شیعری وه فایت نیه و ره نگه روّژانی داها تو گهلی هوّنراوه و روداوی به که لکمان ده رباره ی وه فایت بو ده ربخه ن که تا ئیسته هیچ تیشك و تروسکه یه کیان له ئاسوّوه دیار نیه ۰

ريبازم له نوسينهوهي ديوانه كهدا :

۱_ نوسخه کهی لای خوم به ئهصل داناوه و ، به گویرهی توانا ههولم بو ساخکردنه و می داوه و گوریومه ته سهر رینوسی ئیستای کوردی ۰

7 به داخه وه چاپه کانی پیشق گه لیک جیگهی گومانن و ، بن ئه وه نهشیان به نوسخه دابنرین و ، بن لیکو لینه وه به راور دیان له گه ل بکری و ، گه لینکیش هه و لم دا ئه و که شکو ل و ده سخه تانه ی چاپه کانی پیشقیان له به رهه لگیراوه ته وه به ده س به ینم ، به الام هه و له کانم بی سق د بق ن اله گه ل ئه وه شدی جار ل ه ساخکر دنه وه ی به شبی بالا و کراوه دا سق دم لی وه و رگر تون و جاری و ه هاش بوه و شه یه ک یان نیوه شیعرینکم لی وه رگر تون و له په راویزه وه ئیشاره م بن کر دوه (۱) ه

سے ئه گهر شیعریّك له چاپه كاندا هه بى و لاى من دەست نه كهوتبى له شویّنى خۆیدا نوسیومه و باسم لى كردوه ٠

٤_ ههر شيعريّك _ له بهشى بلاوكراوهدا _ له دهسخه ته كهى لاى
 مندا ببي و له چاپه كاندا نه بي له تيو دق كهوانهى ئاوادا [] دامناوه ٠

ههر شیعره بۆ خۆی مهعنایه ههر شیعره بۆ خۆی مهعنایه ههر شیعری ئیشارهم بۆ جیاوازی پاش و پیش کهمتر کردوه .

٦ ـ زۆرم مەبەست بق ماناى شىيعرەكان لىك بدەمەوە ، بەلام پاش

⁽٣) ئەم ھەول و كۆششەم بە راز و گلەييەك لە گەل مامۆسىتا گيودا باس ئەكەم .

⁽٤) پهنا بردنم بو لای دیوانه چاپه کان وه ک شتیکی ناچاری وایه ، چونکه ، وه که لهمه ولا باسی نه کهم ، ده سخه ته کهی خوم شر و دلو پهلی دراو و پهرپوته .

هه ندیک هه نسه نگاندن و خهریک بو نیان بوّم ده رکه وت نهم کاره له توانای مندا نیه ، نه مهیش له به ر چه ند هویه ک ، له سه روّی هه مویانه و ه و هایی صوّفی مه سره ب بوه و شیعره کانیشی به زوّری روانه تی نهویندارییان پیّوه یه و رایه کیش له سه ر نه و هه که و هه مو روانه ته نه و ینییه ش هه ر له چاوگهی ته صه و و فه و و ه فایی شیعری نه وینی نیه .

زیاد لهمهش گهلی زاراوه و ناوی شتومه کی وای به کار هیناوه له زوّر ئهدیب و خوینندهواری گیسته یاخی ئهبن • جا من لیرهدا به و پهری ئهمانه ته و پی له نه زانینی خوّم ئه نیم و باریّك بزانم بوّم بار ناکری له سهره تاوه خوّمی پیّوه ماند و ناکهم (٥) •

٧ هه نديك ورده تيبينى پيويست بهرانبهر به نوسينهومى ديوانه كه هه به خالانهى خوارهومدا ديارييان ئهكهين :

أ ـ نوسه ری ده سخه ته که گه لیخ جار (دامان)ی به (دمان) نوسیوه، ئیمه ئهو جینگایانه مان راست کردوه ته وه ه ه ندی جاریش لـ ه په راویزدا باسـمان کردوه ۰

ب له دهسخه ته که دا (نرکس) نوسراوه که هه ننه گری (نـهرگس) بی ، به لام پاش ئه وه ی له ماموّستا هینمن و چه ند که سی که م پرسی و تینکرا ئه وه یان سه لما ند که له شینوه ی موکریدا (نیرگس) ئه نین نه ك (نهرگس) په یره وی ئه و ریبازه م کرد و هه موّم به (نیرگس) نوسی ، هه ر به م پیهش له سه ر نوسینی (روّح) نه ك (روّح) و (کوتم) نه ك (گوتم) روّیشتوم ،

⁽٥) که ئه نیم : مانای شیعره کانی وه فایح نازانم ... مهبهستم ئهوه نیه که همر هیچیان لی نازانم ، به نکو ره نگه مانای به شی زوّری ئه و شیعرانه بزانم و بتوانم باسیان لی بکهم و لیّیان بکوّ نمهوه ؛ به لاّم هیشتا ئهوه ی که مانای نازانم همر زوّره و باری لیّکوّ نینهوه ی پیّویستی به گهلی لیی زانین و پسپوری ئمین و به پرسیار و یارمه تی ئهم و ئهویش ناگاته ئهنجام.

ئه گهر شتیك وا نه بی لــه بیر كراوه .

ج ـ نوسهر هه ندی جار (ئايينـه) و هه ندی جاريش (ئاوينـه)ی نوسيوه ئيمه (ئاوينهمان) پهسه ند کردوه ۰

د ــ نوسهر گهلی جار هه له ی کردوه و زوّر جاریش نوخته و شتی وای له بیر کردوه ، ئهوه ی هه له که زوّر روّن بی و شته که ش بچوّك بی ، وهك نوخته باسم لی نه کردوه ، بی ئهوانی تر له پهراویزهوه باسم کردوه ،

هـ ههر وشهیهك ، یان جیّگهیهك له دهسخهته کهدا به باشی بوّم روّن نه بق بیّته وه به گومانه و م نوسیومه و له ناو دوّ که وانهی [!] ئاوادا دامناوه.

و ــ گەلىٰخ جار (بېينىم) ى بە (بە بىنىم) نۆسىيوە ، ئىێمە بەلامانەوە ھەلە بوه و چاكمان كردوه .

ز ـ چەند پارچە شيعر سەرەتاكانيان وەك ناتەواو دەرئەكەوى ؛ بەم شيوە كە كۆتايى ھەردۇ نيوەى شيعرى يەكەمى ئەو چەند پارچە وەك يەك نين، كە ئەمەش لە شيعرى كۆندا بە تەواو ناژميرريت، بەلام جيگاكان لە يەك و دۇ بە دەرن ، بۆيە رەنگە شاعير خۆى ئەو كارەى كردبىي .

همول و کوششم بو ساخکردنهوهی ئهم دیوانه:

باری ئالۆزى و ناھەموارى رىنىقسى كۆنى كوردى ـ كە لە راستىدا دروست نيە بەو رىنىقسە بوترى (رىنىقسى كوردى) ؛ چونكە يان رىنىقسى عەرەبى يان رىنىقسى فارسىيە ـ لە خويندەوارانى كورد شاراوە نيە و ھەر خويندەوارەى يەك دۆ جار چاوى بە دۆ سىخ لاپەرە دەسنىقسى كوردى دىخويندەوارەى يەك دۆ جار چاوى بە دۆ سىخ لاپەرە دەسنىقسى كوردى دى ـ دە سال لەمەوبەر كەوتبى ئەزانى كە چەند بە زەحمەت بارى راستى مەبەست لە شىعرىك يان پارچە شىعرىك ئەدۆزرىتەوە و لەناو چەند جۆر ئىجىيمالدا ئىجىيمالىدا ئىجىيمالىدا ئىجىيمالىدا ئىجىيمالىدا ئىجىيمالىدى ھەل ئەبىرىرى ، چونكە كاتى وا ھەيە تەنھا وشەيەك ،

منیش که نهم دهسخه ته ی دیوانی (وه فایت) م ده سکه و ت ، جگه له شری و د نو په لی دراوی و په رپوتی په زه کانی ، نهم قورته گه و ره به پیش به و که نه بی نه و رینوسه کو نه به رینوسی کوردی نیسته بگوزم و نه مدیوانه پیشکه شی خوینده واران بکه م • له خوینده وارانیش شاراوه نیه که نه گه رد و سی نوسخه ی جوراو جوری دیوانیک دهست بکه و ناری نه مه که که رکه تا نه ندازه یه که ناسان تر نه بی ، بویه منیش هه ر له سه ره تاوه چه ندیک ده نگم رویی و مه چه کم چه رخا هه و نم بو به ده سه ینانی نوسخه ی تری دیوانی (وه فایت) دا ، به نام شتیکی نه و توم ده س گیر نه بو •

ليره دا ئه وه ديته پيش كه خوينه ريك بليت: خو ماموستا گيو 🚜 موكرياني

ئهم پیشه کییه کاتبک نوسراوه خوالی خوش بق ماموستا کیو کوچی دوایی نه کردبو و به هیوای ئهوه بوم بهم چاپه تازه ی دیوانی وهفایی چاوی رون بینته وه و ، وه لاهی نهم رازو کله پیهیش له خویه و ، بیستم ، به لام به داخه و مهرگ موله ته نهدا .

دوای له جیهان دهرچونی نهویش ههندی دودل بوم له بالاو کردنهوه یه پیشه کییهدا بی دهسکاری . به ههر حال نیسته که بالاوی ده کهههوه جگه له دهرخستنی راستی و خزمه ی نهده بی کوردی هیچ مهبهستیکی ترم نییه و ، خوالی خوش بو جیگهی ریزی ههمووانه و هیچ کهسیش بی هه نه نابی و روژانی داها تویش زیاتر کاره کانی ماموستای کوچ کردو رون ده کهنهوه و ، لیکو نینهوه ی پسپور و خویندهوارانیش جیگه و مهکانه تی راست و دروستی ماموستا گیو دیاری ده کات و ههول و کوشسشه پیروزه کانیشسی به ورشهداری لهسهر لایه و کورد ده بن و گیانی ریگهرونکه رهوه ی نهوه کانی نیسته و داها توی کهلی کورد ده بن و گیانی خرمه تگوزاری و کولنه دانی ماموستای نهم پش هانده ری ههمیشه ی خرمه تگوزاری و کولنه دانی ماموستای نهم پش هانده ری ههمیشه ی

سی جار دیوانی و مفایق چاپکردوه ، بنتر داوات لی نهکرد ده سخه ته کانی خویت بداتی ؟ به لی له راستیدا ئه مه وایه و ، ههر ئهم پرسیاره شه روبه رقی ماموستا گیوم ئه کاته وه که راز و گلهیه کی له گه ل بکهم ، که ئه گهر زور ناچار نه بوایه م خوم لی ئه پاراست :

پاش ئەوەي گەلىخ ھەوڭىم دا و ھىيچ ! ھەڭسام نامەيەكى دۇر و درێژم بۆ مامۆستا گیو نوسی و ، باس و نیازی دلّی خوّم هەرچی هەبق بوّم نوسی ، تەنانەت نۆسىيم: مامۇستا تۆ خۆت دەزانى گەلىخ كەس باسىسى جەنابت وا ده که ن که ده سکاری شیعری شاعیران بکه یت و گهلی شیت بگوزی ، يه كيّكيش لهو ديوانانه كه جهنابت چاپت كردوه ديواني وهفاييه ، وه ئيّستا منیش له بهر دهسخه تیکی کو ندا ئه ینو سمه وه و به هیوام چاپی بکه مه وه ئه گهر بیت و دمسخه ته کانی خوتم بغ بنیریت و لهم روهوه یارمه تیم بدهیت ئهوا من ویّنه و نوسخهیان بلاو ئهکهمهوه و یارمه تیدهری تسوّ ئه بم بق چهسپاندنی راكانت و سەلماندنى چاپەكانى پېشىق ، خۇ ئەگەر بۆيشىم نەتېرى ئەوا من رێوڒاست نوسخهکهی خوم بلاو ئهکهمهوه و جیاوازی کارهکهی تو ـ که ئه گهر وهك خويندهواران ئه ٽين وابي _ له خويندهواران زياتر ئاشــكرا ئەبىي و قسەيان سوار ئەبىي . خــوا ھەلناگرىن زۆرم چاوەزوان كرد دىسان هیچ ! جاری تر هه لسام دؤستی خؤشه و یستم مامؤستا شیخ عه بدول زه حمان عەبدولكەرىم بەرزنجى ، كە لە ھەولىر دائەنىشىنى ، بۆ ئەم مەبەستە راسپاردە لاى مامۆستا گيو ، وەلامى ئەويشىي بەو شێوە دابو،ەوە :

که هیچ دهسخه تی وه فایی نیه و ئه گهر (من) دهسخه ته کهی خوّ می بده می ئه وا ئه و چاپی ئه کات و چه ند نوسخه م ئه دا تی ! به مه شه وه نه وه ستام له هاوینی ۱۹۷۰ دا بیستم ماموّستا گیو هاتوه بنو به غدا گه لیّنکی به شویّندا گه زام به لام نه متوانی بیبینم ، بوّیه په نام برده به ر ماموّستا (هیّمن) به لکو

لاوانی خویشهوار و ئهدهبدۆستی کورد دهبی ۰ ریزو سلاوم بۆ گیانی پاکی مامۆستا گیوی نهمر ۰ حهقده

ئەو شتىكىم بۆ بكات ، دواى ئەوەيش مامۆسىتا ھىيمىن مەبەستەكەي بىق شی کر دبوه و ه داوای ده سخه ته کانی لی کر دبو به م جوّره و ه لامی دابوه و ه : شیعره کانی (وهفایت)ی له دهمی بوکینکی وهفایت بیستوه که ئــهو بوکه هاتوه ته ههوليّر و ههمق ديواني وهفايتي لهبهر بوه! تهنها ليّره دا ئهوه ندم ئەڭيىم : ئايا ئەگەر كورد ــلەم سەردەمەدا ــئافرەتى ئاواى ببوايە نەئەناسرا ؟ دَوَبَارِه ثَايَا شَايَانِي چَهُ نَد په لِكَلُهُر و بَاسُ و رَيْز نهُ نُهُ بَوَّ ؟! به كورتي ئهويشم هیچ و هیچ !! بۆیه ئاخری كۆڵ و بارم خست و هاتمهوه بۆ لای دهسخهته بۆرى خۆم و يارمەتى بەزىزان : مامۇستا مەلا عەبدولكەرىسى مودەزىس و مامۆستا ھێمن كە بە راستى ئەگەر ئەوان ئەو يارمەتىيە گەورەيان نەدايەم لە توانامدا نهبق ئهم كاره به ئه نجام بگهیه نم و زیاد له وهى كه هه رد و لایان چاك شارهزای ئەدەبى فارسى و رينتوسى كۆنن مامۆستا ھێمن بــــۆ بارى ريٚكى لههجهی موکری ـ که و مفایح شیعری پی و تو م ـ یارمه تیه کی زوری دام ، ته نها پاداشتیکم بویان هیوای تهمهندریزی و لهشساغییانه که بــهمه زیاتر خزمه تى ئەدەبىي كوردى دەكەن . لېرەدا ئەوە لەبىر ناكەم كە مامۇستا محەمەد مستهفا (حهمه بۆر = هۆشهنگ) هەرچى پى كرا له يارمەتىم درىنغى نەكرد و چەند دەفتەرى دەسخەتى مامۇستا (نەجمەدىن مەلا)ى خستە بەردەستىم كە گەلىخ سۆدم لىخوەرگرتن و لە پەراويىزەوە بە (ح) ئىشارەم بۆكردن .

له نبوان ماموستایان گیو و سهیدیاندا:

ئه وه ی راستی بی له سه ره تاوه نه م ئه ویست باس له ناو مرو کی چاپه کانی ماموّستایان گیو و سه یدیان بکه م ، چونکه ئه مزانی بهم کاره لای ئه و دو ماموّستایه زیاتر ره زام گران ئه بی و برینیان ئه کولیّته وه ، به لام به ناچاری خوم له ناو کرو کی ئهم مه به سته دا دی ، له به رئه وه ی وه لامی پرسیاری خویّنده واران له سه ر پرسیاری ره وایان بده مه وه ، چونکه هه رخویّنه ریّا

بۆی ھەيە بلىخ : تۆ ئەو چايانەی مامۆستايان گيو و سەيديانت بۆ نەكردوم به سهرچاوه؟ بهڵێ ئهم پرسياره زوّر رهوايه و سهبارهت بـــه ماموٚستا گيو وملامم دایهوه • ههرچیش وهکو ماموستا مهلا محهمهد گهمینی سهیدیان ، ئەوە ناشارمەوە كە يەكەم جار چاوم بە پێشەكىييە دۆر و درێژەكەى كەوت وتم : رهنگه کاریکی باشی کردبی و منیش سؤدی باشتری لی وهرئه گرم ۰۰ بهم هیوایهوه پیشه کییه که یم خو نندهوه ، که گهیشتمه باسی نهوهی ماموستا سه یدیان ئهم جاره دیوانی وهفایت له بهر دؤ دهسخه تی باش چاپکردوه که نوسخه کانی : میرزا عهبدول زمحمانی رهزگه یتی و سهید به هائه دینی سه درییه (ل: ١٣) وتم : دَوَر نيه ئهم چاپه زور زور باش بي ، بهڵام زوری پي نهچو به نائومیّدی دهس بهردار بوّم و دهستیّکم کهوته ئهملا و دهستیّکم ئهولا ! چونکه یه کهم شتیك كردم ئهوه بقر هاتم چاپه كانی ماموّستا گیو و ماموّستا سه یدیانم شیعر به شیعر ژمارد و بهراوردیکی وردم کردن ، به لام نه نجام چیم دهستکهوت ؟ ئهنجامیّکی دڵتهزین و ماندوبوٓنیّکی بی ســـود ، ئهو ئەنجامەش ئەوەيە: مامۆستاى سەيديان لە لاپەرە (۸۲)دا چوار شيعرى لە چاپ کهی ماموستا گیو قرتان دوه ، ههروهها له لاپ ۱۵ (۱۵۶)دا پینجخشته کیه کی قرتاندوه و چه ند نمق نهی تر ۰ بۆبهشی کهمی ۰ بۆ زیاده یش له لاپهره (۱۳۱)دا دق شــيعرى زياد كردوه و له (۱۳۷)دا يهك شــيعر و له (۱۷۳)دا یهك شیعر و له (۱۷۶)دا دق پینج خشته کی ۵۰۰ به لام لیره دا نهوه ناشارمەوە كە راى زۆرم لەســەر ئەوەيە مامۆستاى ســەيديان خۆى ئەم شیعرانهی زیاد کردوه ئهم رایهشم به دو به لگه به هیز نه کهم ۰

به لگهی یه کهم مهموهیه: هیچ کام له و شیعرانه ی الای سه یدیان زیادن له نوسخه کهی لای مندا نیه ، مهمه ش ، زیاد له وه ی نوسخه کهی من ناته واوی کهمه ، بروا ناکری له چوار پینج جیگه جیاوازیدا دق نوسخه جاری که یه که نه که و ن سه ره زای مهمانه ش سه یدیان هیچ ده س نیشانیکی جیگه ی مهم

زیادانهی نهکردوه و باسی سهرچاوهیانی نهکردوه ۰

به لگهی دقهم ئهوهیه: یه کینك لهو شیعرانهی که زیادی کردون شیعریکه سهره تای پارچه یه کی ته واو کراوه ، که له راستیدا ئهو پارچه و پارچهی دوای ئهو یه له پارچهن و به هه له لای ههردو ماموستا کراون به یه له ئهمه ش ئهو شسیعره یه:

« دمردی دوریت کوشتمی ، چاوم ئهوه سهودا نیه $^{(7)}$ « روّت وه دمرخه زولفه کهت لادا شهوی یه لدا نیه $^{(8)}$

وهك به لگه به كى تر و ئه وه ش نابى پىست گوى بخرى دىارده به كى سهرسو زهينه ر له چاپى سه بدياندا هه به ئه ويش ئه وه به : كه له چاپه كانى به كهم و دقه همى هه وليردا چه ند جينگه به بغ شى ماونه ته وه مام رستاى سه يديان ها توه ، دقباره بى هيچ باسيك له سهرچاوه ، ئه و بغ شاييانهى بې كر دوه ته وه ، له مه يش سه يرتر ئه وه به كه مام رستا گيويش شوين مام رستاى سه يديان كه و توه و له به رئوسخه كهى سه يديان بغ شاييه كانى پر كر دوه ته وه وه ك مام رستا گيو شه ديوانى وه فايت چاپى وه ك مام رستانى ده ست كه وت ئه و شوينانهى كه ساخ نه كراب و نه وه له به شه چاپ نه كراوه كهى لاى خومدا ريك و پوخت كرانه وه و (ل : ١٢٥ ، چاپى : چاپ نه كراوه كهى لاى خومدا ريك و پوخت كرانه وه و (ل : ١٢٥ ، چاپى :

جاریکی تریش رای ته واوم ئه و میه که ماموّستای سه یدیان خوّی ئه م بوّشاییانه ی پرکردوه ته وه به چونکه له نوسخه کهی مندا ئه و جیّگایانه به ته واوی هه ن و هیچ جیّگایه کیان له وانه ناچی که سه یدیان نوّسیونی ، زیاد له وه ی که نه و وشانه ی زیادی کردون هیچ له گه ل جیّگاکاندا ناگونجیّن و ماناکانیان ناریّکه و ، وه ل پینه ی ره ش له جلی سپیدا هه ر به یه که م سه رنج

⁽٦) بروانه: ديواني وه فايي ، ل: ١٣٧ ، چاپي مه هاباد .

ئاشكرا ئــهبن! بن نمونه ئهم شــيعرهى خوارهوه بخوينهرهوه و لــهگهڵ ئهسلهكهدا بهراوردى بكه:

- ((بــه یادی روّم ده لّی بگری بــه چاوم گهر ئیشارهت کا ۰ ده گریبّنی مهلهك پاکی له عــهرش و فهرش و ئهملاكــه)) ۰
 - (فەرش و ئەفلاكە . چاپى سەيديان)
- (بروانه: ل: ۸۵ ی چاپی ههولیّر و ، ل: ۱۱۸ ی چاپی مههاباد ههروه ها ل: ۸۵ ی چاپی یه پوشی ههروه ها ل: ۸۵ ی چاپی یه په و دوّی ههولیّر که له « به چاوم »هوه به بوشی ماوه ته وه وه ها که ده سخه ته که ی دوایی شیعره که به راستی بخویّنه رهوه وه که که ده سخه ته که ی کندایه :

((بسه یادی روم ده نی بگری بلا چاوم لسه گریهت بی بسه ادان نمنمی باران به مهیخواران طهرهبناکه)) (۷)

وه ههر جیّگه یه کی تر له و بغرشاییه (پزکراوانه !) بگری لهم جیّگه باشتر نیه و حالی لهمه خوّشتر و مانای لهمه ریّکتر نیه ۰

به پیویستی ئهزانم ئاوزیّکی تر به لای چاپهکهی سهیدیاندا بدهمهوه و ئهوهنده بلیّم: ماموّستای سهیدیان ئهلّی: «وه بوّ غهلهتگیری و تهواوکردنی دیوانهکهش سی ۳ کاری به نرخم کرد و بهجیّم هیّنا » •

« الف ــ دق نوسراوهوهی کونهم وه دهس خست : »

« ۱ میراوه ی برام میرزا عهبدوززه حمانی (رهزگه یی) سابلاخی ده سخه تی سالمی ۱۳۱۸ به خه تی خوالی خوش بق میرزا عهلی رهزگه یی باوکی ۰ »

« ۲ سراوه ی سه ید به هائه ددینی سه دری ساداتی دانیشتوی (خانی) نوسراوه وه ی سالمی ۱۳۲۲ ۰۰ » (ل : ۱۳ چاپی سه یدیان ۰)

⁽٧) بروانه: ديواني وهفايح ، (دهسخهت) ل: ٨٥٠.

يه کینك ئهم سهره تایه بخوینیتهوه بروای بهوه ئه بی که ئهم مامؤستایه کاریّکی یه کجار بایه خداری کردوه و لیّکارّ نینهوه یه کی زانستی به ئه نجام گەياندوه ، بەلام ھەمدىس بە داخەوە كە ئەگەينەوم لاي چاپەكە حەپەسان و سهرسامی و هه ناسه ساردی زیاتر هیچ شتیك نابهسینه وه ؛ چونکه وهك له پیشه وه باسمان کرد هه مق ئال و گۆز و جیاوازییه کی ئهم (لینکولینه وه تازهیه!) بریتییه له و چه ند شیعره بن و هفایج هه لبه ستراوه و ، کومه له هەلەيەكى تازە كە كەوتومتە ناو چاپەكە • ئەگىنا لە سەرانسەرى دىوانەكەدا ئەلىخ ، زياد لەومىش چاپەكەي مامۆستا گيو دانراو، بىخ پاش و پېيش و ئاڵ و گۆز له بهرى چاپ كراوەتەوە و تەنانەت لە چاپەكانى ھەولېردا ، بە ھەلە ، پارچەيەكى پىتى (تنى) پېش پارچەكەي پىتى (بىنى) خراوە كەچى مامۆسىتا سه پدیان ئه و هه له یشی به سه ردا تیپه زیوه و بغی راست نه کر او ه ته و م جگه لهوهى پارچه په كى (نالق) لاى گيو چاپ كراوه سه يديانيش پيي نه زانيوه ھەروەھا پارچەيەكى (كوردى): «چێشىتىم ئەمۆۆژەھرى ٠٠٠» بەلىخ ئەوەندە جیاوازی تر ههیه پهنجه بو راکیشانی پیویسته ئهومیش ئهومیه : که ژمارهی لاپه زه کان و جینگای پارچه شیعره کان الای سهیدیان گوزاوه که نه بو ـ مادام مەسەلەكە ھەر لاسايىكردنەوەيە و بەس! ــ ئەو جياوازىيەيش نەبوايــــه!! چونکه گیو به سی جار چاپکردنهوه هیشتا ژمارهی لایهزهکان و جیگهی شیعره کانی نه گوزیوه ، بهم شیخوه که پارچه شیعریک نه گهر له چایی په کهمدا له لاپهرده ۱۸۵ بینت ههر ئهو پارچه شیعره له لاپهره ۸۵ی چاپی سینههمدا جیّگهی خوّی نادوٚریّننی ! بغ نمو نه بزوانه پارچه شیعری :

« دەمبّكى هەستە پى قوربان جمالت عالم ئاراكە ... »

چاپی یهك و دو و سنیی ههوكنر .

خوينهرى بهزيز! نامهوى لهم ئهندازه زياتر لهسه ، ئهم باسب بروم ؛

چونکه « ئهم ههویره ئاو زور ئهبات» و تهنها مهبهستم ئهوهیه که بزانی ئهو چاپانه جینگهی متمانه نین و ههول له گهردانیان خوماندو کردنی خوزاییه ههر ئهمهشه وای لی کردم ئهو چاپانه پشتگوی بخهم و له کاتی زور ناچاریدا نهبی هیچیان لی وهرنه گرم ، ئهوهش له خوینهر ناشارمهوه که جاریک سهرله بهری دیوانی وهفاییم به بهراورد کراوی له گهل چاپه کاندا توسییه وه به بهرا م نهم بی متمانه ییه ئهوهی پی کردم که دهستم له و ئهرکه زوره ههلگرت و هاتم جاریکی تر لهبهر دیوانه کهی خوم ، بی بهراورد کردن ، سهر لهبهر نوسیمه وه ،

ومسفبكي دمسخهته كهي ديواني ومفايي :

وا له خوارهوه باســـێکی ئهو دهسخهته ئـــهکهم که کردومه به بنجی لێکوٚڵینهوهی دیوانی وهفایت و پشتم پێ بهستوه :

۱ به یه که م چاو پیاخشاندن ئه و ه مان بق ده رئه که وی که گه م ده سخه ته سه ره تا و کوتایی نه ماوه ، ئه مه ش ئه بیته نیشانه ی ئه وه ی که ته واوی هو زاوه کانی و ه فایی تا ئیسته به ده ست نه هاتوه و ، نازانری کی ئه م ده سخه ته ی نوسیوه ته وه و ، له کوی و ، له چ کاتیکدا نوسراوه ته وه ۱۰۰۰ ئه مانه ش هه ریه که یان گه لی سود و به لگه ی به نرخی به ده سته وه ئه دا و رقی لیک تو لیک تو نه ده سته وه مقویان له کیس و تون ۰ به ده سته وه موان له کیس چون ۰ به خون ۰ به ده سته و تون ۱ به ده سته و تون ۰ به ده سته و تون ۱ به ده سته و تون ۱ به ده سته و تون ۱ به ده سته و تون د به ده تون د تون

۲_ دەسخەتەكە دۇ بەشە:

بەشى يەكەم بەشى فارسى :

ئهم بهشه (۲۷) لاپهزهیه هیچ کوتایی دمس نیشان نهکراوه ، تهنها ئهوهنده ههیه لاپهزهیه به سسپیتی ماوهتهوه و ، دوایی به خهتیکی تر ل

نیوهی عُهو لاپه زهدا پارچه یه که شیعری (خاقانی) نوسراوه ته وه ههر له و لاپه زهیه دا به قه له می (ره صاص) مینژقیه کی سالی (۹۲۰) نوسراوه ، به لام عهم میزوه دوای نوسینه وه ی دیوانه که نوسراوه ۰

بهشی دوههم: بهشی کوردی

ئەم بەشە بە پارچەى:

(نُهى خوّش خهبهر ، نهسيمي سهحمر ، پهيكي عاشقان))

دهست پی ئهکات که تا ئیسته بلاونهکراوهتهوه • بـهشی کوردیــش (۱۰۲) لاپهزهیه و کوتایی نهماوه و ناوی کهسی پیوه نیه •

۳ دهسخه ته که کون دیاره و به ته خمین و بهراورد لهوه ئه چن ته مه نی له ۷۰ سالیّك که متر نه بن ، باشیش هه له گیراوه ، بنویه ئاو و دلنو په ی زوری به رکه و توه و گه لیّکی کوژاوه ته وه و رهش بوه ته وه و زور به زه حمده ت و کیشد ه ئه خوینریّت هوه ۰

٤- پانایی لاپه زمی ئه و کاغه زمی تیا نوسرا و مته و ه (۱۱) سانتیمه تره ، در نژیه که یشی (۱۹) سانتیمه تره ، ژماره ی شیعری لاپه زمکان و مکو یه ك نییه و له به شی فارسییه که یدا له دق جینگه دا په زه به یان زیاتر یی که و توه و .

٥- نوسه ره که ی له کاتی نوسینه وهیدا به پیچه وانه ی هه ندین که ده سخه ته کانی تر به هیندین که من پی بزانم ، ک شده شده و که ته که یه کی من پی بزانم ، ک شده که که تو سه و کری نه گوری موکری نه گوری و که مه ش که و ه که که یه نی نوسه ره که یان موکری بود ، یان زور به که مانه ته و ه شیعره کانی نوسیوه ته و ه .

٦- شایانی باسه نوسه ر په یزهوی یاسای کونی له نوسینه و هدا نه کر دوه، بهم پنیه به گویرهی پیته کانی هیجا غهزه له کان بنوسینته و م به لکو ئه و

ئهم ریبازهی نوسه و ئهم باسه وایان کرد که لهبه و گومانه پیزستیکی تایبه تی به گویرهی ده سنوسه که بنوسم و پیشکه شی خوینه رانی بکهم تا زنجیره ی پارچه شیعره کانی دیوانه که یان لهبه رده ستا بیت و لهبه روش نایی ئه و ته رتیبه دا بتوانن له هه ندی باری شیعره کان بگهن ، یان لیکو لینه وه یان پیشکه شی ئه ده بی کوردی و خوینده واران بله ن

ههرچه ند نهم دهسخه نه هه ندی کهم و کوزی تیدایه و ههمو شیعره کانی و هفایی تیدا نیه ، نهوه نابی به هندی ئسه وه نرخی (وه که دایسکی ههمتو ده سخه ته کانی وه فایی) کهم بیته وه و به چاویکی کهم سه بری بکری ، به لکو نیستا و تا کاتی ده سخه تیکی لهم باشتر سهر هه ل نه نه به یه کهم سه رچاوه ی باوه دی و نه وه فایی نه زانری و ههمیشه نه بی بو گومان بری و هه که راست کردنه و هو الای بگه در نینه و هه که راست کردنه و هو الای بگه در نینه و هه که راست کردنه و هو الای بگه در نینه و هه که راست کردنه و هو الای بگه در نینه و هه که راست کردنه و هه که در نه و که در نه و هه که در نه و که در نه در نه و که در نه در نه و که در نه در نه در نه در نه در نه در نه در نمو در نه در نه در نه در نمو در نه در نمو در نه در نمو د

دەسىنۇسىتىكى كوردى ھاوتەمەنى خۆيىا دەكەين ، گەلىخ ھەول و تەقالاى رېنىۋسى كوردى لە ناو دېردىكانى ئەمدا بەدى ئەكەين كە لە ناو دەسىنۇسە ھاوتەمەنەكانىدا سەرەتايان دىيار نيە ؛ وەك :

۱ – زور رونه نوسه ر له گهلی جینگهدا ههولی داوه جیاوازی له نیوان لامی قه له و الامی بچوکدا بدوزیته وه ، به لام به بیری خوی جگه له به کارهینانی پیتی (ض) له باتی لامی قه له و رینگه یه کی تری بو چاره سه ری مه سه له نه دوزیوه ته وه ، بو نمونه له باتی (دن)، (دض) و له باتی (قون) ، (قوض) و له باتی (سن) و له باتی (خهملیوه) ی خوسیوه ، وه له له گهلی جینگهدا ، پاش راست کر دنه وه ی رینوسه که ، ئیشاره م بو نه مه به سته کر دوه .

۲ له شیخوه گفتو گوی موکریدا چه ند زاراوه ی تابیه تی هه یه وه و هه ندیکی) له جینگای (هه ندیک) ، (جاریکی) له بری (جاریک) ۱۰۰۰ تاد نوسه ر به رقنی هه ولی چاره سه رکردنی ئه م مه به سته یشی داوه و بیری لی کرده وه ته وه مه به قدونی و مه ولیکی سه ره تایی ، چاره سه ری ته واوی نه دوزیوه ته وه و به گویره ی بوچونی خوی هینی خوی ، که له رینتوسی ئیستای کوردیدا له جینی سه ر (فه تحه) دائه نری ، بو ئه م مه به سته داناوه و ، مه گه ر له بیری چوبی ئه گینا له سه رله به ری دیوانه که دا په یره وی ئه م نیشانه ی کردوه ، به لام له لایه کی تره وه ئه مه و له به هوی سه رلی تیکدان ته واو ئه بی و ، خوینه ر ، ئه گه ر باش شیوه ی موکری نه زانی و زوریش ورد نه بی به هه له دا ئه چی ، چونکه توسه ری ده سخه ته که م نیشانه ی له جینگه ی خویدا له بری سه ر (فه تحه)یش به کار هیناوه و ته نها رینگه یه که بو دوزین هوه ی مه به ست سه ر (فه تحه)یش به کار هیناوه و ته نها رینگه یه که بو درین وی مه به ست و ریایی خوینه ر و شاره زایی شیوه ی موکریه و (۱۸)

⁽۸) وابزانم نهم بوچونهی ئیرهی لهسه ربنج و بنه وانی رینوس و فونه تیکی زمانی فارسییه ؛ چونکه (که) له فارسیدا ، به لکاوی و به جیاوانی ،

۳- زوّر جار (ه)هینی له باتی سهر (فهتحه) به کار هینناوه وه (داوه) یان (دیوانه) یان (بسته) ، به لام وه نه بی نهمه له ههمق جینگایه کدا کرابی ، زیاد له وه یش نه بینین له یه ک و شه دا له نیوه یدا په یزه وی نه کاو له نیوه ی تریدا نایکات ؛ وه ک (وره) = (وه ره) و گه لی جینگه ی وه ها ه

له کاتی بهراوردا (خ)م بن ئهم دهسخه نه کردوه به نیشانه ۰

وهصفیکی دهسخه ته کانی تر:

۱ که شکو لی (مهلا رهسونی توربهیی)

دریزی لاپه زمکانی (۱۷) سانتیمه تر و پانیشی (۱۱) سانتیمه تره و سالی ۱۳۱۰ ی کوچیدا له مزگه و تی مه لا جامی (که له کویه و م م ع و ق) له خزمه ت (مه لا مه که حمه دی ورمی یی) دا به دهستی (مه لا رهسولی توربه یی نوسراوه ته وه و

به گوێرهی یهك دو پارچــهی دوایی دیاره كه نوســهر ســهفهرێكمی

به (کی) ئەخوينريتەوە . ئەم نىشانەى لاى نۇسەرەكەيش دەقى ئەوەى فارسىيە .

که رکتوکیشی کردوه و لهوی ، له کاتی سهفه ره که یدا ، پارچه یه گ شیعری خاقانی توسیوه ته وه ۰

له کاتی بهراوردا پیتی (ر) م بۆ ئهم کهشکۆله دانا • ئهم کهشکۆلـه ته نها پارچهی «هێند نهخۆشی دهردی دوریم وهخته گیان و دڵ دهرێ » ی تخــدا به •

۲_ مینای شکسته:

به (ح) ئیشاره بق دهسنوسیک ئه کهم له (م ه ه شه نگ) کاك (حه مه بقر)م و هرگرت ، ئهم که شکوله ناوی (مینای شکسته)یه و ، له بنجدا به گویرهی قسهی کاکه حه مه به سی به رگه ، به رگی یه که می ، که من دیومه ، گویرهی قسهی کاکه حه مه به شاعیری تیدایه ، ئهم که شکوله کوکردنه وه و ریک خستنی (ماموستا نجم الدین مهلا)یه ،

به راستی مامؤستا نهجمه دین مه لا له کو کر دنه وه و نوسینه وه ی به رهه می شاعیرانی کورددا ره نجینکی فراوانی داوه و گه لینگ دیسوان و هو نراوه ی به نرخی ئه و شاعیرانه ی له که ناری ده ریای و ن بون و له ناوچو نه وه هیناوه ته وه بغ جیگه ی بی ترس به آلام دیسان ئه وه جیگه ی داخه که پاش کوچی دوایی ئیم مامؤستایه کتیبخانه که یی و به رههمه کانی دهستی به ته نگه وه هاتو نه پیاراستون و پرش و بلاو بو نه ته وه و ره نگه گه لیکیشیان له ناوچو بن به

مامتوستا نهجمه دین مه لا به کوکر دنه وهی (مینای شکسته) کاریّ کی یه کجار دنستوزانه ی به ئه نجام گهیاندوه و به لام ئه گهر له کاره که یدا دق خالی ره چاو بکر دایه ستو دی کاره که ی گه لی گه و ره تر ئه بتو:

أ کات و توانای خۆی بۆ نوسىنى بەرھەسە چاپنەكراوەكان بەتايبەتى تەرخان بكردايە و كاتى لەگەڵ چاپكراومكان بەسسەر نەبردايە ؛ چونکه ئهبینین ماموّستا کاتیّکی زوّری له نوّسینه و می دیوانه چاپه کانی وه اید : دیوانی مهولانا خالید و نالی و ۰۰۰ تاد به سهر بردوه و له بهر دیوانه چاپه کان روّنوسی کردوّنه ته وه ۰

ب له کاتی نوسینه وه ی مینای شکسته دا دیاره سامانیکی گهلی گهوره ی له به رده ده به لام نه و کاری گول چنی له نهستوی خوی گرتوه و ، به هنری یه البالتی و بنی یارمه تیده رییه وه نه به سوانیوه خهرمانی هنرنه رانی کورد له جینگهیه کی به رز و راسایی و به رشه مالدا هه لدا ، که پاش پاک کردن و که و و بیژنگ خهرمانیان لی هه لگیرایه ، زیاد له وه شجار جار نه بی ده س نیشانی نه و سه رچاوانه ی نه کردوه که گول برنی لی کردون و

کاریکی تر که زور جیّگهی ریزه بو ماموّستا نهجمه دین مهلا له مینای شکسته که یدا ئهوه یه : به گویره ی دهره تان و توانای خیوی هییچکام له و شاعیرانه ی له بیر نه کردوه و دهرباره ی ژبانی هه ریه که و شتیکی نوسیوه ، جاری وایش هه یه له په راویزه وه له و ته رجه مه کولیوه ته وه و رقی راستی ، به گویره ی بوچونی خوی ، ده رخستوه •

له و سنی به رگهی مینای شکسته به رگی یه الله و سنی کای ماموّست هوشه نگه و ته به رگه (متفرقه) شیعری شاعیرانی کوردیان تیدایه و

به رگی دقی مینای شکسته بریتییه له دیوانی پیرهمیّرد ، ئهم به رگه لای ئه حهی چوره چیشته ، که خه لکی سلیّمانییه و ، ماوه ی چهند سالیّکه له تاران دائه نیشسیی ۰

ماموّستا هوّشه نگ ده فته ریّکی کهی ماموّستا نه جمه دین مه لای پیشان دام به ناوی (نُموراقی پمریشان) که هه ندی شرّ و په رپوّت بو .

۳۔ (سۆزى نيشتمان)

ئهم دهسخه ته بریتییه له که شکو لیّنکی گهوره که (۱۲۷۰) لاپه زهیه ، بیخ گه له پیرست ، ناو و شیعر و به سهرهاتی ۱۸۰ شاعیری تیدایه • ئه مکه شکو له له سالی ۱۹۶۲ زی ۱۳۹۱ی ك ی به دهستی ماموستا نه جمه دین مهلا له سلیمانی نوسراوه ته وه •

ئهم که شکو له سهرچاوهی (مینای شکسته) و (ئهوراقی پهریشان) ه ؛ چونکه ئهم لهوان کونتره و له کاتی بهراوردی شیعره کانی وهفاییدا جیاوازییه کی ئهوتوم له نیوان ئهم و (ح) دا نهدی ۱ له کاتی بهراوردا پیتی (ن) م بو ئهم که شکو له دانا ۱ ئهم که شکو له لای ماموستاصادی بههائهدینه ۱ زور سویاسی ئه کهم که شکو لهی پیشاندام ، به لام به داخه وه ماوه ی بینینه کهم تیر و تهسه ل نهبو ۱

الح كهشكۆنى مهلا فهتاحى كاگردەنى:

ئەم كەشكۆلە كەشكۆلى*نىكى گەورەى* زۆر جوانە تىكىزا ـ جگە لــــە چەنىد يادگارىنىڭ ــ بە قەلەمى (مەلا فەتاحى كاگردەلىق) (٩) تۆسراوەتـــەوە و

⁽۹) بو ژیانی مهلا فه تاح گهلی پرسیارم کرد و گه زام ، شتیکی نوسراوم دهرباره ی ده ست نه که وت . به ده می له ماموستا مهلا عه بدول که ریمی موده ریسم بیست که: مهلا فه تاح خوینده واری مهلایه تی هه بوه و مهلایه تی چه ند دی کردوه و به نانی مهلایه تی ژیاوه . به لام له گه ل نه وه شدا پیاویکی نازا و چاونه ترساو بوه و ، روحی عه شایه ری تیدا بوه . له ده ور و به ری ۱۳۲ ی ك دا کو ژراوه ، شسیوه ی کوشتنه که یشی نهمه یه : پیش ماوه یه ك خزمیکی مهلا فه تاح نه کو ژری به ریکه وت مه لا فه تاح له شایه کدا ماوه یه کو خزمه کهی کوشتوه و قاتیلی خزمه کهی کوشتوه و قاتیلی خزمه کهی کوشتوه و قاتیلی خزمه کهی کوشتوه و مهدر له و شایه دا هه کلئه کو تیته سه ر کابرای که خزمه کهی کوشتوه و مهدر له و شایه دا هه کلئه کو تیته سه ر کابرای که خزمه کهی کوشتوه و مهدر اله و شایه دا مهدر نه می به یادگاری که رزیاوه شه و له جیگادا مهلا فه تاح نه کو ژراوه شه و له جیگادا بی دیت و که شکو که ره نگینه کهی به یادگاریکی زیند و که شکو که ره نه مینیته و ، به م شیوه یه یادگاریکی زیند و که شکو که رد نه مینیته و ،

شیعری کومه نیکی زور له شاعیرانی گهورهی کوردی تیدایه • ژمارهی لاپه زه کانی له (۷۰۰) زیاتره • بهشی ههره زوری شیعری کوردییه ، شیعری فارستی و عهره بیشی تیدایه •

نوسه ره که ی زور ئه ده ب دوست بوه و ، گهلی به ته نگ کاره که یه ها ها توه و که شکو له که یشی بی ئه ندازه به لاوه به نرخ بوه و له چه ند لای که شکو له که یدا ، به نوسین ، سویند ئه خوا تا خوی زیند و بی نایدا به که س و با که س ، به داواکر دنی ، زیری خوی له سه نگ نه دات!

ئهم کهشکوّله لای نهوهی شیخ مارفی نهرگسهجازی ماوهتهوه و ئهوهیش به گویّرهی وهصیهتی مهلا فهتاح خوّی ۰

بۆ لیکولینه وهی دیوانی وه فایی سقدم لهم که شکوله وه رگرتوه و چه ند پارچه شیعری وه فایی تیدا بق به راوردم کردن ، زیاد له وه شیاری تیدا بق که له کاتی شیعری تیدا بق که له هیچ لایه کی تردا نه بق ۴ به که که شکوله ، له کاتی به راوردا ، نیشانه ی (ف)م داناوه ۰

به گویرهی وینهی له بهر (میکروّفیلم) هه لگیراوهی که له لای منه دریژی ههر لاپهرّهیه کی (۲۰) سانتیمه تر و پانیشی (۱۵) سانتیمه تره ۰

تیبینی: لهو جینگایانه دا که به ناچاری گهزاومه ته وه بو چاپه کانی پیشتو به (ه) ئیشاره م بو چاپی ههولیر کردوه و مهبه ستم دوا چاپه که چاپی سیهه می گیوه ۰

وهفایی و شیعری نهوینداری :

له سهرانسهری دیوانی ومفایی دا بلاوکراوه و بلاونه کراوه به جگه له چهند مهبهستیکی شیعری ، وهك : الاواندنه وه و وهصف و پیاهه لدانی شیخان و داوای توتن و ۰۰۰ تاد ئهوه ئاشکرایه که شیعره کانی (وه فسایی) رواله تیکی ئه وینداری و ، باسی دلداری و ، ئساواتی به یارگه یشستن و ،

دهربزینی دهرد و ناسوری دوری له دولبهر و ۰۰۰ یان پیوه رهنگ ئهدانهوه، به جوریك که ئهم مهبهسته بهشی ههرهزوری دیوانی وهفایی گرتوهتهوه ۰ ليرهدا ئەوەندە ئەنيم : وەفايى بەم كارە مەيدانى فراوانى شىيعرى لە بەردەم ههست و بیری خوّیدا تهسك كردوهتهوه و خوّی دوّچاری ئهو دوّ كهوانــهی ئەوينە كردوه ، كە ئەگەر وەفايى ئىـەويندارىخكى زۆر بە پىــەرۆشىش بۇبىي هيّشتا ههر ئهوه ندهى نه ئهويست كه ئهو له گه لمي ماندق بوه . ليرهدا وهنه بي بمهوی رمخته له ومفایی بگرم و نرخی دیوانه کهی کهم بکهمهوه ؛ به لکو مەبەستىم دىارىكردنى خاڭيىكە كە بە پېويسىتى ئەزانىم پەنجەي بۆ رابكېشىم ، ئەوەيش دۆپات بۇنەوەى يەك مانايە لە چەند جېگەى جياجيادا . چونكە ومفایت نزیکهی (۱۰۰) پارچه شیعری ، ههر لهبهشی کوردیدا ، له مهیدانی ئەويندا وتوه • ئەمە لە كاتىكدا نەيشى توانيو، ماناى باس نەكراو و ، ھەستى تازه و شیّوهی تایبه تی بدا به ههر پارچه یه ك له شــیعره کانی • خــــ گه گهر ومفایت بهم شیّوه مهیدانی شیعری له بهردهمی خوّیدا تهسك نهكردایه تـــهوه . داوای شنتیك له وهفایی بكهم له بارهیدا نهبوبی وهك بنیه : با شیعری نیشتمانی بوتایه ، یان باسی جوّره شتیکی بکردایه ، که له سهردهمی نه ودا نه بیستراوه و باوی نهبوه ۰

زیاد له دهست نیشان کردنی ئهم خاله لهم باسه دا ، وه که هیوایه کی نه هاتوه دی و ، کاریکی له کارترازاو ، ئهوه نده ئه لایم : که ئه گهر وه فایت له مه به سته کانی تری شیعریدا ئه سپی بیری خوّی تاو بدایه زوّر پیشکه و تو تر ئه بو ، وه که نه بیری خوّی تاو بدایه زوّر که و تو ه ته و به تامی هیناوه ته زوّر هه ستی ناسك و ، و شهی ره نگین و ، ما نای خوّش و به تامی هیناوه ته کایه وه که له ئه وینداریدا ده ست ناکه و ن وه که له پارچهی : « ئه ی ره نیقان و م ره ناریم ۵۰۰ دا ناشکرایه و هه وه شیمی وه که دیارده یه کی تسری

سه رنج رّاکیش ناتوانم باسی نه کهم ئه وه یه وه فایت به جوّریك له گه لّ ئه وینداری بی یان شیعری (۱۰) ئه وینداری به دا شیّلراوه ناتوانی له باسه کانی تریشدا لیّی جیابیّته وه به وه ك ئه بینین له شیعره کانی سیوال و داوا کردنی تو تنیشدا ئه و مه به سته ئاوقای شیعره کانی ئه بیّته وه:

((ئـهو توتنه که مـهیلی وه کو (دل) بـه سـوتنه)) ((ئهو توتنه که (رهنگی) وه کو (عاشق) ئهصفهره))(۱)

وهکو وتم ، ئهم باسه هیچ له نرخی دیوانی وهفایی کهم ناکاتهوه و ئهوهنده بۆ وهفایی بهسه که ئهو ههمق وشه جوانانهی کوردی بهو ئاوازه خۆشانه بۆ تۆمارکردوین و ، که گوی له دهنگی گۆرانی بیّژان ئه گرین کهم وا ئهبی شیعرهکانی وهفاییمان به بهسته و مهقامی دهنگخوشانی وهك

⁽۱) که ئه لیّم : _ یان شیعری ئه وینداری _ مهبهستم پاریّزه له باسیّك که له ماموستا مهلا عهلی سنجه ریم بیستوه و ئه وا له خواره وه ده قده کهی ئه نوسم: : هاموستای سنجه ری بوی گیر امه وه که له خوالی خوش بو پرهمیردی بیستوه که کاتی چوه بو حهج له نیوان مه که و مهدینه دا له گهل وه فایی به یه که گهیشتون و ماوه یه کیان و تو ویژی ئه دیبانه به یه که وه کردوه ، له پاشان وه فایی به پیمهیردی و توه : من خه کمی سابلاخ پیه نه کیرن : همه و هونراوه کانت هه ر باسی خهت و خالی کیرانه ، منیس ئهمهم پی ناخوشه ، چونکه همه و شیعره کانم هه ر له ستایشی پیغه مبه دان دوایی به پیره میرد ئه لی : من ئهمه جاری سیههمه دیم بو حهج ، ئه مجاره دوایی به پیره میرد ئه لی خواه شیعره کانم و کیران و تبی ئه وا ئه مجاره یش دیمه وه و پیم و تون : نه گه در من شیعره کانم بو کیران و تبی ئه وا ئه مجاره یش دیمه وه و هو نه گه در له ستایشدا بی ئه وا له کیرن بو دوای نیاره تی مهدینه چوین بو زیاره تی (۱ حک) ، وه فایی له وی توشی نه خوشسی مهدینه چوین بو و له وی کوچی دوایی کرد و به خال سییردا و

من ليرهدا ئهم باسه تهنها وه كو ئهمانه تيك ئهنوسم و وا ئهزانم بى ليكو لينه و يكي نور ئهم باسه ناسه لينكو لينه ويكه شيعره كانى وه فايى ئهمهنده زورن و ئهمهنده يشى به زهقى له ئهوين ئهدوين گومان لهم باسه يهيدا ئهكهن .

⁽۱۱) بروانه دیوانی وهفایی (دهسخه ت) ل : ۱۸ ۰

مهظههری خالیقی و حمسهن زیره و چه ندین گورانی بیّژی تر له گویدا نه زرنگیته و ه^(۱۲) .

زیاد لهمانه پش دیوانی و مفایق به سهرچاوه په کی کوردی دائه نری بنج کاری فهرهه نگ نوسی و و هرگرتنی وشهی کوردی رهسه ن له شیعره کانیه و ه

ئهمه له کاتیکدا که هیوای ئهوهیشم له دل نه بزیوه _ وهك پیشتریش باسم کرد _ که روّژانی داهاتو گهلی شیعری جوان و ههستی نه بیستراو و باسی نهزانراوی ئهم شاعیره بهرزهمان بوّ دهربخهن .

وهفایی و تمئه تثور بسه شاعیرانی کورد:

ئه وه رق نه که وه فایت یه که م شاعیری کورد نبیه شیعری کوردی و تبیّت، به لکو له پیش ئه و دا ده یان شاعیر به م زمانه شیعریان و توه ، وه فاییش یه کیکه له و شاعیرانه و له سهر ریبازی ئه وان شیعری و توه ، به لام ئه و ه نه پرسین : ئایا وه فایت سق دی له هه ست و بیری شاعیرانی پیش خوّی و ه رگر تو م یان نا ؟ ئه گهر وایه ، به کام له و شاعیرانه هوّگر بوه و ،

⁽۱۲) زوّر له شیعره کانی وه فایی به ده نگی ده نگ خوّشان توّمار کراون و له نیزگه کوردییه کاندا بلاو ئه کریّنه وه ، گهلیکم بیر له وه کرده وه لیسته یه له به و پارچه شیعرانه و ئه و گورانی ویّرانهی و توّنیان بگرم ، به لاّم نه زانینی ناوی زوربه ی گورانی بیّره کان و ده ستنه که و تنی همو ئه و پارچه شیعرانه لهم باسه یان سارد کردمه وه ، له گه ل ئه وه شدا بو نمونه ناوی چه ند پارچه له و شیعرانه ئه نوسم .

۱ - «ئهی دلّ وهره هوّشیار ببه (هذا طریق العاشقین) » . به لام ئهم (هذا طریق العاشقین) ه بوه به : (ناوایه ریّگهی عاشقان) .

۲ - « شیرین تهشی ده ریسی » به دهنگی مهظههری خالیقی .

۳ «هیند نهخوشی دهردی دوریم وهخته گیان و دل دهری آ دوباره به دهنگی مهظهمری خالیقی .

^{3 «}له بهر نازی چاو بازان »

٥ ـ «دەميّك ساقى دەمت بينه ... »

٦- «گو ليکم بو له دونيادا شکوفه ي باغي رهمنايي »

لاسایی کنی کردوه ته وه ؟ ئه وه ی من بوّم ده رکه و توه وه فایتی به شیعره کانی ماموّستای شاعیرانی کورد (نالتی) هوّگر بوه و گه لیّ جار ماناکانی ئه وی هیّناوه و خوّی به رگیّکی تازه ی له به رکردوّن و الیّره دا ئه وه نده ی ئه م جیّگه ماوه بدات ، به پیّی بو چوّنی خوّم ، نموّنه ئه هیّنمه وه:

١ نالى ئەلىن :

((حـهناییی کـردوه پـهنجهی بـه خوینـاوی دلّـی زادم)) ((ئهمه رهنگه شههادهت بی که کوشتهی دهستی دلّدارم)(۱۳)

ومفاييش ئىلىنى :

((پەنچەى لە حەنا بەسىتوە ـ ئايا ـ گوٽم ئەمرۆ ؟)) ((دەستى لە دنى كوشتەيى خۆى خستوە ئاخۆ(١٤) ؟))

٢ ـ نالق ئەلىخ :

« دلّ موشـهبهك بـق لهبهر ئيّشـانى نيشـانى موژهت حهيفه قوربان! ئاخر ئهم نيشانهيي شـانى ههيه)(۱۵)

ومفايق ئەلىخ :

« دنی پر ئیشسی من بویسه وهها خونابی تریاسه همهو سینهم وه کو نیشانه جیگا نیشی موژگانه ۱۱۲)۱

⁽۱۳) بروانه: مه لا عبد الكريمي مدرس ، ديواني نالي ، ل: ۲۷۱ .

⁽۱٤) بروانه: ديواني وهفايي (دهسخهت) ، ل: ۹۳ .

⁽١٥) بَرُوانه: مُهُلاعبدالكريمي مدرس ، ديواني نالي ، ل : ٧٦٠ .

نه هر نبی و تو ه و باسی نه هر نبی کردوه و ، دواییش داوای تو تنی کردوه _ له هه ندی جیّگه دا _ جگه له کیش و قافیه یش _ زوّر له یه که که چن و وه فایت لاسایی نالتی کردوه ته وه • • که وا چه ند شیعر یّك له هه ردق پارچه که پیش چاو که خه ین ؛ نالتی که نبی :

(طهیب که یهعنی عهکسسی بهقیعی ههمق عهیم طهیب که یهعنی مایهیی ئه مو میشسکی ئهذفهره طهیب که یهعنی روّژ و شهوی طیبی عالهمه روّژی که وشکه ، شهو تهزه ، کافور و عمنبهره لیّوم له روّژی روّشنی کافوری وشکی ، وشه چاوم ، له شهبنمی شهوی وهك عمنبهری تهرّه طهیبه که یهعنی طهیب و طاهیر به رهوحی روّح طهیبه که یهعنی طهیب و طاهیر به رهوحی روّح طهرقی ئهنین : تکنی له تول، ناوی له کهوثهره)(۱۷)

وەفسايى ئەڭىن :

((نسههری که جبتگهیبتکه هسهمق خاکی سسورمهیه نههری که جهننهتی گول و ، گولاناوی کهوشهره نههری غوبساری عهطره ، بوخاری بوخقری رقت خاکی تهری که وشسکه ههمق میشسکی ئسهذفهره نسههری وههایسه بسا لسه گولاو و گول ئاتهشسی عمنبهر فرقشسه ، خاکی لسه کهوثهر موخهمهره نسههری که خولده نسههری رهوان سسهلسهبیلییه نسههری که پساکی دار و دهوهن پساکی عهنبهره نسههری که پساکی دار و دهوهن پساکی عهنبهره نسههری که خساکی قیبلهمسه گولزاری گولبسهره نسههری که خساکی قیبلهمسه گولزاری گولبسهره نههری که شاری دیدهمه جی راوی دولهمره (۱۸)

⁽۱٦) بروانه: دیوانی وه فایت چاپی ههولیّر و مههاباد (خویّناوی ، . . . وه کو شانه که جیّگا نیّشی . . .) ل : ۸۷ و ۱۲۰ ، وه دهسخه ته که ل : ۱۱۷ .

⁽١٧) بروانه: مهلا عبدالكريمي مدرس ، ديواني نالج ، ل : ١٥ .

⁽۱۸) بروانه: دیوانی وهفایی (دهسخهت) ، ل: ۲۸.

لهم بارهیهوه گهلی نمونهی تر ههیه ، به لام ئیمه بهم ئهندازه کوتایی بهم باسه ئه هیّنین و ویّنه کانی تر ئه هیّلینهوه بو بیر و بلیمه تی خویّنه ری به زیّن ، سهر نجرّاکیشان بو مهبهسته که به سه ۰

لیر ه دا نابی ئه و ه پشت گوی بخه ین که وه فایت ته نها به لاسایی کر دنه وه و ه خه ریك نه بوه به لکو گه لی شاکاری جوانی هه یه و ،زوّر مانای ناسکی جوانی له قالبی پرجیناس و ورده کاری به دیعدا بو هو ندوینه ته و ه

زیاد لهمهیش دیارده یه که دیوانی شاعیرانی تردا هه یه لای وه ف ایت نابینری ، ئه و دیارده یش ئه وه یه که زوّر له شاعیران هاتون بو هه مو ، یان به شی زوّری ، پیته کانی هیجا قافیه یان دروست کردوه ، ته نابت بو ئه و پیتانه یش که له کوردیدا یان هه ر نین یان زوّر که من ، وه که ئه بینین نالی هاتوه بو پیتی (ث) و (ط)یش قافیه ی دروست کردوه که ئه م دو پیته له کوردیدا نین ، که چی وه فایی خوّی له م گیژاوه رزگار کردوه و له هه مو پیته کاندا ته نها بو (۱۲) پیت قافیه ی داناوه ۰

پارچەى شىرىن تەشــى دەرٚێسى :

ئەم پارچە شىعرە ئەگەر بچىتە سەر (۱۹) كە شىعرى وەفاييە رقىـــەك و مەبەستى*كى* تر بە شىعرى وەفايى ئەدا كە ـــ من بزانىم ـــ تا ئىستا باسى لىخ

⁽۱۹) که ئه لایم: ئه گهر بچیته سهر . . . مه به ستم ئه وه یه په نجه بو ئه و رابکیشم که گومان لهم پارچه شیعره ئه کری که شیعری وه فایی بی ، گومانه که شه له وه وه دی که کاك هو شه نگ حه مه بور له په راویزی لاپه وه ۲۹۳ ی (مینای شکسته) دا ئه لی : «به وه دا که ئه م ته صحیحاته م له به ربه به یاضی ده سخه تی مه لا عه بدو للای گه لا له کر دووه (وا) ده رئه که وی که هی وه فایی نه بی به لکو هی شوعاعی بی . » مه به ستی ئه وه یه ته صحیحاتی پارچه ی شیرین ته شی ده رزیسینی کر دوه . هه روه ها ئه م پارچه له ده سخه ته که که لای مندا نیه .

نه کراوه و ناشزانم نمه و باس نه کردنه هنری بن نه چون یان گوی پی نه دانه ؟ نه و مه به سته وه ک من بنری چووم و رونی نه که مه وه شیرو یه کی نه ده بی روهه لمالراو و بی په رده یه و ، وه فاییش ئه یه وی له گه ل شیریندا _ تا نه ندازه یه ک وه کو نالی له گه ل (مهستوره) دا لاسایی نالی بکاته وه و به ری گه ی نه و دا بروات و وه ره با به یه که وه نه م پینج خشته کییانه به رو دوا بخو ننه وه :

(شەوى لـه بيرەخەودا جەمالى ويم بـه دل دى) دو چاوى مەسـت و كالم وەكو غەزالى سل دى))

ئهمه لێرهدا به روٓنی له خهوبینین ئهدوێ ٠ وهك (نالۍ) مهستوره له خهودا دهبینێ ٠

> « قوطوی لوئالییانه له زیوی دازژاوه لهبالهبه لسه حیکمهت له شههدی ههڵکراوه له بهر نهزاکهتی رۆژ روواقی دادزاوه به طهرزی درزی دهرزی له خوّوه درزی داوه »

يان ئەلى :

(شکوفه وا ههنستی له زیر و زیو (حوبابی) لسه کهوشهری بهههشتی دهرونی پر کرابی خسر و لهطیف و نازگ بلوری خودنومابی به جورمی نوکی دهرزی له نیوی درزی دابی))

يان لــهمانه رؤنتر ئــهـلـێ :

(شیفای جمراحهتی دل تهشی نهبق، کهی رستی ؟! شهشپهرهکهی کاکی خوّی پر ئاو و پر به مستی ههتیوی کهلهشه بق به داوی حیله بهستی له تاوی هاتوچوّدا به لیّوی خونچه کهستی))

ئەوەى من بۆى چ**و**بم مەبەست لە (شەشپەر) ى (پر^ئاو و پر لە مست)

(هینه کهی) شاعیره و جاریکی تریش ئه یکات به (هه تیوی که **لله شه ق!)** و مه به ست له (خونچه گول) (شته کهی) شیرینه و (به ستن) و (گهستن) و (ها تو چو)یش ئاشکران ۰

وه نزیك له م پر له مست ه نه نی : « سه مای به ذو ده نه ب دا (كف الخضیب)ی شیرین » له نوسخه ی (ن)دا ئه نی : (كف القضیب) نه مست اله گه ن (پر له مست)دا پر به پیسته ، له جینگه یه كی تردا ده نی :

« به دل به دیده سۆسەن به خونچه گول یه رمق بقر شهشپه زهکهی وهفایت کولوفت و تیژ و رمق بقر »

به گوێرهی نوسخهی مهلا عهبدوڵلای گهلاڵهش که له پهراوێزی (ح)دا کاك هۆشهنگ نوسسيويه دهڵێ :

((شــهقايقبّكى شــهق بو له هاتوچۆدا لهق بــق)) (به عارەقى عوروقى كه سەرخۆشى عەرەق بو))

جاریّکی تر لهم شیعرانه دا له وشه کانی (یهرّه ق) و (هاتوچوّ) و (کولوفت) و (تیژ) و (رمق) و (شهق) و (لهق) و (عاره ق) و (عوروّق) ورد بهره وه که تیّکرا زوّر به زه قی مهبه سته که به ده سته وه نهده ن

که له خویندنهوه ی نهم چهند پینج خشته کییه هه نبرارده یه نه بینه وه و توزیک له گه ن بهراورد له گه ن (مهستوره)ی (نالی)دا سه رنجی ماناکانیان نهده ین نه وهمان لی رون نه بیته وه که وه فایی شوین نالی که و توه و لاسایی پارچه ی (مهستوره)ی نالی کردوه ته وه ، زیاد له مه نه وه شرونه که نالی رچه ی نهم ریگه ی شکاندوه و وه فایی شوینی که و توه و وه فایی له نالی سه رکه و تو تو نییه له باسه که دا و ، پارچه که ی نالی هه ر به شاکاری نهم مه به سته نه مینیته وه ، وه جگه له لاسایی کردنه وه جیاوازییه که نیوان نهم دو پارچه دا هه یه نهوه یه وه وایی له هه ر جیگه یه کدا له و مه به سته دواوه زور به زه قی و بی په رده و مه تی نور به دو و و ته ته ی کوله که هه نساند وه و به نه و ده و تو ته ته ی کوله که هه نساند وه و

هیچی تیدا نه هیشتوه ۰ ئه مهش هؤی ئه وه یه وه فایت نه یتوانیوه و ه کو نالتی یاری به و شه بکات و له تو یی و شه کاندا داوی دق سی تا بنیته وه ۰

مهبهسته کانی شیعر له لای وهفایی:

وه کو رق نه دو سی مهبهستی سه ره کی به شی هه ره زوری شیعره کانی وه فایی نه گر نه وه و ، نه گه ر چه ند مهبهستیکی تر بیته گور ده ه ، به یه ک پارچه شیعر ، یان به چه ند شیعر یک له پارچه یه ک مهبهسته که نه بریته وه ، نه والیر ددا تیکرای مهبهسته کان لای وه فایی باس نه که ین :

۱ شیعری دلداری ، ئهم مهبهسته لایه کی زوری شیعره کانی ئه گریّته وه •

۲- شین و لاواندنهوه ، لهم مهبهسته دا دریزترین پارچه شسیعری به کوردی له لاواندنهوه ی شیخ عوبه یدیللای نه هریدا و توه ، ئهم پارچه (۲۱) شیعره و گهلی ههستی جوان و سوزی به کولی تیدایه ، هه ه و هها لهم مهبهسته دا هه ربو شیخی ناوبراو پارچه یه کی فارسیشی نوسیوه زور له شسیوه و شیواز و مه عنادا لهم پارچه ئه چی ؛ وه كیكیان له وی تر وه رگیرابی وایه ،

سے وہ صفی گوٽ و گوٽزار و باسے به هار و ديمه نی جوان و گوٽبازی • لهم مهيدانه دا گهلن مانای ناسکی هؤندؤته وه و ههستی جوانی تؤمار کردوه •

ع هه ندیك دیمه نی قوشمه بازی و گانته ؛ وهك پارچهى :

« نُهى رەفىقان وەرنە يارىم زۆر زەلىلم دل شكاو »

پارچهی (۱)ی (واو) ۰

٥ مەتەل ؛ وەك پارچەي (١)ى پىتى (مىم)ى بەشى فارسى •

- ۲- پیاهه لدان ، وه لئی پیاهه لدانی شدیخی نه هری و باسسی ته کیه و خانه قایان و که رامه تیان و پیاهه لدانی غهو ثی ثانی (۲۰) .
 - ٧ داواکردنی شت ؛ وهك داواکردنی توتن له شیخی نه هری ٠

به شکردنی شیعره کانی دیوانی وهفایی:

ئه گهر بمانه وی هه ندیک خوینه ر له هه و ل و کوشسسمان ده رباره ی کوکردنه وه ی شیعره کانی ئهم شاعیره ئاگادار بکه ین و جیاوازییه کی نه ختیک ورد بخه ینه نیوان شسیعره کانه وه و رینومایی خوینه ربکه ین بسو لای ئه و هه و لانه ی له مه و پیش له گه ل ئهم دیوانه دا دراون و خوینه ربی سه رئیشه سه رژمیریکی ئه و پارچانه بزانی که تا ئیستا چاپ نه کراون ئه بی شیعره کان بهم شیوه ی خواره وه به ش بکه ین:

- ۱ ــ بهشی فارستی که (۹۲) پارچه شیعره و تائیسته چاپ نهکراوه ۰
 - ۲ بهشی کوردی ؛ ئهم بهشه ئهبی بهم جوّره جیا بکریّتهوه :
- أ ــ بهشى بلاونه كراوه كه له دەسخەتەكەى مندا ھەيە و له ھيچ جێگەيەكى تر دەستىم نەكەوتوھ • ئەم بەشە (٣٨) پارچەيە •

جب بهشی بلاوکراوه که له چاپهکان و دهسخهتهکهی لای مندا

⁽۲۰) (غەوثى ئانى) سەيىد طاھاى باوكى شىخ عوبەيدىللايە . وەفايى زۆرى خۆشويستوه و شىعرى بۆ وتوه و پارچەيەكى تايبەتى لە بەشى كوردى بلاونەكراوەدا بۆ وتوه و سەرواى پارچەكە تا دوايى بەم شىخوەيە : « ياغەوثى ثانى ھىممەتىخ » ھەروەھا (غەرىقى) لە شىعرەكانىدا كە بۆ وەفايى نۇسىوە باسى (غەوثى ثانى) ئەكات .

ههیه ۰ ئهم به شه تیکزای دیوانه چاپهکانه ۰ جگه له (۸) پارچه ۰

د ـ بهشی بالاوکراوه که له چاپه کاندا ههیه و له دهسخه ته که دا

نیه ۰ ئه م به شه (۸) پارچه یه پارچه یه کیان « چیشت م ۱۰۰

نه هات» شیعری (کوردی)یه بواردمان ۰ «سه رابستان

ـ ئه مر و » گومانم له م پارچه ههیه و باسم لی کردوه ۰
پارچه ی « چه مه ن یه کباره خام و شه ۱۰۰۰ » م بوارد ؛ چونکه

لای گیو ته واو نه کراوه و ناز ناوی شاعیری تیدانیه ، دوایی

سه یدیان ته واوی کردوه ، هه روه ها پارچه ی : « ئه ی گهلی

خزم و برا » که سه یدیان زیادی کردوه و ، « سه روی ناز و

نازه نینان » که له چاپی (۲)ی (ه) دا ههیه و له (۳) دا نیسه

چونکه به شیعری وه فاییم نه زانین ، و (۱) پارچه ی تر که

له په راویزه وه دیاریم کردون ۰

ژیان و بهسهرهاتی وهفایی:

له کاتی لینکنو لینهوهی دیوانی شاعیرانی شینوهی کلاسیکیماندا گهلی قورت و کنوسی گهوره رینگه به نوسه ر ئیه گرن و ته نگهنه فهس و ههناسه سواری ئه که ن و ماوه ی ئه وه ی ناده ن به رینگای کاره که یدا بروا تا ده گاته ئه نجام ۰

ئهم کوسپانهش کاتی وا ههیه ههر له ناوی شاعیرهوه دهست پی ئه که ن و به زنجیره ی بنه ماله ی شاعیر و شوین و نیشتمان و جینگا و کاتی له دایك بون و شیخوه ی ژیانی و خویندنی و مامؤستاکانی و ۰۰۰ تا سالی کوچی دواییدا تیده په زن و ئه مه جگه له دهست گیرنه بون و له ناوچونی شیعره کانی و نه زانینی مه به ست و کات و موناسه به ی و تنیان و چه ندین مه به ستی تر ۰۰۰

که ئهمانه چهند دهوری گرنگیان له رقنکردنهوهی ریسگای لینکولینهوهدا ههیه و ، به پیچهوانهشهوه نهزانینیان چهند ئهو ریسگایه سسهخت و دروار ئهکات و بریبهس له خاوهن مهبهست ئهبری و ههر له سسهرهتاوه ماندقی ئهکات و پهکی ئهخات .

ته نها ریّگه یه که هه ندی تروسکهی نهوه ی لیّوه بیّت روّشنایی به م باسه بدات پرسیار کردنه له وانهی به هوّی هاو چه رخی و نزیکی له جیّگا و شویّن و قوتابیانی و مفاییه و هه ندیّک هه والیان له ژیان و به سه رهاتی بیی نه مه ش به هوّی دقره ده ستییه و من نه کرا ۰

ئه وه ی برّم مایه وه وه ک سه رچاوه شتیکی ده رباره ی ژیانی لی وه ربگرم گوف ار و روّژنامه و ده سخه ته کوردییه کان بوّن ، منیش ئه وه ی ده ستم پیّی گهیشتبی پشکنیو مه و ، به شویّن مه به ستدا گه زاوم و پاش هه و ل و ته قالایه کی زوّر هه ندی شتم به ده ست هیّنا که زوّر یه کیش ناکه و ن و ، له ئالوّزی و جیاوازی به دم نین و ، به هه موّیان راستییه کی ته واو به ده سته وه ناده ن .

ناوی وهفایی:

وهفایتی ناوی میرزا عهبدولزهحیمی کوزی مهلا غهفوری کوزی مهلا نهصروللانه ۰

سائى له دايكبونى:

بروا بهوه ناکری به ئاسانی و بی سهرئیشه و ماندوبوتیکی زوّر بتوانری میزوی لهدایك بونی زانایه این پیاویکی گهوره بدوزریته وه و بی سی و دو دان به سالی له دایك بونیدا بنری و قسه م لهوه نیه ئه و که سهی بو سالی له دایك بونی به چکه مه لایه ایست و بگره نوبه رهیش بیت سالی له دایك بونی ، باوکی قه لهمه قامیشه کهی هه نگر تبی و په لاماری که هه ر به له دایك بونی ، باوکی قه لهمه قامیشه کهی هه نگر تبی و په لاماری کتیبیکی دایی و میزوی ژبانی له پالدا تومار کردین و دوای ئه و ده ست خوینده و اران که و تبی ، چونکه ئه و زانا کاتی له دایك بونی مندالیك بوه وه کو هه مقو منداله کانی تری دی و شاره کان و له و کاته دا که س نه یزانیوه پاشه روژ ئه بی به زانایه کی گهوره و له جیهاندا ده نگ ئه داته وه و رو و باری ناوچه یه که بی به زانایه کی گهوره و له جیهاندا ده نگ ئه داته وه و رو و باری ناوچه یه یان و لا تیک به هوی ئه وه وه گوری ، بویه کاتی له دایك بونی ئه و بایه خه ی یان و لا تیک به هو وه که هوره وه به هور وه که هم مندالیک که له و ده مه دا له دایك ئه بی باسی یان دوش ئه کری (۲۱) ،

لیره دا مهبهستمان سالی له دایک بونی وه فاییه و ، نه و سه رچاوانه ی من خویند قرمنه ته و ، و که لکم لی و ه رگر تون سالی ۱۸۶۶ زی ۱۲۶۰ ك ی ب قر سالی له دایك بونی و ه فایی دائه نین و جا ، وه ك له مه و لا باسی نه که ین ، سالی کوچی دوایی وه فایی ، له گه ل نه وه شدا له چه ند سه رچاوه و روداو و ه رگیراوه و نه و روداوانه ناز و گویز کراون و هه لسه نگینراون ، هیشتا به شیوه یه کی راست و بروایی کراو سالی کوچی دوایی دیاری نه کراوه ، له گه ل نه وه فایی سالی کوچی دوایی سالی نه کراوه و سالی کوچی دوایی سامی اسراو و شاعیریکی پایه به رز بوه و و و که به بی چون یه کسه ردان به وه دا بنری که وه فایی له سالی که وه فایی دا ها توه ته جیها نه وه ؟!

⁽۲۱) بروانه: محمد على القرهداغى ، الشيخ عبدالله الخربانى من خلال مخطوطات مكتبته ، گو قارى كو رايارى كورد ۲/۲ .

ژیانی وهفایی:

به گویرهی دهره تانی خوم و تا مه چه کیشم چه رخابی وه گه باسمان کرد ـ لهم الاو لهو لاوه هه ولم داوه و به ناو گوفار و روز نامه کوردییه کاندا گه زاوم بو ئه وهی شتیکی راست و دروست له سهر ژیان و به سهرهاتی وهفایی بنوسم به لام جگه له هه ندی نوسراوی پرژ و بلاو که له کون و قوژبنی گوفار و روز نامه کاندا دوزیومنه ته وه هیچی کهم دهست نه که و تو و الیره دا ده قی ئه و نوسراوانه پیش چاوی خوینه ری به زیز ئه خهم:

له ژماره (۱۳۰۳)ی رۆژنامهی (ژین) دا له ژیـر ناونیشـانی (شیعر و شاعیرهکانمان ــ وهفایی)دا ئهم وتاره بلاوکراوهتهوه :

(سمرداری شاعیران وه بولبولی خوشخوانی باخچهی ولاتی موکریان (وهفایت) ناوی حاجی میرزا عمبدول دمجیم ، کوزی معلا غمفوره ، ۱۸۱۶ م له شاری سابلاخ ـ ممهاباد هاتوه ته دونیاوه ، وه همر لمویشدا خویندنی به پایان تمیاندوه ، پیری نمهری ـ بمهمشتی شیخ عوبهیدیللا عاشق و شهیدای شیعره کانی بوه ، (وهفایی) بانگ کردوه ته لای خوّی نمویش چوه لمویّ بوه به هاورّاز و نوسمری تایبه تی شیخ ،

وهفایی دو جاران دیدهنی مانی خوای کردوه ، جاری سییهم هاتوه سولهیمانی له تمك شیخ سمعیدی حمفید و سمید نمحمهدی خانه و حاجی سولهیمانی له تمك شیخ سمعیدی حمفید و سمید نمحمهدی خانه و حاجی توفیق به کشد و به کردوه ، هاور یکانی لهو ده شته دیمه ناشتویانه ، شیعری وهفایی له کیشدا ههر یه کهی ناهه نگیکی تایبه تی ههیه ، دیوانی شیعری سانی ۱۹۵۱ م له لایهن (ماموستا گیوی موکریانی)یهوه چاپ کراوه ،

ئەمە نمونەيەكى شىعرى وەفاييە:

« لهو رۆژەوە دور بوەتەوە سايەت له سەرى من »

به بی سهرچاوه دیاری کردن و ، باسی ناوی توسهر ۰

 \star \star

ماموّستا نهجمه ددین مهلا له لاپه زه (۲۲۳)ی به رکی یه که می (مینای شکسته) دا ده رباره ی وه فایح نوسیویه:

(وهفایی ناوی مهلا عهبدول در حیمه ، خه تکی و لاتی موکریانه ، له شاری سابلاخدا هاتوه ته دونیا ، ته حصیلی عیلمی له شاری سابلاغدا کردوه ، ههتا نیجازه ی عیلمی وهرگرتوه ، له سالانی ۱۳۱۸ ی هیجری هاتوه ته سلیمانی له تعک خاوه ندی روزنامه ی (ژین) حاجی توفیق به گاو ، شیخ مصطه فا کوری شیخ عهبدول صهمه دی قاضی و ، سهید نه حمه دی خانه قادا چوه بو حه ، پاش نهوه ی که حه جیان کردوه له گهرانه وه دا له ریگای عهره بستان وه فایی سه مهبدول در حیم عومری خوای کردوه ، (حاجی توفیت به گئ) نه فسمرموی : به عهبه بدول در حیم عومری خوای کردوه ، (حاجی توفیت به گئ) نه فسمرموی : به ده ستی خوم له لمی چوتی عهره بستاندا ناشتومه ، وه فایی شیعره کانی زور ده ستی خوم له لمی چوتی عهره بشعارانه ی که له ناتیدا نوسراوه له به دنگیر و بی قورت و گرییه ، نهم نه شعارانه ی که له ناتیدا نوسراوه له به دستوسی موته قاعید (محهمه دعلی کوردی) وه درم گرتوه) (۲۲) .

ههروهها مامۆستا نەجمەددىن مىلا لە لاپىدۆه (١٣٢٠)ى (سىۆزى نىشتمان)دا دەربارەي وەفايى توسيويە :

(ناوی مهلا عهبدول ده میمه و ، خه تکی ساوجبلاق بسابلاخه ، یه کیکه له عالمه تموره کانی و لاتی کوردستان ، له پایهی شیعر و نهدهبدا بی ههمتسا بوه ، وه فایی ژیانی خوّی زوّرتر له ولاتی سلیّمانیدا به سهر بردوه و ، له تهل عالمه تموره کانی سلیّمانی دای بواردوه ، سالّی ۱۳۲۰ی هیجری چوه بو حیجاز بو نهدای فهریضهی حهج له ریکا وه فاتی کردوه ، خاوه ندی روّزنامهی (ژین) شاعیری به ناوبانگ حاجی توفیق به گ بیره میّرد هاور یّی بوه ، پیره میّرد نه لیّ شاعیری به ناوبانگ حاجی توفیق به گ بیره میّرد هاور یّی بوه ، پیره میّرد نه لیّ به دهستی خوّم له لی عهره بستاندا وه فاییم ناشتوه ، شیعری وه فایی بسیّ قوّرت و تریّیه و شیرین و ناوداره ، داخی ترانم دیوانی نه شعاری چاپ نه کراوه ، و همکروه ا هه کبرارده ی دیوانی وه فایی لیّره دا نه نوسین تا خونده واران زهوقی لیی و ورکرن) ،

وه كاك محهمهد رهسقل هاوار له (پيرهمێردى نهمر)دا دهڵێ :

⁽۲۲) زورم ههول دا ئهم دهسخه تهی محهمه دعه لی کوردی دهست بخهم به لام ئه نجام بن سهر و سوراخ گهزامه وه .

(له سائی ۱۸۹۸ دا له گهل شیخ سهعیدی حهفیدا (باوکی شیخ مهحمودی قارهمان) چوه بق تورکیا ، بق سائی دوایی شیخ مهعید و توفیت پیکهوه چوون بو مهککه بق حهج ، له گهرانهوهیا بق تورکیا سهید نهجهدی خانه و ، وهفایی شاعریشیان له گهلا نهیی ، وهفایی له ریکا کوچی دوایی کردوه ۰۰۰) (۲۳) .

* * *

به نینم به خوینه ری به ریز دا ده رباره ی ژیانی وه فایی چیم له گو قار و رو ژنامه کاندا دهست که و تبی ده قه که ی پیش چاوی بخه م بویه نه بی باسیک له و و تاره بکه م که کاك یوسف نه حمه د ده رگه نه یی له ژماره (۱)ی گو قاری (به یان)دا (۲٤) ده رباره ی وه فایی توسیویه: به داخه وه کاك یوسف خوی به و تاره که یه وه ماند ق نه کر دوه و ، به شوین شتی تازه دا نه گه راوه و ، ته نافه ت نه و شتانه یش که کون له سه روه فایی نوسراون نه و باسی لی نه کر دون ؛ بویه نه نوین : و تاره که ی گواستنه و ه و دوباره کر دنه و ه ی چه ند دیرینکه له و ه مام و ستا گیو له چاپه کانیدا ده رباره ی وه فایی توسیویه و ، شتیکی تیانیه سه رنج رابکیشی و ستو دیک به باسی ژیان و به سه رهایی وه فایی بگه یه نی نی سه رنج رابکیشی و ستو دیک به باسی ژیان و به سه رهایی وه فایی بگه یه نی نه نه زانی له به رئه و ه منیش بی پیش گه زبونه و ه له بریاره که م به پیویستم نه زانی ده قی و تاره که ی بنوسه ه و ،

مامۆستا عەلائەدىن سەجادى له (م<u>ت</u>رقى ئەدەبى كوردى) دا دەلى : « مىيزا رەحيمى وەفايى ١٨٣٨ - ١٨٩٩ » ٠

واته : سالمی ۱۸۳۸ ی ز له دایک بوه و ، سالمی ۱۸۹۹ ی ز له جیهان دهرچوه^(۲۰) •

زیاد لهم ئهندازه شتیکی ترم دهستنهکهوت شیزوه و باری ژیان و

⁽۲۳) بروانه : محهمه د رهسول هاوار ، پیرهمیردی نهمر . ل: ۱۳ .

⁽۲٤) برّوانه : گوّقاری به یان ژماره یهك ، تشرینی دوهم ، سالمی ۱۹۲۹ .

⁽۲۵) بروانه : عهلائهدین سجادی ، میشروی ئهده بی کوردی ، چاپخانهی مهعاریف ، بهغدا ، ۱۳۷۱ هـ ۱۹۵۲ م ل : ۵۶۳ .

ئیش و کاری و مفاییم بر رقن بکاته وه و ه کو سه رچاوه یه کی که به گویره ی فهوه ی بر من رقن برقن برته وه به ناو دیوانه که پدا گه راوم و ، هه رچی بر نی فهوه ی بر بیت روشنایی به باری ژبانی بدات لینی و ردبو مه ته وه ، وا هه ندین له و شیعرانه پیش چاوی خوینه ری به ریز نه خه م ، له هه ندی شیعردا نه توانین فهوه رقن بکه ینه و ه فایی به مه لایه تی ژباوه و ژبانه که شی ژبانیکی خوش نه بوه و زوریش پینی رازی نه بوه ، به لکو نازازیتی خوی له سه رفیتره و نه بوه و زوکات و نانی مه لایه تی ده ربریوه و ، نه و جوره ژبانه ی به لاوه په سه نه نه بوه ، لیره دا نه م شیعرانه بخوینه ره وه تا نه م مه به سته ت لی رقن بینه و ه :

(ههدزار صهوم و صهلات بی ، چساوت له دوی زهکات بی ، خودات نیسه ، حهیات بی ! قسه و ا نیسه توبسه کسار تسف له رهانست ، ده کمل فی ده کسار و ژیسانت ، چسی تیسدا نیسه دوکانست ، چست بسکری خریسار) ۰۰۰

یان بمانهوی شیوهی نهدارایی و دهست کورتی وهفایی بزانین نهم پارچه شیعرهی خوارهوه مهرچه ند رواله تی گالته و قوشمه بازییه ماوینه یه کی راستی باسه که مانه و له سهر زمانی وهفایی خوی بو مان دهر نه خا: که وهفایی زور نه دارا و بی سامان و دهرامه ت بوه و زوریش فیکر و خه یالی لای پاره بوه و ، پاره به میوانی نه بی گیرفانی نه دیوه و ، ره نگه کیچ له گیرفانیدا بو یو تین کی نه مهیش چه ند شیعریک له و پارچه به :

(ئەى رەفىقان وەرنىه يارىم ، زۆر زەلىلىسىم دل شىسىكاو جىسان و دل مىمحرققى نىسارم ، ئىساخ لىه بىق تىرىك دراو! ئىلخ له بىق تىرىسك دراوان! ئىلخ لە بىق تىرىساك دراوان! نىقرى دل ، بىنسايى چىلوان ،

مهرههمسی دل کسون کراوان ، مقرمیسای پستسی شسسکاو ذیسو فیکر و خهیا کهه ، دایات و باب و مام و خالمه ، دولبهری صده ماه و سالمه ، لازم و مسلمازةم کسراو ذیسو بسایی ههتیسوان ، غهوت و قسوطبی هیچ نهدیوان نساخ که له منیش بوته میوان ، دیسن و دل بوی دانسراو!) ، ۰۰۰

مامۆستايان زەبىحى و ھێمن دەڵێن :

وهفایت له سابلاغ قوتابخانهی ههبوه و دهرسی به مندالان وتوه و ، ئهمه یهکیک بوه له ریسگای گوزهران و ژیسانی ، زهکات و سسهرفترهی وهرنه گرتوه و زوّر له سوال کردن بیزار بوه و خیزائیسشی ئهوهنده نهبوه موحتاج بین • رهنگه ئهم شیعرهی له ههجوی مهلا سوالکهرهکاندا و تبین •

رویه کی تری ژیان و بهسمرهاتی وهفایت:

موناسه به ی و تنی شیعر و کاتی و جینگای دهورید کی بالآیان له رق نکر دنه وه ی مه به ست له شیعری شاعیردا هه یه و به هویانه وه نه توانری له ریبازی شاعیر له شیعروتندا و خو و ره و شدت و ره فتاری له گه ل ده ور و به ری خویدا و ، بیر و رای ده رباره ی گه لی شت و ، دامه زراوی له سه ریه یه ریباز ، یان کال و گور و جوری که و کال و گورانه له ناو دیره کانی شیعری شاعیردا به لینکولینه وه برانری ، نه زانینی موناسه به و کات و شوین ریکه ی شیعری کیولینه وه بارانه کالوز که کا ، له گه ل که مانه شدا به هدی چه ند شیعری که و مه رچه ند موناسه به شیان نه زانین بیاش هه لسه نگاندن و شیعریکه وه به مه رچه ند موناسه به شیان نه زانین بیاش هه لسه نگاندن و شیعریدا ها توه و وه که زور گه نج له سه ره تای ژیانیدا سه و داسه رو په ریشانی شیعریدا ها توه و وه که زور گه نج له سه ره تای ژیانیدا سه و داسه رو په ریشانی

کۆزى رابواردن بوه و ، ئاواتى بەيارگەيشتن كاتيكى زۆرى لە ژيانى بردوه و ، بەشيكى فراوانى شيعرەكانى گرتوەتەوە و ، لەو پيناوەدا گەلى شتى گەورە و قورسى بەلاوە ئاسان بوه و ، زۆر شتى بۆ بەولاوە ناوه ، تا كاتيك _ كە نازانى لەچ تەمەنيكدا و كەىبوه _ بە ھەر شيوەيەك ئەو كونو كۆيەى دامردوەتەوە و سەرگەرمى تەمەنى لاويەتى لە كەللەىدەرچوە و كەوتوەتە بىيرى گەزانەوە بۆ لاى خودا و تۆبەكردن لە كردەوەكانى رابوردۇى ، باليرەدا پيكەوە ھەنديك لەو شيعرانە بخوينىينەوە كە بىۆنى تەمەنى لاوى و كاتى سەرگەرمىيان لى دىت :

بهس بی جیلوهی زولف و خالآن عاشقی روخساری خوت نال و والآی خولدی ناوی طیالیبی دیسداری خسوت نامهوی عهیشی جیهان ، حاشا له فیردهوسی بهریسن! توی مورادی دین و دونیام ، نار خوت ، نهنواری خوت

پارچەى (٧) پىتى (تىخ) بالاونەكراو، ٠

عوشرهتی همردو جیهان دینی (وهفایی)! فرصهته: گوشهی گونزار و ، جامی باده و ، روخساری یار

پارچەي (٢) پىتى (رێ) بلاونەكراوە ٠

ساقی ! چاوت بنوینه ، زوهد و تهقوام بستینه ! قوربانی جامیه که مسهی بی همموصده و صهلاتم موطریب ! هاوی روحانی ، لیدده تاری سوبحانی شاباشی سوزهی نهی بی ههمو جومعه و جهماتم !

پارچەى (٨) پىتى (مىم) بلاونەكراوە ٠

ئەمن چى و زوهدى صۆفىيانه ؟! من و گۆشبّكى مەيخانه به قوربانى نيگاهبّكت هــهم و صــهوم و صــهلاتى مــن

پارچەي (٤) پىتى (نۇن) ، بلاونەكراوە .

خالّی گۆشىلەی چاوەكەی فەرمقى: (وەفايق) پېت بلېم: تا نەبقىلە كارم چىلا نەبق!

دوای ئهم چهند نمونه با پیکهوه ئاوزیکیش به لای ئهم شیعرانهی خوارهوهدا بدهینهوه:

وهفایی! ئیسدی بهسسه عیشق و ههوای مهدرهسسه
بینوسسه نهم هیندوسسه ، بیتسه خهط و خسانی یار
بچو به لای دلرزوبسای ، به سهر به یسادی بهقای ،
ههتسا نهتو بی وهفسسای بهخوت مهکه نیعتیبسساد!
ههزار صهوم و صهلات بی ، چاوت لهدوی زهکات بی ،
خودات نیه ، حهیات بی ! قهط وا نیه توبسه کسساد
تف لسه رهنگ و رهوانت ، دهگهل فیعسل و ژیانت ،
چی تیدا نیه دوکانت ، چست بسکری خریسسداد .

پارچەي (١)ى پىتى (رێ) بلاونەكراو، ٠

ده بن گهوه له بیر نه کریّت (وه فایق) ماوه یه کی باش موریدی شسیخی نه هری بوه ، به لام گهمه یش به شیّوه یه کی روّن باس نه کراوه و ، سهرچاوه ی باشی گهم مه به سته مان به ده سته وه نیه ، جگه هه وه ی خوّی له پارچهی (۲)ی پیتی (دال)ی به شی فارسیدا باسی گهوه ده کات که ۱۶ سال موریدی شه و بنه ماله یه به ماله ی نه هری به وه ۰

وهفایی و ناو و شورهتی له سهردهمی خویدا:

ههرچهند له سهردهمی ژیانی وه فایق خویدا و دوای سهردهمی خویشی در به سهردهمی خویشی به ریانی به ریانی وه فایق به توسراوه ته وه تا له عاستی به و توسراوانه دا بتوانین پله و شوره تی وه فایق باس بکهین ۱۰۰ ئه توانین له به دوستیکی بوی توسیوه [له وه شهر له به دوستیکی بوی توسیوه [له وه شهر ئه چی نه و دوسته ی نازناوی (غهریقی)(۲۱) بیت] نه وه بایین که وه فایق هه ده سهرده می ژیانی خویدا ناو و شوره تیکی باشی په یداکردوه و شیعره کانی

⁽۲٦) ماموّستا نهجمهدین مهلا له لاپهرّه ،۸۵۰ (سوّزی نیشتمان)دا باسسی (غهریقی)یهك نه کات لهبهر نهوهی له گهل نهم نازناوهدا یهك نه کهوی وا

دهستاو دهست و دهماو دهم بلاوبو نه ته و و ، خو ینده وارانی که و سه رده مه په سه ندیان کر دون و ، شایه تی چاکییان بو داون ، کهم پارچه شیعره هه ر له ناو دیوانه ده سخه ته که دا و له رزی شیعره کانی وه فاییدا نوسراوه ته وه ، به لام کیمه وا له به ر کهم مه به سته ی کیره و له به ر کهوه یش که شیعری وه فایت نیسه که یک و ییش چاوی خوینه ری به دیری که خه ین تا خوی حه که می کهم مه به سته بیت :

بههای نمبیات و نهشعارت (وهفاین) مولکی نیرانه نيثاري مهصره عيكي [لايهق بي كهي!] دوصهد جانه ؟ عراق و یارسی وا گرتهوه خو لهشکری نهظمت ئەوا دەروا لە بۆ تەسخىرى مولكى ھىنىد و تورانىـە ئىلاھى با دنى خورزەم دەكەل زومرەى رەفىقسانت مهخير و شادي رهجعهت كهي كه ئيران بي تو ويرانه مورادت (كعبة الله) يه مهرامت حهضرهته ليكن : حمقيقمت ممطلمبه ، ئەصلى ويصالى وەصلى جانانه خودا ههمزاهی تو بی ، دهستگیرت (غهوثی ثانی) بی، طمريقتكي خهطهرناكه كه: رههزهن نهفس و شهيطانه ئەمن خاكى سەتى غەوثم فەرامۆشم مەكە قوربان! له هیجرت ئاوری بهربوتی دهرونم ، وهك نهیستانه همزاران موژده بی ، ئهی بولبولی شهیدا ، (بحمدالله) له نەسلى ئالى (طه) ، (غەوثى ثانى) ، شاھى شيخانە له سایهی غهوثی ثانی دامهنم پر دورزی شههواره بههای هدر دانه یبکی ، بی شکه ، تهختی سوله یمانه ئەگەر ئەحوالى كەلبى خۆت دەپرسى، شاھى شەمزينى هممیشه: چاو به خوینه ، دلبریندار و ، بهریشانه

نوسراوه کهی بو خوینده واران دینمه ئیره . به لام هیچ به تکهی نهوه یشم به ده سته وه نیه که له گه ل غهریقی لای وه فاییدا یه ک بن :

[«] غهریقی ناوی فه قتی محهمه د بوه خه لکی گوندی (وه لدانه)ی ئه و دیو چیای گویژه یه ، عه سکه ری تورکی کردوه ، بوه به چاوه ش ، له پاشا بوه به (ضابط) ، له گه ل شاعیر (خاکی) دا شهره شیعری کردوه به فارسی ، سالی ۱۹۲۵ به رهحمه ت چی ... » .

دەگەل ئەم بەندەيە حاجى (وەفايى) بۆچى بى لوطفى ؟ ئەگەر چى بى خەطايە خۆ سەگى دەرگاھى شاھانە! لە لوطفى خۆت دەپرسى گەر لە حاتى بەندەيى كەمتر غەرىقە ھېندە گرياوە (غەرىقى) بەحــرى عوممــانە!

كۆچى دوايى وەفايق :

بو دوزینه وه ی سالی کوچی دوایی وه فایت که بی به راور دیك له نیوان که و توسینانه دا بگهین ، که له سهر وه فایت توسراون و ده قه کانیانمان پیشکه ش کردن ، به گویرهی توسینه کهی (ژین) وه فایت سالی ۱۳۲۰ی ك ی ۱۹۰۲ی زی له جیهان ده رچوه و ، به گویرهی توسینه کهی ماموستا نه جمه ددین مه لا دوای سالی ۱۳۱۸ ك ی ۱۹۰۰زی له جیهان ده رچوه ، وه به گویرهی توسراوه کهی کاك محهمه دره سول هاواریش سالی ۱۸۹۹زی له جیهان ده رچوه و سه رچاوهی گهم باسانهیش به جگه له نوسراوه کهی ژین که بی سه رچاوه ی دیاری کراوه به ماموستا پیره میرده که له گه ل وه فاییدا بوه کاتی له جیهان ده رچوه و ئه م سی باسه له یه که وه نویسکن ، به لام تیکوا له وه وه وه فایت له سالی که وه وه وه فایت که سالی که وه وه وه وه وه و که م سی باسه له یه که وه نویسکن ، به لام تیکوا که وه و و که م سی باسه له یه که وه نویسکن ، به لام تیکوا که وه و و که م سی باسه له یه که وه نویسکن ، به لام تیکوا که وه و میه که دورن که له چاپه کانی گیو و سه یدیاندا نه کین : وه فایت که سالی که وه دورن که له چاپه کانی گیو و سه یدیاندا نه کین : وه فایت که سالی که وه دورن که له چاپه کانی گیو و سه یدیاندا نه کین : وه فایت که سالی که وه دورن که له چاپه کانی گیو و سه یدیاندا نه که ین : وه فایت که سالی که وه دورن که له چاپه کانی گیو و سه یدیاندا نه کین : وه فایت که سالی که وه دورن که له چاپه کانی گیو و سه یدیاندا که کین : وه فایت که سالی

 ئه بی د قباره ئه وه له بیر نه که ین که خه و بینین و کاغه زنو سین و جوره باس و مو ناسه به یه له گه ل پارچه ی شینی شیخی نه هریدا هه یه جیگه له و مفایت له به به به فارسیه که شدا شینی شیخی به فارسی کردوه و به وه کوردییه که ی وایه ی ئه وه دیاری ئه که ن وه فایت ئه و پارچه شیعره ی له سابلاغ و تبین و واته ئه گه ر بیر له نازه حه تی سه فه ری ئه و کات و نه بتونی که ره سته ی گورجی ها تو چو بکه ینه وه نه بین وه فایت ئه و ساله نه چوبین بو حه جو و هیچ نه بین سالی دوای ئه وه مردبی و واته نه بین توسینه که ی (ژبن) که که ی ۱۹۰۲ کی ۱۹۰۲ زی وه فایت له جیهان ده رچووه زیاتر له راستیه و ه نریک بین و

وهفايي له كويّ مردوه ؟

به گویره ی ههمق توسراوه کان گومان لهوه دا نیه که وه فایت له رینگهی حهج مردوه به لام له چ جینگه یه که و رینگه دقر و در یژه دا مردوه ؟ نهمه یان جینگه ی باس و گومانه ؛ به گویره ی توسراوه که ی ژین و چاپه کان وه فایت له ده شتی شام له جیهان دهرچوه و وه به گویره ی قسیه که ی ماموستای سنجه ری که له په راویز دا توسیم به له خوحود له جیهان دهرچوه و وه قسه کانی پیره میرد ته نها لم و چولی عهره بستان دیاری نه که ن

بهشی فسارست :

له سهرهتاوه و تا کاتیکیش ههمق بهشی کوردی ئهم دیوانهم ئاماده کردبق له بهر ئهم هنریانهی خوارهوه هیچ خوّم به بهشی فارسییهوه خهریك نه کردبق و بزیاری ئاماده کردنیشیم نهدابق:

۱ خوّم فارسی باش نازانم و شارهزاییه کی ئهوتوّم له ئهده بی فارسیدا نیه که پشتی پی ببهستهم و خوّم له قهرهی کاری وا بدهم ۰

پەنجا و چوار

۲ بهشی فارسییه کهی زور له بهشی کوردییه کهی پهرپتوت و ته زبتو و
 ویران تره •

سے هیچ که شکوّل و سهرچاوه یه کی ترم دهست نه کهوت یارمه تیم بوّ راست کردنه و می نهم به شه بدات ۰

٤ به رای هه ندی له فارسی زانان و ئه ده ب د و ستان پله ی شیعره فارسیه کانی زور به رز نین و ناگه نه پله ی شیعره کوردییه کانی ٠

بریه منیش له به رئهم رایه و پشت به یارمه تی ئه و مامزستایانه و چه ند دوستنگ قولم لی هه لمالی و هاتمه سهر نوسینه و ه اماده کردنی اسه به شه یش .

به لام ئهو داخهم ناچی که به ئهوپه زی ههول و کوششی خوم و ئه و ماموستایانه پش هیشتا نه مانتوانی بگهینه راستکردنه و می هه مق شیعره کان و گهلی جیّگهی به بوشی مایه وه (۲۷) .

سهبارهت به ساخکردنهومی شیعرهکان به گویرهی توانا ههوله داوه

⁽۲۷) مامؤستایان زهبیحی و ، عهبدوللا حهسهنزاده و ، صهلاحهدین سهنگاوی ، بو ساخکردنهوهی نهم بهشه زوریان یارمه تی دام . خوا وینهان زور کات! .

بۆ ئەوەى بە راستى بياننوسمەوە، ئەگەر شىسىعرەكەم تسەواو بۆ راسست بويىتسەوە ئەۋا بە تەۋاۋى توسيومەتەۋە، ئەگەر جىنگەيەكى لەبەر تەزبۇن وكۆۋاۋەيى بۆم نەخويندرايىتەۋە ئەۋا ئەۋ بەشەم بە بۆشى ھىنىستىۋەتەۋە ۋ، نوختەم لە جىنگەى داناۋە ، ۋە ئەگەر ۋشەيەك لەلايەن توسەرەۋە بە ھەلسە توسرابى لە پەراويزەۋە دەسنىشانى ئەكەم، مەگەر ھەللەكە زۆر بىچوك ودىارى بى ۋەك نوختە و شتى ۋا، ئەۋەم بە پىويست نەزانى باسى لى بىكەم رىنگەى چاكىردنىم بە خۆم دا ،

پيرستيکي پارچه شيعرهکاني ديواني وهفايي

يەو جۆرەي لە دەسخەتەكەدا نۇسراونەتەوە:

۱ ـ بهشی فارسی:

لاپەرە	نیوه شیعری یه که می ههر پارچه یه ك
1	۱ ــ این تطاول بین که از دست شب یلدا کشم (۲۸)
٤ ، ٣ ، ٢	۲ ـ نمیدانم چرا ای دیده چندین خون فشان هستی ؟
V 6 7 6 0 6 8	٣ ــ دوش اندر ميكده چون وجه زيبا زدند
A 4 V	 ٤ ــ ندانم با وفاداران جفاکاری چرا کردی ؟
96%	 کرم خواندی ، ستم راندی ، وفا گفتی ، جفا کردی
4	٦ ـ ای روی تو ابروی تو وان دو لب شیرین
4	۷ ــ السلام ای باغ رویت جنةالمأوای من
11	 ۸ – هم چو شاهین بهوس بال پرم بگشادم
11	۹ ــ در هر دو جهان گر اثر عشق نبودی (۲۹)
14.14	۱۰ زد صفیری مرغ جان بالای عرش
18614	۱۱_ جان نثار قبله آبروی عشق
17610618	۱۲ کای نسیم منزل جانان من

⁽۲۸) ئەم پارچە شىعرە پارچەى يەكەمى بەشى فارسىييە و سەرەتاكەى ناتەواوە .

⁽۲۹) لهم جیکهدا پهرهیهك _ یان زیاتر _ ی بهشی فارسی کهوتوه .

14 6 17	۱۳_ شانه کن زلف سیاهش با ادب
Y+ 6 19 6 1A	۱۵_ نی نملط گفتم که خورشید هداست
71 6 7	۱۵_ فدای جان پاکت این غلام دربدر کرده
71	١٦ اى بمصر سودايت صد عزيز قرباني
77 (71	١٧_ عبيدالله رئيس مرشدان توهم ٠٠٠ لها (٢٠)
74	۱۸_ دلیر دارم که در عالم نظیرش کمتراست
74 . 12	۱۹_ ای ترك خطا ماه ختن سرو خودآرا
78 6 74	۲۰_ بخیال تو بھر جای که من مینگرم
70 6 78	۲۱_ گر من سوخته بر شاهد خوبان برسم
70	۲۲_ براه دوست کسی سر نهد سبك باراست
77 6 70	۲۳ بی تو ای دوست ندانم که چگویم ، چونم ؟
TY : Y 7	۲۶_ کشیده طره سراز اختیار عارض قامت
77	٢٥ خطا گفتم كه زلفت مشك چيناست
7.7	۲ ۷ـ نگار نسیم دل و جانم حبیبم
7.	۲۷ گفتم به بت ساده: که ای ترك خجندی
7.	۲۸_ یار ارمنی مذہب ، شوخ عیسوی ملت
79 6 71	۲۹_ بت من طرہ چو بر برگ سمن برشکند
4+ 6 49	۳۰ آن شکرخنده بوصل دهنم شاد نکرد
*	۳۱_ بکوی یار هردم از فراق یار مینالم
W1 6 W.	٣٢ بفريادم رس ايجان عزيزان لعل شرينت
٣١	۳۳ دریغ عهد گِل و عاشقی و روز جوانی
mt : m1	۳۶_ ای راحت دل قوت روان لعل لبانت
47	۳۵ مرا تحیر از آن زلف و روی نرگس مستاست

mm c mm	۳ ۳ هر شام و سحر روی تو دیدن مزه دارد
pp.	۳۷ در ازل سنبل گیسوی ترا شانه زدند
**	۳۸ سیه شد زلف با خورشید رو تا اشنائی خود نمائی کرد
٣٤ -	۳۹_ برچهره زلف خویش پراز پیچ و تاب کرد
۳٤ -	 ٤٠ دل که با طره ٔ جانان سر سودا دارد
40	٤١_ بجان آمد دلم تاكي دل ايجان بي دوا باشد
۳٦ ، ۳٥	٤٢ مرا بيتاب داري هردم اي زلف بتاب امشب
47	۳۷_ شادی من نه بخلد و نه به کوثر باشد
40 ° 47	٤٤ شکل و بالای ترا، یارب، چه شیرین بسته ند.
**	ه ٤ باغبان از ما در گلزار بندیدن چرا ؟
۳۸ ، ۳۷	۶٫ ای شاکر اگر وا نرسی خال مگس
44 C 47	۷۷_ سیبا به نزاکت تو نـــازم
49	۸٤ تاکی چو کمند مشکبارش
٤٠ ، ٣٩	۶۹ ای آفت دل بلای جانم
٤١ ٤ ٤٠	۰۰۔ تاریک مکن روز مرا باز نگارا
٤١	٥١_ ساقيا سوختم بيا بشتاب
73	٥٦_ شنیدم كزوفایی لطفكردی یاد فرمودی !
73	٥٣_ قلم بدست من اندر سواد خطه ٔ نظم
٤٣	٥٤_ صبًا از من بگو با آن مه نامهربان امشب
٤٣	ه ۵ من تو به ز هرچه شیخ گوید پس ازین
£ £	٥٦_ ای ترك خطا ماه ختن سرو خود آرا
t 0	٥٧ـــ من كه در گوشه كاشانه دلى خوش دارم
10 4 22	۸۰ـــ رنجیده یاران ز دوران گله دارم

	tu ft. A.
१५ १ १०	٥٩۔ خوش همي نملطو برويش طرهٴ پرپيچ و تاب
. 73	٠٠- ای بیادات عاشقان را هر نفس
£ V 6 £ 7	٦١ بر دل و بر دیده گفتم هر کجا خواهی بیا
٤٧	٦٢ ــ شانه زد بر روی خود خون طره و لالهرا
£ A 6 £ V	۱۳ ــ ز دست خود مده ای دیمده یاد زلف مشکینرا
٤A	٦٤ زلف مشكلين بين كه بر عارض پر پريشان كردهاست
٤٩ ، ٤٨	۲۵ شباست این زلف یا روز جدایی ؟
•	٦٦ خوشا روزی ز دنیا در بدر بم
0160+	٦٧ جز سر زلف تو دل كه راه ندارد
0 \	۸ ۸_ گر کاینات نامه شود صد هزار بار
07 6 01	٦٩ ای خم زلف سیاه تو جنابش مستطاب
70	۷۰_ طره از باد وزان لرزان بروی دلبر مااست
07	۷۱ ای رخ و زلفت شب تاریك روز روشن است
٥٣	٧٢ اي فتنه عالم به نگاه اين چه جمال است
٥٣	۷۳ ای بت چین ای بلای جان خط و خالت
08 6 04	۷۷ ای انکه خطت سبز و لبت آب حیاتاست
0 {	٧٥ آن روز كز آن طره برخ بست شكنرا
00	٧٦ بشكست چو زلف سيه مشكفشانرا
07 6 00	۷۷ بتم بر طلعت خود شانه زد زلف چلیپارا
70	۷۸ حلقه زد چون دردی زلفا رخ جانانرا
٥٧ ، ٥٦	۷۹ دلی دیوانهٔ دارم دمی بیغم نخواهد شد
0	٨٠۔ مستانه چو از ميكده بيرون آيد
ok 6 ov	۸۱ دو هفت سال ریاضات خاك شمذینان

٥٨	۸۲_ جانا شب دوش مرغکی غالیه فام
o A	۸۳_ مرا که دوش دو چشم از غم نگار ترآمد
04 4 OA	۸٤۔ بتم چو طرہ برخسار خود فشان میکرد
०९	٥٨ اى دلبرا اى دلبرا جانم فداى جان تو
٦+	۸۲ حسنت بفتح کشور دل اهتمام کرد
₹+	۸۷ـــ گوشه چشم توم گوشه نشین کرد ز خود
7167+	۸۸ چشم سیاه مستت با ما به بین چها کرد
77	۸۹_ رفتم کنارش امروز جای گوش وارهام داد
74 6 74	۹۰_ بگاذار تا بگریم در دیر راهبان
ጎ٤ ፡ ጎ٣	۹۱ ای صفا بخش جان نسیم صبا
77 6 70 6 78	۹۲_ هان وفائمی چه خفته دریاب

۲_ بهشی کوردی :

لاپەرە	ِهى يەكەم لە ھەر پارچە شىعرىنك	نيو
V+679 6 7A	_ ئەى خۆش خەبەر ، نەسىمى سەھەر ، پەيكى عاشقان	1
V*	_ مەششاطە كە شانەي لە سەرى زولفى صەنەم دا	۲
V\	_ ههتا رۆژى قيامەت دىنت و نايىخ	٣
٧١	ے ئەى رەفىقان وەرنە يارىم زۆر زەلىلىم دڵشكاو	٤
V7 (V)	_ سەرى كوڭىت لە نێو زولفى سيادا	٥
٧٣ ، ٧٢	ــ رۆژى طەرەب و كەيف و دەمى [ج ۇ نى كوتانە !]	٦
V **	ے که شانهی دا له زولفی تار و ماری	٧
V0 (V£ (V٣	_ سولطانی ههمق سهرو قهدان ماهی حهصاری	٨

V7 6 V0	۹ ـ گۆلنىكىم بۇ لە دونيادا شكۆفەي باغى رەعنايتى
٧ ٦	۱۰ ـ ئەى صەبا تىك مەدە تۆ پەرچەم و كاكۆلمى گولە
7	۱۱ _ به ماچی جان دهبهخشی ئهی مهسیحای عهصره بیستومه
VV	۱۲ ـ تا خەندەي گوٽِل كاشيفي ئەسرارى نيھانە
YA 6 YY	۱۳ ـ ئەى دڵ وەرە ھۆشيار ببە ھذا طريق العاشقين
V9 6 VA	۱۶ ــ فەرمقريە كە من پادشاھى حوسنى دڵئارام
A+ 6 V9	١٥ ــ كاكۆڭى به دەم باوه كه بادا به بهدهندا
۸۱ ، ۸۰	١٦ ــ گوڵەندام ئەي طەنافى گەردەنىم زولفى پەرێشانت
٨١	۱۷ ــ نیگارا دولبهرا نامیهرهبان یاری جهفاکارم
AY 4 A+	۱۸ ـ غەمزەدەي زولفىم بە غەمزەي چاوى حەيرانىم دەكا
AY	۱۹ ــ به یادی زولفته ئارامی رقح و راحهتی جانی
XY	۲۰ ــ شەھىدى خەنجەرت ئەو رۆژە عومرى جاويدانى بق
٨٣٠	۲۱ ــ هەركە دى جەننەت بە رودا زولفى پۆتابى شكا
AE 6 AW	۲۲ ـ حەریفان ئەلئەمان کوشنتومی یارم ، چاوی بیماری
Αξ	۲۳ ـ گەردشىي چاوت قەرارى عاشقى مىسكىن دەبا
Ao	۲۶ ـ لەو شارە خەدەنگى صەنەمتىكىم لە جگەر دا
ለ ጓ ሬ ለዕ	۲۵ ــ له سهر رقت كاذيبهى زولفت وملابه
^	۲۲ ــ حەلقەى سەرى زولفت لە دۆلا چەترى عوزارن
۸۷ ، ۸۲	۲۷ ــ له داغی زولفی یار و عاریضی وهك لاله سترتاوم
AV	۲۸ ــ قەد گوڵ و رق گوڵ و دەمانى گوڵه
XX 6 XV	۲۹ ـ ئهی له سایهی سهری زولفت به نیگاو و خهطط و رق
٨٨	۳۰ ــ تابی سهری کو لمت بق کهوا زولفی به با دا
٨٨	٣١ ــ سەرگەشتە و شێواوە وەكۆ سايە لە دۆتە

٨٩	۳۲ _ دڵی دیوانه ویصالی له بی جانانی دموێ
٨٩	۳۳ ـ به لیّوی تو به چاوی تو کهوا ههر مهست و سهرمهسته
۹.	٣٤ _ فەزەنگى مىللەتنى ، كافردلنى ، ئەگرىچە تەرساينى
9169+	٣٥ ــ سەروھ يا عەرعەرە يا تازەنيھاٽى چەمەنە
91	٣٦ _ ئەلئەمان سەر تا قەدەم سۆتام و جانانىم نەھات
18 2 78	۳۷ ــ بهم روخ و لهب مهیلی گو لستان مهکه
97	۳۸ ــ به چاوان غەمزە و ئىيما مەفەرم ۇ
94 6 94	٣٩ ـ په نجه ی له حه نا به ستوه ـ ئایا ـ گو ڵم ئه مزۆ ؟
98694	٤٠ ــ ئەو دولبەرە وا بادە بە چاوان دەفرۆشىي
90698	٤١ ــ تا بهتا لهو رۆژەوە تۆ زولفت به رۇدا خستوه
90	٤٢ ـ نيگارا ئهى به غهمزه ئافهتى دڵ، چاوى بيمارت
94 6 90	۴۳ ــ ئەو غەمزە كە چاوى بە شەھىدان دەفرۆشىخ
97	٤٤ – ئەى غەزالانى خەطا ئاھتى چىن گەبكى دەرى
47 4 47	۶۵ ــ رۆژى طەرەب و وەقتى گوڵ و فەصلى بەھارە
94	٤٦ _ چ طەلىسىمىتىكە ، چ سىحرىنكە ، چ سەودايتىكە ؟
٩,٨	۷۷ ــ ئەي حوققەي شەھد و شەكەرت ئابى حەياتىم
4 A	٤٨ ــ ئەرى حەبيبى رەوانم طەبيبى دەردى جودايتى
99 6 91	۶۹ ـ دولبه را تنر بی و سه ری زولفت به عاریض واوه ره
1 99	٥٠ _ بيا اى جان من ساقى فيداى ساغيرت بادا
\ • •	٥١ ـــ دُلْمَى ديوانه لهسهر زولفي له عالهم بهرييه
1 - 1 6 1	٥٢ ــ ئەو زولفە دۇ تايە چە طەلىسىمنىكە چە دامە ؟
1+1	 ۳۵ لینوه که ی مالنت ده لین عاشق له سق تان به رده دا
1+7 6 1+1	٥٤ ــ بٽر لهبي جانان ، به چاوت ، من ئهوا بترمه کهباب

1+7	٥٥ ــ به خورّایی نیه سوتاوی رقته عاشقی شهیدا
1.46 1.4	٥٦ ـ ئەي مايەي صەد فيتنە بە دۇ نێرگسى جادۇ
1.4	ov ـ ئارەق ر ق ى داگرتى لە بەر پىيىكەنىنت
1.8 6 1.4	٥٨ ـ يارم كه قهدى بهرزى صهد نهخلى شهجهر دينني
1+8	٥٩ ـــ هەرچى لەسەر تۆ گەزا شا بق بە دەولەتى رقت
1006 108	٦٠ ـ غەمزەدەي خۆتم نىشانەي تىرى موژگانىم مەكە
1+7 6 1+0	٦١ ــ غەمزە و نيگەھ و رۇ لە خەمى زولفى دۇ تادا
1.7	٦٢ ــ تا نێرگسى تۆ نازى ھەبىن غەمزە نومابى
1.4 6 1.7	٦٣ ــ به بێباکۍ دهمێکی هات و داغی کردم و رۆیی
\ • V	۲۶ ــ یار هاته تهبهسسوم به ههناسهی منی مهبه و ت
1+461+4	٦٥ ــ نەخۆش و مەستى دۆچاوى كالم
١•٨	٦٦ ــ عەزيزم رقرحى شيرينم لەمن بۆچ كەنارى تۆ
1.4	٦٧ ــ ئەى جەننەتى عەيشى ئەبەدم رىڭ گوزەرى تۆ
11+ 6 1+9	۸۸ ـ تا بادی خەزان دايه گوڵ و بەرگى رەزانم
111 6 11 •	٦٩ ــ لەو رۆژەوە كە دۇر بوەتەوە سايەت لە سەرى من
117 6 111	۷۰ ــ ئەى حوسنى ئەزەل دا نەفەسى خۆت بنوينە
117	۷۱ ــ خەطى ئازادى ئەو رۆژە بە من دا دىستانى من
114	۷۲ ــ د و ر له تق بهو زولفه دڵ حهقی بهڵا و وهرههمه
118	۷۳ ــ موطریب وهره دهستی من و دامانی وهفات بی
118	۷۶ ــ ئەى پۆتەوى حوسنت ھەمق رەنگى گوڭە باغان
1176110611	•
117	٧٦ _ ئەلا ئەى ساقىي مەستان بە حەققى پىرى مەيخانە
و بله نده ۱۱۷	٧٧ ــ ئەرى ئەي زولفەكەت سەر تا قەدەم ھەر حەلقە و

114 6 114	٧٨ ــ دُلَى پرَئێشى من بۆيە وەھا خَق نابى گريانە
141 - 11.	۷۹ ــ درینعا بای خهزان دایه به هاری شوخ و رمعناکهم ۸
174 . 144	 ۸۰ چین چین و تاتا کهر زولفی حهربری بکهوه
1786174	۸۱ ــ حەرىقى ئاورى دۆرىم داغدارى زولفى جانانە
371	۸۲ ـ ئهگەر بى يادى زولف و چاوەكەت يەك لەحظە صابير بى
170 6 178	۸۳ ـ ئەى بە ھەر ئاوينە حوسننېك و تەجەللايكى دى
140	۸٤ ــ شەرحى دەردى ئارەزۋمەندى لە كەس تەئثىرى نابىي
144 6 143	۸۵ ـ سهحهر مهستانه رابردم به بهردهرکی کلیسایی
140	۸۶ ـ به جاریّکی تهماشای تن فیدات بم هاو دل و دینم
144	۸۷ ـ خەرامان بەو سەرى زولفى پەرێشان چيھرە بنوێنە
179 6 184	۸۸ ــ له ژیر زولفی سیا رقی خستهدهر چاوی له دونیا کرد
140 6 149	۸۹ ـ به نازیکی کوشندهی صهد ههزار جان و دل ئوفتادهی
141 6 14.	 ۹۰ ـ ومفایح بوتپهرستی تۆیه صهد جار کوفری ظاهیر بی
141	۹۱ ـ برینداره دلّم سهودازهدهی زولفی دلاّرامه
187	۹۲ ـ ئەگەر چى بادى نەورۆزى نەويدى وەصلى گوڵ دێنێ
144 ° 144	۹۳ ـ دەمنىكى ھەستە پىي قوربان جەمالت عالەم ئاراكە
145 6 14h	۹۶ ـ دەمنىك ساقتى دەمت بىننە دەخىلى چاوەكانت بىم
140 6 148	ه و باغان ئاهـ و نالین دی ، دهلین شای نیو گولان رویی
140	۹۶ ــ زمدهی رقرتم به چاوی تنر شیفام بی لیموه کهت نایی
184	۷۷ _ هێند نهخوٚشی دهردی دوریم وهخته گیان و دڵ دهرێ
184	۹۸ ـ نەسىمى بادى نەورۆزى شەمىمى عەبھەرى ھىنا
144 ° 144	٩٩ ــ شهو له خهودا من چراغ بترم دڵ چراغ بتر جان چراغ
18+ 6 149	۱۰۰ مەمگوژە تۆ گەردەنى خۆت زۇ لە زولفان دەرخەوە

۱۰۱ - دَلْ دَهُ نَالَىٰخِ دَهُم بَهُ دَهُم سُوَّتَاوِى تَاوَى فَيْرَقَهُ تَهُ ١٤٠
۱۰۲ - گەي چراي ظولمەتكەدمى دۆ ئەي جەلاي نۆرى بەصەر، ۱٤١، ١٤٢
۱۶۳، ۱۶۲ چاوی پرخوینم ده گیرم قیبله کهم پهیدا نییه
۱۰۶ صهد ههزار دل پیکهنی وهك گول به دهم بادی بهههشت ۱۶۳
۱۰۵ گا دهسترتیم گا ده گرییم غهرقی ئاو و ئاورم
١٤٥ ، ١٤٤ (امام المرسلين ، شمس الهدى ، بحر الهمم)
۱۶۲، ۱۶۰ وقحم به فیدات ئهی گولنی گولزاری مهدینه ۱۶۸، ۱۶۸
۱۰۸ بادی نهوروزی گهوا هات گول وهشان و عهطر بار ۱۶۷،۱۶۹
۱۰۹ بهس بی جیلوهی زولف و خالان عاشقی روخساری خوّت ۱٤٨،١٤٧
۱۱۰ لهسهرچی لیم زیزی چبوه چ قهوماوه ؟
۱۱۱ ــ بغ ههوایی زولف و دڵ چاکم له رقی جانانه بق ۱۵۰،۱۶۹
۱۱۲ ـ یار هاتهوه دهست و دلمی خوّم گرت و به سهرچترم ۱۵۱،۱۵۰
۱۱۳ ـ ئەرى خەندەى دەمت ئارامى دل كانى ھەياتى من 101 ، ١٥١
۱۱۵ له له به ر نازی چاوبازان خورد و خهوم نهماوه ۱۵۲ ، ۱۵۳
۱۱۲ ـ دیسان به ههوری نیسانی دونیا رهنگی ژهنگاری گرت ۱۵۲، ۱۰۶
۱۱۷ ــ تُمهو چاوائه وا خوماری نازن ۱۵۵ ، ۱۵۵
۱۱۸ عهمان موطریب بنی ساقتی وابنی ۱۵۷ ، ۱۵۷ ، ۱۵۷
۱۱۹ به گولزاری ئیرهم ، قوربان ، دەپرسى گەر لە ئەحوالم ۱۵۷
۱۲۰ دلم پرخوین و خوین باره به غهمزه ی نازی چاومه ستان ۱۵۸
۱۲۱ ــ سترتام به نازی فیرقه تنی ساقتی که رهم که شهربه تنی ۱۵۸ ، ۱۵۹
۱۲۲ جیلو،ی صهبا لههجهی شهمال بنری زولف و خالی یار دهدهن ۱۶۰،
177 6 171
۱۲۳ که ههستا زولفی رقری داپنوشی من لهو داغه سترتاوم ۱۹۳، ۱۹۳

178 6 178	۱۲۶_ ئەي نەشئەي خەندەي زارت شىرىن كاتى ھەياتىم
178	١٢٥_ ما رايت الليل ان من لحظه صار العدا
177 6 170	۱۲۹ _ دیسا نهسیمی به هار نهرم نهرم هاته خوار
177 6 177	١٢٧ ـ بلَّني پێيم گوڵی به هاريم له تن تا بهکهی جودا بم ؟
174 6 177	۱۲۸_ به های ئه بیات و ئهشعارت و مفایتی مولکی ئیرانه
174	۱۲۹ ـ تو سەرى زولفى بلاوت زولفى خاوت بامەدە
179	۱۳۰_ ئەرى ئەي بە زولف و روخسار صەنەمى چىن ماھتابىم

پيرستيكي بارچه شيعره بلاونهكراوهكاني ديواني وهفايي

نیوه شیعری یه که می ههر پارچه یه ك

٢ _ (مارايت الليل ان من لحظة صار الفدا)

١ _ همرچى له سمر تو گهرّا شا بو به دهو لهتى روت

١٥ ـ ئەي رەفىقان وەرنە يارىم زۆر زەلىلم دلشكاو

۳ _ دیسان به ههوری نیسانی دونیا رهنگی ژهنگاری کرت
٤ ـ غهمزه و نیگهه و رق له خهمی زولفی دو تادا
 ه بهس بن جیلوه ی زولف و خالان عاشقی روخساری خوت!
7 _ دیسیا نهسیمی به هار نهرم نهرم هاته خوار
۷ ـ بادی نەورۆزى ئەوا ھات گوڵوەشان و عەطر بار
۸ _ ئەي نەشئەي خەندەي زارت شىرىن كاتى حەياتم
۹ ـ له داغی زولفی یار و عاریضی وها لاله سترتاوم
۱۰ که ههستا زولفی روی داپوشی من له و داغه سوتاوم
۱۱ ــ بار هاتهوه دهست و دلمی خوّم گرت و بهسهر چوّم
۱۲ــ دلم پزخوین و خوین،باره به غهمزهی نازی چاومهستان
۱۳_ ئەرى خەندەي دەمت ئارامى دل كانى حەياتى من
۱۱ جیلوه ی صهبا له هجه ی شهمال بوی زولف و خالی یار دهده ن

۱۱ ـ بر ههوایی زولف و دل چاکم له روی جانانه بو ۱۷ - نهی له سایمی سهری زولفت به نیگاو و خهطط و رق ۱۸ ئەي جەننەتى عەيشى ئەبەدم رى گوزەرى تۆ ۱۹ ـ بهنجهی له حهنا بهستوه _ ئایا _ گولم ئهمرو ؟ ۲۰ به لیوی تو به چاوی تو کهوا همر مهست و سمرمهسته ۲۱ سهرگهشته و شيواوه وه کو سايه له دوته ٢٢ - ئەرى ئەى زولفەكەت سەر تا قەدەم ھەر حەلقە و بەندە ۲۲ و سامری زولفی بلاوت زولفی خاوت با مهده ۲۲ دولبهرا توبی و سهری زولفت به عاریض وا وهره ٢٥ ئەي خۆشخەبەر نەسىمى سەحەر بەيكى عاشقان ۲۱ قهد گوڵ و رق گوڵ و دهماني گوڵه ۲۷ روّژی طهرهب و کهیف و دهمی جونی کوتانه ۲۸ چین چین و تا تا [سهری !] زولفی حدر ری بکهوه ۲۹ چاو هزیی موژدهی نهسیم تا له گولشهن دیتهوه ٣٠ ئەرى حەبىبى رەوانم طەبىبى دەردى جودابى ٣١ تا نير گسى تو نازى هەبى غەمزە نومابى ٣٢ - شەرحى دەردى ئارەز قەمەندى لە كەس تەئئىرى نايى ٣٣ - زەدەى روتم ، به چاوى تۆ ، شيفام بى ليوه كەت نابى ٣٤ ئهمان موطريب بن ساقى وا بن ٣٥ سوتام به نازى فيرقه تي ساقي كهرهم كه شهربه تي ۳۱ که شانهی دا له زولفی تار و ماری ٣٧ ئەي غەزالانى خەطا ، ئاھوى چىن كەبكى دەرى ۳۸ یارم که قهدی بهرزی صهد نهخلی شهجهر دینی ٣٩ ئەگەر جى بادى نەورۆزى نەويدى وەصلى گول دىنى

محممد عملى قمرمداغي

بسب التدالر حمن الرحيم

پىتى ئە**ل**ف

(1)

گهردشی چاوت قهراری عاشقی میسکین دهبا ساحیری چاوبهسته ، ئاری ، دل ده کیشی دین دهبا قیبله کهم به و زاری ههر وه لئ غونچه بویه پیکهنی دا بلین خهنده ی له گول دی ئابزوی پهروین دهبا من کوتم : گرتی حهبهش که عبه ی جهمالت ! ئه و ده لی کاروانی میشکه بو شاری گول و نهسرین دهبا گهر ببینی طاقی پهیوهستی بروّت فهرهادی چین رقحی شیرینی به قوربانی به صهد نالین دهبا پیچ و تاوی زولفی خاو و ، رهمز و غهمزهی سیحری چاو نهشتهری چاوی حهبیم دی به سینهمدا ده چی فهشتهری چاوی حهبیبم دی به سینهمدا ده چی مهرههمی نازی طهبیبم بو دلی خوینین دهبا مهرههمی نازی طهبیبم بو دلی خوینین دهبا مهرههمی نازی طهبیبم بو دلی خوینین دهبا مهرههمی من دوگههی ته لا ، یا ساعیدی سیمین دهبا ؟ (۱)

(1)

⁽١) تُهم شيعره له (خ)دا نيه ، له (هـ) وهرگيراوه .

تا (وهفایت) لهو دهره بیّت و بچی مهنعی مهکه سورمه یی خاکی دهرت بوّ چاوی پرّ ئهسرین دهبا

(1)

سوجودی برده ئەبرۆت رۆژ لەسەر رق شەوى دىنى كەتۆ زولف^(١) وەلادا

ئەمن چاوم لە رۆژ وا پىر لە خوينن بو

که ئاویّنهی جهمالی خوّی جهلادا

شهو و رۆژ ههر لهفیکری زاری (۲⁾ تۆدام به هیچی عومری شیرینم بهبادا

ئەرى رقحم بە لىيوى پىز لە خەندەت

ئەرى ھۆشىم بە چا*وى سو*رمەسادا ^(٣)

له بهر طاقی برۆت بمرم چنابتى

که من شابم له بن بانی هومادا^(٤)

مورادی رقحمه بۆیه (وهفایق)!

به دل ماچی له غونچهی لیوی نادا

(7)

- (۱) (زولف) ده بی وه کو (زولفت) بخوینریتهوه .
- (۲) (زاری) ده گونجی مهبهست له (زار) دهم بی ، ده شگونجی (فیکر و زاری) بی ، واته: له بیر کردنه و شیوه ن و زاری تؤدام .
 - (٣) سورمهسا: به کل ریزراو .
- (٤) هوما : پەلەوەرتكى ئەفسانەيىيە دەلتىن سىتبەر بەسەر ھەركەسەوە بكا دەبى بە پادشا .

تابی سهری کو لمت بو کهوا زولفی به بادا یا رۆژی ویصالت شەوی هیجرانی وملادا ؟ خالی دەمتە يا مەگەسى حوققەيى(١) شەككەر ياخۆ حەبەشىزادە لەنيو ئابى بەقادا ؟ خویّنین جگهرن طالیبی ئهو زاره دو عالهم ئەو جەوھەرە بۆ ھىچە بە دۇ عالەمى نادا ههر تاره کهوا مهسکهنی باری دل و رقحه صهد رقحی به بادا که بهداو پهرچهمی بادا بازازی شکا وهك دلمی زارم گول و نافه تاتا سەرى زولفى كە بەسەر عارىضىدا دا [ئەو زارە كەوا ھەر بە تەبەسسوم ھەيە خالتى] [پيريّكه دملّي كا له بهقا كا له فهنادا] حیرهتزهده یی (۲) نیر گس ^(۳) و ئهبرنوته (وهفایت) کافر نیه وا مهست و له میحرابی دوعادا

(٣)

⁽۱) مهگهسی حوققه: مهگهس: میش. حوققه: قوتتی بچت کی جهواهیرات و شتی به نرخ ، نازانم مهبهستی وه فایج له تیکرای (مهگهسسی حوققه) چیه! ده گونجی خالیک به لای لیوی خوشه ویسته که به و بقی ، ئه و خاله که شهویسته که که و تقی کاله که میسته که که میسته که که میسته که که خوشه ویسته که که و تقی حواهیرات و ددانه کانی به شه کر .

⁽٢) حيرهت زهده: سهر لني شيواو .

⁽٣) نيرگس: ليرهدا مهبهستي چاوه .

(بیا ای جان من ساقی فدای ساغرت بادا) (۱)

همان سوتام گهمان جامی له نوبهی دهوره بهملادا
(هوا خود نافه میریزد صبا مشك ختن بیزد) (۲)

مه گهر دیسا به دهم بادا حهبیبم پهرچهمی بادا
(گدا و بزم شاهان ، ما و وصل دوستان ، هیهات!) (۳)

لهبهر وهی ئارهقی کولمی لهباتی مهی به مهی نادا
(پریشان کرد چون بر چهره دو زلف عنبرین گفتی:) (٤)

بههاریک سونبولی تاتار به باریک یاسهمهندادا
(عرق بر گردن ، خط بر عذار ، خنده در لعلش) (۵)

دهلیی شه ککهر لهمه و عهنبهر له گه ل ئاره ق له مینادا
(بچشم اشکبارم عکسی روی و موی جانان بین) (۱)
شهو و روژ روژ و شهو ههرد ق له نیو عهقدی ثریادا
(بهاری بوسه عناکرده جان باشد بچشم اما) (۷)
دمت وا بینه و چاوم قدد بوه گهوهه ر له دهریادا ۱۹

(ϵ)

- (۱) وهره ئهى ساقى گيانى من فيداى پياله كهت بى .
- (٢) ههوا نافه دهررژینی ، صهبا شتیك دینی موشكی خوتهن دهبیرینی .
 - (٣) گهدا و بهزمي پاشآيهتي ؟ ئيمه و گهيشتن به دؤستان ؟ زور دوره !
 - (٤) كاتن زولفي عهنبه ريني به سهر رؤدا بلاو كردهوه وأي : .
 - (٥) عەرەق لە گەردەن و خەط لە زولف و خەندە لە ليودا .
- (٦) به چاوی فرمیسکاویم عه کسی رق و موی گیانان و (دولبهران) ببینه .
 - (٧) نرخى ماچى نه کهرده گيانه به چاوى ئيمه .

ئهم نیوه شیعره له (خ)دا به و شیوه یه که نوسیه مان ، به لام له (هـ)دا (بهای) و (چشمما)یه و نهمه ش له راستیه وه نزیکتره ؛ بویه وایش مانامان لیکدایه وه .

(فغان و گریه، دل از غم روی تو در زلفت)(۸)
ده لّنِی بوّ گوڵ ده ناڵێ شهو له نێو بولبول له صهحرادا

(« وفایت » ! تا منم گریان و سوزان در پی یارم)(۹)
تهمه ننام ههر له یاره گهر به ئاو و ئاورمدادا

(0)

ههر چی له سهر تو گهزا شا بو به دهولهتی روت زولفی شکسته بوین دهستی له دامهنت دا صهد روح که گهر فیدا کهم ناگهم (۱) به خهت و خالت من نائومید و مهحروم هیندو له گولشه تندا زولفت له پی کهت(۲) و خهط هات به تهمای قه تلی دل گاخر به دهستخهطی خوت گرتت به کوشتنت دا کهی نهوبههاری خوبی روحمی به حالی بولبول نهوه شه سهرمای هه ناسه ی له گول و یاسه مه نت دا کهی خهط به زولفی دولبهر تو بویه فیتنه یی دل بی غهم و خهیال بو هاتی به گرتنت دا

(A) شیوهن و گربانی دل له غهمی رقی تو له زو لفتا ...

(۹) (وه فایح) تامنم و من ههم گریان و سوتانم ههر بق یاره ۰۰۰

(0)

(۱) (ناگهم) به (ناکمه = ناگهمه) نوسراوه ، به لام دیاره هه له یه و کیشه که یش لهنگ ده بی ؛ بویه ده بی یان (ناگهمه خهت و . .) یان (ناگهم به خهت و . .) ، وه یه ده شگونجی (ناگهمه به ختی خالت) بی ؛ چونکه رینوسی ده سنوسه که به م جوره یه : «ناکمه بخت خالت» .

(۲) (کهت) له دهسنوسه که دا (که وت) نوسراوه ، به لام بهم جوره سه نگی شیعره که تیک ده چی ، له بهر ئه وه و له بهر هاوسه نگی له گهل (خهت) و لهبهر ئه وه شی هه ندی جار (که ت) به کار ده هینی لامان وا بو راسته کهی (که ت)ه . ئه م نیوه شیعره تیکرا له نگی تریشی تیدایه .

وا تیمه که عهزیزم کوشتمت^(۳) و نائومید بقم دهستم که کهر نه که بین خوینم له گهرده نت دا به قسهم بکه (وهفایت) بسره هه تاکو ماوی وه صلی به قا به گایات ئه وا له مردنتدا

(7)

له و شاره خهده نگی صه نه مینکم له جگه ردا شوخینکه غه می ئایینه داری به قه مه ردا (۱) خه ملیوه وه کو گول به سه ر و به رگی به هاری خوی گول ده می گول (چه بکه ن)ی (۲) گول ناری له به ردا بو ذه و قی ته که للوم (۳) که ده می ها ته ته به سسوم (۱) خه نده ی له ده می غونچه و طه عنه ی له شه که ردا

شهزیانه لهسهر مولکی دلّم غهمزه و و نازی بغرینکی به جوت دیّن وهکو نهشتهر له جگهردا ^(ه)

که نجینه طهلیسمی هه به بهو چاوه لهسهر هیچ و هجهی چیه ئاشوفته به زولفی (۱) له کهمهردا ؟

⁽٣) (كوشتمت) له دهسنوسه كهدا (كوشمت) نوسرابو ، به هه لهم زانى .

⁽۱) غەمى ... (ح) غەم ئاوتىنەي دارى لە قەمەردا .

 ⁽۲) چەبكەن (ح) چكەن . چەبكەن راسىتە و چەبكەن : جۆرە پۆشاكتكە ئافرەت لەبەريان كردووە و لە لاى چەپەوە داكەنراوە .

⁽٣) تەكەللوم: قسىەكردن.

⁽٤) تەبەسسوم: زەردەخەنە.

⁽٥) بۆيتكى (ح) بۆيتكە .

⁽٦) زولفي (ح) زولفت .

تیرت که قهراری جگهرم بق وه دلم کهوت
تا روزی حهشر داغی خهده نگت له جگهردا^(۷)
نالیکه ههمه و هقه له شهوقی سهری کولمت
عومریکه ههمق صهرفه له نالینی سهحه ردا

ههر له خطه (وه فایت) وه کو بولبول که ده نالی کهس مه نعی نه کا عه شقی (گو له ندام)ی (۸) له سه ردا

(Y)

مهششاطه (۱) که شانه ی لهسه ری زولفی صهنه م دا ئاشفته گی یی (۲) حالی (وهفایی) له قه لهم دا قوربان وه ره سهیریکی دل و عاله می دل که ههر زهوقه به دل ، شهوقه لهسه ر ، ئاهه له ده مدا ئاوینه یی دل وا له جه لادا (۱) به ته جه للی (۱) دیوانه یی روّت که ی له هه وای شه و که تی جه مدا ال بر خاطری خه ندیکی به ره نگی گول و باران عاشق ئه وه تا هه رکولی گریانی له ده مدا

(V)

- (۱) مەشساطە: ئەو كەسەي سەر شانە دەكات .
- (٢) ئاشفته گي : پهريشاني و پهريشان حالي .
 - (٣) جهلا: رؤناكي و جواني .
 - (٤) تهجه للي: بهرزي و شهرهف.

⁽٧) ئەم پارچە لە (ح) و (ن)دا ئاتەواوە و شەش شىعرە ، جياوازى (ح) و (ن) وەك يەك وايە .

⁽۸) گو له ندام: خوشه و یستی وه فایی بوه و ، نافره تیکی جوان و ناسراو بوه و، وه فایی له گهلی شیعردا ناوی ده با .

خه نده ی گولی زارت که نه بقر باعیثی مه ستیم (۵)

بقرچی دلمی من ده ستی له گولزاری ئیره م دا ؟

ثاخر سه گی خاکی ده ری تقر بقوم به جودایت

مروه ت نه بو تیغت له سه ری صه یدی حه ره م دا

رقحم به نیثاری (۲) قه ده مت! بقرچی ده زه نجی ؟

رقحم که به من بایه ، وه کو دل ، چییه ؟ ده م دا!

وا عاشقی زار و که مه ری تقیه (وه فایت)

له و نیوه و جود دیکه له به ینی دو عه ده م دا

(λ)

کاکولی بهدهم باوه که بادا به بهدهندا(۱)
بازازی شکا نافه بهسهر چین و خوتهندا

ر تورکانه گولم پهرچهمی کهوتوته عوزاری (۲)
وهك سونبولی(۲) ئاشفته لهبهر بهرگی سهمهندا (۱)
تا ههوری بههاری نه بزوت غونچه نه پشکوت
بویه ده گری خهنده به سهر گریه یی مندا

(\(\)

⁽o) مهستیم: له (خ) دا به هه له (مستم) واته: بی نوختهی (ی) نوسراوه ، به لام هه لهیه .

⁽٦) نیثار: رژاندن و پهخش کردنه وه . مه به ست شتیکه ؛ وه ك نوقل و شه کر و خورما له کاتی هاتنی دؤست و خوشه و ستدا هه کده دریت و ده به خشریته وه .

⁽۱) بهدهندا: به هه له له (خ) دا (بهندهندا) نوسراوه .

⁽۲) عوزاری: عوزار ، که به شیّوه نوسینی کون ناوا (غداری) بنوسریّت ، ههلاه گری (عوزاری) بی و ههلیش ده گری (غهدداری) بیّت .

⁽٣) سونبول: جۆرە گيايەكى بۆن خۆشە .

⁽٤) سهمهن: گوٽيکي جواني بون خوشه.

گویا وه کو من به و قه ده سه و داییه زولفت سه رگه شته یه وا تا به ری پیت چین به شه که ندا من کوشته نه تو به و ده مه شیرینه مه سیحم] من ته شنه (۱۰) نه تو نابی حه یاتت له ذه قه ندا (۱۱) هیشتا د له که م سه رخوشه نایته وه سه رخو ساقتی به که ره م دوینی که جامیکی به من دا (۷) ماچیکی ده مت خوینی شه هیدی سه ری زولفه سائه و ده مه وابینه که من خوم له ره سه ندا (۱۸) زولف و روخ و له ب ، عاریض و خه ط ، ذایقه به خشن وه کهی به سته یی زه و روزی که دق صه د به رقی لو نالی و به و خه نده مه گه ر موعجیزه وادی به ده هه ندا بو روزی نیثاری قه ده مت که شکی (وه فایی) بو روزی نیثاری قه ده مت که شکی (وه فایی) مرواریه په روه رده له نیو کانی یه مه ندا

(9)

لیّوه کهی ئالّت ده لیّن : عاشق له ستوتان بهرده دا زه رّزه یه لئ توره به لیّن ئاگر له ئینسان بهرده دا من له سیرّزی حیکمه تی چاوت عهجه ب ماوم ، عهجه ! ئهو نه خوشه خویّنی قه لبی من به موژگان بهرده دا

 ⁽٥) تهشنه: تینــو ٠

⁽٦) ذهقهن: چهناکه .

⁽۷) له (جامیکی بهمندا) و (گریه یی مندا) دا نه گهر پهیزه وی ته واوی سهره وای ههمق شیعره کان بکری ده بی له ههردق جیگه که دا (مهندا) بخوینریته وه .

⁽A) رەسەن: پەت و گورىس .

ئهژدههای زولفت طهلیسمیّکه له سیحری بابلی میهری ئاگر شوعله ده گری ، ماهی تابان بهردهدا هیندویی خالّت وه نیّو باغی جهمالّت کهوتوه باغهبان خانهخهرابی ! بوچ گولستان بهردهدا ؟ لیّوی یاقوت(۱) ئه گهر قوتی رهوانی عاشقه پیّم بلّی : وهجهی چیه ئاگر له ئینسان بهردهدا ؟ زاری تو گولزاره خو ، بوچ ئابی حهیوانی ههیه ؟ سهروی تو ئازاده ، بوچ نارنج و روممان بهردهدا ؟ لیّوی ئالت چاوی کالّت بونه فیتنهی دین و دل حهقیهتی — بالله — (وهفایی) دهست له ئیمان بهردهدا !

(1.)

(ما رأیت اللیل ان من لحظة صار الغدا)

(فی الذوایب وجهك ام فی الدجی شمس بدا ؟)(۱)

قهط نه هاته دهست و جارئ نه بوه ئارامی دلم

تا قیامهت داغی زولفانت له جهرگی ئیمه دا

بر بمکوژی ، صه د جار دهرم کهی ، رقی من و خاکی دهرت

(کیف یحرم سائل من بابك حاز الندی ؟) (۲)

(4)

(١) (ياققت) دهبي وهكو ياقوتت بخوينريتهوه .

(1.)

- (۱) (له کاتیکهوه روّژ بوه تهوه شهوم نهدیوه . رقی توّبه لهنیّو زو لفتدا ، یان روّژه له تاریکی شهودا دهرکهوتوه ؟) .
 - (٢) (كەستىك لە دەرگاى تۆ بەخشىشى دەسكەوى چۆن بى بەش دەبى ؟) .

ئاگرى عيشقت له رقحم بهر بوه سهرتا قهدهم 🌂 وهك نهيستان ههر دهسترتيم مات و خامۆش بي صهدا دڵ به مهحضی روئیهتی زولفت به رقداً کهوت و مرد مردم و نهمزانی: نه گهنج خستی نه ماری پیوهدا ؟ چه ند به ناز دێوو دهچێ سهرخوٚش و شوٚخ و شهنگ و مهست ئەي گوڭى نازدار ، ئىلاھى ، باي خەزانت لىخ نەدا ! باغ دمبی ههر گوڵ فرۆش بی یار که دیته پینکه نین با دمبی عهنبهر به بادا ئهو که زولفان بادهدا دین و دل صهبر و قهرارم چۆته ریْگای یهكنهظهر تَوْ بَلَيْيِي نُهُو شَوْخُهُ وَا سَهُرَ مُهُسَتُهُ قَهُطُ بَيْنَهُ (٣) رَهُدَا ؟ بۆچ برۆم لىخ تېكىدەنىپى رۈت وەردەگىيرى ، چاوەكەم ؟ كابه كهچ بو ؟ قيبله گۆزا ؟ ماچێكم لهو لێومدا ! دەست و دامان زولفەكەت كەوتۆتە بەرپىيت و دەڵىخ : تۆ غەنى من بىخ نەوا ، تۆ پادشاھ و من گەدا خەندە بەم شىرىنىيە ، دەم بەم نەق نەى حىكمەتە قهط (ومفايح) نه بوه وا خوش بي : خه بهر بي موبته دا ! (٤)

- 1.1 .-

به خورایی نیه سوتاوی روته عاشقی شهیدا له روتی دیوه جیلوهی ئاتهشی (سینا) له سینهیدا

⁽٣) رەدا: بەلىن دان ، رازى بون .

⁽٤) نالت لهم مهعنايهدا ده لي:

⁽⁽ وەصفى روخسارى لە فيكرى بەنىئادەم بەدەرە)) ((ئىبتىداى مەدحى دەمى وەك خەبەرى بى ئەتەرە))

بروانه: مهلا عبدالكريمي مدرس ، ديواني نالي ، ل: ١١١ .

کو تم : عەقدى (ثریا) ماھى من تەنگى شەكەر ئەى بۇ كەچى بۆ راستى ئىعجازى خۆى يارم لە خەندەىدا

عه صای فه تحی مو سا کول بق به موعجیزه شکافی کرد (۱) که فیرعه و نی خه طی هات و ئیجاطه ی طقری کو لمه ی دا

درۆت فەرمترى^(۲) حەزم بى نايەلىم ، گەر راست دەلىيى سادەى ! فەزەنگى قەومى دەججال ــ ئەى مەسىجا ــ دەورى كەعبەيدا

له سینهمدا چ شیرین دل ده نالیّنی به مهحزو نی و در در این به به دا (۲) و درن له و شیوه نی به یدا (۲)

مه کهن مه نعی (وه فایت) چونکه سهر گهردانی جانانه له سهر دینی که شیخی خانه قا بردی که توبهی دا

- 17 -

ههر که دی جهننهت به رقدا^(۱) زولفی پرتابی شکا تاری^(۲) سونبول ، حورمه تی گوڵ ، بهرگی سیرابی^(۳) شکا ماهی شهو گارام به خهنده هات نیقابی کردهوه گاسمان نه ظمی (ثریا)⁽³⁾ شهوقی مه هتابی^(۵) شکا

(11)

- (۱) شکافی کرد: لهتی کرد.
- (۲) (فەرم<u>ق</u>ى) : (فەرم<u>ة</u>) راستتره .
- (۳) (بهیدا) و کو (بیدا) نوسراوه .

(11)

- (۱) به رودا (ن) به رویدا .
 - (۲) تاری (ن) نازی .
- (٣) سيراب: تيراو ، تيرئاو .
- (٤) ثريا : كومه له تهستيره يه كه . (كو) .

[کارگاه خاکی به سهر وهستا به رّق و سینه بروت!] (۱)

زخی قاقوم (۷) ، قه دری خه ز (۸) ، بازا ر ری سنجابی (۹) شکا

ده وری طقری کو لمی دا (۱۰) فیرعه و نی خه ط چاره ی نه هات

ئه ی در ینا صه د که ره ت مق سا به بی تابی شکا!

طاقی (۱۱) په یوه ستی برقت و ابق به قیبله ی خاص و عام

که عبه گه ربی خوی بزانی پشتی میحرابی شکا

که س نیه له و نیکته حالیم کا (وه فایت)! دولبه رم

خوی ده می هینا ، ئه من گه ستم (۱۲) ، دلی بابی شکا!

- 17 -

غهمزهدهی زولفم به غهمزهی چاوی حهیرانم ده کا بهسته یی داوم فه زهنگی تیره بارانم ده کا استقی زارم لهسهر هیچ ئهو نیگاره ده مکوژنی طیفلی نادانم لهسهر ماچی له گریانم ده کا] [داعیهی ئاوینه دینی کوفره نه ای روحمیکی بی حهقیه تی به و چاوه کالانه که تالانم ده کا]

⁽٥) مههتاب: مانگهشهو .

⁽٦) کارگاه . . . (ن) (کارگاه خاك سروستان بردوه سینه تراب) ئهم نیوه شیعرهم له ههردو نوسخه که دا بو راست نه کرایه وه ، بویه لیره دا وینه ی (ن)م به رینوسه کهی خوی نوسی .

⁽٧) قاقوم: پیسستیکی سپتی و گەرمە لەبەر دەكرى ٠

⁽۸) خەز : حەرىر .

⁽۹) سنجاب: سموره ۰

⁽۱۰) كولم (ن) (گلم) دياره ههلهيه ٠

⁽۱۱) طاقی (ن) تاقی ۰

⁽۱۲) گەستم (ن) گەزتم .

[یاری من ههر گیز له قه تلی عاشقی پهروا نیه چونکه رقمه تشه معه بۆیه حهز به سوتانم ده کا ئاو له چاوانم له بهر زولف و عوزارت دینه خوار دوکه نی نهو مهجمه ره ههر دهم له گریانم ده کا [من ده نیم : یاقوت و ریخان خه ططی کامیان خوشتره ؟] أه به به بیاری ئیشاره ی له علی خه ندانم ده کا قامه تی تو نه خلی طوره طه لعه تی تو نوری طور دهم به دهم وه جهی جیلوه ت [مهست!] و حه یرانم ده کا (۱) دهم به دهم وه جهی جیلوه ت [مهست!] و حه یرانم ده کا (۱) نیکته گویی پیشه مه سه و دا پهریشانم ده کا]
[رق له نه برقی توم ده کا چاوت به موژگانی که چی : فیبله نیشانم ده دا ، کافر موسولمانم ده کا!]
پیم ده لی : بگری (وه فایت) گهر نه سیری لیومی به عنی مرواریم ده وی ، چی نرخی مه رجانم ده کا ؟!

- 18 -

نهسیمی بادی نهوروزی شهمیمی عهبههری هینا بهریدی عاشقان دیسا(۱) پهیامی دولبهری هینا

(14)

(۱) ئەم نىقەشىغرە مامۆستا ھىمن يىلى وابق ھەللەى نوسەرە و بەم شىيوەى خوارەوەبى باشترە:

((دەم بەدەم (وا) وەجهى جيلوەت (مەست) و حەيرانم دەكا))

(18)

(۱) دیسا (ح) دیسان (عهبههر): به نهرگس و یاسهمین دهوتری .

X

نهوید ئهی عاشقانی د آنیگار یار (۲) هاته سه رخه نده صهدایی بولبولان دیسا دره ختی گو آبه ری هینا مه گهر رقی که و ته (۱) زولف و رقی حه بیبم بادی نه و رقزی حه ینا مه گهر رقی به دو نیا داوه بو ی (۱) گو آل عه نبه ری هینا به فه تحی د آل ده آلیی یار زولف و سینه و رق ی وه ده رناوه له نه سرین و گو آل و سو نبول به هار هات له شکه ری (۵) هینا ده آلیی چاوی منه هه و ری به هاری ده م به ده م ده گری ده آلیی ئاهی منه به رقی دره خشان ئاوری هینا هه و ای تی تا هی منه به رقی دره خشان ئاوری هینا مه و ای تی تی تا هی منه به رقی دره خشان ئاوری هینا مه و ای تی تی تا به زمی و ه نه و شه و جو و که ناران لاله په یدا بو به تاریکی خضر بو چه شمه شای ئه سکه نده ری هینا که ئیسلامی به هار فتوای جیهادی کافری ده ی دا (۲) می مینا که ئیسلامی به هار فتوای جیهادی کافری ده ی دا (۲)

صه لا : بانگ و هاوار . ئەوترى : صهلام لى رابى .

⁽۲) دل نیگار یار (ح) دلفگار مار . ماموّستا هیّمن لای وابق نهم شیعره ناوایه:

((نهوید ! نهی عاشقانی دلّفیگار یار هاته سهر خهنده))

((صهلا ! نهی بولبولان دیسیا درهختی تولّبهری هیّنا +))

نه و بد : موژده .

⁽٣) روى (ح) رينى . له (ه) يشدا به (رينى) نوسراوه و ، ئهمهش راسته .

بۆى (ح) بــۆ ٠

⁽٥) لهشکهری (ح) شهکری ، دیاره نهمهی (ح) ههلهیه ،

⁽٦) له نيّو (ح) له بـهر ٠

⁽V) دهی: یه کهم مانگی زستان ، به فران بار .

⁽٨) گولشهن (ح) گولبهن ٠

نیثار ئهفشان به پائهندازی سولطانی به هار هاتن سهمهن دیبا ، شهقایق ئه تله س و ، گول مهخمه ری (۹) هیننا له شایی داره گول مهسنه دنشین بق هاته پشکق تن چهمهن تهختی زومه زرده و الله ای (۱۱) یا قق ت نه فسه ری (۱۱) هیننا له به زمی نیر گس و نه سرین به ده فعی (۱۲) چاوه زاری گول وه نه وه نه و مسته ده سته عق د و ، لاله مهجمه ری (۱۲) هینا له مهیخانه ی چهمهن به زم و (۱۲) طهره بیان گرت قه ده ح نوشان شهقایق (۱۰) باده ، زه نبه ق (۱۱) شیشه ، نیر گس ساغه ری (۱۷) هینا له چه هچه ی ساز و نه غمه ی عه نده لیبان (۱۸) سق ت هه مق دونیا صه دایی تارزه ن ، ناوازی خوش خوان ، ناوری هینا حیکایاتی غه ریبه ی پییه بولبول جو مله خوکر دی ده کنی حایاری (۱۹) نیز ان روز نامه ی نه خته ری هینا

⁽٩) مه خمه (ح) مه جمه . (ئه فشان) له (خ) دا به (ئه فسان) نوسراوه .

⁽١٠) طل (ح) گوڵ له . ئهم نيوه شيعرهم بۆ اراست نهكرايهوه .

⁽۱۱) ئەفسەر: تاج.

⁽۱۲) به ده فعی ... نهم شیعره له (ح)دا تهواو نه کراوه .

⁽۱۳) مهجمه (: ئاگردان ، مهقه لي .

⁽۱٤) بهزم و (ح) بهزمی . شیعرهیش له (ح) دا ناتهواوه .

⁽١٥) شەقايق: گوٽێکي سۆرى جوانه.

⁽١٦) زەنبەق: گوڭيكى جوانى بۆن خۆشە ، گەلى جۆرى ھەيە .

⁽۱۷) ساغهر: ييالهي شهراب.

⁽١٨) عهندهليب: بولبول.

⁽۱۹) چاپار: ولآخی پۆسته ، له مهوبهر ئهو سهردهمهی کهرهسهی هاتوچۆی گورجو گۆل پهیدا نهبوبو ، بۆ مهبهستی ئیشروکاری پۆسته کهلکیان له ئهسپو ولآخی سیواری وهرگرتوه و له سیهر ریّگاکاندا چهند قوناخ دانراوه و ، ههر قوناخیک چهند ئهسپی چاپاری چاکی تیدا راگیر کراوه، بهو ئهسپانه وتراوه: ئهسپی چاپاری ، ئهم شیعره ئهوه دهگههنی له سهردهمی (وفایی) دا روّژنامههك به ناوی ئهختهر بوبی .

به شهوقی رقیی لاله و گول له باغاندا(۲۰) چراغانه ده کنیی باغی جه نهت نه مسال به ری حقر و په ری هینا له گولشه ندا ره یاحین مهست و شادا بی (۲۱) هه وای خوشن ده کنیی ریضوانه بو نه هلی به هه شتی که و نه ری هینا (۲۲) شکو فه و گول به عیشوه و خه نده نارامی ده رق نیان دا (۲۲) به هار بو خهسته کانی خوی چ شیر و شه ککه ری هینا به به زهرد و سقره وه خه ملیوه (۲۱) بو دامادی (۲۰) بولبول هات به زهرد و سقره و خه ملیوه (۲۱) بو دامادی (۲۰) بولبول هات هه می کهس چاوه زوانی (۲۷) لیک ده که ن وه که سوره بیان دیبی مه گه ر بایی سه با (۲۸) خاکی گوزاری دولبه ری هینا چ دولبه ر ۲۹ نافتابی (۲۸) ماه رقیان و (۲۰) شه که ر لیوان که خه ند یکی له (۲۱) سه حرا گول له ده ریا گه و هه ری هینا

⁽٢٠) له باغاندا (ح) له باغان وا ٠

⁽۲۱) شأدابي ههواي (ح) شاداب و ههوا .

⁽۲۲) لیره به دواوه له (خ)دا نیه ، وا دهرده کهوی نوسه ریان دهستی نه کهوتوه ، یان بیخی ساخنه کراوه ته وه ، یان هیه رهویه ک ، به نهندازه ی نهو پینج شیعره ی بو برداوه ، نیمه نهو پینج شیعره مان له (ه)وه له گهل به راوردی (ح)دا ته واو کرد .

⁽۲۳) ئارامى دەرۋنيان دا (ح)ئارام و دەوللەتيان دا .

⁽٢٤) خەملىوە (ح) غەمزىوە .

⁽۲۵) دامادی (ح) داماد و . داماد :

⁽٢٦) شهونم (ح) شهبنم .

⁽۲۷) چاوه روانی . . . (ح) چاوه روّنی لیده کهن (وکبرمیان دینی!) .

⁽۲۸) بایی سهبا (ح) بادی صهبا .

⁽٢٩) نافتاب: ههتاو .

⁽۳۰) ماهد رقیان و ۰۰۰ (ح) ماهد رقیان ثهنایشگری ۰۰۰

⁽٣١) له (ح) دا همردق (له) كه به (به) نقسراوه ٠

به بنی شاباشی سهر به قسهی (۲۳) (ومفایق) گوڵچرا نابنی که بولبول(۲۳) ههر زمانی ههن ههنده پهروانهش سهری هینا

⁽٣٢) به بي شاباشي . . . (ح) به بي شاباش سهري قسمي وه فايي گول چراغ . .

⁽۳۳) که بولبول . . . (ح)که بولبول همر زوبانی همرزه پمروانهی سمری ماموّستا هیمن لای وایه نهم نیوه شیعره دهبی ناوابی :

[«] که بولبول همر زمانی هانی پمروانهش سمری هیّنا » .

پیتی بی

بۆ لەبى جانان – بەچاوت – من ئەوا بومە كەباب (دوستان ساقى كجا تا در دهد جام شراب ؟) (١) شەو بەزۆژ ئالآوە يا سونبول لە دەورى بەرگى گوڵ ؟ (يا پريشان گشته بر روى تو زلف پر ز تاب ؟) (٢) دا بزانن رۆژ و شەو ھەردة لە لايەك دينه دەر (زلف روى خود عيان كن بر فگن بند نقاب) (٢) ذەوقى خەندە و شەوقى جيلوەى تۆيە حەيرانىم دەكەن (شەد و شكر بين كه ريزد از تكلىم افتاب) (٤) ماچى ليوت ئەو دەمەى خۆشە كە بييە پيكەنين (خوش بود گل بشكفد بلبل شود زو كامياب) (٥)

⁽۱) دۆستان ساقى له كوييه تا جامى شەرابم بداتى ٠

⁽٢) نا زولفي ير له تاو به سهر رقى تؤدا بلاوبوه تهوه ؟

 ⁽۳) زولف و رقى خۆت دەرخەو بەندى چارشتو لادە لەسەرى .

⁽٤) كاتنك ھەتاو (كە دۆستەكەيەتى) قسىلە ئەكات ، بېينە چۆن شىلەھە و شەكەر دەزژينى ،

⁽٥) جوانده بي كاتي گول ده پشكوي و بولبول ليدهوه به ختهوه ر ده بي ٠

مهوجی گریانم گهیشته رقی و چاوی لی نه کرد (سیل بر گلشن زد و نرگس نمی خیزد ز خواب) (۱) له و دهره مه مکوژه چو نکه شیتی زولف و رقیی توم (عاشقم صید حرم، سودایی و مست و خراب) (۷) قهط به مفتی دامه نی ئیدی (وه فایت) فرصه ته (گوشه و گلزار و ، جام باده و ، بانگ رباب) (۸)

⁽٦) لافاو داى بهسهر گوٽزاردا کهچى نيرگس لهخهو رانهپهري .

⁽۷) من عاشقم ، من نیچیری حهرهمی کهعبهم ، من شینتو مهست و سهرخوشم .

⁽۸) گوشهی گولزار و ، جامی مهی و ، بانگی روباب .

پیتی تی

(1)

ئه لئه مان سهر تاقه ده م سوتام و جانانم نه هات چاو له سورمه ی خاکی ری بوم راحه تی جانم نه هات خال و خه ط گولزار و ره نگی شوخی بی باکم نه دی زولف و رو هیندو فه زه نگی شاهی خوبانم نه هات ئه ی عه جه ب گریام وه کو هه وری به هاران و که چی پیکه نینی ئه و گوله ی کاکول پهریشانم نه هات چاوی خوینین غهرقی پهروین بو له بی میهری (۱۱) گولم مات و حه یرانم له سهر چی ماهی تابانم نه هات ؟ حه لقه یی زونناری (۲) زولفی بو به میحرابی دو عام تورکی کافرکیش و یاری ناموسولمانم نه هات تورکی کافرکیش و یاری ناموسولمانم نه هات

(1)

- (۱) میهر : میهر ناوه بق گهلی شت ؛ وه اد : فریشته ی خوّشه ویستی ، مانگی حموته می سالی شهمسی ، جوّره گیایه اد . . . تاد لیّره دا مه به سبت خوّشه ویستی و مه حه ببه ته .
- (۲) زوننار: جوّره ههودا و پهتیکی تایبه تییه مهسیحی له پشتیان دهبهست.

ته شنه له بدیوا نه بوم ، سه رگه شته یی ظو لماتی غهم دولبه ری بالا بلاوم ئابی حه یوا نم نه هات که عبه یی رقحم ، حه بیبی من ، عهجه ب پهیدا نه بو قیبله که ی دینم طه بیبی ده ردی په نها نم نه هات نه ی صیفه ت نالینمه ، بولبول طه ریقه ت شینمه شای شه که رلیوان (۲) گولو ئه گریجه له رزانم نه هات بو به خوین غونچه ی دلم ، نه مدی هه وای خه نده ی گولم سوت ده رو ژورم ، صه دای به رقی به ها را نم نه ها چه ند گریام هه وای عیشقم له سه رخالی نه بو غه رقی طو فان بوم که چی ته سکینی سوتانم نه هات! غه رقی طو فان بوم که چی ته سکینی سوتانم نه هات! وه که رو ده فایدی) تا به که ی بگریم بنالینم بلیم :

(7)

ئهمان سهر تاقه دهم سوتام له دوری نوری دیدارت دهسا روحمی وه فادارم به حالی دادو هاوارم که وه که بولی زارت که وه که بولی زارت ده نالی بغ گولی زارت سهرم ناوی ئه گهر نه یخهم به حه کقه ی پهرچهم و چاوت دلم ناوی ئه گهر نه یکهم به فیدیه ی چاوی عهیبارت نهسیری زولفی خامی توم ، شه هیدی رهمزی چاوی توم ئه من گیراوی داوی توم ، به صه د جی دل بریندارت

نیگارا ئهی به غهمزه ئافهتی دل چاوی بیمارت

⁽۳) له ماموّستا (هیّمن) م بیست که مهبهستی (وه فایق) له (شای شه کهر لیّوان) سهیزاده مهریهمیّکی سابلاّخی بوه و ماموّستا (هیّمن) خوّی ئه و باسه ی له سهیزاده بیستوه .

شههیدی نازی توّم و داغداری باغهبان نمهی گوڵ له دوری توّ بناڵم ؟ یا لهسهر بیّدادی نمه غیارت ؟ نمه نه نه نه دیوه هیندو باغهبانی باغی جه ننه ت بی به شیرینی چ دلکیشه ؟ بنازم ! خالی روخسارت له لایی شه ککه رستانه ، له لایی ئابی حه یوانه نه گهر گوڵ بی نه گهر غونچه لهب و زاری شه که ربارت (وه فایی) ، دور له وه صلی تو وه ، پابه ندی طه لیسمیّکه لهسه رگه نجی جه مالت که و ته داوی زولفی ره شمارت

(٣)

دیسان به ههوری نیسانی دونیا رهنگی ژهنگاری گرت
گوڵ زهرد و سور هاته دهرێ دهشت و صهحرا و کوهساری گرت
دیسان به نهغههی زیر و بهم(۱) ، بولبول دڵی به دهرد و غهم
له تاوی غونچهی گوڵ بهدهم ، ساز و سهمتور و تاری گرت
بو خاطری گوڵ وهدهرکهوێ ، به خهنده ههستێ له خهوێ
ههوری بههاری ناسرهوێ ، شێوهی عاشق و دلداری گرت
گوڵ له باغاندا جوٚشاوه ، رهنگ رهنگ صهف صهفیان کیشاوه
لاله دهڵێی دڵ ئیشاوه ، کهناری جوٚیباری گرت
صهدای سی تا لهو خواره دێ ، ئاههنگی تاره دیاره دێ
یا صهوتی قومری و ساره(۲) دێ ؟ بهزمیان به روی گوڵزاری گرت
بولبول هاتبوه حاڵی مردن ، بهرگی غونچهی وهلا بردن
تا تیر دهبی له ماچ کردن ، خار گهردهن و با زاری گرت

(4)

⁽۱) زیر و بهم: ئامیریکی مؤسیقایه.

⁽۲) سار: بالنده یه کی بچکولهی کونجری دهنگ خوشه ۰

لاله سهرتايي خو تناوه ، حهرگي به جهند جير سوتاوه دنی ههر وهك منشيّواوه ، داغی زولف و رقی ياری گرت ههتا نه گریم نه زوا صهبرم ، دامانی یار که نگی بگرم له به رعومری قومری بمرم ، سه روی له نیو که ناری گرت اران نه کهن بازی نه ظهر ، به رده نه صهیدی بازی کهر زۆرم دى بازى بى خەبەر ، شابازى دەولەت يارى گرت رۆژنكى يېرى مەيكەدە (٢) ، فەرمۇى : دلت بە ھىچ مەدە ئەو دله يىز لەمەفسەدە ، عەكسىنىكى رقى دلدارى گرت غافل بوم جاريّاك له نه كاو ، ره نگى غهيريّكم كهوته چاو قەلبى سەلىمى ناتەواو ، [نەخۇش بۇ لىيم !] ئازارى گرت کاری دلم چلرۆژه^(۱) بق ، نەك بیکاری و دەرویزه^(۰) بق مەقصىق دى من (پيرۆزە)بىق ، ئەو رۆيى (بىق تىمار)ى(١) گرت ئەو نەفسى بى ھەوايى من ، سەركەش بۇ بىي رەضايى من جامی جیهان نومایی من ، سهر زدده بق غوباری گرت لەسەر طاقى برۆي جانانە ^(٧) ، شەيداي زولفى يەر<u>ۆ</u>شانە سهوداسه رئهو دل دیوانه ، قیبلهی بهردا زونناری گرت پیری من و دوّستی خودای ، رقحم فیدای شهرط و وهفای دیسا لهبهر نوری ضیای ، ههردو دونیا ئهنواری گرت

⁽٣) مەپكەدە: مەپخانە .

⁽٤) چلرۆژە: مەبەست لە چل رۆژ رياضەتى صۆفىيانەيە .

⁽٥) دەرويزە: ســوال .

⁽۷) (لهسهر طاقی بروّی جانانه) کهمیّك لهنگه، ماموّستا هیّمن لای وایه (سهر) زیاده و به ههله نوسراوه .

له و صه هبایه (^{۸)} رقحی دله ، ئاره قی رقی به راگی گوله زانج دلم بی حاصله ، دهستی دلی بیماری گرت له سایه ی روژی هیمه تتی ، (وه فایت) بو به جه ننه تتی نه خلی صنه و به رصوره تتی ، بار بار به ری گولناری گرت

 (ξ)

گو له ندام ئه ی طه نافی (۱) گه رده نم زولفی په ریشانت عیلاجی ! چاره یی ! روحمی ! ئه مان (۲) دهستم به دامانت غه ریبی توم ، نه خوشی تو (۱) به گوشه ی چاوی بیمارت ئه سیری توم شه هیدی تو (۱) ، به توکی تیری موژگانت ئیسارهت (۱) ئافه تی رقحم ، که لامت غاره تی دینم ته به سسوم سیحری لیوانت (۱) ، ته که للوم ره مزی چاوانت مه گه ر (۷) سه رتاقه دم زولفت و ه کتو من خاو و شیخوا بی که سه رگه ردانی (۸) سه و دا یه له سه رچاکی گریبانت

({ })

- (۱) طهنافی گهردهنم (ح) طهنابی گهردم . دیاره هه لهیه .
 - (٢) ئەمان (ح) دەسا .
 - (٣) تُو (ح) توم ٠
 - (٤) تو (ح) توم ٠
 - (o) ئىشارەت (ح) ئىشارەى ·
 - (٦) ليّوانت (ح) شيرينت .
- (٧) مه گهر ... (ح) مه گهر تا قهدهم زو آفت ههر وه کی من خاو و شیوی کهی.
 - (۸) سهرگهردانی (ح) سهرگهردان و ۰

⁽۸) صفهبا: به به له کیش ده و تری و به شهرابیش ده و تری ، لیره دا مانای دو همه .

دەلىپى شەككەر فرۆشى شارى مىصرە وا بە شىرىنى ر بنازم! ـ خالی وهك هيندق له گۆشهى ليوى خەندانت (^{۹)} ئه گهر دڵ بو ئه گهر دین دامه سورمهی چاوه کان ، ئیدی به سم سهودازهده و ریسواکه تۆبی و دین و ئیمانت! (۱۰) طەلىسىمى بابلە سىحرى حەلالە رەنگى رەيحانە شكەنج و بەندە ، ياخۆ جىخدلانە زولفى سەرشانت ؟ به ئازادۍ له کن خوی شهرهیه(۱۱۰) من مات و حهیرانم گوڵ و نارنجی بهر (۱۲⁾ هیّناوه خوّ سهروی خهرامانت له بهر چاوت بگریهم ، یا له دهست تو داد و هاوار کهم ؟ لهبهر نه یزه نگی مهستان (۱۳) ، یا له سیحری ره نگی دهستانت ؟ دلم سەودازەدەي بالاتە خۆم دلدارەيى ئەبرۆت به بالا دل به لا گیزت ، به ئهبرو خوم بهقوربانت له دادی من بپرسه جاری ئهی (۱٤) سولطانی عیشوه و ناز به ناحهق بۆچى بمكۆژى (۱۰) ئىشارەي چاوى فەتتانت؟ (ومفایح) کهوته حهلقهی زولفت ، ئیدی مهیده بهر موژگان کهمن کوشتهی طه نافت بوم چ لازم تیرهبارانت ؟ (۱٦)

⁽٩) خەندانت (ح) زەنەخدانت ،

⁽۱۰) ئەم شىعرە و شىعرى دوايى لە (ح)دا نيه .

⁽۱۱) شهرهیه (ح) شبههیه .

⁽۱۲) گۆل و نارنجى بەر (ح) ھەمق نارنجى بەر .

⁽۱۳) نەرزەنگ: فيل و تەلەكە.

⁽١٤) (ئەي) لە (ح)دا نىــە .

⁽۱۵) بمکوژێ (ح) کوشتومی .

⁽۱٦) گولامندام له سابلاخ مهشهور بوه ، ژنبکی زوّر جوان بوه ، وهفایی نمو شیعرهی بو نمو داناوه ، میرزا نه حمه دی رهئیس کورّی نمو ژنه بو خوّم دیومه ، (هیّمه) ،

غهمزه و نیگهه و رق له خهمی زولفی دو تا دا وه نیگهه و رق له خهمی زولفی دو تا دا وه شامی سیا دا تغری جیلوه ده کهی یانه مهلایك له سهما دا ؟ خه ندهی گوله وا عهطری له شهبنم به صهبا دا (یاخود ز شکر خنده عرق کرده لبانت ؟) (۱)

(ز این هر سه توان گشت من پیر جوانت) (۲) ن قافله سالاری طهر بدان (۲)

ئهی زولفی رهشت قافله سالاری طهریدان (۳) بنوازه! صهفی عاشقی غهمدیده له چیدان ؟ هینندهت به جهفا خهنجهری مقرژهت له دلمی دان خو وهخته بگاته کهمهرت خوینی شههیدان

(کی باز کُشی آخر ازین عزم عنانت ؟) (٤)

بهو چاوی سیاهت کهده ڵێی ئاهوی چینی ! قهد وا ده بنی تنو خنوش دل و ئهمنیش به حهزینی ؟

(0)

- (۱) یا به هوی زوردهخهنهوه لیوت عاره قی کردوه ؟
- (٢) لهم سيانهوه كه باس كران من كه پيربوم له داخي تو ده توانم جوان ببمهوه!
 - (٣) طهريد: دهركراو .
 - (٤) کهی لهم عهزمه عهنانی لهغاوی فیکری خوّت ده گیریتهوه ؟

رقرمهت گول و قهد سهروی رهوان زوهره جهبینی مهه عاریض و سیمین کهمهری تق به یهقینی (بگذار در آغوش کشم سرو روانت) (۵۰

بغ قهتلی (ومفایت) که به دل لهو گولمی خهندان فهرمقیه بزفر نیرگسی سهرمهست به موژگان قوربانی نیگاهی بقر به غهمزیکی دل و جان نهمدیوه دونیشانه به تیریکی له ئینسان(۲)

(قربان شوم ای ترك باین تیر و كمانت) (۷)

(7)

ئارمق رقی داگرتی له بهر پیکه نینت (۱) شه بنم له گول باری روزی گرت په روینت تو خودا زولفت لا به تا تیر کولمت ماچکهم ریّی بولبول با نه گری له و باغه په رژینت زولفت خه طاکار بو چاوت بروی داخست با بچین ماچکه بن ده ستی شای چین و ماچینت

(7)

⁽٥) وازم لي بينه با سمروى رهوانت بگرمه باوهش .

⁽٦) نهم نیوه شیعره و نیوه شیعری پیشو به سه کهوه مانان دیت . دو نیشانه که (دل) و (جان) ه و تیره کهش غهمزه ی چاوی دولبه ره .

⁽٧) ده کريمه قوربانۍ به تير و کهوانت .

⁽۱) کیشی نهم غهزهله وا ویده چی ئیبداعی خوّی بی له دیوانی هیچ شاعیریکی کورد دا کیشی وام نهدیوه وه بیرم نایه له شیعری فارسیشدا وینهم دیبی.

چاوبازهی چاو مهسته ، له و باده ی ئهلهسته دهستم بگره ههسته ، تۆ و دین و ئایینت که و تو مه نیو زولفت بۆ خۆت بگره دهستم کافربق م بی ئیمان تابیمه سهردینت شه و تاسه حه ر وه ک گول دل پر له خویناوم یاخودا شهمال بینی بینی عهره ق چینت یاخودا شهمال بینی بینی عهره ق چینت [قوربانی ئه و ره نگه م دونیای ره نگاند ره نگ ره نگ] [به و ره نگه بیزه نگهی روخسارهی ره نگینت] [زولفت رقی داپؤشی ، ئه برؤت ئاره قناکه] [روخمت پیدا نه هات میرین میدوداگیر بی ! روحمت پیدا نه هات میرین میسکینت رقحی بو تو دانا فهرهادی میسکینت بو هه ر (وه فایت) بو شینت بو وه کیوان که وت ؟ بو شیرینت بو وه کیوان که وت ؟

(V)

بهس بی جیلوهی زولف و خالان! عاشقی روخساری خوّت نال و والای (۱) خولدی ناوی طالیبی دیداری خوّت نامهوی عهیشی جیهان حاشا له فیردهوسی بهرین توی مورادی دین و دونیام نار خوّت ئهنواری خوّت

(V)

(١) ئال و والا : رەنگاوردەنگ .

⁽۲) مهعنای نهم نیوه شیعره له نیوه ی دوهمی شیعری یه کهمهوه نزیکه و ، دوپات بونهوه ی قافییهی (پهروینت)یش کاریکی وهستایانه نیه . نهم شیعره و شیعری پیشویش زیاده ی (خ)ن .

گاه به باری گاه به دیدار دل دهکیشی دین دههی ههر دهمه نهوعتی رمواجی یی دهدهی بازاری خوت گاهی موطریب گاهی ساقتی ، من فیدای زولف و روخت کوفر و ئیمان لیکدهدهی سهرخوش به نهغمه و تاری خوت زولفه کان دینی و دهبهی بی غهم له کوشتهی چاوه کان شەو دەچىنى رۆژ دىن دەمنىكى نايىن سەر بىمارى خۆت ههر رهگێکم دهنگ و ئاوازێکی لێ دێ پڒ خورۆش ئاورت بەرداوەتە عالەم بە مۆسىقارى خۆت با به جاریّك تیّك نه چی كاری دنّ و دین ، زوحه كهم ، وا يەرىشانى مەفەرمۇ زولفى عەنبەر بارى خۆت پای به ندی زولفی تۆم ، مەحرقمی رقی خۆتىممەكە ىا بە داغى تۆۋە نەمرى بولبولى گولزارى خۆت دڵ به تیغ ، جانبه نده فه رمان ، له شکری ناز بۆچ بنی ؟ پادشاهم بی خهطا ویران مهفهرمق شاری خوّت دەستى خۆم دا زولفەكەت مەمكۇژە خۆ كافر نەبۇم قیبلهکهم ههرتوی به دل به بهخشه بهو زونناری خوت دەم بەدەم نالەي (وەفايت) دى لە ھەلقەي زولفەكەت جاریکی نابع بیرسی حالی شهوییداری خوت ؟!

 (λ)

یار هاته ته به سسوم به هه ناسهی (۱) منی مه بهترت گول گول به نه سیمی سه حه ری غو نچه ده پشکوت

()

⁽۱) هەناسەى (ف) تەماشاى . مەبەقت: ترساو ، درۆ بۆ ھەلبەسراو .

وا زولفی لهسهر گهرده نی لاچق به هه ناسه م شهو فه جری به یان بق که (۲) نه سیمی سه حه ر نه نگوت هار قتی د له هات و له چاهی زه نه خت که وت سهر گه شته له دق غه مزه له (۳) دق نیر گسی جاد ق ت ئه بر ف ت (۱) مه ده دی زولفه به کیشانی د لاندا بغیب کی وه ها خه م بوه (۵) شاهین و ته رازقت صه ف به سته هه مق مو نته ظیری ئه مر و نیگاهن : قوللابی موژه ت ، زولفی (۱) ره شت ، گوشه یی ئه برقت هه رین کی (۷) له لایی به ته مای قه تلی (وه فایی) ن : طابق ری حه به ش ، له شکری چین ، عه سکه ری هیندق ت

⁽٢) که (ح) به ٠

⁽٤) ئەبرۇت (ن) ئەبرۇى . زوڭفە (ن) زوڭفى .

⁽٥) بۆيكى وەھا خەم بوه (ف ، ح) بۆيە كە وەھا خەمە .

⁽٦) زوڵفي (ن) چاوي ٠

⁽V) هەر يېكى (ح) هەر يەككەى ٠

پيتي دال

(1)

له ژێر زولفي سيا رقی خستهدهر چاوي له دونيا کرد شهوی دی صوبحدهم ، گۆیا ، دهری مه بخانه بان واکر د به ئاب و رهنگ و رق حوری ، به زولف و کاکو ٽي غمان گو لاو بان دا له مه سخانه ، غو بار بان عه نمه ر ئاسا کر د به رەنگى چاوى خۆى ساقتى لەبالەپ جامى مەي گێڗا به طهرزی زولفی خوّی موطریب دهمادهم چهنگ و نهی چاکر د خهرامان شاهی خوبان هات ، هیلاکی دبن و ئیمان هات به زولف و روبی تابان هات ، که کوفر و دینی به غماکر د له جیلوهی قامه تی بهرزی ، له عیشوهی زولفی صهد طهرزی زممین و گاسمان لهرزی ، سوجودی رقبی دلارا کرد شهکهر خهنده گولی زاری ، دلی هینامه هوشیاری مه گهر گوڵقه ندی لی باری ، کهوا بیماری ئیجیا کرد ههزار تا زولفي وهك سازيّك ، بهناز يو نهغمه يهروازيّك که ههر سازه به ئاوازیّك دو دونیای پر له غهوغا کرد له عه کسی شۆخ و شه نگتیکه ، جیهان گوڵگوڵ به چه نگتیکه ههر ئهوراقي له رهنگنيکه ، به باني حوسني به کتاکر د

[وهنهوشه و گوڵ له باغانبق ، له باغان شهو چراغان بق] [مهگهر دارقی (۱) نهساغان بق به رقدا زولفی تاتاکرد] له تاتا زولفی شهوکاری ، دره خشا توری روخساری لهههر حهلقینکی صهد تاری ، ههزار خورشیدی (۲) پهیداکرد غورةری حوسنی خوّی وابق ، دهمی پر خهنده کردو چق که بۆ خۆی رازی خۆی فەرمق (ومفایت) بۈچی رسواکرد ؟ ^(۳) ههوا بۆنت*ىكى چىنى پەرچەمى كەوت و وەكتوان كەوت* (³⁾ صهبا عهطریّکی غونچهی زاری هیّنا رقی له صهحرا کرد نیشانیکی له ئهنواری جهمالی خوی به شهم بهخشی 🗸 سهراسهر جانی پهروانهی (پراز) سؤتان و سهودا کرد نەسىمىيىكى لە باغى حوسنى خۆى ھىننا بە گول دادا سهراپا بولبولی زاری (پراز) ناله و تهمهننا کرد كەمان ئەبرۆيى پەيوەستى ، بە غەمزەي چاوەكەي مەستى که دای تیریمکی سهردهستی ، لهجیسم و جانی ئاوا کرد $^ imes$ مه گهر موژگانی نهشتهر بق ، حهکیمی چاوی دولبهر بق که خوینی دلمی پیده ربق نه خوشی خوی مودارا کرد

(1)

- (۱) دارق: دەرمان .
- (٢) خورشيد: خور ، هه تاو .
- (۳) له (ه)دا نُهم پارچه لیّرهدا کوتایی هاتوه و شیعری «ههوا بوّنیّکی۰۰۰» سهره تای پارچه یه کی سهربه خوّیه .
- (3) (هەوا بۆنتىكى چىنى پەرچەمى كەوت ...) مامۇستا ھىدىن لاى وايە (... پەرچەمى كرد) راستە ، بەلام من بە گوىدەى دەسخەتەكە نوسىم كە ئاوا نوسراوە: « ھوا بونىكە = (بونىكى م ، ع) چىن پرچم كوت» .

کوتم: ئهی شۆخی چاوبهستم ، خهراب و عاشق و مهستم به رهحمهت بگره هادهستم ، خوماری ئاشکارا کرد دلی دا دل شکستی خوّی ، ههلستا هات به دهستی خوّی به جامیّکی (الست)ی خوّی ، (وهفایت) شیّت و شهیدا کرد

پیتی ریّ (۱)

دیسا نهسیمی به هار نهرمنه رم ها ته خوار دونیای زیند و کرده وه به نهمری پهروه ردگار به ناه و گریان دیسان ها ته وه هه وری نیسان جگهر پر ناو و ناور وه کاعشقی بی قه رار هه وا له به رگی گولان طه به قه طه به عمل کانی سو صه با له بوی یاسه مه ن چه مه ن چه مه ن موشکبار ها ته وه زان ، بو [بازمی !] (۱) نیو ره زان کانی به تاو ها تنه ژان وه نه غمه ی که و ت [نابشار !] (۲) نیم که و ت و باغان وه نه و شه و چراغان سوره گولی ره ز و باغان وه نه و شه ی جو بیار سه مه ن عه طری به بادا له نیو چه مه ن گول گولاو عه بیر عه نبه ری هینا وه نه و شه میشکی ته تار

(1)

⁽۱) وهك (بازم) ئەچىن و ، وەك (بىزم) يش ئەچىن . رەنــگە (بوە بەزمى٠٠) بــاشـتربىن .

⁽۲) نهمهش له دهسخه ته که دا به (بشار) نهچی و من به گومانه وه به (نابشارم) م نوسی .

فرسی دین و دلان له پهرده يوکی گولان صهر صهر هاتهدهر به ناز و مهست و خومار. دنن و دهجن وهجش و سلّ (۳) دهست به ندبانه به دلّ نار موهن و سهرو و گوٽل له شايي يوکي به هار له نیو به زمی گولستان ، به سهر به یی به دهستان هاتنه سهما مهستان ، نهومهسته کانی گو لزان الالهوو گوڵ سی صهدان ، شه هیدی عیشقی خودان ئهو به ته ني يز له خو ين ، ئهو به دلمي داغدار گوڵ تار^(٤) و زورد و شينه ، بهرگي زومهززودينه ، نه قش و نیگاری چینه ، دهشت و دهمهن ^(ه) کو هسار ههوای گولانیان بزوت ، هاتنه باغی تاق و جوت فاخته (٦) و و عهنده ليب ، يوليول و كهنك و ههزار هاتنه چهمهن کهفزهنان ، خوش نهفهس و نهغمهخوان قومرییو و دوزاج و سار ، به ساز و سهمطور و تار بادی صهبا مهست و چوست ، ههر وه کو شاهید بهرست دەستى لەرۋى گولان خست ، بەربوھ بۆس^(۹) و كەنار زولفی رەشى سونبولان ، خستيه سەروزۇي گولان ، ئالەتنى نارد بۆ دلان ، حاجسى لەبل و نەھار

⁽٣) (سل) نوسهر به (سض) نوسيونه .

⁽٤) تار : تاريك . رەنگە شاعير مەبەستى رەنگىكى تۆخى تايبەتى بى .

⁽٥) دەمەن: سەرەنگويلك ، سركەوان .

⁽٦) فاخيته: كۆترەبارىكە .

⁽V) كە<u>ك</u>: كەو .

⁽٨) ههزار: بولبول.

⁽٩) بۆس: ماچ . كەنار: باوەش .

ىق دەرسى ئەرماسى دل ، يەز يەزى ئەوراقى گول ، هەر دەرسى عىشقەحاصل ، سەرمەشقى ئامۇزگار^(١٠) وەنەوشىە و گوڵ خەملىوە ، عىبرەتە چى نەيدىوە ، له ماقوت و له سيوه(١١) ، فهضا به خهطی غوبار باغ نیه مه بخانه یه ، یز مهی و په پمانه یه ، ههر شهم و پهروانه په ، له پهر چاوي هۆشيار غه ری ځاوي زور و کهم ، به زممزممهي زیر و بهم ، دەخوينىن بە ھەمق دەم ، مەعرىفەتى كردگار (ومفایح) ئیدی بهسه ، عیشق و ههوای مهدرهسه ، بينوسه ئهم هيندوسه(١٢) بيته خهط و خالي بار بچۆ به لای دلرزوبای (۱۳) ، به سهر به بادی بهقای ، هه تا ئه تغ ربح و دفای ، به خوّت مهاکه ئیعتیبار دهمنیك نهفهس بگرهوه ، وه دوی دلی خوت کهوه ىزانە رۆژ يا شەوە ، خەوت نەيە ھەستە كار ههزار صهوم و صهلات بین ، چاوت لهدقی زهکات بین ، خودات نيه حهيات بي ، قهط وانيه تۆيهكار! تف له رمنگ و رموانت ، دمگهڵ(١٤) فيعل و ژيانت ، چې تيدا نيه دوکانت ، چت بکرې خړيدار (۱۰) مومکینی سیزز و نیهان ، ههم صوحوفن ههم بهیان ، ههم کیتابن ههم زوبان ، به وهصفی پهرومردگار

⁽١٠) ئاموزگار: ماموستا .

⁽۱۱) سيو: زيـو ٠

⁽۱۲) هیندوسه : شهکل و شیّوه و ههندهسه .

⁽۱۳) دلزوبا : دلزفين .

⁽١٤) ده گهل : له گهل .

⁽۱۵) خزیدار: کزیار .

قسه بیست وچواره ، ههر یه کینکیان به کاره ، رینگای خودای دیباره ، بمره ببه رستگار لهخهو له (۱۲) خووه ههسته ، حهیات بی ! هینده بهسته ، (وهفایت) گیژو مهسته ، دهنگه له شار و بازاز

(7)

بادی نهوروزی نهوا هات گولوهشان و عهطربار وهك شهمیمی رویی دولبهر وهك نهسیمی زولفی یار گول قهراریکی به بولبول دا بق دیسا بیته باغ زور نهچق بای وهعده بوی هینا نهویدی نهوبههار وهك شههیدی زولف و رقی دولبهر لهسهر یهك کهوتوون تا قیامهت ۰۰۰ ۷۰۰ لالهزار (۱) بوی وهنهوشهو سو نبوله صهحرا سهراسهر تو دهلیّی بای صهبا عه نبهر ده بارینی له ده شت و کوهسار مهیلی کرده جویباران سهروی گولرو خساری من جه ننه تیکی دیکه یه نهمرو که ناری جویبار سهرو و گوله سهر به سهر ذیکر و حهدیثی گولشهن و سهرو و گوله

نەغمەسى گوڭ بانگى(٢) بولبول ، دەنگى قومرى ، صەوتى سار

مق مهما به ی سوز و ^(۳) جهرگ و دودی ناهی عاشقان

گوڵ به رقبی ئاتەش و سونبول به زولفی تابدار

⁽١٦) له دهسخه ته که دا بهم شیخوه نوسراوه: (له خو له خوه) ... دور نیسه (١٦) له خو له و خهوه ...) بین و واوه که له بیر کرابی .

^(7)

⁽۱) ئەو بۆشاييە لەبەر كۈژانەوەى بەھۆى دلۆپەوە ، ساخنەكرايەوە .

⁽٢) (گو ڵبانگي بولبول) = گوڵ بانگي بولبول جوٚره ئاههنگێكه .

 ⁽٣) (سۆز و) له دەسخەتەكەدا (سۆز و) نوسراوه بەلام رەنگە سۆزى باشتربى.

باغ دەڭيىي مەيخانەيە ، يېرى موغان [كل ميفروش!] لاله سەرخۆش ، ئەرغەوان يەيمانەكەش ، نيرگس خومار گوڵ به ناز و عشوه خهندان ، بولبولي الشفته حاڵ نهغمه یهرداز (٤) ، مهست و حهیران ، دَلْ فیداو و جان نیثار وهصلٌ و گریان قورب و هیجرانه [طهریقی عاشقی !] فه صلى گوڵ بۆيىي له سەر چاوان وەھا ئاو دېتەخوار ههر گوٽن رهنگٽکي يوني رهنگ و يوي دوليهر دهدا رەنگى بىرزەنگى تەماشا كەن! بە چاوى ئىعتسار بۆ تەنى دۆموردەگان كارى مەسىجايى دەكا سه بز و خورزهم ، دل گوشا ، جان بهخشه ، دهشت و کوهسار عهطری بهردا غونچه دهم ، نیرگس نیگاهی کردهوه دةدى عقدى مەجمەرى باغ بق به دەفعى چاوەزار ئەشك و ئاھى من ھەتا بىي زۆر ترە ئاستودەگىم راحه تی رقح و دله ئاب و ههوایی سازگار دممهدهم سهرو و صنهوبهر وا که ههر دین و دمین عاشقن سهودا سهرن مهجذوبي گوڵ بي ئيختيار عوشرهتی ههر دقر جیهان دینی (ومفایق) فرصهته گۆشەپى گوڭزار و جامى بادە و و روخسارى يار

(4)

ئەى چراى طوڭمەتكەدەى(١) دۆ ، ئەى جەلاى نۆرى بەصەر تۆو جەمالى باكەماڭت : ئافتابى يا قەمەر ؟

(۱) ظولمه تکهده: تاریکستان ، مهیخانه .

⁽٤) نەغمەپەرداز: نەغمەخۆشكەر.

^(7)

شەو ئەگەر تۆ ماھتابى ئىنتىظارى تابەكەي ؟ رۆژ ئەگەر تۆ ئافتابى بۆچ لە ھەوران نايىخدەر ؟ جیلو مینکت یز به عالهم بو شه هیدان عومری نه و خەندەنئىكت يېز بە دونيا بۆ نەخۆشان گوڭ شەكەر ئاں و تاہی رقته مایهی سۆزش و گریانی من گا غهریق و گا حهریقی میهری رقت ومك نیلوفهر^(۲) [ئاوى چاوم بۆتە مايەي سۆزش و گريانى دڵ(٢) گا نهخوش و مهست و حهیران ، گا به هنوش و باخهبهر وا فیگار(٤) و زهنجهزوم کافر به حالی من نهبی سی قهرار و ، ئهشکیار^(ه) و ، دور له یارو دمربهدمر هنند له به ر الورى فراق و الشناقت مامهوه بق به کوی زوخال دهرونم ، بقر به خوین جان و جگهر دەستى من دامانى زولفت با لە رقت مەحرق نەبىم رهوشهنه موشكيل كوشاي شهوزيندهدارانه سهحهر دوننی ده نفه رمق : به هه و پای و ه صلّی روخسارم مه به تا ومکو زولفم نه بی گهرده ن که چ و دهسته و نهظهر صهد شوکر هننامیه بهر نهبرو له قهیدی زولفی خوی پاشی عومریّکی دریّژ بالی هومای ئاویته سهر حۆرى عين ، (روح القدس) ياخۆ مەلايك ، يا پەرى ؟ یا ئهتنر بتری وا خهرامان هاتی رقحم هاتهبهر ؟

⁽٢) نيلو فهر: جوّره گو ڵێكه.

⁽٣) نهم نيوه شيعرهم له (خ)دا بو ساخنه كرايهوه ؛ بويه به كويرهى (ه) نوسيم .

⁽٤) فیگار : دوچاری برین . (ناوکهزیژ) .

⁽٥) ئەشكبار: چاو بەفرمىسىك .

خوّش به ناز فهرموی : (وهفایی)عومری خوّی هیچ رابوارد یا به قوربانی دهمم بو یا بهسهرگهردی کهمهر

پیتی غهین

-1-

(1)

⁽۱) چراغ: چرا

⁽٢) رەخشان: رۆشن .

⁽٣) داىيسان: داگىرسان.

تابی سونبول ، تابشی گوڵ ، نیم نیگاهی چاوخومار نه شئه به خشا ، جان فزا(٤) ، وهك شهو له مه يخانان چراغ عهکسی رقی ئارایشی زولف و خهط و خالان دهدا وهك به گوڵ گوڵشهن چراغ بێ سونبول و رهيحان چراغ شهوقی دا من رقی دهمن کرد دیم شهوم پی بنرته رۆژ من دەسقرتام . من عەجەب مام! من چراغ بقرم يان چراغ ؟! دل له لاين ، تهن له لاين ، وهك نه يستان (٥) ئاورى گرت مەسجىد و دەير و كليسا ماوە پىز تابان چراغ دار و بهرد وهك من دهسترتا ، دهر نهما ، تهيوان نهما ! ظاهیر و باطین چراغ بق ، دهر چراغ ، ئهیوان چراغ زولفی تۆ و روخساری تۆیه ؟ یا شەوم رۆژی ویصال ؟ رقیبی تنو و بالایبی تنویه ؟ یا له سهروستان چراغ ؟ [من ئەوا مەست و نەزان بۇم بۆچ لە داغى باغى رۇت :] [گوڵ وهکو بولبول دهسترتا طهرزی پهروانان چراغ ؟!] ناگههان دولبهر نیهان بق ، بق به رۆژی رەستەخیز^(۱) كەفىزەنان مەيخوارە ، وێران مەيكەدە ، گريان چراغ شهعشهعهی خورشید نیهان بق ، لال و کهر بق نیلوفهر مات و خاموش ما (ومفایق) وه له سهحه رگاهان چراغ

⁽٤) جانفزا: ليرهدا مهبهست ناوى حهياته .

⁽٥) نەسىتان: قامىشلەڭ ،

⁽٦) رەستەخىز: رۆژى قىامەت .

يبتى ميم

(1)

فهرمقیه که من پادشه هی حوسنی دل اارام خورشید و مههن ئایینهداری روخی^(۱) زیبام^(۲) فیرده وسی جهمالم به نیهالی (۲) قهدی طوبام په عنی به دو لهب صاحیبی ئیعجازی مهسیحام

ماچيّكى دەمم كافيه بۆ كوشتەيى بالام

فنجاني دهمت ساغيره ياقوتي رموانه ؟ وهك نهشئي حهيات [دولبهري ياقوتي رهوانه !] ؟ ئه و چاوه طه بیب و به له دی دهر دی دلانه عیللهت چییه بو من که حه کیمیکی نهزانه ؟ جینی نهشته ری وی ئاگری بهردا دل و سوتام

> ئه گریجهو و پهرچهم مهدهدی نیر گسی کاٽن فه وجی حه به شن ، له شکری سولطانی جه مالن

⁽¹⁾

روخ : رو . زيبا : جوان . (٢)

نیهال: درهختی بهرز و ریّك و جوان . (٣)

ئارایشی رق رهونهقی باغی خهط و خالن ههرینکه لهلاینی به ئومیّدی سهر و مالّن بهو داوه ئهوی بهستهیه خوّم و دلّی شهیدام

من سایلی ئاشفته گییی زولفی دو تا بوم تیکچو که ئهمن عه نبهری ته ر میشکی خهطا بوم من ههمنهفهس و ههمدهمی شاهزاده و شا بوم تادیم گولی تق عاشقی ئه ندامی به لا بوم

سەرگەشتە ئەويستا كە لە دۇى گولبونى بالأم

ئهبرة و جهبین و روخی بی شیبه و میثالن تیکه آل به گول و یاسهمه ن و غهرقی لوئالن به گول و یاسهمه ن و غهرقی لوئالن بق موالی که شهه نشاهی جه لالن یا شهمس و قهمه ر ، قهوس و قهزه ح ، بهدر و هیلالن وا جومله هه لاتون له گریبانی (۱۶) گوله ندام

خهط هاتوه دهوری لهب و رقی داوه لهسهردا یاخو حهبهشی فایهقه داغی له جگهردا ؟ گولزاری دهمی پوسته و باغی گولی بهردا یا لهشکری کیشاوه [بزهی !] شیر و شهکهردا ؟ شهزیانه لهسهر کهعبه یی رق کافر و ئیسلام

ئهی میشکی خهطایی خهط و خهط جهوههری کو لمت ئهی سونبولی تهز دو که لمی سهر مهجمهری کو لمت سوتاوه (وهفایی) له ههوای ئاگری کو لمت سائهو دهمه وابینه ئه توبی و سهری کو لمت غهیری ئهوه (بالله) نیه لهو لیوه تهمه ننام

⁽٤) گريبان: كراس.

ئەرى ئەى بە زولف و روخسار صەنەمى چىن ماھتابىم دەمەكە و خەندەكە و نىگاھت نمەك و مەزەى شەرابى من لەبەر نىگاھت بىرم ، تۆ سەر و غەمزەكەى جەلابى بىرى ، تۆ سەر و غەمزەكەى جەلابى بىرى بەھارى ـ : لە تۆ تا بەكەى جودابىم ؟ بىرى بەھارى ـ : لە تۆ تا بەكەى جودابىم ؟ وەرەوە ، بە شەرطى جاران ، رۆژى صەد جارت فىدابىم

له ویرانهی دلمی شیخواوم شیوهن و واوهیلا و رفرزق الوریک بهربیرته ههناوم دیمته دهر له ههناسهم بیرسی بقسی بوسی بقی به به ناموریدی و لاتان : شار بهشار ، مال بهمال ، کوبهکو خالمی چاوت ، گوشه ی کهبرو ، دو دینیان کردم لهسهرتو یا بمکه پیری مهیخانه ، یاموریدی خانه تا بم

تو مهله گ و ، فریشته و ، پهری ، گولدهم و ، گولبهر و ، دولبهری لاله رهنگ و ، فهزهنگی چینی ، شغخ و شهنگی ، خهطا و بهربهری نازك و ، نازهنین و ، شیرین ، ئاوینه روز ، رهنگ ئاگری ، له نیو مهظهرهی دودهری خوشه سهیری مهوجی به حری وهره سهرچاوم عهزیزم ، چیده کهی له دلهی که بابم ؟

ئه و شوخه به تا^(۱) زولفان زنجیری کردم دیّوانه رقحمه ، رقحی کیشاوم! رقح نیه له روخ بیّگانه ئاشکار و دیار و مهخفی ، دقر نیه ، نهزدیکه ، جیرانه غهرهضم چونکه په نهانه وهزهزم له و جیسم و جانه مهرهضم مهرگی دهرمانه ههر ئهزم بو خوم حیجابم

⁽T)

⁽۱) له (خ)دا (بهتا) نقسراوه ، به لأم دیاره هه لهیه و له (ه)دا (بهتاری) نقسرواه و تعمهی (a) راسته .

عاشق واده بنی به ههمق دهم: چاو پرئاو ، دڵ برّاو ، مهحزوّن ، پنی ههوای بشکنی ، پنی یی نهمیّنی غهیری هق له دهروّن و بیروّن خاکی رنبی دولبهری و هبزانی سورمه یه بن چاوی پر خوّن سه گهکهی(۲) رنبازی له یلی و هره سهر دوّچاوی مهجنوّن دونیام ئهو روّژه لی روّنه خاکی بهر پنی ئاشنابم

رقحه کهم رقی خوت بنوینه ، تا به کهی کوشتهی نازت بم ؟
دهمه کهت به ته کهللوم بینه تا نهمردقم ههمزازت بم
جاریک به کهرهم بمدوینه من فیدای دهنگ و ئاوازت بم
مهیلی ئه بروی تو قهد نائیم غهمزهدهی چاوه کهی بازت بم
من که هاتم قیبلهم گوری ، یا خوا کافر بی جهلابم!

بهزهییت ئهر هه بی یا نه بی به نده ی بالاتم ، سه د شا بم !
تو خودا دلم مه شکینه من که وا عاشقیکی چا بم
سهره کهم فیدات عهزیزم و ه ره زیز مه به له سه ر دل (٤)
سهره پاییبه ندی تو یه ، دله مالی خوت هه تا بم
به که مه ندی تو وه بمرم خوشتره نه وه ک ره ها بم

گوتم : ئهی شای دلنهوازان مانگ و رۆژن موشتهری رقت دلّی چاکی پاکی بازان پی به داوی زولفی جادقت

⁽۲) سه گه که ی له (خ)دا به هه له (سلکی) نوسراوه . له پارچه ی دواییدا راست کراوه ته وه .

⁽۳) به داخهوه به لآی ناگههان کوتایی دهسخه ته کهی له ناوبردوه و لیره به دواوهی نه ماوه . له (هه)دا دق پینج خشته کی تر لهسه رئه م پارچه یه وا نهیان نوسین .

⁽٤) (له سهر دڵ) لهگهڵ قافییهی بهشهکانی کهدا ناگونجی ، دیاره ههڵهیه ، به به به سهرچاوهیهکی تر نهبو پهنای بهر بهرین .

له غهمی ویصالی رقی تو جگهر و هه ناوی من سقت خوش بق ئهو دهمهی گول پشکقت شهکهر ده باری له یاقت کوت نابم لاده لیم (وه فایت) پ ، ده یگوت: تو گهدا من شا بوت نابم

(4)

بلّی پیّم کولّی (۱) به هاریم د: له تو تا به که ی جودابم ؟ وهرهوه ، به شهرطی جاران ، روّژی صهدجارت فیدابم خالّی چاوت ، گوشه ی ئه برو ، دق دینیان کردم لهسه ر تو یا بملکه پیری مهیخانه ، یا موریدی خانه قا بم

پ من لـه پیرهپیاوانی مههابادم بیستوه وهفایی نهو روّژهی که بـوّ حهج چووه و نه تهرّاوه تهوه نهو غهزهلهی گوتوه و گریاوه و مال ناوایی کردوه و نهو غهزهلهم زوّر جار به دهنگی سهعیدی ماملی و عابید بیستوه و پاشان کورهکانی مام سهعید به ناههنگیکی خوّش گوتویانه به لاّم پیّنج خشته کی نیه و ماموستا گیوی نهمر نوسیویه تی پینج خشته کی کوردی ـ وهفایی و من لهوهیان دو دیم به لام بی گومان غهزه له که ته خمیس کراوه و هیّمن)

(4)

(۱) ئەم پارچەيە بە روالەت پارچەكەى پيشوە كە كراوە بە (پينجخشتەكى) بەلام ، وكو وتمان ، لە (خ)دا پارچەى پيشو ناتەواو بو و ئەو دو شيعرى دوايش كە لە(هـ)وە هينامان گومانيان لى دەكرى ؛ چونكە وەك لە شيعرى سيھەمى ئيرەدا دەبينرى و لەوييش دەسىنيشانمان كرد (لەسەر دل) لەسەر شيوەى پينجخشتەكى نيه، جا بۆيە ليرەدا بە تەواوى ئەم پارچەيە وەك خــــــــــــى دەنوسىين ، زياد لەوەشى ئــەم پارچــه ليرەدا (١٥) شيعرە و ئەبو (پينجخشتەكى)يەكەش (١٥) بوايە ، ئەم پارچە شيعرەش ئەگونجى بە پارچەيەكى بالاونەكراوە بژميررى ؛ چونكە ــ جگە لەو ھەشت پينجخشتەكىيە ــ تا ئيســـتە بالاونەكراوەتەوە ، (گولى بەھاريم) لــه پينجخشتەكىيەكدا بە (گولەكەى بەھارى) نوسراوە ،

سەرەكەم فيدات ، عەزيز ، وەرە زيز مەبە لەسەر دل سەرە پايبيەندى تۆيە ، دلە مالى خۆت تا بم (٢) شهو به تای زولفت شیواندم ، روّژ له تاوا دمتسو تاندم چ خودا له تغ هه لده گرێ به شهو و بهروٚژ عهزابم ؟ نەفەسىي مۆلەتىي بدە عومرم بدىيىنىم زولفەكەت بىگرم به کهمهندی تۆوه بمرم خۆشتره نهوهکو رهها بم له ن<u>ێ</u>ومهنزهرهی^(۳) د<u></u>قدهری خوشه سهیری مهوجی بهحری وەرە سەرچاوم ــ عەزىزم ــ چ دەكەي لەدلەي كەبابىم ؟ غەمزەدەى ئازى چاوت بىم مەيلى ئەبرۆى تۆ قەد نائىيىم من که هاتم قیبلهم گۆزى ، یا خودا کافربی جهلابم بۆيە گوڭباغى گوٽىكەي من(٤) ، سازێژ بۇ داغى دڵەكەي من رمحمت کرد به حالم گوله کهی من ، به ندهی بالاتم صهد شا بم داد لەبەر حوسنى فيتنەجۆ! دلْهدا زولف و ئەبرۇى تۆ له لاين زوننار به دۆشم^(ه) ، لهلايني رق به ميحرابم سه گهکهی ریبازی لهیلی وهره سهر دق چاوی مهجنون چاوم ئەو رۆژە لىن رق نە خاكى بەرپىيى ئاشنابىم غەرەضم چونكە پەنھانە وەزەزم لەو جيسم و جانە مەرەضىم مەركى دەرمانە ، ھەر ئەزم بۆ خۆم حيجابىم

⁽٢) (بم) به هه له (بوم) نوسراوه .

⁽۳) (مهنزهرهی) له پینجخشته کییه که دا (مهنظهرهی) نوسراوه و ، ئهوهیش راسته .

⁽٤) (گوڭي كەي من) ھەر وەھا نۇسراۋە ، بەلام (گوڭەكەي من) بىخ راستترە.

⁽٥) دۆش: شان و مل .

خوینی گرتم چاوی بازی ، جگهری بزیم تیری نازی ، ده نی : من مهستم سه رخوشم ، جگهره مه زهی شه را بم ! خوش بنو و دهمه گو ل گو ل پشکوت شه کهر ده باری له یا قوت لیم لاده (وه فایق) ، ده یکوت : تنو گه دا ، من شا بنوت نابم ! دهمه کهت به دل و ایینه ، تو خودا دلم مه شکینه جی به جی روحم بستینه ، من که وا عاشقینکی چابم (۱) وهره طوری سینه ئهی دل با به دل بی دیداری گول که دل و دوله ر بونه یه ک چ به ئاره زوی جه وابم ؟ (۷)

(()

دهمیّك ساقی دهمت بیّنه دهخیلی چاوه كانت بم
به جامیّك دهستی من بگره فیدای پیری موغانت بم
له دو لامهست و حهیرانم ، به قووهی جهذبه نازانم :
نه سهرگهردی سهرو گهردهن ، نه قوربانی لهبانت بم ؟
چ خوشه وهجدی سهرو و گول ، به دینی قومریی و بولبول
دهمیّك شهیدای قهد و بالات ، دهمیّك شیّتی دههانت بم
له نیشانهی پهرّهی جهرگم نهوهستا تا نهگهیه دل
به قوربانی خهده نگی دهست و بازوی چاوه كانت بم

⁽٦) ئەم شىعرەش بەشبەحالىخىزى گومانىكىكە لە دۇ شىعرەكەى (ھ)دا ، كە ھىنامان ، پەيدا دەكات ، چونكە بەم شىعرە نىوە شىعرىكى (ھ) يە .

⁽٧) ليرهش دا _ به پيچهوانهى باساى وهفايى _ نازناوى له دوا شيعردا نيه *

همرچهند لهنهدهبی فارست دا زور جار شتی وا ههیه شاعی نازناوی خوی
 له پیش تهواو کردنی غهزهل یا قهسیده و قهتعهدا بنی ۰ به لام منیش
 گومانم ههیه نهو شیعرانه ئی وهفایی بن ۰

شیفای دام غهمزهکهی چاوت کهوا خوینی دلی گرتم به قوربانی موداوایی حهکیمی حالزانت بم(۱) بهبئ ئیمدادی خالی گهردهنت دهردم شیفای نایه مهگهر بیّم دهست و دامانی گهلاویّژی^(۲) بهیانت بم له وهصلی زویی تؤی (۲) کردم حیجابی پیچشی زولفت هه تاکهی دلشکستهی دهرد و طهعنهی باغه بانت بم ؟ موقیمی خاکی دهرگای تو حهریمی جهننهته جیّگای له لوطفی تو چکهم نابی منیش ریزهی سهگانت بم ا به زولفی پر له هاواری دلآن کهوتوم ، دهسا روحمی ! ئەمان سەرقافلەچى قوربانى زەنگى كاروانت بىم ^(٤) لهوی رۆژێ که روّت واکرد و (ه) لێت پرسيم ، ههتا دممرم به بۆی جەننەت دەبى من ھەر ^(١) لەسەر رازى نىھانت بم برؤت تیکنا ، دەمت ویکنا ، له دەربای لوطفی تۆ دۇرە له قوربی قابهقهوسه ین و مهقامی لامه کانت بم ئەمن كورد و دڵ ئيفتاده ، ئەتۆ ^(٧) شۆخ و عەرەب زادە مهگەر بمرم بە بەختى خۆم دەمنىكى ھەمزوبانت بم به یادی زولف و رقی تۆ وەك (ومفایح) هەر دەناڭينىم دهبی تا رۆژی مەحشەر تازیەدار و رەوضەخوانت بم

({)

⁽۱) موداوایی . . . (ف) موژهی پهیکان و نُهبروّی چون کهمانت بم .

⁽۲) گەلاوتىژى (ف) گولاۋبىنىژى .

⁽٣) توى: له (خ)دا به هه له (توم) نوسرابو ، به گويرهى (ف) نوسيم .

⁽٤) نُهُم نيوه شيعره وهك نيوه شيعريكي (كوردي) وايه .

⁽ه) واکرد و (ف) راگرت و .

⁽٦) من ههر (ف) ههر مين .

⁽٧) ئەتۆ (ف) ئەرىش .

خۆشە رۆژى لە عالەم دەر بەدەر بم له نێو ئهوضاعي دونيا بێ خهبهر بم له بهر بی تاقه تبی دیوانه ئاسا له غەوواصانى دەريا بىي خەبەر بىم شهو و رۆژى له چۆڭى ھەر بەنالە حەرىقى شەوردەوى بايى سەھەر بم نەزانى ھىچ كەس ناو و نىشسانىم ئەگەر عاقل ئەگەر ئاشىفتە سىەربىم لهههر لا با بستورّيْني غويسارم له ههر جيّگايي پيويستا سويهر بم حرابي هه لکري ، جانا ، له نيو دل له رو ناکی دلی بارم خهبهر بسم لەبەر چاوى تەزم سۆرانى بززى گەھىٰخ بىن دايك و گەھ بىنى پدەر بىم خودا خوّم چۆن بستوتىنىم بە جارى له دهرد و داخی ئهحواللے به دهر بم شەوى ھەرتاكو رۆژى ھەر بنالم به گریان دهست و دامانی سهحهر بم چ رینگهی چاره نابینم (وهفایی) مه گهر سهر تا قهدهم غهرقی نهظهربم (۱)

⁽⁰⁾

⁽١) ئەم يارچە تەنھا لە (ھ) دا بو .

ئه گهر بنی یادی زولف و چاوه کهت یهك لهحظه صابیر بم ئەسىرى بەندى كافر كوشتەيى بىدادى ساحىر بم ويصالي خاله كهي ليوت حهماتي عاشقه تهمزو به حهققی ساقییی کهوثهر بلا(۱) لهو بهزمه حاضربم نیگاهی [گهرمی!](۲) تاراجی ههمقر دهردو غهمه وهك مهی کوشندهی میجنه ته قوربانی نهشنهی دموری ساغیر بم به جهذبهی خالی رقت به لکو به باغی حوسنی تو شادبم دەبىي من ھەر لەسەر ئايىنى ئىبراھىمى ئازەر بم كەمەندى زولفەكەي تۆ بمگرىٰ من عاشقى رۆتىم مورادو مەطلەبنىكى دىم نيە (غيراز) تۆ ، كافر بم ! وهکتر پهروانه دمگریم و دمسۆتیم دور له زولفی تۆ هه تاکهی من له داغی تۆ حەربقی ئاو و ئاور بم ؟ به خه ند تکی دلی بیماری ئه و چاوانه مهشکتنه له ئهم گوڵقه نده مهحرة مم مهفه رمق به ڵكتو چاتر بم (ومفایت) گهر به ههویای ومصلی زاری دل مهده زولفی مه حالى عه قله جه معييه ت كه من أاشفته خاطر بم!

(Y)

ئهی حوققه یی شه هد و شه که رت ئابی حه یا تم مردم ، به به ده ن بینه و م به و ئابه حه یا تم

(٦)

⁽۱) بلاً: با.

⁽٢) [گەرمى] له (ه) وەرگىراوه . له (خ) دا (كردمى) يه .

ئاھق که دہکا جیلوہ چ شیرینه نیگاھ**ی** ؟ یه عنی به فیدای غهمزه یی دو چاوی سیاتم سەودايىي زولفى سيەھت نيم بە ھەوايى تــا رۆژى وەفــاتىم بە تەماى (مىھر) و (وەفا) تىم بزوانه چلۆن عەكسى عوزارت لە دڵى دام؟ پەروانە بە دڵ سۇختەيى^(١) شەوقى چراتىم ههر چاوهنوازم که کوتت دیم و نههاتی يا رەب مەدەدى ! سالىكى رىپى ھات و نەھاتىم دڵ جيلوه گهھ و جي قهدهمي تٽر بوه ، ديدهم ، هەرچەندە كە دۇرم بە دڵ و ديدە لەلاتم سهرگهشته یی سیززی دهمی تؤم بهم روخه دایم گۆیــا که دەقیقه شومەرى رۆژ و سەعــاتم بهو رهنگه دلم داوه به سیحری سهری زولفت تا دڵ ههيه مومكين نيه لهو داوه نهجاتم گرتومی قولابی موژه بۆ خدمەتى ئەبرۆ يه عنى كه (و هفايت) و هره من قيبله نو ماتم

()

ئهی نهشئهی خهندهی زارت شیرین کاتی حهیاتم عیشوهی زولف و عوزارت موژدهی شهوی بهراتم فهرموت : تۆم نهمری ناێیم ناژیم یێیه بهسهرجێم وهعدهکان ^(۱) بهخێر بێ ههر چاوهڒێی وهفاتم

(V)

⁽۱) سوخته: سوتاو .

 $^{(\}lambda)$

⁽۱) (وهعده کان) رهنگه سؤك کراوى وهعده کانت بي .

خۆزگەم بەومى لە دقى تۆ ھەر دەنوازېتە رقى تۆ مردم به ئارەزۋى تۆ قوربانى ئاشناتم به تیریّك دونیشانه ، شایانی شای توركانه قوربانی دهست و بازقی ئهو چاوی سورمهساتم ^(۲) ئهو ^(۲) تیره دات له جهرگم دمرکهوت ئاثاری مهرگم فەرمۇت : كە دى بە سەر بىن ! بەختىم نەبۇ نەھاتىم چی عیشقی توی له دلدا دهستی له ناب و گل دا داغی شیواوی رقتم ، کوشتهی رمقص و سهماتم تیرت قەرارى دڵ بق ئارامى دا به جەرگم با دڵ دڵی نهمێنێ ئهو جارهکهش فیداتم ! ئەي ساقى خەراباتى ، قەطرىك ئىاوى حەياتى ئامان دەستى منت دامان! سۆتاوى ئېو ظولماتم ساقح چاوت بنوینه ، زوهد و تهقوام بستینه ! قوربانی جامیّك مهی بی ههمق صهوم و صهلاتم ! ^(٤) موطریب (هادی)(ه) رؤحانی لیّده تاری سوبحانی شاباشی سۆزەی نەی بىي ھەمق جومعە و جەماتىم نویزژیکی^(۱) گیژ و ویژ بی ، بریا دور و دریژ بی موشكل ئهو پتوشه وشكه بيته مايهى نهجاتم

⁽۲) ئەم مانايە لە پىنجخشىتەكى پىنجەمى پارچەى «غەمزە و نىگەه...»ى پىتى (تىخ)دا جارىكى تر ھاتوە .

⁽٣) له باتي (ئهو) (بهو) بي راستتره .

⁽٤) ئەم مانايەش جارىخى تر لە شىعرى (٢٢) ھەمى پارچەى «دىسا نەسىمى بەھار »ى پىتى (رێ) دا ھاتوه .

⁽٥) نازانم مهبهست له (هادی) چیه . رهنگیشه (هادهی) بیت .

⁽٦) پاش لیکدانهوه و بهراوردیکی زور هاتمه سهر ئهوه (نویژیکی) بنوسم ، به لام مهعناکه شیم به لاوه تهواو نیه .

دل پر خهو و خهیالات دهم به ذیکر و موناجات زه حمه ت به رقری تاریك خوش بی وهقت و سه عاتم ده مینکی دل بلاوه به و زولفه پی به داوه یا خودا برقت کشا بی (۷) غهریبی دور ولاتم نه مزانی گول ده پشکوت شیرین به لینوی یاقوت یا تق به خه نده فه رموت حوققه ی شه هد و نه باتم ؟ گول عه طری خوی بلاو کرد ، دونیای پر له گولاو کرد لال بو زوبانی بولبول ، کوشته ی ذات و صیفاتم خوش خوانی مه جلیسی گول! بینه وه جوش روح و دل خوش خوانی مه جلیسی گول! بینه وه جوش روح و دل بی حاله زور (وه فایت) فیدای ده نگ و صهداتم

(1)

نیگارا! دولبهرا! نامیهرهبان! یاری جهفاکارم!

به زاری کوشتمت! تاکهی دهفهرمتری من وهفادارم (۱) ؟

ده نیی مورغی شهباهه نگه له دهوری صوبحی دیدارت

له حهلقهی زولفی تو دی دهم به دهم نالهی دلمی زارم

به دهردی موبته لا بقرم جاهیل و دانا که حهیرانن

مه گهر چاوی (۲) نه خوشی توم (۳) نه مه خمتر رم نه هوشیارم

گههی ستو تاوی ئه بروتم گههی پابه ندی گیستو تم

له لایه ک رق به میحرابم له لایه ک رق به زوننارم

⁽٧) ئەم دۇ وشە ھەلدەگرى «بەرۇت گوشا بى » بى ٠

⁽۱) وهفادارم (ن) وهفاکارم .

⁽۲) له (ن)دا به هه له چاوی دو جار نوسراوه ۰

⁽٣) تۆم (ن) تىـۆ٠

نیشانهی قاتیلی نامیهر ه بانم ظاهیره یه عنی:

فهرهنگتی خهط و ، زهنگلی زولف و ، هیندق خال و ، دلدارم

به تای زولفی و چینی طورززه دین و دل دهبا چاوی دولانی من خانه ادمی (³⁾ عام از من حانه ادمی از ³⁾ عام از من حانه ادمی

ده نیمی من خانه زادمی (٤) گاهوانی چین و تاتارم

وهصییهت بنی که مردم تهخت و تابق تم له عهرعهر کهن

هه تا عالهم بزانى من شههيدى قامه تى يارم

(ومفایت) ـ دور له تۆ ـ پهیوهسته حالی ، شینه ، گریانه له بهر چاوت به صهد جی وهك نیشانهی دل بریندارم (۰)

(1.)

گا دهستوتیم گا ده گرییم غهرقی ئاو و ئاورم ئاخ لهبهر بهختی سیا! نازانم ئهز بوّچ نامرم ؟ ههر که دهدبینم ده نیّی تو شهمع و من پهروانه تم تا سهراپا نهبمه کوّی زوخال قهد ئارام ناگرم ههر رهگهم تاریّکه نالهی دی له شهوقی روّبی تو عهنده لیبم ، موطریبم ، خوشخوان ، گول ، راموشگهرم (۱) [زولف و رو ، بالا و ئهبرو ، خهط و خال و چاوی کال] [لهو طهلیسمی ههفت خوان زوّر موشکلیله روح دهربهرم]

(1.)

(۱) راموشگەر : موطرىب و گۆرانى بېتۇ .

⁽٤) خانەزادەي (ن) خانەزاوي .

⁽٥) گیو ئەم پارچەى لە ھەر سى چاپەكەدا لە گەل پارچەى « خەناوى كردوە پەنجەى بە خويناوى دلى زارم» ى نالى لە يەكداوە و ھىلى باسى ئەم لەيەكدانەشى نەكردوە ، سەرەزاى ئەوەى كە ھەر خىزى پارچەى « خەناوى ، ، نالى لە دىوانى نالىدا چاپ كردوە .

عه کسی زولف و رقته مایه ی جوششی گریانی من چکهم ئاخر چاو ير ئاوي دؤدي عودي مهجمهرم ؟! حهقمه خوین بگریم له بیّدادی خهط و جهوری نیگاه من که گیرودهی فهزهنگ ، پهخسیری دهستی کافرم پیّکهنینت جهدبی کردم بۆ سهر و زولفی سیاه طقطییی شیرین که لام پابه ندی داوی شه ککه رم گا پەرىشانى روخ و گا دىشكسىتەي قامەتىم ههر ده زولفی تو دهچم سهر گهشتهو و سهوداسهرم گەر بە ناز ھەر دەمكوژى با تێر بېينىم چاوەكەت لێؠ گەڒێ جارێ بە كۆچەي مەيفرۆشان رابرم دَّوَرَ لَهُ تَوْ زَوْرَ بِيَقَهُرَارِ بَوْمَ تَا [بَهُ !] ^(٢) لُوطُفِي چَاوِهُ كَانَ زەحمەتت دا بەر طەبيبان ھاتى ئەمزۇ چاترم حاصلی سهیر و سلقرکم بق به خهندهی زاری تق گەھ بەقا ، گاھى فەنا ، گەھغائىب و ، گەھحاضرم زاهید ئینصافت هه بی ، تۆ چت له رەندو بادەخوار ؟ تۆ و بەھەشت ، تۆ و حۇر و غيلمان ، ئەمن و چاوى دولبەرم • وهك (وهفايتي) دل بده دين داني بۆ صاحيب دلينك دابزانی بۆچی من عاشق به حوسنی مەظھەرم

(11)

به گولزاری ئیرهم ـ قوربان ـ دهپرسی گهر له ئهحوالم نهخوش و ، سهرخوش و ، مهست و ، خوماری چاوهکهی کالم

⁽٢) [به!]له (خ)دانيه ، له (هـ)وه هيّنام .

پەرىشانىم ، بلاوم ، تىكشكاوم ، خاو و شىپواوم دەڭيى شامارى زولفى تۆم لە دۇى تۆ شىيت و عەبدالم به نازی چاوهکهی وهك بازی بازی دام ههتا پیر بوم دەترسىم ھەر بە بازى بىكوژى ئەويارى مندالىم نه داغی جهرگی خوم زانی ، نه مایهی بهرگی خوینینم شههیدی دهشتی عیشقم ، لاله رهنگم ، من که زو لالم دلهی بن هوّش و گوشم موددهتیکه ههر دهنالیّننی خودا روحمیٰ بکهی بهو مورغی حهپسی بیٰ پهرٚ و بالم بفهرمة با پهرێشانم نهكا زولفت لهسهر رقى تۆ ئەمان يا كاشىيفى ظوڭمەت ، دەخىل ئەي شەوچراي ماڭم! بۆ خۆت سەرمەشقى زولف و دەرسى بالات دام و ئەز چېكەم ؟ نیشانه و دهستخهطی خوّته ئه گهر ئهلفم ئه گهر دالم ئەمن ئوفتادە بۇم تۆ خۆت بە روحمت دەستگىرم بۇي پەشىمانى نە شىيوەى تۆيە ، ئەي خورشىدى ئىقبالم ئیشارهی چاو و عیشوهی زولفهکهت بون مورشیدی ریّگام ئه گهر دهیری موغان قیبلهم ، ئه گهر زونناره بهرمالم به تیغی غهمزه ئهمن و تورکی رقی تۆ قەط مەلیخ ، قوربان ، ئه گهر قيمهم بكهن ههر روّژ پهرستم ، ههر بهيه كالم ئهمن ههر تۆم دەوى ، من چم له رقحم چم له دين داوه ؟! به قوربانی تهماشاییّکی تو صهد جار سهر و مالّم له تاو دهردی دلی دیوانه خوین ده گریم و نازانم : نه خەستەي چاوەكەي مەستىم ، نە رەنجەي پەنجەكەي ئالىم ؟ به مهرگی من به رهمزیّنکی بلّنی بهو چاوه حالیم کا : ئەتىز نازدار و بىمارى ئەمن بۆچ زار و بىحالىم؟!. کوتی : بغ کوی دهبهی رقحت (وهفایت) ؟ دهوریان گرتی ! نظامی پهرچهم و ، سهربازی زولف و ، عهسکهری خالم •

- 11 -

نهخوش و مهستی دو چاوی کالم حەقم بە دەسىتە ئەگەر بنالم به غهمزهی چاوت به خهندهی زارت برديان به غارمت خهو و خهيالم فەرمۇت : چلۆنى ؟ چېڭيْم عەزىزم ؟ _ دۇر لە زولفى تۆ _ كافر بە حالم به یادی چاوت چومــه خهرابــات له رههنی مهیدا خهرقه و بهرمالم (۱) ئىلاھى روحمىٰ ! شكستە بالم شەويىكى تارىڭ ، رەھتىكى بارىك ههر به ئومێدی چرای جهمــاڵم به تـــیری نــــازت برّاوه جهرگم به چـاوی بازت نهمـاوه حـالم وەك من بە چــاوت يەخسىرى زولفىم کهس وا نه گیری به داوی ظالم!

(17)

⁽۱) (خهرقه و بهرمالم) بهوهنده مانای شیعره که تهواو نابی و ، شاعیر وشهی (دانا) ی لابردوه ؛ چونکه به گویره ی ری و شویندا ده زانری ، واته « (له ره هنی مهیدا خهرقه و بهرمالم دانا» .

خوش به و ده مانه گول گول ده پشکوت شه کر ده باری پرسی له حالم صه با ده خیلم هه رتاکو ماوم بلی به زاری ، بهرو به خالم ده مینکی باین ده وای دلم کا به چاوه کانی گهلی بی حالم به چاوه کانی گهلی بی حالم (وه فایی) چی دیت له سه ر بگیری ؟! (۲) نه ما له سه ر تو نه سه ر نه مالم

(17)

تا بادی خهزان دایه گول و بهرگی رهزانم صهد جی وه کو بولبول به جگهر داغی خهزانم وه به با چو به ئهسیری وه به با چو به ئهسیری [کرد!](۱) کهوتم و ، شیت بوم ، عهبه نام (۲) ، لال بو زوبانم قومری و مره ههرتا دهمرین پینکهوه بگرین تو سهروی رهوانت چوه من روحی رهوانم بولبول و مره تا روحی من و تویه بنالین تو باغی گولانت چو ئهمن داغی دلانم

(17)

 ⁽۲) «چی دیت لهسهر بگیری ۱۹»: چی کهت لهدهور بگیری و بیکاته سیاقه
سهری تو ۱۶ واته به سهر و مالهوه ههرچی ههیه له دهوری سهری نهوی
گیراوه و هیچی کهی نهماوه!

⁽۱) (کرد کوتم و) له (خ) دا بهم شیوه نوسراوه و، ئهمهش بهرینوسی فارسی، که بیکه بن به کوردی گهلی جوّر هه لاه گری ، ئهوه ی له ماناوه نزیك بیت : (گرد کهوتم و) ه .

⁽۲) عەبەثام: حەپەسام و سەرسام بوم .

ئهی مهعده نی شیر و شهکهر ، ئهی گولبهر و دولبهر ئەي تازە گوٽي دارە گوٽي باغي جينانم کهس سیززی دهم و عیشقی میانی (۲) نهدهزانی ئەشكىم بورە غەممازى ھەمقر رازى نىھانىم تۆ چونكە لە لەيلى گەلىي شىرىن ترى بۆيىن مه جنو نی دهر و دهشتم و فهرهادی زهمانم ئيشىم ھەمق نالينە لە ئيشى دلى ريشىم كارم ههمق گريانه لهبهر دهردى گرانم بۆ گەردەنى تۆ بۈمە ئەسىرى سەرى زولفت من مورغی شهباویزم (٤) و عاشق به بهیانم جان به خشه ده لین ماچی دهمت و هقتی ته به سسوم تاکهی بسرم موعجیزهی ئهو سیرزه نهزانم ؟ جەذبەي نىگەھت خۆشى نەھىنىتىم ـ بە برۆى تۆ! ـ قبيلهم چوه تامهستي مه يي پيري موغانم فه رمترى : كه له گهڵ هاتم ئهتنز روّح بده ، چاوم ! سا ساقتی ، جا جامیٰ ههروا نیگهرانم ^(ه) جاوت به نیگه ه کردن و زارت [به] (۱) ته به سسوم هاتن به تهمای غاره تی عهقل و دل و جانم ئەو دەستە سوارىخكە ئەمنىش (٢) تازە بەھارىڭ ئهو راو و شکاریکه منیش کاس و نهزانم

⁽٣) میان: ناوهوه ۰

⁽٤) مرغ شبآويز ، (يا شباهنگ) ــ : تاق تاقه كهرهيه .

⁽ه) ئهم نیوه شیعره بهم جوّرهبی باشتره : ((ساساقی دهجا جامی که همروا نیگمرانم))

⁽٦) (به) له ئەسلەكەدا نەبق ، بەلام بە پیویستم زانى ٠

⁽۷) (ئەمنىش) لە (خ)دا (ئەمىش)ە ، بەلام ئەمنىش راستە .

کیو هاته صهداو ناله به هاواری (ومفایت) جاریّکی لهتنر کاری نهکرد ئاهـ و فوغانم!

(11)

ئهی غاره تی هوّش و خیرهدم (۱) نیرگسی کالت رموشه نگهری ئاوینه یی دلّ عهکسی جهمالت حاشا مهکه قوربان له کوژاوی خهط و خالّت ئیثباتی شههیدیم ئهوه تا په نجه یی ئیالت

دهستم كه نه كهييه بهسه [بهو](۲) گهرده نه خوينم

وهك زولفی رهش و نیرگسه کهی فیتنه گهری تو سهرمهستم و سهوداسهرم و دهربهدهری تـــۆ گهر دین بوه گهر دل بوه ـــ قوربان ـــ بهسهری تو ئیستاکه له سایهی سهری زولف و نهظهری تـــۆ

گەردەنكەچى زوننارم و مەيخانە نشـــينم

رۆژ عاریضی تۆ ئاگری بهردامه ههناوان شهو پهرچهمی تۆ دوكه لی ئاویتمه چاوان بهند بهنده دهرونم ههمو سوتاوه لهتاوان نالهم وه كو نهى دى له خهمى حه لقهو و داوان لهو شيخوه وهرن گوى بدهنه شيوهن و شسينم

> زولفت که لهسهر عاریضی تخ خوش حهرهکاتن گۆیا سهحهری عید و شهوی قهدرو بهراتن

(18)

(١) خيرهد:عهقل.

(٢) [بهو] به هه له ي نوسه ر له (خ)دا نه نوسراوه . له (ه)دا هه به .

دایم ده گرین توشنه یی خوینی شوههداتن دق صەف لەفەزەنگى لە طەرەف رۆمەو، ھاتن

بردیان به ئەسیری دلهکهی زار و حەزینے

وەك كافرى تىنق بىي بەخوىنىي سەرى ئىسلام ومك توركني لهدين ومربگهزي مهست و مهيئاشام چاوت بەكەمان مىھرەيى ئەبرۆيى سيەھـڧام تیریکی و مها سهختی له موهرهی جگهری دام

تا رۆژى حەشر ھەر دەتكى خوينن لە برينم

چبکهم وهکو قومری که نهین ئاه و فوغانم ؟ پرْ خَوْيْنه وَمَكُو نَافَهُ دُلَّى بِهُسْتُهُزُوبَانُمُ ! هەر لەحظە بە نازىكى دەكا غارەتى جانىم رادهبری به بای عیشوه ، ده لین : سه روی رهوانم دەنوازى بە تاي زولفى ، دەلىي : ئاھوى چىنىم

سينهم ههمق سقرتاوه لهتاو ئاورى سينا ديدهم ههمق يزخوينه لهبهر چهشمه يي مينا ئەو دەردە (وەفايت)! كە لە چاوى گوڭم ھێنـــا موشکل که شیفام بی به ههزار (بوعهلی سینا)

جاریککی مهگهر بی به دلی خومی ببینم

به جاریکی تهماشای تن ، فیداتبم ، هاودل و دینم ! ئه گهر صهد جار قیامهت بی دهمیّکی ههسته بدبینم له غهمزهی چاوه کهت ده تکی له جهرگم خوینن و نازانم : نه خهستهی په نجه یی بازم ؟ نه بهستهی دهستی شاهینم ؟

مه گهر زولف و روخت ومك لاله حالتي بني كهمن بۆچى : جگەر سۇتاو و سەرتاپا غەرىقى مەوجەي*ى* خوينىم وہکتر نهی کونکونه جهرگم لهتاو هیجرانی تنز بنزین به سنوزی نهی دهسترتیم و به نهغمهی نهی دهنالیّنم ئەتۆ سەروپىكى رەنگىنى ، بەسەر چاوان بىي شىرىنى لەبەر چاوم نەزۆى چاكە ، حەياتىم ، غارەتى دىنىم ! ئەتىز گوڭ ، عەنبەرىن رىپى تىز ، ئەمن خاكى بەرى يىپى تىز لەمن تۆ زېز نەبى چاكە ، عەزىزم ، رقحى شيرينم کوتم : دا رقمه تت و ابینه بگرم زولفه کهت ! فهرم**ق**ی : بلاّ گوڵ تێكنەچێ، بولبول نەسۇتێ، چت لە پەرژىنم؟! به باغم کوت : به رهنگ و بۆت مهنازه زهرد و سؤر بؤوه ئهگەر بارم ھەمق سونبول بىي تايىك زولفى نابينم کوشندهی من نهبق هیچکهس مه گهر سهر دایرهی حوسنی له رۆژى حەشرى خوينى خۆم له چاوى مەستى دەستىنىم له باتی خو پنی خوم ، وهك زولفی ، ته سكينيم به هيچ نايي مه گهر دهستی شکستهی خوّم له گهردنی زهردی وهربیّنم شەكەر قەدرى نيە ، قوربان ، ئەگەر شىرىن نەبىي ، يەعنى : دەبىي تۆش لێوەكەت بێنى ئەگەر من رقحەكەم بێنم به نازی چاوی بازت وهك (ومفایق) كهوتمه نیو زولفت ئەويسىتاش مەست و مەخمۇرى شەرابى جامى دۆشىينم ^(١)

(10)

⁽۱) وه فایی لهم پارچه شیعره دا ، له سهرتا سهردا پهیزهوی سهره وای به شیوه یه کی تمواوی نه کردوه ، نهوه تا دهبینی هه ندیک جار (ت)ی تیژی به کارهیناوه ؛ وه ک : (پهرژینم) و (نابینم) تاد ، و هه ندی جاری تر

له داغی زولفی یار و عاریضی وه که لاله سق تاوم
به ره نگی لاله بق یی داغدار و غهرقی خویناوم (۱)
دو چاوی مهسته بی باده ، مه لایك رق ، پهری زاده
پهری دیوانه یی کردق م ، مه لاییك دهستی لی داوم
له سه و دای خه ططی یا قق تی له ب و کاکولی ریخانی
وه کو زولفی شکسته تیکشکاو و خاو و شیخواوم
له بهر چاوت که ره مزی نیکته بازی مه کته بی حوسنه
وه ها مهستم له ره نگی حه رفی مه عنا له و حی شقر راوم
له نینو سه یلی سروشك و سق زی دل حه یران و مه به قوتم
عوزار و زولفی تق بین شك به ضاوم !
شه و و رق ژپیکه وه ن ، نه و وه جهه من حه یران و داماوم !
طه لیسمی با بله ، سیحری حه لاله ، به قه دره ها نابم به طه لیسمی با بله ، سیحری حه لاله ، به قه دره ها نابم به داوی زولف و ، ره مزی چاوه گیراوم ؟!

(17)

که ههستا زولفی رقی داپنوشی من لهو داغه سق تاوم ئیلاهی ، ئهی رهقیب ، رۆژی قیامهت بنیه پیناوم!

⁽ێ) ی کراوه ؛ وه ك : (دهستینم) و (وهربینم) و (بینم) * ٠

⁽۱) ماموّستا هیّمن پیّی وایه نهم نیوه شیعره ناوا بنوسری :- ((به رهنگی لاله بقی داغدارم و وا غهرقی خوّیناوم))

پ ئافەرىن مامۆسىتا! منىش وەك تۆ پېم سىمىرە؟ ئەگەر ئىمو غەزەلىد دەرباو بېژرى ھىچ لە دىوانى وەفايى كەم نابېتەوە ٠ ھېمن

قەرارى دا بە رۇحم تىرى نازى چۇ لە قەلبمرّا مەپرسىن چەند ئەمن لەو حەسرەتەي دڵ پىز لە زۇخاوم دممیّکه ههر لهتوی ئاوری دمروّن و ئاوی چاومدام له دَوَرَىٰ تَوْ عَهْجُهُبِ مَاوَمٌ ؛ نَهُ سَوْتَاوَمٌ ؛ نَهُ خَنْكَاوَمُ ! (١) طهبیبیّکم نیه دهردی دهرونم بی موداوا کا ههتا ماوم به ئوممێدی شیفا ههر چاوهزێی چاوم ^(۲) ' دَلْم بَوْ تَوْ دەستَرتتى ، دىدەكەم بۆ تۆ دەبارىنىي دەمنىك وابىي ئەمان ! ئەي جىت لە نىنو دڵ ، يىت لەسەر چاوم ئەتۆ رقحت دموى ئەمنىش ئەدەبسز طالىبى وەصلم مه که مه نعم ، به دؤرۍ چاوه کانت ! ، پیر و خهرفاوم بهرقح جوّیایی (۲) وهصله رهمزی چاوی ، باوهزیم نایی ، له مهردوم (^{٤)} هيند خيلافي ومعده من دينومه ترساوم لەلايى بارشى چاوم ، لەلايى سۆزشى جەرگم نه پنی دهمرم ، نه پنی ده گرم ، که بابی نیوه برژاوم له سنزری گریه جهرگم رهش بوه ، چاوم ! چیه چبکهم ؟ وه كو ماستي [به نو !]^(ه) ماوم نه ستوتاوم نه خنكاوم

(14)

(۱) ئەم ن<u>ت</u>وه شىيعره وەك ن<u>ت</u>وه شىيعر<u>ت</u>كى پارچمەى «كەداغى » تىپى (م<u>ت</u>م) وايمه .

(٣) جوّيا: طاليب .

(٤) مەردوم: ببيلە**ى چاو** .

(٥) ئەم وشە لە دەسىخەتەكەدا ئاوايە (بنو) بۆم ساخ نەكرايەوە 🚜 .

پ به بروای مسن ئاوایه: ((وه که ماسس د: ئاو م به بی تق قهط نه ژیم ، شادیم نه میّنی ، دیده بی نور بم ! ده میّك ئارامی رقحم به ، حهیاتم ، عومره کهم ، چاوم ! له ده ست ئه و شقرخه وا زولفان به ناز دیّنی و ده با ، هاوار ! (وه فایت) رقرژی لی کرد ق مه شه و ، عومری به با داوم

(1)

گو ڵه کهم ده ڵێن : ئــهوا دێ ههمۊ ومختێ چاوم ئهي خودا تو بڵێي وههابي بێتهوه روۤنايي ڃاوم ؟! سه به بی زولفی شیّواوه حوسنی رق مهده دی ین داوه من کهوا رۆژم بۆتە شەو کە بەرۆژى رەش داماوم تا بزانن تق گو لزاری روستهی سهری جویباری به خەندە ھاتى بەخير بينى قەدەمت سەر ھەردۇ چاوم خوینی من به گهردهنی زولفت به ئیشارهی چاوهکانت من ئه گهر شکاوه پشتم ، من ئه گهر جگهر براوم به سهری خهده نگی نازت جگهری بزیم چاوی بازت به ئومیّدی نازیّکی ویم ئه گینا ئهمن نهماوم دُلِّی خَوْم ئاوری تی بهردا تا له تای زولفان رَقی دامی شهو ههتا نه گهزام به چراوه شهوچرا نه هاته بهرچاوم ئەتۆى نۆرى شەوبىداران ئەمن بۆ وەك شەم دايسىيم ؟ ئەتۆى گوڭى شاى گوڭزاران ئەمن بۆ غەرقى خويناوم ؟ که ده نیی شه یدای گیسومی چده کهی له سهری سه و داییم ؟ که دهڵێی پهروانهی رقِمی چدهکهی له دڵی ستوتاوم ؟ شهو و روّژ که دملان دویانن ههر بهکن بو دون بهکیانن من له دو لاوهي برۆي تۆ حەيراني دو زولفي خاوم

نه کول و وه نه و شیفای نه ساغان و هره تو بی و خالی رقی یار به گول و وه نه و شهی باغان بگهیینه دو غا و سلاوم گله یی له چاوی کالته که معینی زولف و خالته دلی پر له دهرد و داخم سهری پر تهله سم و داوم نه به وه وصلی تو سرقرم ، نه به دقری تو صه بقرم گیژ و سهرگهردان و حه یران ، ههر وه کوماسی سهر ئاوم به نیگای تو و عهره تی رقت دل و دینم چو نازانم : نه خوماری شهرابی ساقیم ، نه مه ستی عه طری گولاوم ؟ حه قه که وه کو (وه فاین) شینت و شه یدای سه حرایی مه له کان خویان نیشان دام ، په ریبان ده ستیان لی داوم (۱)

(14)

یار هاته وه دهست و دلی خوّم گرت و به سه ر چوّم جان قابیلی جانانه بو نه مزانی به سه ر چوّم (۱) فه رموّی : چکه سی ؟ که و تمه به رینی که (و ه فایت)م قوربان چبو عومرینکه [که!] لات بوّم ؟! ده ستی له سه ری دام و دلّی دامه وه فه رموّی : خوّش هاتی! به خیر هاتی! و ه لی روّحه به های روّم!

(11)

(۱) ئەم پارچە تەنھا لە (ھ) دا ھەيە و مامۆستا ھێمــن لاى وايە ئەم كێشـــه داھێنانى (وەفايى) خۆيەتى .

(19)

(۱) به سهرچوم ی (دوهم): به هه له چوم و ریزی نهوم نهزانی .

(٢) وشهى (لأت) له دهسخه ته كه دا وه ك (كه ت) ده چى . ئه كرى (له تو الله تو م) بى ٠ بى ٠

وا خستمی (۳) چاوی که به داو زولفی وه لادا شهو رقیی ، به یان به ربق ، ئه من هه ر له خه وا بقم ایارایی (۶) موژه و تابی برقی تقی نیه جه رگم به و تیر و که مانه نه فه رامه رز و نه برزقم ماچی ده می خه نده ی ده مه که ی سیر بری به یان کرد ئه و جه و هه ره و افه رده نه مه و جقو ده نه مه عدقم ده رزیکی له سیر بری ده می تق مرد و به نه زانی حه یرانی که مالاتی (فلاطقن) و (ئه ره سطق) م مومکین نیه به و نیرگسه من بیمه وه سه رحال من ده ربه ده ری رقتم (۵) و سه و داسه ری گیستوم من ده ربه ده ری رقتم (۵) و سه و داسه ری گیستوم من به سته یی نیو داوی په ریزاده یی جادقم فه رمقی : له کوفر لاده موسولمان به (وه فایی) فه رمقی : له کوفر لاده موسولمان به (وه فایی) دیوانه مه به ، ده ست مه ده زولفه ، ئه وه تا رقم

شب بعد از تجرد از علایق جسمانی در واقعه مشاهده شد که حقیر در شهر طایف از بلاد حجاز که آنحضرت به آنجا مهاجرت فرموده بودند در جوار انحضرت هستم و وفات کرداند و حقیر در گریه و فغان بودم ، سر مبارك ازتابوت بلند کردند فرمودند : که از گریه و زاری شما خبردارم چون بیدارشدم ، این قصیده تعزیه را تمام کردم ، در ابراز آن احتیاط کردم ، شب

⁽۳) (خستمی) به بی نوختهی (تی) نو سراوه .

⁽٤) يارا: هيز و توانا .

⁽ه) روتم : به دو جور ده گونجی مانای لیكبدریتهوه : به کهم له روت و قوتی و بیبه گی دوهم : مهبهست رو و دهم و چاوبی .

ثانی در واقعه فرمودند: که برای من بخوان ، قصیده را خواندم ، فرمودند: ابراز کن ، ابراز کردم (۱) •

(٢٠)

درینها(۱) بای خهزان دایه به هاری شوّخ و ره عناکه م(۲) له ئیظهاری عهمه ل که وت ئافتابی عاله م ئاراکه م وهره ق ریزان، خهزان که و ته رهزان ، وه ضعی چهمه ن گورّا به سه رچق فه صلّی گولگه شت و ته ماشای باغ و صه حراکه مخهزان هات و چهمه ن چول بق له نه غمه ی بولبول و قومری درینها! حه سره تا! بو گولموزاری(۲) سه رو بالاکه م له گریان ئاسمان دامانی سقر بق رقره رقناکه م گیرّاوه مه گهر گیراوه یا مایل به شام (۵) بق رقره رقناکه م ۴

* * *

(۱) شهویّك پاش روّت بوّنه وه له پهیوه ندیبه کانی له ش به رّاستی دیترا که وا منی به سه به راه (مهبه ست له [وه فایح] خوّیه تی) له شهاری (طایف)م له ولاتی حیجاز که جه نابیان (مهبه ستی شیخ عوبه یدوللای نه هری یه) کوچیان کردوه و ، له پال جه نابی ئه واندام و ئه وان وه فاتیان کردوه و ، منی به سته زمان خهریکی گریان و فوناغم ، سه ری موباره کیان له تابوته که به رز کرده وه فه رمویان ئاگاداری گریان و زاری ئیوه م ، که بیدار بومه وه ئه مقه سیده ی ته عزیه مته واوکرد . به لام یک بیدار بومه وه نه مخوینده و ، شه وی دوهه می روداوه که فه رمویان : بوم بخوینه وه ، بوم خوینده وه ، فه رموی نیشانی خه ککی بده ، منیش ده رم خست .

(۲.)

- (۱) دريفا : حهيف و خهسار .
- (٢) رەعنا: جوان ، به لهنجه و لار .
- (٣) گو لعوزار : کو لم و لارؤمات و ه اله گول .
 - (٤) سؤر بو شيني (ف) سؤر و شيني .
 - (o) شام بو (ح) شامه .

ئهدیمی به ختی من رهش بو (۱) ته رازو وا ترازاوه (۷) ده بی مه یلی به طایف کر دبی ته نشیری شوع اکه م ۶ ده بی مه یلی به طایف کر دبی ته نشیری شوع اکه م ۶ له من دور بو ته وه (۸) خورشیدی نه وجی مه عریفه ت ، شایه د به تیغی غه م سه ری خوم هه لگرم هه مرزه نگی جه و زاکه م (۹) له من وه دشی بوه ناهو (۱۱) خه رامی (۱۱) لاله روخسار م مه که ن مه نعم که هه ر وه ك (۱۲) شیت و ها ران رو له صه حراکه م به مه حرومی له گه ل به ختی سیادا ماوه فرمیسکم به مه حرومی له گه ل به ختی سیادا ماوه فرمیسکم له تازینی (۱۲) هیجره تی خورشیدی عاله مدا (۱۱) تو ره بیاکه م (وه فاین) پیت بلیم (۱۵): دونیاو و دینم (۱۱) بوچی به رهه م (۱۷) بو ده لین : رویی له سه ر دونیایی (۱۸) قیبله ی دین و دونیاکه م ده نین اله می دونیا به نه شئه و قووه تی چاوه نیشاط و عوشره تی دونیا به نه شئه و قووه تی چاوه که من چبکه م له دونیایی (۱۹) که رویی به ناوا چو!

⁽٦) ئەدىمى بەختى من (ف) بەختى من بەد بو

⁽۷) وا ترازاوه (ح) دارزاوه .

⁽۸) بۆتەوە (ف) كەوتەوە .

⁽٩) جەوزا: بورجىكە لە ئاسماندا .

⁽١٠) ئاھو: ئاسك .

⁽١١) خەرام: رەقص 4 جم و جو لىي به نەزاكەت.

⁽۱۲) كه ههر وهك (ف) ئهگهر وهك .

⁽۱۳) تازییی (ف) شانریهی .

⁽١٤) عالهمدا (ح) عالهم وا .

⁽١٥) بليم (ح) دهلين .

⁽١٦) دينم (ح) ديني (ف) دينت .

⁽۱۷) بەرھەم (ح) بەزمى .

⁽۱۸) له سهر دونیایی (ف) له دونیادا .

⁽۱۹) له دونيايي (ف) له دونيادا .

خوشا به و (۲۱) روژه عه کسی پرته وی حوسنت له سینه مدا (۲۲) هه و یستاش (۲۲) مه ست و مه خموری ته جه للای طوری سیناکه مخوشا به و وه قته (۲۱) تو میرئاتی دولبه ربوی به دلداریم ئه و یستاش مه حوی دیداری جه مالی روژی (حیربا)که م (۲۰) به یادی پیکه نینی تو که ده گریم و ده بارینم (۲۱) که م ده بیته مه نبه عی شیر و شه که رشو راوی ده ریاکه م که ده گریم بو جه مالی تو دیاره ئه شك و ئاهی من له خورشیدی ده داتن ده مستاره ی شامی یه لداکه م (۲۷) به داغی تو یه وا ده م ده م خوروشی ئاه و ناله ی دل له تاو (۲۸) گولشه ن ده نالی عه نده لیبی شیت و شه یداکه م فه له تاو (۲۸) گولشه ن ده نالی عه نده لیبی شیت و شه یداکه م فه له این به ده ردی سه رچه ئاواکه م و نه ما داری له سه ربه ردی ، به ده ردی سه رچه ئاواکه م و نه بازو شاهین قه صری شاهان بو درینها! ئیسته و یرا نه ی ، سیسار و جو غده (۲۱) جیگاکه م

⁽۲۰) که رؤیی (ح) که بزوا .

⁽۲۱) بهو (ف) بهم ..

⁽۲۲) له سینهمدا (ح) له سینهی دام .

⁽٢٣) ئەويسىتاش (ف) ئەويسىتەش .

⁽۲٤) وهقته (ح) وهقته تق . نهمهى (ح) راسته و له بـهر نهمه (تق) مان لـه مهتنهكهدا دانا .

⁽۲۵) حیربا (ح) صههبا ، حیربا: گیانداریکه له بهر ههتاو رهنگی ده گوری .

⁽۲٦) دەبارینم (ف) دەنائینم . ئەم پارچەیە له (ف)دا سیازدە شیعره و ، به هەندیك یاش و پیشهوه لیرهدا كوتایی دیت .

⁽۲۷) يەلدا: شەوتىكە رىكەوتى نېوان پايز و زىستان ئەكات ، لە ھەمق شەوەكان درېيژترە ، گواپە شەوتىكى شىم و نەگبەتە .

⁽۲۸) له تاو (ح) له ناو ٠

⁽۲۹) خانه خهرابي (خ) خانهي خهراب بي ٠

⁽٣٠) له بن (ح) لـه ژێر ٠

له نالین که و توم به و ده ستی یاری موطریب و مه جلیس و ه کو تاری گوسوسته (۲۲) تیکچوه به ندبه نده ئه عزاکه م دلم بیه پرش و خونباره له دوری نیرگسی ساقی صوراحی که و توه ده گری ، ده لمی : کوا باده په یما که م (۲۲) شکا پشت و دلمی من بو وه فاتی (۲۳) پیری مه یخانه به چه رخینکی فه له ک وای کرد (۲۰) نه جامم ما نه میناکه م له سه رحه وضی ده رونی چی به سه رهات هات و چون (۲۳۱) قوربان ؟ کوا ده مکه و ثهر (۲۷) و خولد و خه رام و نه خلی طوباکه م به له ده و ری خانه قادا بو به ئیسم و جیسمی عه نقاکه م هه تاکهی قه لبی من ده رهه م (۲۸) بی ئه ی ئیکسیری (۲۹) خاکی من به له خاکی کوی موقیمی پیم بلی به قوربانی ئه و خاکه م به له خاکی کوی موقیمی پیم بلی به قوربانی ئه و خاکه م به له سه رخاکی ده رت ، قوربان ، هه تا من بم هه تا سه ربی له که گه گه که رزد:) تاجی سکه نده ربی سه رم ناوی له سه ر ناکه م

⁽٣١) جُوغد: كونده به بق . لهم مه عنايه وه نزيكه كه ئه ليّن : « له جيّگاى بازان كور كوره وازان » .

⁽۳۲) تاری گوسوسته (ح) تاریکه سسته . گوسوسته : پساو .

⁽۳۳) باده پهیما: شمراب خور .

⁽٣٤) وهفاتي (ح) وهفات ئهي .

⁽۳۵) وای کرد (ح) وا گردنه .

⁽٣٦) هاتو چۆت (ح) هاجرت .

⁽٣٧) كوا ... (ح) كهوا ئهم كهوثهر و خولده ...

⁽۳۸) دهرههم : زیّری ئایهخ و بی نرخ .

⁽۳۹) ئىكسىير : مادەيەكى كىمياوىيە مس ئەكات بە ئالىتون ، بە مەجاز بىق مورشىدى كامىلى بەكار ئەھيىن . لىرەدا مانا مەجازىيەكەي مەبەستە .

^(، }) ئەگەر (ح) ھەتا .

ھەتارۆژى ئەبەد ، قوربان ، لەسەر عەھدى قەدىمى (٤١) تۆم بەھەشتىم لىخ حەرامېنى گەر بەبىنى رۇي تۆي تەمەنناكەم [ئەمن شاييم بەتىز بۇ ؛ چونكە شاھى غەمردەوينىم بۇي] [كەمن شاييىم لەدل رۆييوە ، ئىدى دل بەكىن شاكەم ؟] (٢٢) جه نازهم دی سهری راگرد و ^(٤٢) فهرم**ت**وی : گویم له نالهت بی ^(٤٤) دریّغا ! جیٰبهجیٰ بق ، هاته جین^(۱۵) تهعبیری روئیاکهم خودا بۆ خۆى دەزانى مەنبەعى نۆرى خودايى بۆى دریّغا! نەخلى ئەيمەن ، مەظھەرى نُورى تەجەللاكەم نهسیمی فهیضی تؤ دین و دنمی دقباره ئیحیاکرد در تغا! وهك مهسيحا باعيثي ئيحيايي مهوتاكهم ده لیلی طالیبان بوی ، بو خودا (۲۱) ، وهك روژ هو میدایه (۲۷) دریّغا! مورشیدی دهوران و خورشیدی هو میداکهم له سایهی تنو گهلی کهس بونه (٤٨) عاریف : رنبی خودایان گرت ، دریّغا ! عاریفی ریّگهی خوداو و ئههلی تهقواکهم ! موریدانی دهری توم دی به چاوی خوم ، له ئینس و جان دریّغا! بغ ئیمامی ئینس و جان مەولایی ئەولاكەم

⁽١١) قەدىمى (ح) ئەلەسىتى .

⁽۲۶) ئەم شىيعرە لە (ح)يىشىدا نيە و ، نيوەى يەكەمى كەمنى لەنگە .

⁽٤٣) راگرد و (ح) راگرت و .

^({ } }) نالمت بي (ح) قالت بو .

⁽٥٤) جي (ح) دی .

⁽۲۶) (بۆ خودا) ، ئەگونجى (بەو خودا) بى و ، مەبەستى ئەوە بى بىلىت : بەو خودا ھىچ گومانى تىدا نىه و لە رۆژ رۇناكترە كە تۆ دەلىلى طالىبان سەي ٠٠٠٠

⁽٧٤) هوه يدا: زور روناك .

⁽٤٨) بويه (ح) بون بـه ٠

بهلاینک هات و ینی گیرا ، به باینک نوری کو ژراوه درینغا ! شهمسی عیرفان و چرای تاریکهریگاکهم له حهلقه ي طالبان وا ههر دهاري قور له تهشر نفت دريّغا! بۆ سەرو سەرحەلقەيى ئەولادى (طە)كەم ئەمن نادان و نەمزانى^(٤٩) ، ئەرىخ^(٠٠) بۆچ عارىف و عامى وەكتر پەروانە سۇتابتون لەبەر شەمعى شەب ئاراكەم^(١٥) ؟ له به ر چاوی نهزانان ساحیر و زمندیق و کافر یوی دریّغا! پیری (بسطام) ، قوطبی (خرقان) ، غهوثی بهغداکهم به داوی دانه بو گیرا^(۲۰) ، به دهریای عیلمی نه سماوه لەبەرچى (٥٣) ھاتە خوار ئادەم لەسەر فىردەوسى ئەعلاكەم ؟ په نای بۆچ برده بهر دار ئهو (٤٠) که دهیزانی دهبی شهقبی ؟ نه ئاخير صاحيبي ئايات و موعجيز بق زمكه رياكه م ؟ له سیززی نوری چاوانی عهجه بی نور و حیکمه ت بو (۵۰) بلِّي بۆچ پىرى كەنعانى دەگريا ، نۆرى عەيناكەم؟ سوله بمان خاته مي ون بق له قودرهت(٦٥) ماوه نه يفه رمق به لا صهخرهی به ئاودادام به لا ئاصهف له دهریا کهم كەلىم ئىستا نەبق بق چەند ھەزار مەعصق م لەسەر وى چق؟ دەبىخ جوابى چېنى رۆژى جەزا گوستاخى مۇساكەم؟

⁽٤٩) نادان و (ح) نادان بـ و .

⁽٥٠) ئەدى (ح) ئەرى .

⁽٥١) شهبئارا: شهورّازيّنهرهوه .

⁽٥٢) به داوی دانه بۆ (ح) به دامی دانا بۆچ .

⁽٥٣) لـه بـهر چى (ح) له سـهر چى .

⁽٥٤) ئەو ، لە (ح) دا نىـە .

⁽٥٥) بـق (ح) مـا ٠

⁽٥٦) قودره*ت* (ح) حيكمه*ت* .

لەبەر قەومى مونافىق بو دەبىخ^(٧٥) ھەڭبىخ كە دەيزانى مەقامى خۆى وەكتو رۆژ رةنە (روحالله)يى عيساكەم صەحابەي بۆ شىكا (٥٩) ؟ بۆچ (٩٩) شەھىيد بۇ گەوھەرى پاكى ؟ (محمد) : باعیثی بون ، شاهی تاج و تهختی لهولاکهم شەھىدى دەستى كافر بۇن كە ئەكشەر ئەولىايى دىن جهوابی مودده عی چبدهم ؟ سکوت بی حهددی (۱۰) ئینشاکهم [نه ئاو موختاره برّوێنێ ، نه ئاور تا بسـۊ تێنێ] [نه خاك چىيٽيه بنوينني ئه گهر صهد جاري بهرباكهم] عەدەم بارى سەبەبكارە(٦١١) وج<u>و</u>ديكى حەقە ديارە نۆ خۆى فەععال و موختاره خوداوەندى تەواناكەم به مینهاجی خهلیلی حهق ، به میعراجی (رسولالله) دەبىي ھەر بېتە جىي ئەمر و ئىرادەي حەقتەعالا كەم ئەتۆ چۇى بۆ جيوارى حەق ئەمن مام حەبس و زيندانى ^(٦٢) غهمی بهندیّت هه بی ئهی سه پید و سهردار و مهولاکهم بهصقررهت گەرچى لێم دقرى ، به مەعنا بەرقى مەستقرى به لی بهر(۱۳) چاو و مه نظوری ده لیّی توّی نوری بیناکهم له کوێ (۱٤) بدبینمهوه ، شادبم به رقی تۆ ، بییه سهرچاوم ؟ مه گهر چاوم له دڵ بئ سينه کهم ئايينه سيماکهم

⁽۵۷) دهبی (ح) همر دهبی .

⁽٥٨) شكا (ح) شكان .

⁽۹۰) بــۆچ (ح) بــۆ ٠

⁽٦٠) حەددى ، ك (ح) دا نيـه ،

⁽٦١) سەبەبكارە (ح) سەبەبكارم .

⁽٦٢) ليره دا له (ح) دا شيعرى (به حه ققى . . .) نوسراوه ، كه له (خ) دا دوا شيعره .

⁽٦٣) به لي به (ح) به دابه ٠

⁽٦٤) له كوى ... (ح) له كوى بتبينمهوه شاد بم به تو ماهى جيهانادا .

دەمت بينه دلم مەشكينه دەستم (١٥) بگره ئەو جارەش به هؤشیاریم ده یی ساقی ، که نهزژی جامی صههباکهم غهریب و بینکهس و ئاواره کهوتتوم ، دور له روحی خوّم(۱۹۱ ، بهدهردی بیدهوا ماوم ، رهفیقان کوا مهسیحاکهم ؟ خوداوه ندا! رمحيما! قادرا! ئامورزگاري^(٦٧) خۆم! که ریم و ، حه یبی و ، غه ففار و ، قه دیم و ، فه ردی یه کتاکه م به حه ققی نوری وه جهی (۱۸) پاك (۱۹) و بن مانه ند و بن میثلت به ئیسسی ئه عظه می خوت ئهی خودای سه تتار و داناکهم به سهرمهستانی بادهی ساغیری عههدی نهلهستت کهی (۷۰) به قهطریکی نهجاتم دهی لهدهست خوم رق له دمریاکهم [وهفایت بی که س و داماوه (۷۱) یابه ندی طه لیسمیکه] [مەدەد يارۋحى غەوثى ئەعظەم و ، شاھى بوخاراكەم] به حهققی نوری موطلهق ، جهددی تهمجهد ، شاهی لهولاتان ئیمامی یه تریب و ، قیبلهی مهلایك ، ماهی بهطحاکهم(۷۲) به حهققی چار بار و ئال و ئهولادی (نسی الله) به ئەنصار و موھاجير قايدانى قيبلە گومزاكەم

⁽٦٥) دەستم ، له (ح)دا نيه ،

⁽٦٦) له روحي خوّم (ح) له خويشانم .

⁽٦٧) ئامــورزگار: بەخشـــندە .

⁽۱۸) نوری وه جهی (ح) نور و جهددی .

⁽٦٩) پاك و (ح) پاكى .

⁽٧٠) ئەلەستت كەي (ح) ئەلەستى تۆم .

⁽۷۱) له (خ) دا (دماوه) نوسراوه ، به لأم هه له ی نوسه ره و ، (داماوه) راسته.

⁽۷۲) مەبەستى لە ($i_{\overline{c}}(z)$ موطلەق) و (جەددى ئەمجەد) و (شاھى لەولا) و (ئىمامى يەثرىب) و (قىبلەي مەلايك) و (ماھى بەطحا) يېغەمبەرە - د - .

به رقحی خواجه گانی نه قشبه ند و قیبله گاهی خوّم غهریب و (۲۲) جانسپاری که عبه قوطبی دین و دونیاکه م به قووه ی جاذیبه ی دلتان (وه فایت) دهست و دامانه چ نابی گهر له سایه ی ئیوه قه طعی (ما سوی الله)کهم(۷۲)

* * *

برادران دینی قربانتان شوم، وصیت اینقدر فراموش نفرمایند محضالله، بحکم « انما المؤمنون اخوة » واجب بود عرض کنم ، زنهار بود بددل نشوید نسبت بحضرت پیر برزگوار که غوث روزگار ، قطب مدار بود بددل نشوید که سم قاتل است و بجان و جنان مخلص و محب آنحضرت شوید ، که باعث نجاةاست ، من جمله تصرفات آنحضرت این مختصر را زحمت ندهد ، یکی ازهزاراست : بعد از تألیف این قصیده تعزیه چاشتگاه عریضه بحضور مبارك ولیعهد انحضرت مینیویشتم و چنان فهمیدم که روحانیت آنحضرت در وقت تحریر عریضه حاضر و ناظر است ، همان روز بصحابت حجاج عریضهرا فرستادم ، شب آمد در واقعه آنحضرت ـ قدس سره ! ـ فرمودند : که مکن میشود بقافله، حجاج برسی تبدیل کن! و یحجاج نرسیدم و چون حجاج مراجعت کردند و جواب عریضه آوردند ، چنانکه انحضرت ـ قدس سره ـ فرموده بودند واقع شد ، برای حقیر غیراز تبلیغ مصلحت نیست ، مختاری فرموده بودند واقع شد ، برای حقیر غیراز تبلیغ مصلحت نیست ، مختاری

⁽۷۳) غهریب . . . (ح) غهریب و جانسوپار و قوطبی دین و ههر دنیاکهم . (۲۶) له (ح) دا بهم شیعره و شیعری پیشت یه ک شیعر پیک هاتوه .

⁽۱) یانی: « برایانی ئایینی به قوربانتان بم ، وه صیبه ت بی له به رخوا ئهم ئه ندازه یه فه راموش مه کهن به گویره ی «انما المؤمنون اخوة» (موسولمان و خاوهن باوه دران هه مؤران هه مؤران هه مؤران هه مؤران هه مؤران ها گهر که و گهر مه داره به در گومانی مه کهن و زینها را گه گهر مه کهن و مهداره به در گومانی مه کهن و

نهی (۱) (امام المرسلین ، شمس الهدی ، بحر الهمم) (۲)

نهی (شفیع المذنبین (۲) ، خیرالوری ، مولی النعم)

نهی نهسیّمیّکی گولی زار و (۱) شوعاعیّکی روخت

شهوقی روّژ و ، بهدری تابان عهطری گولزاری ئیرهم

نهی له شهوقی جهننه تی رقت ئه نبیاو و ئهولیا (۱۰)

رقح لهسه رلیّون وه کو پهروانه بو دیداری شهم

دل خراپ مسه کهن ، ئه و کاره ژاریکی کوشسنده یه . وه به دل و گیان خوشه و سست و دلسوزی ئه و که سه بن که مایهی سه رفه رازیه ، له کردار و (که راماتی) ئه و زاته ئه مورته یه شتیکی گران نیه و یه الله هه زاره : دوای دانانی ئه مه رثیبه له کاتی چاشته نگاودا ، نامه یه کم بخیگری ئه و زاته نوسی ، وام زانی له کاتی نوسینی نامه که دا گیانی له لام حازره . هه رئه و روزه نامه که م به حاجیاندا اسارد . شه و له حاله تی واقیعه دا ئه و زاته (قدس سره) فه رموی : وه فایی له فلان قسمه که له نامه که تا نوسیوته به هه له دا چویت و باش نیه ، ئه توانی بگه به حاجیان و باش نیه ، ئه توانی بگه به حاجیان و ها تنه وه وه روزه ی نامه که م به و زاته چونی فه رمو و هم و وابق . نه م به سته زمانه هم راگه یاندنی له سه ره و ریگه ی تری نیه .

(11)

- (۱) له (ف) دا لهسهر ئهم پارچه نوسراوه: «درمدح سید عالم محمد المصطفی _ صلی الله علیه وسلم _ » واته: له ستایشی گهورهی عالهمدا که محهمهدی هه لبژیرراوه . _ درودی خوای له سهر بی _ .
- (۲) ئەى (امام المرسلين ٠٠٠) (ف) ئەى رەئيسى ئەنبيا ، (شمس الهدى ، فخر الامم) ، امام المرسلين ٠٠٠ تاد : پيشهواى پيغهمبهران ، رۆژى هيدايەت و ريكهرون كەرەوە ، دەرياى هيمەت .
- (٣) (شفیع المذنبین) (ف) (امام المرسلین) . شفیع المذنبین . . . تاد : تكاكهرى گوناهكاران ، چاكترینی خه لك ، به خشنده !
- (٤) (زارو) له (خ)دا وهك (لادر و) نوسرابق له (ف)دا (زار) نوسراوه . ئهمهى (ف) م به راست زانى بويه له سهرهوه دامنا .
 - (٥) ئەي لە ... (ف) وەي لە شەوقى ئارەزۋى تۆ .

نهی (۱) دهم و خهندهت دهلیلی دهعوییی بون و نهبون فهی برق و بالآت به یانی مهعنییی تون و قهلهم فاسمان پیر بو له داغی خهطی رقی تق شهو له رقژ شهده (۱) سهوادی یه شهر ده و نه بیقوه (۱) سهوادی یه شهریفی (لولا) سیرزی (مازاغ البصر) تق و مهقامی (لی مع الله) ، تق بییی و تقری قیدهم (۱) بی نه وام هیچم نیه هاتوم و مهحرقم مه که قهت له دهرگای خقی گهدای (۱۰) ناکاته دهر صاحیب کهرهم [هیچ طهبیبی ریبی نیه دهردی دهرونم کادهوا] [نهمرق گهر چارهم نه کهی (وا حسرتا یوم الندم!)] (۱۱) هاتمه بهر نه برقت و ناسوتیم له سایه ی خهططی رقت فایه ته به به نه به به به به که یه که عبه ی (۱۱) بو نایه ی ترس و غهم سه (۱۲) نایه ته : « چی داخلی که عبه ی (۱۲) بو نایبی ترس و غهم سه (۱۲)

⁽٦) ئەي (ف) وەي .

⁽V) صهد (ف) چهند .

⁽A) نه ببووه سهوادی به او ره قهم (ف) نه ببو وا سهواد یکی ره قهم .

⁽۹) (لولا) و (مازاغ البصر) و (لی مع الله) سی پلهی ریزی پیغهمبهرن _ د _. (لولا) ئیشارهیه بهوهی که له بهر پیغهمبهر نهبوایه خودا جیهانی دروست نهده کرد . (ما زاغ البصر): چاو هه لهی نه کرد و . ئیشارهیه به ئایه تیکی سقره تی (والنجم) که ههندیک بهسهرهاتی شهوی میعراجی پیغهمبهری _ د _ تیدایه .

⁽لی مع الله): ههمه له گهل خودا . ئیشساره به بهوه ی که پیخهمبهر فهرمویه: له روّژی قیامه تدا ئهوه ستم و شه فاعه ت و تکا بو ئوممه ته کهم ده کهم .

⁽۱۰) گەداى (ف) گەدا .

⁽۱۱) ئەم شىعرە لە (ف)يشىدا نيە .

⁽وا حسرتا يوم الندم): (هاوار به مالم) له روّژی قيامه تدا!

⁽۱۲) کهعبهی ۵۰۰۰ (ف) کهعبهی شهریفه ئهو دی نایبی ترس و غهم ۰

⁽۱۳) ئەم نيوه شيعره ئيشارەته بۆ ئايەتى: «ومن دخله كان آمنا » .

نا ئومید نابم که من دهستم له حهلقه ی که عبه دهم من چلون مه حرق م ببم ئه ی (رحمة للعالمین) ؟
دی صه دای (لا تقنطوا (۱۰۰ من رحمة الله) دهم به دهم هات نه سیمی خاکی دهرگای ئاوری دهردم (۱۲۰ دامرا (دقت من ماء الحیاة شابنی بعد (۱۲۰ الهرم (۱۸۰) چاوه کانت سه رخوشن ، قوربان ، کوتم (۱۹۰ : مایل به چین ؟ عه کسی زولفی خسته سه رحه رفی موده و وه ر ، یه عنی : دهم که و تمه خاکی ده رکی هاتن (۲۰) بمکوژن خوش به و ده مه

دهست و دامانی خهمی گیستویی (۱٤) توم به و عاریضه

دهوقی نهبروی ، شهوقی رقی ، خستمیه ناو زولف و کوتی (۲۳): که عبه و و روژی موناجاته (۲۱) و مهقامی مولته زمم (۲۰۰)

(قال رب البيت) هان(٢١) (لا تقتلوا صيد الحرم)(٢٢)

⁽١٤) گيستويي (ف) ئەبرۆيى ٠

⁽١٥) لاتقنطوا من رحمة الله: له كهرهمى خوا مهئية س مهبن ، له (خ)دا به هه له (لاتقنطوا) به (ت) ى بچوك نوسراوه .

⁽١٦) ئاورى دەردم (ف) ئاگرى دل .

⁽۱۷) له (ه) دا لهم شیعره به دواوه به هیّلیّك بر دراوه و شیعره کانی دوایی به پارچه یه کی سهر به خو نوسراروه . به لام له (خ) و (ف) دا هموی ـ واته همردق پارچه کهی (هـ) _ یه که پارچه یه .

⁽۱۸) (ذقت من ماء الحياة شابني بعد الهرم) : له ئاوي حهياتم خواردهوه ، دواي پيرۍ گهنجي کردمهوه (شاب) ههلهيه و ، دهبي (اشب) بيت .

⁽١٩) كوتم (ف) وتم ٠

⁽۲۰) دەركى ھاتن بمكوژن (ف) دەرگەھى ھات بمكۆژى ٠

⁽۲۱) هان (ف) ان . هان وشمى بيداركردنهوهيه له فارسيدا .

⁽۲۳) زولف و کوتی (ف) زولفی وتی ۰

⁽۲۶) که عبه و روّژی موناجاته و (ف) که عبه یه و روّژی موناجات و . موناجات : پارّانه وهی هیواش و بی دهنگ .

(یا رسول الله) دهزانی تو که شهیطانه عهدوت ههم له تو (۲۱) مهعلومه نهمنیش ئوممه تی توم ههرچی ههم کهی رهوایه و غیره ته بو تو که (فخر الانبیا)ی دوشمنی خوت شاد بفهرموی (۲۷) ، ئوممه تی خوت دل به غهم ؟؟ داغی توم ههر پیوه یه صهدجار دهرم کهی دیمهوه من سه گینکی (۲۸) توم (وهفایی) (۲۹) رو له دهرگای کی ده کهم ؟! (۳۰)

⁽۲۵) مەبەستى لە (مەقامى مولتەزەم) جيڭگەيەكە كە حاجيان تيا ئەوەستن و دۆعا ئەكەن و نويژ ئەكەن (مەقامى ئيبراھيم) .

⁽۲٦) له تو (ف) له خوّت . نالی و شیخ رهزای تألهبانی و شاعیرانی کهیش ئهم معنایان به شیعر وتوه .

⁽۲۷) بفهرمةى (ف) بكهيت و .

⁽۲۸) سه گيکي (ف) غولامي .

⁽۲۹) (وهفایی) (ف) (وهفایی) م

⁽۳۰) دوای لیکوّلینهوه و کاتی چاپی ئهم دیوانه لای دوّستم کاك مهحمود ئهحمهد فهرمانبهر له وهزارهتی ئهوقاف چهند پارچه شیعری وهفاییم له کاغهزی پهرّهپهرّه و پهرپوَتدا دی که یهکیکیان ئهم پارچهیه بو ، پاش بهراورد دهرکهوت تهنها دو جیاوازی تیدا بو . یهکهم : شهیعری («هیچ طهبیبی دینی نیه ۰۰۰۰) که تهنها له (خ)دا ههیه لهو پارچه کاغهزه شدا نه بو . دوهم : له (خ)دا ده لی : ((کهعبهو و روّژی موناجاتهو مهقامی مولتهزهم)) لیرهدا نوسراوه : ((کهعبهیه ، روّژی موناجاتهد مهقامی مولتهزم)) لیرهدا نوسراوه : ((کهعبهیه ، روّژی موناجاتهد . . .))

پیتی نون

(1)

دلم پر خوین و خوینباره به غهمزهی نازی چاومهستان ههتا نهمرم ردها نابم له مهکر و سیحری چاو بهستان ئهتن سهروینکی نازداری ئهتن شنوخینکی گولزاری بهدل واچاکه بدگیزم له سهر چاوان لهسهر دهستان (۱)

(7)

ئهی پرتهوی حوسنت ههمق رهنگی گوله باغان نهشئهی نهظهرت^(۱) ذهوقی دل و شهوقی دهماغان ئهسماو و ^(۲) صیفاتن به تهجهللی له وجقدم یاشه و بق ئهتن هاتی لهمهت کرده ^(۳) چراغان ؟

(1)

(۱) ئەم دۇ شىعرە دىارە سەرەتاى پارچەيەكى درىيىن، بەلام نوسەرەكە، لەبەر ھەر ھۆيەك ، بۆى تەواو نەكراوە ، بۆيە ماوەيەكى لە دەسىنوسەكە بە سىپىتى بۆ بىر داوە .

(7)

- (۱) نهظمرت (ح) نهظمری . له (ح)دا (ذهوق) و (شموق) همر یه کهیان له جیّگهی نُموی تردایه .
 - (٢) ئەسما و ٠٠٠ (ح) ئەسمائى صيفاتن بە تەجەللايى وەجيزت .
 - (٣) لهمه ت کرده (ح) له من کردته .

تو هاتیه گولشه ن به سه ر و زولفی بالاوت (٤) زور پن نه چو رویی له چهمه ن لاله له داغان زولفت به هه ناسه م گهییه سینه یی بازت (۵) زرستانه گولستان بو ه پابه سته یی (۲) زاغان (۷) ئه و کولمه که ئارایشی صه د دایره زولفه گول شه وقی به شه و داوه چراغانه له باغان (۸) [له و راسته یی بازازه چ ناده ن به دلی من] هم ره مه رحه مه تی تو یه خریداری ئه یاغان (۹) صه د نه شته ری غه مزه ت له دلم دا که ره مت کرد قانو نی طه بیبانه بیرسن (۱۰) له نه ساغان سو تاوه ده رق نم ، و ه رن (۱۱) ئه ی موطریب و ساقی تو لیده له طه نبوره ، ئه تو (۱۱) پرکه ئه یاغان (۱۲) چاره ی نیه دیوانه یی رق ی تو یه (وه فایق) چاره ی نیه دیوانه یی رق ی تو یه (وه فایق)

⁽٤) به سمر و زولفی بلاوت (ح) که سمر و زولف بلاوه .

⁽٥) باز: کراوه.

⁽٦) پابهستهیی (ح) پاسته ، دیاره هه لهیه .

⁽٧) زاغ: قەلە رەش.

⁽٨) ئەم شىيعرە و شىيعرى دوايى له (ح) دانين .

⁽٩) نُه يَاغ: ئايەخ و گەند و لە كۆمەل جياكراوه ٠

⁽١٠) بپرسن (ح) ئەپرسىن .

⁽۱۱) وەرن (ن) وەرە ، بەلام ئەمەي (ن) ھەلمەي .

⁽١٢) تو ليده له طهنبوره ئهتو (ح) تو لي بده له طهنبور و ئهتوش.

⁽١٣) ئەياغ: پيالەي شەراب.

⁽۱٤) بيبهنه (ح) بيبهيه .

⁽۱۵) پیر و وه جاغ: پیری وه جاغ ، (وه جاغ) به ناگردان ده نین ، وه جاخ کویر که سسینکه نهوه ی نه بین . له وه وه هاتی و که پاشی خیزی

نه و چاوانه وا خوماری نازن به نیما نیمانم دهخوازن هاتهده وه که رقر شای شه که رلیوان غهمزه که و رهمزه ی تورکی پیش تازن (۱) دهستی هینا ده ریخی له سهمادا چاومه ستی چاوبه ستن یا سیحرسازن ؟ خوهره ی یه غما کرد موشته ری کیشا خرنگه ی خرخال ، چرنگه ی بازن نهوبه هار نوبه رهی شکوفه و گولن یا غونچه ی دو گمه که ی سینه که ی وازن (۲) یا نه نه سیم ده پشکون با غونچه ی دو گمه که ی سینه که ی وازن (۲) یا نه نه سیم ده پشکون با غونچه (۳) سیوان به نه سیم ده پشکون با غونچه (۳) سیوان به نه اله کاهی من دو گمه ده ترازن به نازانم بوچ وا رقح و دل که و تون غهرقی خویناوی جینی داغ و گازن ؟!

ئاگردانی ده کوژێتهوه و شهوننهواری نامێنێ ، واته : (پیری وهجاغان) کهسیکه به دوّعا و دهرمان نهوه بهو وهجاخکوێرانه بدا . یان (پیری وهجاغان) خوری زهلامیکی تابیه تی بوه و ، چارهی دیّوانه و شیّتی کردوه ، وه ك (قازی به نیّ) و (میلی سوّر = میری سوّر) و ... هند ، ماموّستا مهلا کهریم ئه فهرموێ : وهجاغ بنه مالهی (سید رستم) ن که له بهرزنجهوه چوّنه ته دهوری داله هو و ئهو ناوانه و له پاشان بوّن به کاکه یی ، جاواته ده بیّ (پیری وهجاغ) یه کیک لهو بنه ماله یه به ،

(4)

⁽۱) تاز: غار؛ راكردن . واته: توركي پيشرهو .

⁽۲) واز: کراوه .

⁽٣) (باغونچه) بهلامهوه ههلهی نوسهره راستیه کهی (باغچه) یه ٠

يا كوشتهى غهمزهى ئهو چاوانهن یا ره نجهی په نجهی شه هین و بازن ؟ سیززی زاری تو من به کهس نـــالیّـم رەنگى زەرد ، ئەشكى ئال ، ھەردۇ غەممازن ئەوانەي عاشقن بە چاو و زارت تا ئەبەد سەرخۆشىي مەحرەمى رازن موطریبان موقریبان (۱) دهم بهدهمگۆیان (۵) بولبولان ، قومرييان نهغمه يهردازن دڵ دەناڵێنێ ، روّح له شـــيوەندا قودسىيان ئينسىيان چەند خۆش ئاوازن ؟ [دەنگى من ، صەوتى تۆ ، بۆ بەزمى خوسرەو ،] [چهنگ و نهی ، عُود و دمف ، تار و شههنازن] ئەمن و تۆين بۆ روخ و گەنجى پەنھانى طهلیسم و طهوق و گوڵ ، [برین !] (٦) و بازن [کەمەندەي ئاسکان ، ھاتوچۆي بازان] [ههمق بوّ خاطر جاوهکهی بازن] قەفەسى بە دەنىم تەنگ و تارىكە باز دڵ و ، مورغ جان ، ههر دق پهروازن (ومفایح) ناژی به تاری زولفت سهرتایی ئازای (۲) مارانگازن (۸)

⁽٤) موقريب: نازانم چيه ئهگهر (موقرىيان) ، واته (بويّژان) نهيي .

⁽٥) دەم بە دەم گۆيان: ئەوانەى گۆرانى بۆ يەكتر دەستىننەوه.

⁽٦) [برین] له (ه)دا (بهربهن) نوسراوه .

⁽٧) لێر ۱۵ تۆزێك لەنگى ھەست پێ دەكرێ٠

⁽۸) کیشی ئهم پارچه شیعرهش داهینانی (وهفایج) خویهتی .

ئەرىخ خەندەي دەمت ئارامى دل كانى حەياتى من له سهر چيزيز ده بي ؟ روحت ده وي ؟ هاني حه ياتي من (١)! گوتت: دیم و نه هاتیه سهر گرفتاری سهری زولفت له گه ل به ختى سيا چبكه م ؟ دييار ه خو نه هاتى من ! من و سهودای سهری زولفت له سهر طاقی بروّت ؟! حاشا عەزىزم ئەھلى قىبلەم! كافرى دۆرە لە ذاتى من به خهندهی زار و عهکسی زولف و رقت خوش بق دلم ، صهد حه یف! دەقىقە شىمارى خۆشى چۇ شەو و رۆژى سەعاتى من له لاین روّح دمبا عیشوهت ، له لاین دلّ دهدا خهندهت عەزىزم ھەر بە دەست خۆتە حەياتى من مەماتى من له دوری تۆ به دەفتەر نايىخ شەرحى ماجەراي چاوم ئه گهر دهریایی ئهعظهم بی ههمق سورخی(۲) دهواتی^(۳) من دەسترتىيم طەرزى پەروانە ، دەناڭىنىم وەكتر بولبول سەراسەر بۆتە مەظھەر بۆتە گوڭشەم شەشجىھاتى من چ خوّش رقی دادههیّنا زولفی ئهفشانکرد به دلداریم ؟ ئىلاھى قەط نەكەي رۆژ بىي شەوى قەدر و بەراتى من ئهمن كهوتتوم له بهر گريان دهٽين : دهستي من و دامان صهبا گهر بویه خوین دامانی یار ، مه گری (٤) له باتی من

({)

⁽۱) (هانی حهیاتی من) بو دو مانا ده گونجی ، یه کهم: تو روحت دهوی هانی روح ، . . . دووه م: هانی حهیات و ژبانی من بو تو . به لام ده بی حهیات مانیای که روح فراوانتریی .

⁽٢) سورخ: مەرەكەب .

⁽٣) دەوات: مەرەكەبدان .

⁽٤) رەنگە (نەگرى) بى .

دلم جهزبی نیگاهت خستیه زولفان ، ئهیخودا روحمی !

به به ندی جادووان وا کهوت غهربیی دورولاتی من

بلا مهعلوم ببی کوژراوی کیم یارانوه صیبه ت بی :

چراغی توربه تم ههر ده سته گول بی پاش وه فاتی من

ئهمن چی و [زاهد!] (٥) صوفییانه ؟! من و گوشیکی مهیخانه ،

به قوربانی نیگاهیکت ههمو صهوم و صهلاتی من (١)

به خه نده رقی له زولفان خسته رق فهرموی : وهره ، یه عنی

(وه فایح) ! شهوچراغی پی دهوی ئابی حهیاتی من

(0)

له و روّژه که دور بوّته وه سایه ت له سه ری من سوتاوه له تاوت هه مق جان و جگه ری من جه رگم هه مق له تله تبق به سیّلاّوی سروشکم چبکه م که به ده ریا چوه له عل و گوهه ری من ؟ ده یفه رمق ، له سه ر خاکی ده ری خوّی که منی کوشت : جه ننه ت به سه بو خویّنی شه هیدی نه ظه ری من قه د وا ده بی خاکی ده ری تو تاجی سه رم بی ؟ نه و ده و له تو من یه ، ئه ی خاك به سه ری من! زولفت که و ه کو شامی غه ریبانه له و یدا خوری داخق دامی ده ربه ده ری من !

⁽٥) (زاهید) نوسراوه ، به لأم بو ماناکهی (زوهد) ریکتره ، بویه رهنگه هه لهی نوسه ربخ .

⁽٦) ئەمە سێھەم جارە ئەم مانايە دێت .

وهك بولبولی شهیدا به ههزار نهغمه دهنالم جاریکی گولم (۱) گوی بده نالهی سهحهری من دیم هاته عهیادهت دهمی پر خهنده بق یهعنی : رقح و دلمی بیماره (۲) دهوای گولشه کهری من بی نفرزه (۳) دلم هینده لهسهر یهك مهشکینه رق وا بکه شهوقیکی بدا (۱) تا فهنهری (۵) من زولفت سه به بی جهذبی دلم بق ، به برقی تق ، کافر بوه بق قیبله بی من راهبهری من خوش به و دهمه ساقی له دهری مهیکهده (۱) فهرمقی : نهو جامه له من بگره (وهفایی) به سه ری من

(7)

[خهطی ئازادی ئهو رۆژه به من دا دلستانی من]
[که سهروی قامه تی ته شریفی هیّنا باغی جانی من]
ئهری ئهی وه صلی گولزارت حه یاتی جاویدانی (۱) من
ئهری ئهی چاوی بیمارت طهبیبی میهره بانی من

(0)

- (۱) جاریکی گولم (ح) جاریک گوله کهم . جیاوازی (ن) و (ح) وهك یه که .
- (۲) روح و دلی بیماره (ح) بو زامی دلی بی چاره .
 - (٣) بن نۆزە (ح) بنوازە . بنى نۆزە : بنى ھۇدە .
- (١) رو وا بكه شهوقتكى بدأ تا (ح) رو أوا بكه شهوقتك بدريته .
- (٥) فهنهر: شهمعدان: جیکهی موّم که به شیوه یه کی تایبه تی دروست کراوه.
 - (٦) مەيكەدە: مەنخانە.

(7)

١) جاويد: انهمر.

له سهیری حیکمه تی زاری به عه کسی زولف و چاوی کهوت چ زو شێوا ، به جامێك باده ، عەقڵى نوكتەزانى من ؟ دۆعاى رەددو قەبقۇل دەرحەق بە زولفى كرد و گيرابق ئىلاھى تىك نەچى عومرى درىشى باغەبانى من! به عیشوهی زولفه کهی توّم دا ههمق صهبر و قهراری خوّم به نهشئهی چاوه کهی تو چو ههمق تاب و تهوانی من سەرى زولفت چيە ؟ عومرى درێژم ، طَوَلَى ئامالم ! قەدى نەرزت چيە ؟ سەروى چەمەن ، رۇحى رەوانى من^(٢) ! له كن تۆ ھات لە چەرخى ھەڧتەمىن رابردو نەدزانى عهجهب مام بُوْچ نه گه بيه عاله مي بالا فوغاني من ! ئەگەر مەجنۇنى تۆ نىيم لەيلەكەى بىخ مەيلەكەم بۆچى : له ههر كوچينك و بازازيكىدايه داستاني مـن ؟ لهسهر چاهی زهنهخدان ^(۳) دێ و دهچێ روحمی نیه زولفت فەزەنگىتى ، رۆژ يەرستە ، كافرە ، زىندانەوانى من به داغی زولف و خالی تو قهطارهی بهستوه فرمیسکم خەيالىي چين و ماچينى لەسەردا كاروانى مــن كوتم : كوا حوسنهكەت ؟ عەنبەرفرۆشى زولفەكەت فەرمۇى : حه بهش ئیسلامی داگرت ، تیکچوه دهور و دقرکانی من

⁽۲) لهم شیعره دا ورده کارییه کی جوان ههیه . نه گونجی دوای پرسیاره کان (سهری زولفت چیه ۱ قهدی بهزرت چیه ۱) و شه کانی (عومری دریّژ) و (طولی نامال) و (سهروی چهمهن) و (روّحی رهوان) بکریّن به وه لاّم واته: سهری زولفت چیه ۱ عومری دریّژی منه ، طولی نامالی منه . . . وه ده شگونجی نهو رستانه له سهر شیّوه ی نیدا بانگ له خوشه ویسته کهی به کار بهینریّن بهم شیّوه : عومری دریّژم ! طولی نامالم ! سهری زولفی تو چییه نهوه نده دریّژه ۱ ههروه ها نیوه شیعری دو ههمیش . (۳) زه نه خدان : هه ر به مه عنای (زه نه خ) دیّت ، واته : چه ناکه .

له گه ل ئابی حه یات چبکه م ؟ به تو یه زینده گی رقحم مه سیحا بو چی بی ؟ قوربان ئه توی ئارامی جانی من ! له داغی خالی سهر لیّوت دلّم پر خویّن و خویّناوه که هیند قزاده بو ته مه حره می رازی نیها نی من نه خوشی چاوه که ت خویّنی (وه فایی) بو ته ده رمانی فیدات بم ، زیر مه به ، ها بمکوژه ده ردت به گیانی من فیدات بم ، زیر مه به ، ها بمکوژه ده ردت به گیانی من

(V)

جیلوهی صهبا لههجهی شهمال ، بنری زولف و خالمی یاردهده ن یا نهوبههار دیننی به بار ، میشکی ته تار بنری نهسته ره ن (۱) ؟ ره نگی وه نه و شهی ده شت و راغ (۲) ، عه کسی گول و صهحراو و باغ ، عاله میان کرده شه و چراغ ، وه ك زولف و رقی دلداری مه ن (۱) به که سك و سقر ، باغ ده ر و ژقر ، پر بق له نقر ، وه ك كیوی طقر له به ر ظوه قر که و ته حوض قر ، نزدیك و دقر ده شت و ده مه ن به رقه ع نه رقه می نه رقه اته ده رکول به دو ش ، عه نبه ر فرقش ، پیم گوت : ئه تنوش ؟ دیم (غه فله ته ن) کاکول به دوش ، عه نبه ر فرقش ، پیم گوت : ئه تنوش ؟ دیم (غه فله ته ن) گیستو بلاو به نازی چاو ، هات له نه کاو ، به قه صدی راو

(V)

⁽۱) نەستەرەن: گوٽيكى سپى بۆن خۆشە .

⁽۲) راغ: میرغوزار و دامهنی چیا .

⁽٣) (دلداری مهن) ئه گهر (دلداری من) بی راستتره ، به لام کیشی شیعره کان تیکزا به (۱۰۰۰هن) ئه روا .

⁽٤) بەرقەع: سەرپۆش و پەچــە.

جیلویکی دا ، هات لیکی دا ، خوش تیکی دا ، ئارامی دڵ ، جوغد و هوما هوشي نهما (°) كهوته سهما ، حق نه مهعدهن ^(٦) زولفی وهشاند ، رقی خوی نواند ، عهطری وهراند ، پیمی نواند ، كەسى نەھێشت ، بانگى دەھێشت : بۆ كێيە وا وەجھىحەسەن ؟ ئەو زولف و رقى مانىگەشەوە ، خۆش دەپگوت و دەپبىستەوە ويْم مەكەوە ، دەتويْمەوە ؛ ئاسك چاوم ، ناسك بەدەن ئەو دولبەرى مۇعەنبەرى ، ئەو موشتەرى ھەر وەك يەرى خوّی پیّم نواند ، دلّمی ستاند ، هوّشمی رفاند ، به مهکر و فهن ئەو خاڭو خەط ھىندو فەزەنگ ^(٧)،وەصلو ھىجران شەھدو شىزەنگ ^(٨) پز شغرر و جهنگ ، لێم هاته دهنگ ، غهمزهم خهدهنگ ، زولفم رهسهن ، چین چین له سهر رقی ومك شه کهر ، زولفی عه نبهر به ستیان چه نبهر (۹) طابقري چين هاتن به قين ، خوش داوهرين ، باغي سهمهن زولف و نوری ، روی بلوری ، بخوری شهمعی کافوری خالی سیای ، جاوی شه هلای ، نافهی خهطای ، ئاهوی خوتهن خەندەي دەمى ، بۆي پەرچەمى ، چاوى بازى ، نازى كەمى شه هد و شه که ر ، میشك و عه نبه ر ، به غمایی ^(۱۰) تین ، تاراحی ته ن به غەمزەكان ، بە رەمزەكان ، بە قەوسىي ئەبرۆي چاوەكان تیر و کهمانی تورکمان ، صه بدی دلان به جان دهکهن

⁽٥) (هۆشى نەما ...) ئەگەر (هۆشىيان نەما ، كەوتنە سەما) بى راستتره .

⁽٦) (مەعدەن) : نازانم مەبەستى چيه ، لەوانەيە (عەدەن) بى .

⁽V) (فەرەنگ) لە دەسخەتەكەدا بە (فەرەنگى) نوسراوە ، ديارە ھەلەيە .

⁽٨) شررهنگ : بو گەلى مەعنا دىت ، لىر ددا مەبەست گوژالكەيە .

⁽۹) چەنبەر: ئەمىش بۆ چەند مەعنا دىت ؛ وەك: پەپكەى مار ، ھەلپەركىي پېچەوانە ، شىن و شەپۆر ، لىرەدا ماناى يەكەم مەبەستە .

⁽١٠) يعقما: غارهت و تالآن .

نرخ و به های میشکن ههوای ، نافهی ههر تای زولفی سیای بازازی چین ، مولکی صهبا ، خوططهی خهطا ، شاری دهکهن (۱۱) له على له بي خوّش مه شره بي ، زولفي شه بي ، گۆي غه بغه بي قوتی رموان ، گارامی جان ، گاسی حه باتبی مهرد و زمن ئەبرۆي كەمان ، گێسىۋى كەمەند ، زارى بەخەند ، بالآي بڵەند ههم سایهبان^(۱۲) ، ههم سورهجان ^(۱۳) ، ههم نارهوان دق نارهوهن رهقص و سهمای زولفی دق تای ، لهبهر ههوای بالای بهلای ههر وهك بولبول به روّح و دلّ بوّ داره گولّ كهوته شيوهن يهغما دەكەن وەك توركمان ، دەرمان دەكەن وەك طەبىيان وهقتی دهزوا ئارامیجان ، وهقتی که دی تهسکینی تهن حهلقهی گیستو تا تا لاچق ، له سهر سینه و برو و عاریض شهو چق سهحهر ، دیم هاتهدمر ، شهمس و قهمهر ، سهر و سهمهن له هه ناسهى ئهو دلمه ندهى ، فرقه خه ندهى ئهو دهم قه ندهى به بای به هار دهدگوت به بار ، گوڵ دێنهخوار بێو نێو چهمهن گنسو دراز ^(۱۱) ، وهك تنلي ساز ، به چاوي باز ده يگوت به ناز : چاوی پرئاو ، جهرگیبراو ، سینهی سؤتاو ، یه پدا ده کهن ئەتۆ چۆەنگى ئادەمى ؟ دەمنىكى گوڵ ، دەمنىك شەمى ! هاوار لەيارى دەمدەمى! فەرياد لەدۆستى رېشەكەن ئەتىق نە تۇر نە ئاورى ، دەمىنك دىيوى دەمىنك يەرى ، هاوار له يارى سەرسەرى ! فەرياد لە دۆستى دڵشكەن

⁽۱۱) ده کهن : ناوی شاریکه له هیندستان .

⁽۱۲) سایهبان: ئەوەى سىنبەر بكات بۆ سەر ؛ وەك: كەپر و چەتر .

⁽۱۳) سورهجان: گیایه کی بهرزه ۰

⁽۱٤) دراز: دريّــژ.

ئەي شەوچراي زېندەدلان! ئەي رەنگ و بۆي باغى گولان! ناژیم تو خوش ، دەمرم ، بهلان ، هیندهم بهسه توم بییه کهن جاریّك وەرە بەر پەنجەرە ، رقحم بەرە يا دلْ بەرە تۆ پادشاى موشكل گوشا ، من بىخنەوا (يا ذو المنن)(١٥٠ دڵ يارەيە ، ئاوارەيە مەيخوارەيە ، يېچارەيە مُوطَرِيْتُ بِلْنِي ! سَاقَتِي وَهُرُهُ ! جَامِيْكُ بِدُهُنَّ ، تَارِيْكُ لَيْحُهُنَّ خاکی دهری مهیخانهتم ، تهشنهی دو سنی پهیمانهتم جانانمي پەروانەتم ، تۆ شەوچراغى ئەنجومەن (انت الذي بجمالك بكمالك بجلالك) (كشف القدم ، وصف العدم ، نشف الوجود للوثن) (١٦٠ بي موحته سيب وهختي خوّشه ، بين [گوفتوگۆيى بينغهشه !] له و ساغیره وا دلکهشه ، کامنی به دل جامی بهمهن تاری دەمادەم خۆشتەرە ، جامى پەياپەی بيهتەرە (١٧) کوا جامی جهم ؟ کوا تاجی کهی ؟! ههی مهی بده ههی نهی بزهن ئاخر زهمانی هیجرهته ، دهور و دوکانی فیترهته وهقت و ئهییامی غیرهته ، تۆ دڵ گوشا من موحتهجهن^(۱۸)

⁽١٥) (یاذو المنن) : هه له یه (یا ذا المنن) راسته واته : نامی خوای به خشنده ی ناز و انبعمه ت .

⁽۱٦) واته: تق نهو که سه یت توانیوته به جوانی و ته واوی و گهوره یی خقت (که شفی قیده م) و (باسی عهده م) و نه بونی . . . تاد بکه یت . . . به راستی مانای نهم شیعره و شیعره عهره بیه کانی دوای نهمیش رواله تیکی ئیلینی ناشکر ایان هه یه و ، پارچه شیعره که یش رواله تیکی نه وینداری تیدایه ، بویه چونیه تیبان و گونجانیان نازانم و ده سبه رداری مانا لیدانه و میان نهبم .

⁽۱۷) بیهتهر: چاکتر.

⁽۱۸) موحتهجهن: چووه یهك و گوشراو.

خۆزگەم بەوەى بە نەشئەى مەى ، بە بانگى دەف بە دەنگى نەى ده گرێ هاموَن ^(۱۹) ههر وهك مهجنون دڵ غهرقي خون روَت و رهبهن^(۲۰) خۆزگەم بە وەي سەوداسەرە [سەرتايا زەخمى خەنجەرە!] نَّاو بين ئاور ، بين خهبهره ! (فاني في الله)(٢١) بين جين و مهسكهن گریه و خهندهی زور و کهم بی ، سوزی سینهی دهمادهم بی شادیی شیوهن ، خوشیی غهم بی ، ساغ و کویری سیزز و عهلهن جهرگی ههمقر جی نه شته ر بین ، خوینی جهرگی که بین ده ربین ، هه تا چه شری خوینی هه ر بی ، سهو داسه ر و خوینین کهفه ن سیزی (۲۲) ئافاق و ئه نفوسی ، به حشی له صه فحه ی دُل نوسی گا بهطحایتی گا قوددوست ، رههزهو بنی پنی ، خوش خو بنی تهن (في ضيقة اشباحنا سارت بهوي ارواحنا) (لانفترق اجناحنا كالطير شوى للوطن) خۆزگەم بەوەي سەوداييە ، سەرخۆشىي شىن و شاييە پیر و شیخ و وهفایییه ساکن سالیك لهههر وهطهن (يا صاح فانظر حالك من مالك مما لك) (تقوى والا والك وابي لك من العدن) (افتحسنوا بمفاعل وفاعل بالظلمات؟) (افتؤمنوا بخوارق وخالق الفلق الالسن ؟) شێخێ کهوابێ (ماسوی) ، (مانعتوی) له (ماغوی) (ماينطق عن الهوى ، فاغتنم بالقلب الحزن)

⁽۱۹) هامق ن: ده شت و دهر .

⁽۲۰) رەبەن: پياوى ژنى نەھىنابى .

⁽٢١) (فاني في الله) مهبهست (فنا في الله) يه كه پلهيهكه له (تصوف)دا .

⁽۲۲) (سیزز) ده شگونجی به (سهیر) بنوسری ۰

شێخێکی ئاشنایی بێ ، خودایی بێ (وهفایی) بێ (توجه فاینما) بێته سهما دار و دهوهن

()

ئەي دڵ وەرە ھۆشىار بىه ھذا طرىق العاشقين مه حوى جه مالي (١) يار بيه هذا طريق العاشقين لهملاوه گریهی نای و نهی ، لهولاوه خهندهی جامی مهی تاگر له عالهم به ربدهی (۲) ، هذا طریق العاشقین جاري له چاوان لگره خهو ، لگري به نالهي نيمه شهو ^(۳) تابیّته دهر خورشیدی نهو ، هذا طریق العاشقین شۆرى (٤) دڵ و سۆزى دەرۇن ، زۇخاوى جەرگ و مەوجى خون ، خوینی گهش و فرمیسکی رؤن ، هذا طریق العاشقین تادل نەستوتى دەم بەدەم ، فانى نەبىي سەر تاقەدەم يهروانه قهط ناگاته شهم ، هذا طريق العاشقين تا چاو و دڵ خوێنبار نهکهي ، قهطعي ههمق ئهغيار نهکهي فيكري وبصالي بار نهكهي ، هذا طريق العاشقين عاشق ده بی مهستانه بی ، خاکی ده ری مهیخانه بی ساقى لەكن يەيمانە (٥) بى ، هذا طريق العاشقين گەر دڵگوشا بادى صەبا ، شەرحى دڵم بۆ گوڵ نەبا عومرى عەزىزم چو بەبا ، ھذا طريق العاشقين

(λ)

- (۱) جهمالی (ح) حهبیب و . هوشیار (ح) یاشار .
- (۲) ئاگر ... (ح) ئاور به عالهم بهردهده ی . (ن) ئهده ی .
 - (٣) نیمه شهو (ح) نیوه شهو . جاری (ن) جاریک .
- (٤) شوّری ... (ح) سوّزی دل و ناهی دهرون ، زوخاو و جهرگ و جامی خوین . دیاره (خ) راستتره و زیاتر له گهل شیّوازه که دا ده گونجی .
 - (ه) پهيمانه (ح) جانانه ٠

سوتا دهرونم سهربهسه (، خوینین (۱) دله جان و جگه ر جیسمینکه بی ئیسم و نه نه (، هذا طریق العاشقین دیسا (۱) له سه رعه هدی (الست) ، جامینک له جامان (۸) بگره ده ست هه رتا نه به د مه خمور و مه ست ، هذا طریق العاشقین دیوانه و و (۹) سه و دا سه رم ، کو ژراوی غه مزه ی دولبه رم دل پر له نیشی (۱۰) نه شته رم ، هذا طریق العاشقین چاوم به سوزی دل ته وه ، هذا طریق العاشقین موطریب بلی ساقی و ه ره ، هذا طریق العاشقین به روانه خوی ناویته به ست ، هذا طریق العاشقین وه صلی به روانه خوی ناویته به ست ، هذا طریق العاشقین به روانه خوی ناویته به ست ، هذا طریق العاشقین بولبول ده نالینی حه زین ، گول دیته عیشوه (۱۲) و پیکه نین بولبول ده نالینی خه ناه شون العاشقین به سوزی ناته شین (۱۲) ، هذا طریق العاشقین بیگری به سوزی ناته شین (۱۲) ، هذا طریق العاشقین به وه که دومای (یاده به ؟ له و باغی دل گول خه ناده یه ؟ به و جامه (۱۵) خضری زینده یه ؟ هذا طریق العاشقین (۱۵)

⁽٦) خوانین (ح) خوانی . دیاره (خ) راسته .

⁽V) دیسا (ح) دیسان .

⁽۸) جامان (ح) جانان

⁽۹) e_{2}^{2} (۹) e_{3}^{2}

⁽١٠) ئێشى (ح) ئێش و ٠

⁽۱۱) ئاويته: خسته . چرا (ح) چراي .

⁽١٢) عيشوه (ح) خهنده .

⁽١٣) ئاتەشىن (ج) ئاستىن .

⁽١٤) بهو جامه (ح) بوّ جامي .

⁽۱۵) شایانی باسه ماموستا گیو موکرییانی روالهتی سهر لهبهری نهم غهزهلهی به مهبهستی خزمهتی وشهی کوردی به گوریوه و له باتی: « هذا طریق العاشقین » نوسیویه: « ناوایه ریّگای عاشقان » و لهسهر نهم شیوهی ماموستا گیو نهم غهزهله ، ریّگهی (ستودیق)ی گرتوه به رو به گورانی تومار کراوه .

پینی واو

(1)

نهی رهفیقان وهرنه یاریم زوّر زهلیلم دلّشکاو جان و دلّ مهحرققی نارم ، ئاخ له بو تیزیّك (۱) دراو! فاخ له بو تیزیّك (۱) دراو! فاخ له بو تیزیّك (۱) دراو! فاخ له بو تیزیّك دراوان ، نوّری دلّ ، بینایی چاوان مهرههمی دلّ كون كراوان ، موّمیای (۲) پشتی شكاو كوا رهفیقیّكی ته واو بی ، شیّرمهرد (۳) و دهست بلاّو بی ؟ صاحیّبی چایی و پلاّو بی ، حاته می ده وران به ناو زیّر و زیو فیكر و خهیالمه ، دایك و باب و مام و خالمه ، دولبه ری صه د ماه و سالمه ، لازم و مه لزقم كراو زیّر و زیو بابی هه تیوان ، غه وث و قوطبی هیچ نه دیوان زیّر و زیو بابی هه تیوان ، غه وث و قوطبی هیچ نه دیوان ناخ كه له منیش بو ته میوان ، دین و دلّ بوی دانراو

(1)

- تیّز: تق به ره و تقوبه ره ، شتیکه وه ک خورج وایه ده خریّته سه رپشتی گویّدریّث و باری پهیین و کوتکه و که ره سه ی جوت و کشتوکالی پی ده گویّزدریّته وه . ده گویّزدریّته وه .
 - (۲) موميا : ماده په که بدري له برين و شکسته زو چاکي ده کاتهوه .
- (٣) شيرمهرد: مهردي نازا و نهترس، يان مهردي ساليكي ريّگهي طهر بقهت.

ههر که پاریکی ده بینم ، دینه کول جوشی گرینم داده نیم ئیمان و دینم ، دیمه ئیکلام (ئ) و سلاو دیمه ئیکلام (یا و سلاوان ، زیر و زیو بینایی چاوان راحه تی جهرگ و هه ناوان ، [گهربهسی !] (ه) بی ته واو چا و زیرم بو وه ده رنین ، سویند و مصحافم له به رنین خه نجه ر و شیرم له سه رنین ، عاشقم عاشقی دراو عاشقم عاشق به زیرم ، ئهی خودا چاوان ده گیرم پر بکهی خورجین و تیرم ، دا منیش بیمه پیاو قهد کهست دی طه رزی من بی ! صاحیبی مندال و ژن بی فهد کهست می طهرزی من بی ! صاحیبی مندال و ژن بی غهرقی ده ریایی ریایی ، مهستی توبه ی دوهه وایی عاشقی میسکین (وه فاین) ئهی خودا بیخه ی له داو!

(7)

بر ههوایی زولف و دل چاکم له رقی جانانه بو ئهو پهریشانیه ههمق تهقصیر و سقچی شانه بو مودده تیک بق نقری چاوم چق بق ، روزم ببوه شهو رقی دره خشانی له بهر زولفی پهریشان وا نهبق زولفی لادا ههر به ئوممید بقم که روز ئاوا بی بی مالی من ویران بق عومری من چق ، روز ئاوا نهبق قهطره قهطره خوینی چاوم یهك دهم ئارامی نیه روزیکی بو کاروانی عاشقان ئاوا نهبق ؟

⁽٤) ئىكلام: ئىكرام ، قەدرگرتن .

⁽٥) ئەوەى ناو دۇ كەوانەكە ئاوا نۇسراوە (كربس) لە دوايشىيەوە شىتىك ھەيە وەك (ھا) وايە بۆم ساخ نەكرايەوە ، رەنگە (گەر بەسەر ھا) بى .

وهك چرا سقرتام و روحميّكي بهحالي من نهكرد حارتکی لوطفتک له لای ئهو یاره بی یهروا نه بق زولفی لادا خالمی رقی دهرکهوت و هیچ رقی پی نهدام شەو چو ئەستىرەي بەيان ھات ، رۆژى من يەيدا نەبق لەوحى مەحفقظم لە بەر چاوى بەصەد دڵ خوێندەوە غەيرى بىمارى نەصيبى عاشقى شەيدا نەبق بەستەپى زانجىرى زولفى تۆم نىگاھىيى! رەحمەتىيى! ئەي طەبىبى مىھرەبان! ئامان دۆم دۆوانە بق! یا نەخۆشى چاوى تۆم يا بىي قەرارى زولفى تۆ عاشقی بنی چاره قهط بنی دهرد و واوهیلا نهبق وا به دهردی چاو و داغی زولفی تۆ حالم نیه وەك نەخۆشىنكى پەرىشان چى گوتىم ھىچ وا نەبق پەزپەزى ئەوراقى دڵ پرز خوينى وەك گوڵ كردوه دەڧتەرتىكە پىر لەخوتىن ھەر ئەو بۇ چى تىدا نەبۇ قهط به چاوی سؤك ته ماشای ره ند و رؤتیکی مه که ئەى بەسا (١) ئاورى نىھانى موھلىكى صەد خانە بۇ ههر دهمیکی مهظههری دیداری وادی (ایمن)ه خۆ تەجەللا مو نحەصىر بۆ سىنەيى سىنا نەبق باغەبان بۆ خۆى كەھات ئارايشىي گوڭزارى دا خاری (۲) میسکین تو بلّیی چبکا گو ٽی رەعنا نەبق ؟!

(7)

⁽۱) ئەى بەسا: ئەى زۆر .

⁽٢) خار: درّك .

ئهی فرقغی^(۳) ظولمهت و نور ! تنو و چراغی دین و دل رەحمەتنى ! وەبزانە ئەم وێرانە ھەر ئاوا نەبق گوڵ بهبا سونبول به تاراجی خهزان چو عاقیبهت ههچ(٤) گوٽێك لافي له رهنگ و بۆت نهدا رسوا نهبو گەر ئەتتۇ لوطفىنىڭ بفەرمقى بىي زوبانى من بەسە مەيلىي تۆ بۇ وەرنە ئادەم عالمى ئەسما نەبۇ تا به ئاهـ و ناله نه گرى فەيضى رەحمەت زەحمەتە بی نهسیمی بهرق و باران جوششی دهریا نهیق شای گولان ، سولطانی خوبان ، ئەمشەو ھات دامەن كەشان رۆژ و شەو ، خورشىيد و ظولمەت ، گەنج نەبق وێرانە بق بانگی نوشا نوشی ساقی ، دهنگی موطریب ، صهوتی تار قَوْتَى جَانَ ، رَوْحَى رَمُوانَ ، ئارامِي دُلْ قَهُطُ وَانْهُ وَ دل به دولبهر ، جان به جانان ، شاد و خورزهم(٥) کهف زهنان(٦) وهصلی بولبول ، بهزمی گول ، شایی شهم و پهروانه بو خالی گۆشەی چاوەكەی فەرمۇی : (وەفايح) پېت بليم : تا نەبۇمە خادىمى مەيخانە كارم چا نەبۇ !

(4)

شەھىدى خەنجەرت ئەو رۆژە عومرى جاويدانى بۇ مەڭى پەروانە خۆ سۇتاوە ، مەرگى زىندەگانى بۇ !

 ⁽٣) فرقغ : روناكى رۆژ يان ئاگر .

⁽٤) له دهسنوسه که دا (هیچ) نوسراوه ، به لام به لامه وه هه له بو و (هه چ) واته: (ههر چی) راسته .

⁽٥) خورزهم: كەيفخۆشىي و زەوق و شادى .

⁽٦) كەڧزەن: چەپلەلىدەر.

به تیری خوّ له عالهم بۆوه چاوت ، ئهی شههیدت.م ، لەكن خۆى ئەو فەزەنگىزادە عەينى ناتەوانى بۇ ! سەر و مالىي بە بېدادى حەبەش پامالە ، ئەي صەد حەيف ! شههی حوسنت که دایم چهتری سونبول سایهبانی بو لهبهر ته تشیری خهندهت من که سقرتام بهو دهمه زانیم بەلاّيى خەرمەنى من ھەر چ بۇ بەرقى يەمانى بۇ به خوزایی وهکو پهروانه من سترتام و نهمزانی ئەوەي ئىمەي بە داوى خستئىلتىفاتى سەر زوبانى بۇ به بهدمهستی دهترسیم بیته دیوانی خودا فهریاد! کهسی وهك من شههیدی چاوهکانی نیکتهزانی بو (۱) ئەمن ئەو رۆژە لىيم مەعلىرم بىر كەعبەي دىن و دل گىرا که وهك طابقري هيندق لهشكري ئهگريجه ساني^(۲) بق له بی گوڵ ، زاری گوڵ ، ئه ندامی گوڵ ، روخساری گوڵ ، بهر گوڵ هه تاکهی من بلّینم : سهر بهسته جهللادم فلانتی بق ؟ به ههر سیحریکی بو ههر وهك (وهفایت) كوشتمت ، ئاخر ئەگەر ئەندازەيى نازت ، ئەگەر نامىھرەبانى بق

(()

گوڵێکم بق له دونیادا شکوفهی باغی رمعنایی له داغی پهرچهمی شێوام له نێو بازازی ریسوایی

(7)

- (۱) له (ه)دا ئهم شيعره ههيه كه له (خ)دانيه .
 - (۲) سان: چهك و كهرهسهى شهر .

وهکو بولبول به روّح و دڵ شهو و روٚژ بوّمه سهودایی ههموّ عومری عهزیزم چوّ له ریّی^(۱) خهندیّك به خوٚزایی به جاری مالّی ویّرانم ئهویشم چوّ ئهمیشم چوّ!

ئهمن وهك پهرچهمی جانان ، ئهمن وهك نيرگسی يارم له لاين خاو و سهرگهردان ، لهلاين مهست و بيمارم بلا بگريم ، بناٽينم ، كهوا تيكچق سهر و كارم دلّم دانا له ريّی دولبهر : نه دلّ بوّم بق^(۲) نه دلّدارم به جاری مالّی ویّرانم ئهویشم چق ئهمیشم چق !

گو نیکه بق له باغی دولبه ریدا ماهی که نعانی
دنیکم بق له ریزه ی عاشقان مهجنون به سق تانی
دنی بردم فریوی دام به ماچی^(۱) لیوی مهرجانی
ئه سیری ئیلتیفاتی سه رزوبانی بقرم و نه مزانی
به جاری مالی ویرانم ئه ویشم چق ئه میشم چق!

به ئاوی چاو و^(۱) خوینی دل ، به سهعی رقحی شیرینم غهزالیّکم له داو خست ئافهتی دل غارهتی دینم ههتا چوم چاوهکانی ماچ بکهم لهخلیّکی بی بینم له دهستم چو وهکو دل ، بو به مایهی شیوهن و شینم به جاری مالی ویرانم ئهویشم چو ئهمیشم چو!

 (ξ)

⁽١) لهريّي (ح) لهسهر .

نه دل بوم بو (ح) نه دولبهر بو .

⁽٣) به ماچي (ح) به ئهوجي .

⁽٤) چاو و (ح) چاو به .

(وەفايت) من شەھێنى قۆڵى^(ە) چاوبازانى شاھان بقم ئەسىرى دەستى گوڵدەم ، سەرو بالآ ، ماھـڒۊيان بقوم گەھێى بولبول ، گەھێ طقطى ، گەھێ مورغى غەزەلخوان بقوم بە ئوممێدى عەزيزێك^(٦) ــ دقر لە چاوم ــ پىرى كەنعان بقوم بە جارێ ماڵى وێرانم ئەويشىم چق ئەمىشىم چق!

خوداوه ندا خوداوه ندا! په شیمانم په شیمانم به کاری ئاخیره ت ناییم عهجه بالوده دامانم به کاری مه عصییه ت شهر منده م و (۷) چاو پر له گریانم نه دینم بو نه دونیا گهر نه کیشی خه ط به دیوانم (۸) به جاری مالی و یرانم ئه ویشم چو ا

(0)

ئهی له سایهی سهری زولفت به نیگا وو خهط و رق به سته یی داوه ، چ طاقسه ، چ شه هبازه ، چ قق مه ستی ئه و نیر گسه کالهم ده گریم بغ له بی تغ شیشه بغ جامی شهرابم ، کولی گریهم له گهرق مهمده بهر حه لقه یی ئه و زولفه له سهر ماچی ده مت له طه نافم مهده مهمکوژه له سهر هیچ و نه بق تیك نه چق قه ط سهری زولفت له هه ناسه ی دلی من دق که لی ئه و شه مه هه رگیز به نه فه س واوه نه چق دق که لی ئه و شه مه هه رگیز به نه فه س واوه نه چق

⁽o) قوّلی (ح) قوقو . شایانی باسه له (خ)دا له باتی (قوّل) ، (قوض) نو سراوه .

⁽٦) عەزىزىك (ح) غەزالىك .

⁽V) شهرمهندهم و (σ) شهرمهندهو .

⁽٨) به (ح) له .

لهدو زولف و سهری کولمانی عهجهب ماوم ئهمن! راسته ئهو نقره بهلا نقر نیه دق سایه لهرق وهره بهو نیرگسه ساقتی به فیدای گهردهنتم به نهفهسی بینهوه گهردش به وهفای جام و سهبق^(۱) عاریض و زولفی به خهنده به (وهفایت) دهفرقت گول به تا ، نافه به خهرمهن ، دورر و شهککهر به قوتق

(7)

به چاوان غهمزه وو ئيما مهفهرمق به قهتلى عاشقى شهيدا مهفهرمق ئهمن كوشتهى جهمالى تۆم ، عهزيزم ، له باغى (جنة المأوى) مهفهرمق ئهتۆ مقسو نبول و رق ئافتابى له حوسنى طهلعهتى لهيلا مهفهرمق ده لنين : فهرمق ته بمكوري به ناحهق كه تۆ سولطانى حوسنى وا مهفهرمق دو چاوم ، دور لهتۆ ، طۆفانى خوينه له مهوج و جۆششى دەريا مهفهرمق دمت وابينه ، قيبلهم ، تۆى طهبيبم به تهشريفى دهمى عيسا مهفهرمق من و يهك لهحظه شهو ئارام و تاقهت ! له دورى ماهى شهو ئارا ؟ مهفهرمق له دورى ماهى شهو ئارا ؟ مهفهرمق

⁽⁰⁾

۱) سەبو: كۈپە، جەززە . كۆپەي شەراب .

بۆ خۆت بىكتوژە نەك بەو چاوە مەستە ، بە جەللادانى بى پەروا مەفەرمق (وەفايت) عاشقى ئەندامى تۆيە ، شەھىدى قامەتى طقبا مەفەرمق

(V)

ئهی ما به بی صهد فیتنه به دو نیر گسی حادق ئەى حوققەيى ^(١) زولفت رەسەنى گەردەنى ئاھۇ ئەي دەستەگولىي باغى بەھەشتى بە مەلاحەت (٢) ئهى بوسته دهم و سهرو قهد و سیلسیله گنست خەط سەرشكەنى ^(٣) زولفى لە ئازارى دلان كرد گەر تەربىيەتى داوە فەزەنگ چىن بە خەطا چۆ رۆژ بۆوە كزەي با لە خيابانى گولانزا زولفي به هه ناسهم که لهسهر عاریضي لاچق فەرمتىي : وەزەزم لەو غەرەضى يېز مەرەضى تۆ رازی مەرەضى چاوى كە پرسىم لە ئەرەسطۇ خەندەي دەمى تۆ بۆيى شىفاى دەردى دلانه پەروەردە لەگەڵ گوڵشەكەرە گەوھەر و لوئلۇ ئەو خالە چ شىرىنە لەننىو حوققەيىي زولفت نەمدىرە سۇھەيلى يەمەنتى يېتە تەرازۇ (٤)

(V)

⁽۱) له ده سنو سه که دا نو سراوه (حقه) که به (حوقفه) ده خو تنریته وه ، به الم به ده نود که نود که به الم ده نگه (حملقه) بی .

⁽٢) مهلاحهت: جواني .

⁽٣) شــکهن: چــِن .

تۆ رەنجە مەبە كوشتنى ئاسانە (وەفايى) بەو غەمزە ئىشارەت بكە ، بەو چاوە بفەرمۇ

()

عهزیزم رقحی شیرینم لهمن بۆچی^(۱) کهناری تۆ ؟
وهره سهر ههردق چاوی من که سهروی جۆیباری^(۲) تۆ
لهسهر چاکی گریبانت صهبا شیّت بق وه کیّوان کهوت
که ریّی^(۳) کهوته خیابانی گول و باغی ههناری تۆ
نهخوّشی چاوهکانت بق و خهندهی تو صهبقری دام
شیفای بیماری خوّت دا ، گولشه کهر باری له زاری تو
له لاییّك ^(٤) تاره داوی دل ، له لاییّك ماره قهصدی سهر
چ سیحریّکه ؟ عهجهب ماوم له زولفی تارو ماری تو !
چ سیحریّکه ؟ عهجهب ماوم له زولفی تارو ماری تو !
فهرهنگی هات و که عبهی گرت و مه هدی چق له شاری تو
ده گوریشه ی دلم ههر دهنگ و ناله ی عیشقی توی لیحدی
بلی موطریب ، وهره ساقی ، سهرایا بق مه تاری تو

(λ)

⁽٤) خوّش ئهوه یه ماموّستا (گیو) زیاد لهوه ی ده سکاری و شه ی فارسی و عهره بی و عهره بی و کوردی کردوه . . . چونیش ئاره زوّی کردبی و ههای گورّیون و ها کیره دا (سوهه یلی یه مه نی) کردوه به (سوهه یلی سه قزی !) .

⁽۱) بۆچى (ف) بۆچ وا .

⁽٢) جۆيبار: گوێجۆگە ، كەنارى جۆگە .

⁽۳) که ریّی ... (ف) که دی گوشه ی خیابانی ۰۰۰

⁽٤) له لايتِك (ف) له لاين . له ههردو جيّگاكه دا ههر (لهلاين) يه .

⁽٥) هينا (ف) هات و ٠

به چاوت که و تووم ، بقر زاری تقر گاگر له من به ربق سو په ندم (۱) هه ر بستو تیم چاکه من بقر چاوه زاری تقر کو تم : شیرواوه زولفم چاوه که ت به لکقر عیلاجم کا ! گیشاره ی وایه و آ ۰۰۰ !] وایه داغداری تقر نه خقرشی چاوی تقرم بیه قوده یه دلداری یی خالت به گیفلاطق ن عیلاجی نایتی بالله به ده رده داری تقر جه مالت گاهی من گرتی خهطی سه بزت به سه ردا که و ت چه مه ن را برد و سه رما هات و تیک چق نه و به هاری تقر نیگاهی کرده من هه ستاوه زولفی خسته رق (۱) فه رمقی : نیگاهی کرده من هه ستاوه زولفی خسته رق (۱) فه رمقی : قیامه ت هات و ، رقر گیرا ، (وه فایت) هه رخوماری تق (۱) ؟!

(9)

ئهی جهننه تی عهیشی ئه به دم رئ گوزه ری تۆ نقری نه ظهرم تاجی سه رم خاکی ده ری تۆ به و قامه ته خال و خه طی رقی تۆ که ده بینم هه رگولشه نی فیر ده و سه به نه خلی شه جه رئ تۆ سهروی سه هئ (۱) _ قوربان! _ ئه گهر ئازاده ئه دی بۆچ: بادام و گول و سونبول و نه سرینه به ری تۆ ؟ ده دره و شنی له نیو زولفی ره شت ئاره قی گهرده ن خۆ هه رشه وه په پدا بق ستاره ی سه حه رئ تۆ ؟!

⁽٦) سوپەند: ئەسپەندەر . گيايەكە بۆ چاوەزار دەيسىۋتينن .

⁽٧) رو (ف) روى .

⁽٨) ئەم پارچە لە (ف)دا شەش شىعرە .

⁽⁹⁾

⁽۱) سههی: جوریکه له داری سهرو .

نازانم ئەتتۇ چى بە لەب و قامەتى شىرىن ؟ : غو نچەى شەجەرى ، يا نە گوڭى نەيشەكەرى تۆ ؟ ئهو چاوه کهوا مهسته به حوسنی روخی زیبا داخۆ چېكا فيتنەي دەورى قەمەرى تۆ ؟ تَوْخُودا دەمەكەت دەرخە لە نَيْو طُورْزْه بزانم: تامی چییه شهو حوققه یی شیر و شهکهری تۆ خۆ صەيدى حەرەم قەتلى حەرامە ! ئەدى زولفت : کافر که نهبو بوچی منی کوشت لهدهری تو ؟ ئەو رۆژە بە زوننارەو، من چۆمە خەرابات زولفت منی کیشیا به ئیشارهی نهظهری تۆ نق من که نه یی و هعده یی دیداری جه مالت چىكەم لە بەھەشت و نەظەرى حقور و يەرى تۆ ؟ قەد گوڵ بە روخى تۆ نەبوھ، سەرو بەبالات، سەروپىكە رەوانبەخشىە گوڭى سىيىبەرى تۆ بۆ قىيىلەيى لازۇتە ھەمق سەعيى (وەفايت) عومرهم بهخودا عهینی صهفا وا له دهری تو

(1+)

په نجهی له حه نا به ستوه _ ئایا _ گولم ئه مزو ؟ ده ستی له دلمی کوشته یی خوی خستوه [ئاخو !] ؟ باکم دل و رقحم نیه ، تو زیز مه به قوربان ! ئه و رقحه به سهر گهردی سهرت بیخ [وهرهوه تو !] په یوه سته غهریتی ئه ته ری ئاته ش و ئابم بو ئابی روخت سینه مه وه ك مهجمه ری پشكو

تو بی و سهری خوت مهمخهره زیندانی جودایت خوینم نیه ها بمکوژه بهم خهنجهر و ئهبرو به بولبول صیفهت ههر لهحظه له دهوری گولمی زارت نالینمه ههی رو ! دله کهم رو ! گوله کهم (۱) رو ! بوچی نه گریم ههر دهمه بو حالمی (وهفایت) جان خهسته و ، دل عاشق و ، دلدار جهفاجو

(11)

سەرابستان خەرابستانە ئىمزۆ به هاری عهیشی ههر زستانه ئیمزو به زمردی پایزی رمنگم دیاره به خالمی رقته تابوستانه ئیمرو ژیانی عومرهکهم بی تۆ زیانه گونستان بۆم بە خارستانە ئىمۆۆ تەواوى زېنده گانىت بىي وجۇدت سەرايا وەك قومارستانە ئىمۆۆ که نارستانی عیشقت بو (تجمل) ئەونستا نەوغى شارستانە ئىمزۆ هه تاوي خاکي گهرمينت به من چۍ ؟! لهبۆ من هەر وەكۇ كويستانە ئىيمزۆ گو ڵی من بی نهظیره تو تهماشا ويلايەت پاكى باغستانە ئىيمۆۆ

⁽۱) له (خ)دا به هه له ی نوسه ر له باتی (گوله کهم) (گولم) نوسرابو ، ئیمه راستمان کرده وه .

(11)

۱) نهم پارچه تهنها له (ه) دا ههیه نهمهش یه کهم جاره نازناوی (وه فا) له باتی (وه فایج) بنوسری و دو شاعیری کهی کورد ههن نازناویان (وه فا)یه. یه کهمیان هاوچه رخه و له ناوچهی مههابادی نیران ده ژی . دوه م : شیخ عهبدلره حمانی طالهبانی ، نهم زاته ش نازناوی (وه فا)ی بو خوی هه لبرژاردوه و شیعری زوری فارسی ههیه به لام شیعری کوردی نهم شاعیرهم نهدیوه . جا نازانم نهم پارچه شیعره شیعری یه کنی لهم دو شاعیره یه) یان شیعری (وه فایی)یه و نهم تهنها جاره نهم نازناوه یه به کارهیناوه !(پد)

په هیچ گومانم لهوه دا نیه نهم شیعره هی وهفایی نیه و رهنگیی تهواو ویده چی نی عومهری وه فا بی که نیستا له بوکان ده ژی به بروای من ده رباویژری باشتره .

پیتی هی

(1)

لهسهر رقت کاذیبهی زولفت وهلابه که صادق بی طولقعی ئافتابه (۱) دل و دین ههرچی بق قوربانی تل بق هه تاکهی ئیدی (۲) ئهم ناز و عیتابه ؟ بلا بهو روّزه نیلوّفهر بسقتی به مهرگی من سهری زولفت وهلابه له عه کسی عاریضت فرمیسکی چاوم گولاوی رقت ههم خق نابی ناب وهره بنوینه خوّت به کوژه قوربان به دینیک کوشتنی عاشق ثهوابه به دینیک کوشتنی عاشق ثهوابه

(1)

⁽۱) له دو وشهی (کاذیبه) و (صادق) دا ئیشاره به زاراویکی شهرعی ده کات ، که بو (فهجر) بهیانی به کار ده هینن و ، ده کین : (فهجری صادق)، یان (فهجری کاذیب) ، له کاتی فهجری کازیبدا ئاسی ههندیک روناک ده بیتهوه و دوایی تاریکایییه کی بهسهردا دیتهوه . (وه فایی) زولفی خوشه و یسته کهی به و تاریکایییه شوبهاندوه .

⁽۲) ئيدى : ئيتر .

وهره بنوازه بهزمی عالهمی دل چ خوش دهوری که هوشیاری خهرابه! ا که هوشیاری خهرابه! که گهر چی نالهیه ههر شهوق و دهوقه که گهر چی گریهیه عهینی صهوابه به نالینی دلمی سوتاوی عاشق ههمو ههر نه غمه یی چه نگ و روبابه به چاو و گهردهن و روخساری ساقی ههمو ههر شاهید و شهمع و شهرابه کوتم: با قیمه تی وه صلت به دل بی به ماچیکیش له زاری خوت رهزابه به ماچیکیش له زاری خوت رهزابه که چی فه رموی : دلت نه شکی (وه فایت) که و سه و دایه که و شهرابه که چی فه رموی : دلت نه شکی (وه فایت)

(1

به لیّوی تق به چاوی تق که وا هه ر مهست و سه رمهسته عه زیرم تا به کهی نهم خهسته به هه ر مهست و سه ربهسته اله قوبیه ی سینه سو تاوم دلّم به و ناره پر ناره برقی په یوهسته خستومی منی وا خهسته په یوهسته به ناه و گریه یی من پیّکه نی ، وه ك به رق و باران بی ابه هاران پوسته خه ندان بی به ناز [ناهسته ناهسته !] هه تا زنجیری زولفی تقرم هه بی هه ر شاد و نازادم ، سه رم هه ر داوه به و داوه ، دلّم پا به سته به و به سته سه رم هه رداوه به و داوه ، دلّم پا به سته به و به سته

⁽٣) سهودا: مامه له و كرتين و فروّشتن و ، شلت گورينهوه .

به لینی راسته گهرده ن کهچم بی رستی دهستی وی (۱) قه لاده و رسته بی من پهرچه می نهم سهروه نهوی دهسته قه د و قامه ت قیامه ت تا بلین قامه ت (۲) بیری نه کول دهسته ده میکی ههسته راوهسته بیارینه گول و نافه به خه نده داغی باغانه سهری زولفت که دهم بهسته له دهم بهسته نهمه بهسته سهری و ساقی بی و ساقی بی و می کوره چ خوشه بی و ساقی بی وه کو گول ده سته به و ده یک و ده و ده یک و دی و ده یک و دی یک و ده یک و در یک و ده یک و در یک

(4)

سهرگهشته و شیخواوه وه کو سایه له دوته گویا سهری زولفت وه کو من عاشقی روته ! زه نگیی و فه زه نگیی صه فی کیشاوه به قه تلم غهمزه و موژه دین بو دلی دیوانه به جو ته یاقوتی له بانت به که رهم بینه ته به سسوم بو ته نه که وه تو وه تو دل ئه وه قوته نورانییه عالهم که له سایه ی سه ری زولفت سایه ی سه رته سایه ی مولك و مه له کو ته هه رچی هه یه جه ننه ت به گول و نافه نه نازی ! هه روخ و عه طری شکه ن و تایه کی موته عه کسی روخ و عه طری شکه ن و تایه کی موته عه کسی روخ و عه طری شکه ن و تایه کی موته عه کسی روخ و عه طری شکه ن و تایه کی موته

^(7)

⁽۱) رست: پهتي زنجير کردني سه گ و تانجي .

⁽۲) ئەم نبوه شىعرە دەگونجى ئاوايش بنوسرى :

⁽⁽قهد و قامهت قيامهت به ، بهقهد قيامهت بلين قامهت))

غافل مه به بغ رابیطه یی گهرده ن و چاوی مهی بگره (وهفاین) که ئهمه جام و سه بو ته

(()

دل ده نالی دهم بهدهم سؤتاوی تاوی فیرقهته بولبوله بۆ رقىيى گوڵ دڵ پڒ له داغ و حەسرەتە چاو یر ناو و ، دل پر ناور ، دل به دولبهر چاوهزی ئهى خودا دەردى جودايى چەند گران و زەحمەتە! رةِح لەسەر لێو چاوەڒێتم ئەى تەجەللاى نۆرى طۆر هێنده جارێك خۆت به دڵ بنوێنه ، مەرگم حەسرەته رهمز و غهمزهی یهك نیگاهت قهلبی كونكون كردووم بَوْمه جَیْی دەستزیٚژی تورکان ؛ بۆیە جەرگم لەتُلەتە ! داغداری ئەلفی بالات با له رقت مەحرقم نەبى من كەفىلى وەصلى جەننەت ھەرچى ئەھلى وەحدەتە زولفي لەرزاند كەوتنە سەر رۇ شادمان فەوجى دلان قەط لە دۆزەخدا ئەبەد نىن ، جەننەتىن ئەو ئوممەتە قهط چ دهرگای وا نیه عالی به شهرطی بچمهوه با ههزار جورم و خهطا [باز یار !] لهسهر رقری زهحمهته چاوی بازی کوشتمی ، خهندهی به ناز هینامیهوه صهد که بیمار و نهخوش بنی پیکه نینم شهربه ته با حیجاییکم نهمیّنی لاده تاری زولفهکان تا بهکهی دڵ نامورادی ومحدهته لهو که ثرهته گوڵ بەدەم بادى صەباوە پێكەنى ، خۆش بۇ جيھان ؟ يا له تەئئىرى ھەناسەم عەطرى بەرقى خەندەتە ؟

چاوهکهت با [امکه !] خهط هات و بهمن روحمی نهکرد ئارىٰ ئارىٰ مەرد*ومى* نەوكىسە^(١) ھەر دۇن ھىممەتە ؟! من يهريشانم لهبهر زولفت به رؤدا كهوتووم زولف و ر**قی** تنر سونبول و گوڵ ، یاکه^(۲) نور و ظوڵمهته ؟ ئه و بوتهی سهودا سهری کردوم به زولفی بی میثال چاو غەزال ، بالا نىھال ، ئەبرۆ ھىلال ، گوڵ وەجنەتە^(٣) ئەو گوڭەى شەيدا دڭى كردۇم بە لێوى شەككەرتىن عەنبەرىن،مۇ ، نەستەرىن بو ، لالە رۇ ، مەھ جەبھەتە بۆ روخى تۆ رۇ بە ئەبرۆ وەك موژەت دەستە و دوعام ئەي چراي مىحرابى ئەھلىي قىبلە رۆژى رەحمەتە! بۆ جەمالى تۆ منىش وەك زولفى سەرگەردانى تۆم ئهی چرای ئیسلام و کافر وهقتی مهردی و مروهته مردم و نهمزانی ئهو ئاورهی منی سوتاند چیق حاصلی سه یر و سلوکی عاشقان ههر حیره ته مردم و ههرگیز نهگهیمه قیبله یی طاقی بروّت ئاخر ئەي قىبىلەي مورادان تا بەكەي ئەم ھەسرەتە ؟ ـ يار ئەوا بەيعى وېصالى رقى لەگەڵ تۆ كردوه جەننەتى داوە بە رۇح ، نامەرد (وەفايى) ! فرصەتە !

 (ξ)

⁽۱) مەردومى نەوكىسە: مرۆى ھەتيوچە و تازەپياكەوتو .

⁽۲) یاکه : یان ، یا . (که) لیر دا یان زاراویکی تایبه تبیه ، یان له بهر کیشی شیعره که هیناویه .

⁽٣) وهجنهت: كولم .

ئەرىن ئەي زولفەكەت سەر تا قەدەم ھەر حەلقەوو بەندە چ داویکه که ههر داویکی بهندی صهد خیرهدمهنده ؟ که تن هاتی به گولشه ندا له شهرمی زولف و رقی تن بون وهنهوشه و گوڵ سهراسهر غهرقیخوین ، مات و سهر ئهفگهنده خودایا ئهو جهمال و قامهتهی دؤر کهی له چاوی بهد درهختی گوڵ له نارنج و گوڵ و بادام پهيوهنده کوتم : قوربان زهدهی چاوم ! شیفای دهردم چییه بیده ؟ دەمى خۆى كردە غونچە و پېكەنى فەرمۇى : كە گوڭقەندە به خەططىكى شكستەي زولفى رىحانى لەسەر عارىض له مهعنای ئاتهش ئهم طۆماره شهرحی زهند و پازهنده(۱) له عيشقي تو هيلاكي ئهو دلهي ديوانه دو چت بون: وەك ئاھق چاوزەش و وەك غونچە زارى يىز شەكەرخەندە لهژیر باری غهمی زولفی خهطی هات و رههای کردم ئيلاهي قهد جهوانمهردان نهكهي داماو و دهرمهنده (۲) (ومفایت)ههرچی ین ، ئاخر ، هیلاکی چاوهکهی خوته به چاوی سترکی مه نوازی مه لیخ : مه یخواره وو ره نده

(7)

تق سەرى زولفى بلاوت زولفى خاوت بامەدە جىمى دلىم سەوداييە ، چى دى دلىم جزيا مەدە!

⁽⁰⁾

⁽١) زهند و يازهند: دو شمرحن لهسمر ناويستا .

⁽۲) دەرمەندە: داماو و بى حيگه.

من که بیّت ناژیم وهره روحمت هه بی نهشکی دلّم با بینای کهعبه نهزؤخیٰ ـ چاوهکهم ـ لیّم لا مهده عاشقی زولفم به روح و دل ئهمن جۆیایی تۆم خيرى خۆتە دەست لەسىنەي مەردى خۆش سەودا مەدە هه مدهمي من خاكي گۆشه و [لێوي تهعليمي دهدام!]: عهیشو نوش و کو نجی ته نهایی به رقی دونیا مهده شەو قەرارت دا لەسەر زولفت بەدڵ شاد بىم بەتۆ لامهده زولفت ومفات بين ! ومعدميي فهردا مهدم با قیامهت را نه یی ، با رۆژ نه گیری _ چاوه کهم _ توند مهبه! ههڵمهسته پێ! سونبول به رقى گوڵدا مهده!! [چت له ذهوقی دینی دولبهر داوه! بو به دینی خوّت! ؟!] تا بمينني دهم له وهصلي ئاتهشي سينا مهده مهرگی من ساقی دلم بگره دهمت و ایننهوه یا که رهم که جامی له نزیز ، با شهرایی وا مهده نیوه سقرتاوم ئهمان بین [بهس مهکه] (۱) ئهی تارزهن : يا وهفات بي ، يا جهفايي عاشقي شهيدا مهده ئهى (وهفايتي) هێنده خوێن مهگرێ له رقوى ئارامي دڵ گەوھەرى تۆ وا لە كن تۆ ، خۆت بە دەم دەريا مەدە !

(V)

رۆژى طەرەب و وەقتى گوڵ و فەصلى (١) بەھارە ياران گوڵەكەم كواكە دەمى بۆس وكەنارە

(7)

⁽۱) ئەمەى نىزو دۇ كەوانەكە بە (سىلمەكە)ش دەچىت ، بەلام تەواو بۆم يەكلانەكرايەوە .

گولزاری ئیرهم ، صقرره تی غیلمان ، قهدی طقربا گۆشەي چەمەن و ، رقىپى گوڵ و ، پايى چنارە ىنوازە لە نېو خەلقەيى زولفى سەرى كولامى دق رۆژى درەخشانە لەنپو دق شەبى (۲) تارە ههر له خطه که دی پیده که نی حه قمه که بگریم پشكوتنى گول مايەيى (٣) بارانى بەھارە (٤) بۆچى نەگرىم كوشتەيى صەد غەمزە خەدەنگم ؟ من ينكو نيظامي حهبهشيزاده ههزاره بهو زولف و موژه مهمکوژه ههر دهم به جهفایت جاري له طه نافم مهده جاري له قه ناره به و قامه ته حه برانی شلکوفهی قهد و بالام قەد نارەوەنى باغى گولان باغى ھەنارە سق تاوم و شینواوم و سهودایی یو مهستم بهو عاریضه بهو پهرچهمه بهو چاوه خوماره گو لدهسته ، نگه ه مهسته ، دههان (٥) يوسته ، گول ئه ندام زولفی که ههمق داوی دلّی عاشقی زاره^(۱) ىەو دۇ مەمە زولف و روخى تۆ نۆبەرى سەرون ههر عهطره بهتا ههر گوٽ و نارنجه به باره

(V)

⁽۱) و وقتى: له (ن) دا (و وقت) و (فه صل) ههريه كه له جيني نهوى تر دايه .

⁽٢) شهبي (ح) شهو ٠

⁽۳) مایسهی (ح) عیللهتی ۰

⁽٤) ئەم شىعرە لە (خ)دا نيە .

⁽٥) مهسته دههه (ح) مهسته ی من . دیاره لیّره دا (خ) راسته .

⁽٦) ئەم شىيعرەش لە (خ) دانىــە .

پرسیم : چییه ته بخاله(۱۷) لهسهر ئهو له به ؟ فهرم**ق**ی : جی*نی ماچی (و هفایت) ئه و ه* نیشانه یی پاره

(\(\)

دوليه را ! تو بي و سهري زولفت به عاريض وا وهره کنی دہلیٰ ئاخرکہ شہو بی رۆژہ ، رۆژ بی سیبہرہ ؟! تا به دڵ نوري عوزاري تۆم نهدي زارم نهدي ذهرزه (۲) مهعلومه که شهو هه لبی له گوشهی په نجه ره عاشقی بهرگی گوٽم ، ئهو ماره بگره باغهبان ، رَوْحُهُ كَهُمُ ! يُهْعَنِّي : كَهُ كُولُمْتُ بَيِّنُهُ زُولُفُتُ لَابُهُرُهُ ! حەلقەيى زولفى بە بارى خستە بەردەمدولبەرم يەعنى عەينى عەنبەرم بەو نوقطە ئەمزۆ غەمبەرە ههر دو زولفی خسته [!] دهم شاهیدی رو دا بلیّن میمی (بسم الله) له جه ننهت عهینی شه هد و شه ککه ره خەططى بەر زولفى پەرېشانى بە موژگانى دەڭىن : پادشای حوسنی شکا، تۆزى شکستەي لەشكەرە طاقه ئەبرۆي تۆ بە خوينىزىزى بە دۇ زولفى سياه خەنجەرى ذى جەوشەنە عىشوە و ئىشارە ى جەوھەرە تۆ كە ئاوينەي دلم مەشكىينە بنوينە ويصال با هەناسەم نەدگرى رۇت واوە بېنىي چاتەرە

(\(\)

⁽٧) تەبخالە (ح) ئەوخالە . تەبخالە : تىمىسك .

⁽۱) (واوهره) له (خ)دا به (داوهره)ش دهچیت و مهعنایشی نازیک نیه .

⁽۲) (ذهرّره) نوختهی (ذ) که بهسهر (ر)کهوه نوسرا بق ؛ به لام من به هه لهم زانی .

چاوهکهت وا ته شنه بی خوینه به موژگانی سیا بق هیلاکی من ده نیمی مهستیکه دهسته و خه نجه ره قیبله گوزاوی (وه فایتی) عاشقی صادق نه بی بی صه فای دل _ عومرهکه م^(۲) _ ئه و سه عیه هه رده ردی سه ره

(4)

ئەي خۆشخەبەر نەسىمى سەحەر بەلكى عاشقان ئهى قاصيدى نبازى ههر ئاواره وا وهره ديدهم بيتنه ههر وهكو دو حاوه يز له خونن سینهم ببینه ههر وهکو کورهی یز ئاوره گەر ئاوى سەيلى دىدە نەبى سىنە سۆتو م گهر تاو و جوّشی سینه نه بی دیده (مضطره) سترتاوی تاوی سینهم و [غهرق و !] ئاوی چاو لوطفتي بفهرمق جارهيي لهو ئاو و ئاوره ومك (نەھرى) چاو و مەشعەلەبى دڵ ىزۆ بە تاو بۆ و دولبەرە كە گولبەرە يەنغامى دل بەرە (نەھرىن) كە جېنگەينىكە ھەمق خاكى سورمەيە نه هري که جه ننه تي گوٽن و ، گوٽناوي که و ثهر ه نه هری غوباری عهطره بوخاری بوخوری روت خاکی تهزی که وشکه ههمو مشکی نهذفهزه نه هرێ و مها به با له گوڵاو و گوڵئاتهشي عەنبەر فرۇشە خاكى لە كەوتەر موخەممەرە

⁽٣) (عومره کهم) بق دق مانا دهست دهدا . یه کهم : خیطاب و قسه کردن بی له گهل خق شهویسته که ، واته : عومره کهم! حهیاته کهم! بی صهفای دل نهو سهعی و هاتو چقیه ههر دهردی سهرییه . مانای دوهم نهوه یه :

نه هري كه خولده نه هري ر موان سه لسه سله نه هري که پاکه دارو دهوهن پاکي عهنيه ره نه هری که خاکی قیلهمه گولزاری گولبهره نه هري که شاري ديدهمه جي زاوي دوليهره دوليه ر به لوطفي حهضره تي باري (مطيبه) گوٽبەر بە نۆرى رەحمەتىي داوەر مونەووەرە دولىەر كە سەروى نەوزەسى باغى سيادەتە گوڭبەر كە نەوشكۆفەيى رەوضەى پەيەممەرە^(١) دوليهر كهوا له گوٽبوني (ياسين) شكۆفەيە گولىەر كەوا لە گولشەنى (طە) صنەوبەرە ئەو طاقە نەسلە ئەصلى لە جۇتنى فرىشتەپە دوززی پهتیمه زاده یی به حری دو گهوههره ئەو شەمعە زەينى [مەحفەلى!]^(٢) شەمزينە رەوشەنە ئەو شەمعە خۆ موبەرھەنە ئەو نۆرە ئەظھەرە فەيضى جەسىمە ، خولقى بەسىمە ، عەطاي عەمىم بۆ لوطفى جۆد و مەرخەمەت ئەو صەدرە مەصدەرە ىەجرى دڭنى كە وادى رۇناكى ئەيمەنە حیّگای ظوهتری مهرحهمهت و نتری داوهره نەورى^(٣) حەدىقەيەكە لە غىرفان موطەييەيە نوری حهداقه په که ^(۱) په رمحمهت مو نهووهره

مهبهستی له عومره ئه و زاراوه شهرعییه بی که ده نین : حه ج و عومره . ئهوه ی پالپشتی ئهم مانایه ده کات هینانی (صه فا) و (سه عی) ه که سه عی نیوان (صه فا) و (مهروه) له حه ج و عومره دا ده کری .

⁽٩)

⁽۱) پەيەممەر: پىغەمبەر.

⁽۲) (مه حفه لی) وه کو (محض)ی نوسراوه .

سەر تاقەدەم بە نۆرى خودا رۆشىنە بەلىي ئەو نەخلە بۆ تەجەللىيە ئەو نۇرە (مظهره) ئەبرۆى مەحەببەتى ئەوە مىحرابى خانەقا طورزهى مهوهددهتي عهوه مبعماري مسهره كهعييكه خانهدان كه (٥) ههمق خهلقي طايفه قىبلىنكە ئاستانى ھەمق ئەھلى زامەرە بەيتى ئەوى چ بەيتە ؟ مەلىٰ پاكە ! جەننەتە خاکی ئەوى چ خاكه ؟ مەلى چاكه ! عەنبەرە گەر سەر نەخاكى مەقدەمى ئەو رۇھە پاكەيە گەر دڵ نەتۆزى رێگەبى ئەم شەخصە طاھىرە(٦) سهر خالیه له مهم نفهت و دل له ته هلسهت (بالله) نه دل دلمي منه حاشا نه سهر سهره ئەي يەپكى شارەزا بە ئەدەپ ئەو كە ھەضرەتى يەردەي عەرقسى عەرضى من ئاھىستە لامەرە دهستی بده له دامه نی بگری به زاری من بۆيە بكه له مەقدەمى ياكى كە ئەنوەرە چاوم له دوری نوری جهمالی ، به خالی تۆ ، خالی له نوری بینشه دایم موسهییهره سینهم له شهوقی میهری کهمالی کهمالی تۆ سينه چ سينه ؟ نا ، وه *کو* (سينا)^(۷) ينز ^ئاوره^(۸)

⁽٣) نەور: گوڵ.

⁽٤) حەداقە = حەدەقە : گلێنەى چاو .

⁽٥) (خانهدان که) ئهگهر (خانهدانی) بی راسته .

⁽٦) (طاهیره) به گویرهی سهروای شیعره کان ده بی (طاههره) بی .

⁽٧) (سينا): كيوى طور ، طورى سينا ، له قورئاندا ناوى هاتوه .

یا خو گلی له خاکی به ری پیت به با بده

یا خو گولی له تو تنی خوت ، بیخه ئهم به ره

بو دیده ئه و موفه زریحه هه رعه ینی سو رمه یه

بو سینه ئه و موفه زریحه ئارامی دل ده ره

ئه و تو تنه که مه یلی وه کو دل به سو تنه (۹)

ئه و تو تنه که ره نگی وه کو عاشق ئه صفه ره (۱۱)

ئه و تو تنه که زیزه به ردوکانی (۱۱) غه زنه یه

ئه و تو تنه که خوشه له طیفه موعه ططه ره

تا تو تنی له طیفه ده گاتن له هاتنی

دوچاوی پر له خوینی (وه فایی) له به رده ره

تا شه و وه کو ره واقی دلم ته نگ و تیره یه

تا رفز وه کو ویصالی گولم هه رمونه و وه ره وه ره وه ره ی خوشه نو بی که سه روه ری

نو قطیک له به ختی دوشمنی تو بی که به دفه زه

نو قطیک له به ختی دوشمنی تو بی که به دفه زه

⁽۸) (ئاوره): ئاور: ئاگر . وه فایی لهم پارچه یه یه جاری (ئاوره) به کاره یناوه ، به لام به گویره ی سهروای تیکزای شیعره کان ده بی (ئاوه ره) بیت .

⁽٩) سوتن: سوتان ٠

⁽۱۰) ئەصفەر: زەرد.

⁽۱۱) (بهردو کانی) ئه گهر سهیری ریّنوسه کونه کهی واته : (بردکان) بکهین ، ده کری به دو سی جوّر بنوسریّت ، ئه وهی له خه ته که وه نزیك بیت ئه وه یه ئاوا بیّت (بهرد) ، (و) ، (کانی) ، واته : بهرد و ، کان و جیّگهی ئه و تو تنه : خاك و زهوی و زار و بهرد و شویّنی ههموی غهزنه یه . یان : بهرد و کانی و ئاوی ههمو غهزنه یه . یان : له بهر دو کانی غهزنه یه . یان : (بهرده کانی) ؛ ئه و بهرده وردانه ی ده که و نه اوی غهزنه ن جا بهم پییه شوین بیری خوّت بکه وه و له و رینوسه دا ئیجتیها د بکه و شیّوه و مانا بدوزه ره و !!

دەميّكى ھەستە يىي ، قوربان ، جەمالت عالەم ئاراكە بزانن نه خلی طویا ، باغی جه ننه ت ، خار و خاشاکه ئهگەر رەنجىتدە ب**قى(١) ، قوربان ، لە و**ېرانەي د**لىي تەنگ**م وهره سهر مه نظهرهی چاوم تهماشای مهوجی دهرباکه [به ئهمری جاوی بیمارت که ههر خوینخوارییه کاری] [مه گهر تاری سهری زونناری زولفت ماری ضهححاکه] له عهینی ئاه و سۆز و گریه زولفت هاته تاراجم شهوی پر بهرق و بارش روژی هیندوی دوزدی(۲) نایاکه شههیدی چاوی بازی یز له نازی شاسواریکم که گۆی^(۳) چەوگانی^(٤) زولفی دائیرەی خورشیدی ئەفلاکە دلّم شێواوي چاو و زولفته بهو زاره چارمي که که ئهو بیماره مارانگهسته به دهرمانی تریاکه له رقى تۆدا نەما يەرواى شەھىدانى نەبق جاوت لە رۆژىحەشرىٰ ناترسىٰن ، عەجەب توركى*نگى بىن* باكە ! به یادی رقم دملی بگری ، بلا چاوم له گریهت بی به هاران نم نمی باران به مهیخواران طهرهب ناکه له فههمي جهوههري خهندهي دهمت عومرم چو نهمزاني که سیززی حالی ویجدانی وهرایی فههم و ئیدراکه

(1.)

⁽۱) رەنجىدە: يەشىرو و يەژار اوى .

⁽۲) دوزد: دز .

⁽٣) گۆ: تۆپى يارى ، كە بە چەوگان لىيىدەدرىيت .

⁽٤) چەوگان: دارىكە سەرىكى پېرەيە بۆ يارىيەكى تايبەتى بەكاردەھىنىرت .

له قه تلی عاله می دل بۆوه خالی رقت ، بلا بهس بی سوهه یلی کاروان کوژ چی ده وی به و رقره رقاکه ؟ ده می هینا ، دلم کرده نیثاری پیکه نی فه رمقی : که زه زیکیش بی ون نابی (وه فایت)! چاکه هه رچاکه

(11)

بهم روخ و لهب مهیلی گونستان مهکه هه تکی گوڵ و غونچه یی خهندان مهکه جانی عەزىزم! بەسەرى زولفى خاو! يوسفي دڵ چې دی له زيندان مهګه [بمكوژه بۆ خۆ نه به دة چاوى مەست] [قەتلى منى خەستە بە مەستان مەكە] دل مهده زولفت بهتهمای کوشتنم باريي كافر له موسولمان مهكه گوڵشهکهري زار و عوزاري دهوێ طیفلی دلم حهیفه له گریان مهکه حەيفە لەسەر خالى دەمى ئەى (خضر) ئارەزۋىيى چەشىمەيىي خەيوان مەكە(١) طوطیی دل زار و قسهی زارته مەنعى لە قۇتى شەكەرستان مەكە حالمي (وهفايتي) ، گوڵه ! ، با تێكنهچێ سونبولى ژوليده (۲) پەرىشان مەكە

(11)

- (۱) ئەم شىعرە تەنھا لە (ھ)دا ھەيە .
 - (٢) ژوليده: ئالۆز .

غەمزەدەي خۆتىم^(۱) نىشانەي تىرى موژگانىم مەكە عاشقی رق تم (۲) _ عهزیزم _ تیرهبارانم مهکه بەسدىلم بشكىنە بەم(٣) ئەبرۆيە بۆ ماچى دەمت بمده بهر تيغ و لهسهر هيچي (٤) له گريانم مهکه چیم له ئهبرۆت داوه! من پابهندی زولفم لیّم گهرّێ! کافری عیشقم ، به قبیلهی خوّت موسولمانم مهکه^(ه) عاشقی خەندىكى تۆم با بەس بە ئاھو نالە بم بولبولم پهروانه نيم و ^(٦) حهز له سوتانم مهکه دلّ بهمن ناکا له بهر ئاوری دمرق نم دیّته جوّش تۆ كە سۆتانت نەدىوە مەنعى گريانم مەكە مەمدە بەر طابۇرى موژگانت ھەتاكۇ غەمزە بىي ها به جاریّك بمكوژه ، پهخسیری توركانم مهكه صهد کهزمت کوژراوی یار بم لیّممهپرسه ئهی طهبیب دەردى يارم خۆشتره بيهوده دەرمانم مەكه [عەرضەچتى نتى تۆ ، بە قوربان ، پادشاھى عالەمى] [دادى مەظلۇمان بپرسە ، ھەيفە بيدادى مەكە!] [پیپم بلیخ : یافتوت و ریْحان خهططی کامیان خوْشتره ؟] [وا عهیاره چاوهکانی ، لهعلی خهندانم مهکه]

(17)

⁽١) خوتم (ف) روتم .

⁽٢) روتم (ف) خوتم .

⁽٣) بهم (ف) بهو ٠

⁽٤) هيچي (ف) ماچيك .

⁽۵) ئهم شيعره له (ف)دا نيه .

⁽٦) نيمو (ف) نيموا .

[حەقيەتى بەو چاوە كالآنە كە تالآنىم دەكا] [طيفلى نادانىم لەسەر ماچێك لەگريانىم مەكە] (٧) پەنجەكەى پاكى لەسەر خوێنى (وەفايى) بۆتە گوڵ دەملكوژێ و پێشىم دەڵێ : ئالقودە دامانىم مەكە !!

(17)

چ طهلیسمیّکه ؟ چ سیحریّکه ؟ چ سهوداییّکه ؟
سهری زولفت که دوصهد چینی به ههوداییّکه
ناله نالی دلّی سهودازه ده له و پهرچه مه دا
ئه وه نیشانه یی (۱) دیّوانه یی سهوداییّکه
وهره مه نوازه به سو کی له نیثاری قه ده مت
ئهشکی دیده ی ته رّی من گهوهه ری ده ریاییّکه
ئهی شه که ر له ب که مه ری تو چیه به و مه حکه مییه
که هه زاری وه کو من به سته یی هه و داییّکه ؟
شر گسه غاره تی دین ، پهرچه مه شیّواوییی دل
هه ر یه که (۲) ئافه ت و فیتنه ی سه ری مه و لایی که
کوشته یی تیغی غه می ، کافییه ماچیّکی ده می
به لی ئه و دوله ره له و عه صره مه سیحاییکه
مه نعی نالینی (وه فایت) مه که مه جنون صیفه ته
ئاخر ئه و غه مزه ده (۱) پابه سته یی له یلایی که

⁽۷) ئەم سى شىعرە لە (ھ) و (خ)دا نىن زيادەى (ف) ن، بەلام دۆپات بولەوەى قافيەى « لەسسەر ماچىك لە گريانم مەكە » ھەندى دۆدلى لە عاسستى شىعرى دوايىدا بەيدا دەكا .

⁽¹⁷⁾

⁽۱) نیشانه یی (خ) نیشانه یه .

⁽۲) يه که (ن) يه کهی .

^{&#}x27; (٣) غەمزەدە: خەفەتبار .

قەد گوڵ و رق گوڵ و دەمانى گوڵه راسته ئەمزۆ گولە خەرمانى گولە تا بهتاري زولفي که شٽواوه بهزق سو نبولستانی گولستانی گوله رۆژ ىەدەرناكەوى تا صوبحى عوزار هەڭنەبى شەو كە گرىانى گوڭــە^(١) بهسته بي چاو و زهنه خداني گو له زولفى توركانه لهسهر عاريضي يار ئەوە ھەترى سەرى سولطانى گولە رق به میحرابی برۆ پەرچەمی خاو كافرى تازمموسو لماني گوله عه طری خه نده ی گو لی باغانه که دی ، يا هەناسەي دەمى خەندانى گولە ؟ غولغولهي شـــۆري (وهفايتي) که دهڵێي بولبولی گۆشەيى بوستانى گولە(٢)

(10)

ئهی صهبا! تیّكمهده تۆ پەرچەم و كاكۆلى گوله زولف و كاكۆلىي گوله مەسكەنى صەد پارە دله

⁽¹⁸⁾

⁽۱) نیوه به یتی دو ههم و سیههم و شهشهمی نهم پارچه لاسه نگن . نیمه ش نوسخه ی راستترمان ده س نه که و ت .

⁽۲) ئەم شىعرە بەم شىيوە ماناكەى تەواو نىه ، بەلام خۆى چۆن نوسرابو وامان رونوس كرد .

رامی(۱) دامم(۲) نه بو هه رگیز به فسون (۱) دل بوه خوین ، گوله سه رمه سته غه زالیکی عهجه ب و ه حش و سله چیه ئه م نو قطه که وا بنو ته نیشانه ی ده می تنو ؟ نوقطه یی هیچه که چی نوکته یی صه د ئاهی دله! ده می خه نده و قسه یی ، ماچی ده م هه رزانه به رقح ده م و خه نده ی نوغولستانه (۱) قسه ی وی نوغوله وه ره بنوازه دلم ئه ی گوله! بنو زاری گولت بولبولیکه چ حه زینه ، چ له گریان به کوله ؟! قه ط به دل یاری (وه فایی) نه بو ، حه یرانم ئه من دل که مه علق مه یه که به س گوله بن چی دو دله ؟!

(17)

له محه ت به صه فا نیوه یی ماهیکی ته مامه دل عاشق و سه و دایی یی ماهیکی ته مامه (۱) حه لقه ی سه ری زولفت له دو لا چه تری عوزار ن ده و ری و ه ره قی لاله و گول عه نبه ری خامه

(10)

(17)

⁽۱) رام: راهاتن .

⁽٢) دام: داو .

⁽٣) فسون : سيحر ، فر و فيل ، خويندني ههندي شتى تايبهتى .

⁽٤) نوغو لستان : لهوانه به مه به ست شويني پر له نوقول بي .

⁽۱) نهم شیعره له (خ)دا نیه و سهره تای (خ) به « حهلقه ی سهری ۰۰۰ » دهست پخده کات .

بۆ قەتلى دلم بۆتە دو صەف لەشكىرى موژگان دق نیرگسه فه رمانده ری سولطانه نیظامه (۲) ئەو رۆژە كە دىم طورزە لەسەر عەنبەرى خالى زانیم ئەوە بۆ صەیدى دلم دانەو و دامە پێؠکوت: وهره بۆ خۆت به دهمێ بمکوژه! فهرم**ةى**: مومكلين نيه ئهو ئهمره لهسهر چاوي سيامه بهو پهنجه که رهنگی دله ساقتی که ئهتوبی يەيمانەيى زەھرم بدەرى عەينى شىفامە بۆ كوشتنى من دەست مەدە خەنجەر ، بە فىداتم ، لهو خونچه گوٽي وهك دهمه يهك ماهي تهمامه (٦) من طالیب و دُل رەھۆەوى نێو ظوڵمەتى زولفت خالت خضری زینده ، دهمت ئابی بهقامه فهرمانيه ئهو ماهه تهمامه ودره قوربان (٤) قوربائي سەرتبم بەدل ئەو ماھە تەمامە پیم کوت به نهسیمی سه حهر: ئهی په یکی (و مفایت) مروهت نیه گوڵ هێنده لهسهر جهور و جهفامه گوڵ هاته شهکهر خهنده به دهم بادی صهباوه فهرمتریه (ومفایح) که جهفا عهینی ومفامه مهطلهب نيه شيعر و غهزهل و بهيت و قهصيده مەنظ*ۇرى (و*مفايق)كە لە گەڵ كاكە سەلامە^(ە)

⁽٣) ئەم شىعرەش لە (خ)دا نىـــە .

⁽٤) ئەم شىعرەش زيادەي (ھ)يە .

ئەو زولفە دو تايە چ طەلىسىنىكە چ دامە ؟ سترتاوه ئهوى يوختهيه بهو عهنيهره خامه دڵ کهوته سهری زولفی له بهر جهذبه یی خاڵی ومحشى سهبهبى دانهيه يابهستهيى دامه دەستىم بىگرىت تۆكە بە جامنىكى صەبۇحى به و چاوه ، ئه گهر پادشه هی شامه ، گهدامه شەيدايىيى من غەمزەيى ئەو چاوەيە باعيث ، سەرمەستىيى من جوملە لە بەر نەشئەيى جامە [بۆ قەتلى دڵم بۇنە دو صەف لەشكرى موژگان] [ئەو نێرگسە فەرماندەرە سولطانى نيظامە] 🗥 لهو زولفه بلاو و صهفی موژگانه دهلهرزم مهعلومه که شهو لهشکری بهرگهشته به سامه بۆ ماچى دەمى كولىمە لەنيو پەرچەمى خاوى لەو ظوڭمەتە بۆ ئابى بەقا نۇرى چرامە عومريّكه ده ناله به دلّ ، ئهو قهد گوله نهيكوت : ئهو بولبوله ـ ئاخر ـ به تهمای (میهر و وهفا)مه

شتیکی تازه یه و نُهمه یه کهم جاره بهم شیّوه سی جار نازناو به شـویّن یـه کدا بیّت!

نه گهر راست بی و ئهم شیعرهی دوایی هی وه فی این بیت نهوه دیاره نهم پارچه شیعرهی بو (سهلام) ناویک نوسیوه ، بهلام هیچ شستیکی ده رباره نازانم .

⁽¹V)

⁽۱) نهم شیعره له پارچهی « لهمحهت به صهفا . . . »دا به زیادهی (هنی) نوسیمان . وا لیرهدا له (ه)دا نیه . دهبی لیره گویزرابیتهوه بو نهوی .

بۆ كوشتن ئەتۆ دەست مەدە خەنجەر لە (وەفايتى) لەو غونچە گولەى وەك دەمە يەك خەندە تەمامە

(11)

برینداره دلم سهودا زهدهی زولفی دلارامه مهکهن مهنعی دلّی زارم کهوا بی صهبر و ئارامه به ناز هات بو تهماشای شیوهنی دل ، پیکهنی فهرموی : له گه ل گریهی صوراحت: نهشئه یی مهی ، خه نده یی جامه [موفهسسیر غهمزهکهی ریزه و شکستهی زولفی مهعنا کرد] [دەڭىخ : چى كەوتە بەرپىيم ــ كافرىش بىخ ! ــ سەر بە ئىسىلامە] خەطى ھات و بەسەر چۆ رەونەقى زولفى دڵئاوىزى له تازیهی ئه هلی دل گیرانی روز مهشه وری ئهیامه به مهرگی من هه تا ماوم سهرت وایینه بیزانم: روخت یا بەرگى نەسرىنە ؟ لەبت يا شەككەرى خامە ؟ [به مەحضى روئيەتى زولفت سەرم دانا ، دەبىٰ چبكەم ؟] [له ئهم بازاره توركي سركه ئهووهڵ ستود و سهودامه] به غهمزهی چاو و لوطف (۱) ئهو دهمه رقحم وهبهر بینه دەمى تۆ رقحى شيرين ، چاوەكەى مەستت مەسىحامە لهشهوقی رقت دهنالیّنم له سایهی گهردهن و زولفت گونستان بنی صهدای بولبول نیه ، گهر صوبحه ، گهر شامه به تاتا زولف و رقی کرده (وهفایت) بیکهنی به عنی : شه کهر هه مزاز و ، عه نبهر هه مسهر و ، گوڵ باغی بالآمه ٠

(14)

⁽١) لوطف: ده بي وه كو لوطفت بخوينريته وه تا كيشه كه لهنگ نهبي .

به ماچی جان دهبه خشی ، ئهی مه سیحای عه صره ، بیستو مه ئه وا من عاشقی رقتم ده خیل دل زار و مه ظلومه ئیشاره م کرده زولفی رق به ئه برق بق چییه ؟ فه رموی ، به قیبله م : نوموسو لمانیکه زه نگی زاده یی رقمه دلم طیفلی ده بوستانی (۱) غه مه وا مهیده به رغه مزه هه تاکهی تیره باران ؟ ئاخر ئه و مه ظلومه مه عصومه ! له به رطاقی برقت گریانی دل بق زولفه [هه ربابو!] عه جه ب ماوم ده لاین : شه و رق به قیبله ناله [مه رحومه!] له سیزی حیکمه تی زارت که نوقطه ی جه دوه لی رقحه عه جه ب ماوم! چ نیکتیکه نه مه وجوده نه مه عدومه ؟! سیه هروث و نه خوشی توم کوتم: ئاشفته بو ، یه عنی : به داوی طوز و و نه خوشی توم کوتم: ئاشفته بو ، یه عنی : به داوی طوز و هایه چی له دوی دو چاوی جادومه (وه فاین) وا له کول ده گری ، به دل بق گول ده نالینی به صه د غولغول دلی بولبول له (باغی قیبله) (۲) مه حرومه به صه د غولغول دلی بولبول له (باغی قیبله) (۲) مه حرومه

(14)

دور لهتن بن و زولفه دل حهققی به لا و وهرههمه بن عهزیزی خنوی ههمق کهس وا بهشین و ماتهمه خالمی سهر چاهی زهنهخدانت چ شیرینه ؟ ده لنی هیندو یکی تهشنه یی جزیایی ئابی زهمزهمه

^{(19).}

⁽۱) دەبوستان: قوتابخانه.

⁽۲) باغی قیبله: باغیّکی خوّش و ناودار بوه له سابلاغ جیّگهی سهدران و رابواردنی سهردهمی وهفایی بوه .

زولفه کهت گرتمی ، به یاضی گهرده نت سو تا ندمی خوینی پهروانه به ده ستهی شهو له سهر ئه ستوی شهمه شه معی مه جلیس ده رمه که پهروانه کهی سو تاوت همر گهوه سهر تا قه ده م بوت ئاته شدین و مه حره مه (۱) عوشره ت و عهیشی جیهان خه تمه له سهر ماچی ده مت ههر سوله یمانه ئه وی ده ستی بگا به و خاته مه ساعیدی ئیمدادی په نجه ی دا به فه تحی دل کوتی : صه ف شکینی قولی (۲) گور جستانه ، فه و جی پینجه مه [زولف و خالی تو که وا شاد بون به تو عهیبی نیه] آنه مرز هه رچی روزه شه بالانشین و مه حره مه] من دلم بو ماچیکی چاوی به زولفی دا کوتی : مه شیمانم! (وه فایت) مه سته سه و دای به رهه مه همی په شیمانم! (وه فایت) مه سته سه و دای به رهه مه همی په شیمانم! (وه فایت) مه سته سه و دای به رهه مه

(71)

رۆژى طەرەب و كەيف و دەمى [جۇتە كوتانە!] بەو دەستەيى جۆنيوە ^(۱) پەرى بۆتە نىشانە

(**)

(۱) نهم شیعره له (ه)دا ههیه و له (خ)دا نیه . به لام دور نیه ده سکاری کراو یا نوسخه یه کمی نه و شیعره بی که له (ه)دا نیه ، زیاد له وه که له چاپی یه و دوی (ه)دا ته واو نه کراوه و له چاپی سینه همدا ته واو کراوه .

(٢) قۆلى له (خ)دا به (قوضى) نوسراوه .

(11)

(۱) ئەكرى (جوانيوه) بى .

(۲) نهم نیوه شیعره نه مانا و نه شیّوهی خویّندنهوهی تهواوی نازانم ؛ بویه

دەستى بەمە توند گرتوه گەرمى قەوەتانە نىپوكى نەكەوى يازمبى بەم بارە گرانە

جانی منه جونی ده که تی عوذر و به هانه ^(۲)

پهروانه صیفهت سوخته یی شهوقی چراغم وهك بولبولی شهیدا ههمق سوتاوه دهماغم دل پر له غهم و داغی جهمالی گولهباغم وهك نیرگسی مهخموری پهری مهست و نهساغم

جانی منه جونی دهکهتی عوذر و به هانه

دولبهر که به خهنده سهری زولفان دهههژیننی بازازی شهکهر، قیمه تنی عهنبهر دهشکیننی ماندو بوه تارمق به روواندا دهزژیننی بهرگی گول و نهسرین به گولاوی دهزشیننی

جانی منه جونی دهکهتی عودر و به هانه

> ههر لهحظه له خهندهی دهمی وهك حوققه یی یاقوت شه ککهر دهوهری ، گول دهزژا ، غونچه ده پشکوت

وا لیر ه دا به رینوسه کهی خوی ده ینوسم : « جسان منه جونی دکتی عذر و بهانه »

جانی منه جونی دهکهتی عوذر و به هانه

(77)

تا خەندەيى گول كاشىفى ئەسرارى نىھانە ،
زارت لە تەبەسسوم نەكەوى قەط لە زەمانە!
زولفت چىيە وا تا بەرى پى حەلقە بە حەلقە
يا نە شەوى ھىجرانە كە زىندانى دلانە ؟
تۆى پىدەكەنى دەوقى دلانى بە ھەناسە،
يا عەطرە دەبارى ئەئەرى باغى گولانه ؟
قوللابى موۋەت گرتمى رقى كردمە ئەبرۆت،
يەعنى كە ئەوە قىبلە نوماى ئاھى(١) دلانە
سەرگەشتە لە دقى تۆ دەگەزىم : خانە بە خانه (٢)
گريانى دلانە لەسەر ئەو زولفە بە رقدا،
يا نالەيى مورغانى شەبئاوىزى بەيانە ؟
باعيث بە جودايى لە بەھارى گولى رقتە
بىن رەنگىيى رەنگم كە وەكۇ رەنگى خەزانه(٢)

(77)

⁽٣) زاری له (خ)دا وهك (رازی) نوسراوه به لام (زاری) راسته .

⁽۱) (ئاهى) رەنگە ھەللە بى (ئەھلى) راست بى .

⁽٢) خانه به خانه: مال به مال.

⁽٣) خەزان: پايىز .

[هینستا دلّی من ناده یه وه هه ر له جه فادای بغ تیری هه مق ده رد و غه مت بق مه نیشانه] بولبول له زبان که وت و بوه خوین گولبه ری گول جارینکی نه پرسی: که چه فریاد و فوغانه ؟ حه یرانی بر ق و خالی له رقی تقیه (وه فایق) بق چی حه ره م ئاته شکه ده یی () پیری موغانه () بخ چی حه ره م ئاته شکه ده یی ()

(77)

ئه لا ئهی ساقی بی مهستان به حه ققی پیری مهیخانه به گهردش بینه جامی مهی به یادی چاوی جانانه ئهمان ئهی موطریبی مهجلیس به حه ققی تاری رقحانی بلا بی نه غمه کهی سازت^(۱) که ئاوی ئاوری هیجرانه ئه تو^(۲) ئهی رقحه کهم ساقتی ، ئه تو^{*} ئهی عومره کهم موطریب پهیاپهی^(۳) لیده چه نگ و نهی ، ده ماده م بینه پهیمانه به تیری غهمزه بملاوینه و نهی ، ده ماده م بینه پهیمانه به تیری غهمزه بملاوینه وه زولهم له گهرده ن که به سهر ها تو مه مهیدانت ، به د ن بوت بو م به ^(٤) نیشانه به سهر شهوقی جه مالی تو نیه ^(۵) من مهست و حه برانم ^(۱) له به رچی بو ته بولبول گون ، چرا بو چ بو ته په روانه ^(۱)

(77)

⁽٤) ئاتەشكەدە: ئاگردان .

⁽٥) موغ: ئاگرپهرست.

⁽۱) سازت (ح) تارت ، ئاوى ئاورى (ن) ئاوا دەردى .

⁽٢) ئەتۆ (ح) ئەتۆكى . لە ھەردۇ جېگەكەدا .

⁽٣) یهیایهی (ح) دهمادهم . وه له شویّنی (دهمادهم) دا (پهیاپهی) ه .

⁽٤) بوم به (ح) بومه .

⁽٥) نيه (ح) نهبي ٠

⁽٦) حهيرانم (ح) نادانم .

له شهوقی تۆیه سهرمهسته ، به (۲) ذهوقی تۆیه یا بهسته ئه گهر عاریف له که عهدا ، ئه گهر کافر له بو تخانه! له شیرینی (۸) جهمالی تۆیه رۆژی رقرنی لهیلایه (۹): ئه گهر فهرهادی سهرگهردان ، ئه گهر مهجنو نی دینوانه دەمنیکی مەست و بیمارم ، دەمینك بی هوش و هوشیارم چ کەس نازانىي دەردى من ، مەگەر ئەو چاوەكالانە ده ههر حهلقینکیدا صهد دل گرفتاره دهنالینی سهری زولفی پهرنشانت مه گهر زنجیری شاهانه! (۱۰) هه ناسهی عاشقان با نهدگری (۱۱۱) ، بی مروه تی تاکهی ؟ بترسي ئهي گوٽي نازك بهدهن لهو بايي (١٢) زريانه (١٣) ئه گهر زولفت وه کو من عاشقی رقی تو نیه بوچی : سهرایا تیکیوه کهوتوته مهرینت(۱٤) دهست و دامانه ؟ ترازا دوگمه کهی (۱۰) سینهی ، به یاری زولفی هات غهمزه به یان به ربق له لای چین ، باخه به ربن تیره بارانه (ومفایت) بغ گوٽیکی سهرو بالا شنت و شه بدا به (۱۱) وه کو قومری ده نالینی (۱۷) وه کو بولبول غهزه لخوانه

⁽V) به (ن) له .

⁽٨) لهيلايه (ح) لهيلايي .

⁽۹) نهم شیعره و شیعری پیشق له (ح)دا نین . ههروهها له (ن) یشدا نین .

⁽۱۰) شاهانه (ح) شاهینه .

⁽۱۱) نەدگرى (ح) نەتگرى .

⁽۱۲) بترسی (ن) بترسه ، بایی (ن) بادی .

⁽۱۳) زریان : بایه کی ساردی رستانییه ، به زوّری به و بایه دهوتری که به فر و سهرما له گهل خوّی بهیّنی .

⁽۱٤) بهر پێِت (ح) بهر پات .

⁽١٥) دوگمه کهی (ح) دوگمه ی .

⁽١٦) شەيدايە (ح) شەيدايى .

⁽١٧) دەنالىنى (م) ئەنالىنى .

دُلِّي پُرْ ئَيْشَى مَن بَوْيِه وَهُمَا خَوْنَابِي گُرِيانُهُ ههمقر سینهم وهکو نیشانه جیّگا نیّشی موژگانه به زاری پیم کوت : ئاخر بهردهباری تابهکهی ؟ فهرمتری : دەسا دەي بىكوژن (۱) ، ياران ، كە رۆژى بەردەبارانە به لا گهردانی تۆم ، ئهی من بنازم خالی روخسارت ، خەلىلى(٢) ئاتەشى نەمرۇدە ، خەططى سەبزى رىخانە که تۆ سولطانى حوسنى بۆ لە حەضرەت ئەبرووت^(٣) ر<u>ي</u>ت دا لەبەرچاوت كە ھىندۇ ماڭى كەعبەي كردە مەيخانە ؟ طهبيبي ميهرهبان بينهوده تاكهي دلنهوازي من ؟ وهکو بۆ خۆم دەزانىم ھەستە ـ باللە ـ رۆژى گريانە ده لین : حالت له سه یلی دیده ، سنزی دل چییه ؟ قوربان ! له دوری تو بلّیم چی ؟ حالی من خنکان و سوتانه ! ئەمن لەو شارە كوژراوى خەدەنگى نازەنينىكىم فهزه نگتی طینه ته ، کافر دله ظاهیر موسولمانه به هیچ وهجهیّکی ناویّرم که نیزیکت ببم ، قوربان ، به عهینتی ههر لهمن رقی داوه حالمی شهمع و پهروانه دەخىل ئەي مەحرەمى دەردى (وەفايتى)! خزمە تەدبىرىن ! ئەوا مەحبۇبە چارەي نايىي خۆ كوژرانىم ئاسانە

(37)

⁽۱) له (-)دا وه کو (-, -) بمکوژن (-, -) بمکوژن (-, -) بیکوژن (-, -) (بیکوژن (-, -)

⁽٢) (خەلىلى) وەك (خىل) ئۆسراوە، بەلام رۆنە كە ھەللەي ئۆسەرە.

⁽٣) ئەبى بۆ راگرتنى سەنگى نيوه بەيتەكە وا بخوينريتەوه .

حەرىقى ئاورى دۆرىم ، داغدارى زولفى جانانە ئه گهر باینک له لای قبیلهم نه یی حالم پهریشانه نەسىمى صوبحدەم قوربانى نەشئەي تۆزى رێگاتم غەربېم ، بىخكەسم ، رۋح و دلىم سىۋتاوى ھىجرانە ئەمن وا لێرەكە و رقحم لە خاكى پاكى بەطحادا حهیاتم بیّنهوه راببره بهو باغ و گولستانه ئەگەر دەريايى ئاور بىخ ، ئەگەر طۆفانى خوين ھەستىخ به سۆز و گریه یی زارمه ، بلی بهو ماهه تابانه به غهمزهی چاوه کهی مهستت ههمقر جینی نهشتهره جهرگم به موژگانی سیات قەلبم سەراسەر جیٚگه پەیکانه به تاری زولف و ، گو لناری جهمالی تق بهزوّژ و شهو سهرم دهربه ندی سهودایه ، دلم سهرگهرمی سوتانه دلّم سهودا سهره و جانم (پراز) غهوغایه نازانم : نه داغی تاری زولفانه ، نه دمردی ورده خالانه ؟ نه خالت روحسي پيمدا دي ، نه قهلسي دار مي زولفت عهجهب ماوم! دەڭيى دەورى فەزەنگى كافرستانه! به شهوقی روّت له حهلقهی زولفه کهت دی ئاه و نالهی دلّ له صوبحی کازیبهی شهودا چریکهی مورغی خوشخوانه شەھىدى تىغى ئەبرۆتىم بە جەزبەي خالەكەي چاوت مەقامىم قابە قەوسەينە لە سايەى پيرى مەيخانە ههمق عالهم به دیداریکی تو قوربانی ئهبرؤتن مه گهر طاقی برۆت _ قوربان _ هیلالی عیدی قور بانه ؟! عیباده تخانه به رهه م بق به نه شنه ی قیبله که ی گه بر ق ت له سایه ی چاوه کانت مالی که عبه ش بق ته مهیخانه به گاه و گریه بق سه بری جه مالی چقم و پینی فه رمق م : ته ماشای باغ و گولشه ن بق چییه به و باو و بارانه ؟! خه طی هات زولفه که ی له رزی له سه ر خالی سیا ، گویا : حه به ش بق چین له تیلی دا : که رقم و هینده شه زیانه به ناز رقی کرده میحرابی برق موژگانی ده یفه رمق : که تق لوطفت هه بی ، قوربان ، خه را باتیش (۱) موسولمانه که تق لوطفت هه بی ده رمانه به و چاوانه نازانم : هیلاکی تقیه ؟ یانه خه سته جانی ده ستی یه ریانه ؟

(77)

خهرامان به و سه ری زولفی په ریشان چیهره بنوینه له گول ره نگ و ، له سو نبول بق ، له سه روان جیلوه بستینه شه هیدی شه وقی ئه برقی تق به جه ننه ت شاده ، ئازاده ، ئه تق قیبله ی مورادانی ده مینکی رقت وه ها بینه زه کاتی خالی لیوت بقسه یه له و چاوه کافیمه ئه تق بی و ساقیی که و ثه رد دلم به و جامه مه شکینه !! به زولف و رقی گوشاد جاری بی بیرسه حالی شیواوم به زولف و رقی گوشاد جاری بی بیرسه حالی شیواوم ده میناوه بق لیوت به اق زولفت ره ضای لی بی و دکم هیناوه بق لیوت به اق زولفت ره ضای لی بی و دی کوش سه و دابه : زق زق بیده بستینه و کوک قه ننادی (۱) خوش سه و دابه : زق زق بیده بستینه

(TO)

⁽۱) خەرابات: مەيخانە . بەلام بەو جۆرە ماناكەى رىك نيە و ، دەبى بگوترى: خەلكى دانىشىتى خەراباتىش ھەمق موسولمانى .

زهده ی چاوم ، له لیوی خوت شیفام ده ، به س به رقدا چو به قه قه قلین که تابی حه یوانت نه خوشی خوت مه سوتینه که گهر صه د رقح و دل بینم مورادی من ره وا نابی له بی له علی به من نادا ده زانی رقح چ شیرینه له که نفاسی سه حه رگاهی بترسی ، کهی چرا ، جاریک ، هه ناسه ی عاشقان تیره ، مه لی (۲) په روانه بی خوینه ده لیلی چاك و پاكی پی ده وی وه صلی روخ و زولفی ده لیلی چاك و پاكی پی ده وی وه صلی روخ و زولفی خودا شادی به شانه ی دا ، صه فای جه ننه ت به کاوینه به جه للادی ده كوت : مورته دد! حه لاله خوینی برژینه! به جه للادی ده كوت : مورته دد! حه لاله خوینی برژینه! سه ری دانا له سه ررقی تو ، به شوینی زولفی تو دا چو (وه فایی) کاخری خیربی ، ده میکه بی سه رو شوینه (وه فایی) کاخری خیربی ، ده میکه بی سه رو شوینه

(YY)

ئهی حوسنی ئهزهل ، دا نهفهستی خوّت بنویّنه ئاویّنه یی رقی خوّته دلّی من مهشکینه کهوتوّمه شهکه نجی^(۱) سهری زولفت به تهمای رقت یاریم که نهکهی چوم به طهلیسماتی خهزیّنه

(77)

(YY)

⁽١) قەنناد: شەكر فرۆش .

⁽۲) (مهلی) ده گونجی وه هابی که نوسیمان واته: مهل ، بالنده ی پهروانه ی دهوری شهم بی خوینه ، یان (مهلی) واته تو مهلی : پهروانه بی خوینه ، قهیدی چییه با بسوتی و بکوژری !

⁽۱) شهکهنج: به گرێ و چؾن و پێچى زوڵف دەوترێ ، ههر وهها به مار و ، ئازار و ، فترو فێڵيش دەوترێ .

عالهم ههمق رهنگينه لهبهر عهكسي جهمالت هەر رەنگە بەزەنگىنىكى ھەزار رەنگە نوينە چونکه سهبهبی دهولهتی خهندهی گوله باران ئەي دىدە ! ھەتا ھەي بىگرىت ، خوينن بۆژىينە ! چونکه شهرهفی قوربی بهقا وا له فهنادا ئەى دڵ وەرە تا زىندووە بى خۆت بىرێنە ! سؤتاوه دهرؤنم ، وهره ئهی بادی به هاری ، زيندةم كەوە بێنێكى لە غونچەي دەمى بێنە رابيره به دامان و خياباني يهخهيدا نهختنی له گوڵ و سونبول و نهسرین بوهشینه مومکین نیه لهو چاوه نهجاتی دڵی زارم ئهو مورغه^(۲) برینداره گرفتاری شههینه^(۳) عەينى كەرەم و مەرحەمەتە ھەرچى بفەرمۇي لوطفت نيه جارێ به جوێنم بدوێنه ! دەمكوت : كە خەطت بىي دىلى خۆم نادەمە چاوت ، نهمزانی که مهی فهصلی به هار تؤبه شکینه خۆی داوەتە زولفت لە دۇ لا گۆشەيى ئەبرۆت میزان که دلان هیّنده دهبا سقچی شههیّنه(٤) فهرمة یه : (ومفایق) به دلّی تۆیه ویصالم قوربان ههر ئهتۆ و دڵ ؟ وهره رقحیش بستینه !

⁽٢) مورغ: مريشك ، بالنده .

⁽٣) شههيّن: باز .

⁽٤) شههين: ليرهدا مهبهست ترازوه.

رقحم به فیدات ئهی گوٽی گوٽزاری مهدینه لوطفت هه بني ، رق وا بكه ، مەقصقودى مە دىنە به و جَيْگه [بويته !] شهرمف و قورب و مهقامت لوطفت بېخ بمبەخشە وەرە جورمى مەبينه^(۱) دەرمان مەكە ھاتۇمە حەكىمى ھەمق دەردان دەرمان بکە جەرگىم كە ھەمق كۆنە برينە عومریّکه دهنالم به ئومیّدی گولمی زارت جارێک*ی* بفەرمۇ : كە چ ھاوارە ؟ چ شىينە ؟ فهرضهن ههمق دونیا من و عومری خضرم بق بنی جەننەتى رقى تۆ چ حەياتێكە ؟ چ ژينە ؟ ئیحسانی گوڵ و خاکی دهری پاکی له چاودا بۆينكيه فەلەك تا ھەيە چاوى لە زەمىنە رەوشەن بكە چاوم بە كلى خاكى دەرى خۆت بهو عيززهته فهرشى قهدهمت عهرشي بهرينه زولفت له دو لا شاد و گوشادن به جهمالت كوا ئەھلى شيمالى ؟ ھەمق ئەصحابى يەمينە مەوققوفى نىگاھێكە بفەرمق بە تەرەححوم ژەنگاوىيە ئاوى نيە ئاوينەيى سينە پابه ندی ئیشار یکه ، دهری که له دهر و نم : خودبینی یو ، بوخل و ، حهسهد و ، نهخوهت و ، کینه

 $^{(\}Lambda \Lambda)$

⁽۱) له نوسخه که ی بهرده ستماندا نوسراوه: لوطفت بی و بمبه خشه . . تاد . به لام به م جوّره لاسه نگه .

به و خال و خهط و صوره تی گیسوی هه ته حه قیه (مانی) که پهریشانی صه نه مخانه یی چینه نایده م به هه مو ده و له تی دو نیاو و قیامه ت جاری به (و ه فایت) که بلنی که لبی ئه مینه

(44)

لەسەر چى لێم زيزى چبوه چ قەوماوە ؟ دەمىم لە رقى تۆ دا كابە ئەزۇخاوە چ کێوہ طوؔرێکه چ شوعله نوؔرێکه [دلم له تاوي رقى تۆ ئهگەر نەستوتاوه ؟!] چ بەرق و بارانە چ گوڵ بەھارانە ؟ چاوم لەبەر خەندەت ئەگەر نەگرياوە^(١) نه زولفی جادوتم نه خالمی لای روتم عەزىزەكەم بۆچى ئەمنت وملا ناوە ؟ [چبکهم که ههر نه گریم له دهست ئهو چاوه کاله ؟] [شههید به هیچ و هختان خوینی نهوهستاوه!] [لهبهر ههناسهي من زولفي له رق لاچق] [مەگەر نەسىيم ئەنگۇت بەيانى بەرداوە] [به زاری خوّی داخو پرسی لهمن ، یاخوّ] [گوڵ بو وهها پشكوت شهكهر بو دهتواوه ؟!] [به تاری زولفانت ئهمن وهها شیّوام] [صهبر و قهراری من رؤیی نه گهزاوه]

(44)

⁽۱) ئهم پارچه به اهدادا پینچ شیعره ؛ ئهم سی شعیره ی سهره وه و ، شیعری « به غهمزه کوشتومی » که له دواوه دی و ئهم شیعره ی خواره وهش که له (خ)دا نیه .

[لهبهر شهكهر خهندهت ئاورم وهها كهوتيي] [سۆز و گودازی^(۲) من نەی بۇ نەش<u>ى</u>راوە] [سۆراغى دێوانان ، چراغى پەروانان ،] [شەرابى مەيخانان ، خومارى ئەو جاوە] [ئەتۆ و گوڭى ، بۆ خۆت كردت بە ئاوينە] [ئەتىز و دەمى ، فەرم**ر**ت بەو ئاوە كوژاوە] [ئەي رۆژى شەو گەردان ، رۇي تۆ لە نېو يەردان ،] [شیفای ههمق دهردان ، به خهندهت هیّناوه] [تَوْ و زُولُفُ و خَالْمي خَوْتُ ، ئُهْتَوْ و جِهْمَالِي خَوْتُ ،] [كه شهو به تاريكتي ،كه رۆژ گيراوه] [بهو ئاڵ و والآيه ، بهو بهژن و بالآيه] [که ذاتی ئهسمایه ، که و محده تی ناوه] [پەخسىر و بەندى تۆم ، لە دۆى كەمەندى تۆم ،] [به زولفه کان جاری بفهرمق بهولاوه] [فهرموت: ده بی بگری ، صهبر و قهرار نه گری] [ئەمرت لەسەر عومرم ، حوكمت لەسەر چاوە] [به تیری ئهو شنوخه چلون نه ناڵێنم ؟] [برینی تیراوی به ئیزش و زوخاوه!] [فهرضهن ئهمن شيّت بقرم رقرم نهبق نهمزاني] [ههمیشه خو یادشا رقی به گهدا داوه] به غهمزه کوشتومی ، به شیوه گرتومی دەژلىم : وەفا مەگرى ، شەھىد نەشۇراوه!

⁽۲) گوداز: سقتان و توانهوه .

[دەمێکه رەنجۇرم ، له يارى خۆم دۇرم] [شەمال دەخیلت بم ، وەعدەي دوعا و سلاوه] ^(۳)

> [بزّو به زاری من ، بلّی به یاری من :] [دَوَربیٰ له حالّی تو ، رَوَحم به نیّو ماوه]

[ئەتىز كە رىزانى چۆڭ و بىيابانى] [دەستى من و دامانت (وەفايح) داماوە!]

(4.)

له بهر نازی چاوبازان خورد و خهوم خویناوه به تیری تیراندازان چبکهم جهرگم برّاوه ؟!

شینت و (۱) شهیدای صهحرایی ، ده گریم ههر وهك (وهفایی) چبکهم له دلهی سهودایی ، پهریبان دهستیان (۲) لی داوه ؟

> لهسهر طاقی دق ئهبرۆی (۲) ، مهیلی زولفان دهمکیشین خوّ وهخته من کافریم ، (۱) چبکهم قبیلهم گوّرّاوه

عیشوهی رقی تن ههر خوش بی ، موشکل گوشا و سهرخوش بی بزوت بادی نهوروزی ، گریمی زولفت کراوه (ه)

(44)

⁽٣) (وهعده ی دوعا و سلاوه) له کیشدا قورت و لهنگییه کی تیدایه .

⁽۱) شیّت و شهیدای (ف) شیّتم شهیداو . له (ه) و (ف)دا نهمه دوا شیعره .

⁽٢) دەستيان (ف) دەسيان .

 ⁽٣) دو ئەبرۆى (ف) دو ئەبرۆت .

⁽٤) خوّ وهخته من كافربم (ف) خوّ من كافر بوّ م بوّ خوّم ٠

⁽٥) ئەم شىعرە لە (ف)دا نىــە .

ئەي ئاوينەي ^(٦) دولبەرى ، زارت گوڵ زولفت زەزى ^(٧) با هەناسەم نەدگرىٰ ^(٨) ، ر*قى خۆ*ت بېنە بەملاوە زولفت جینی بی قەراران ، رقت رۆژی شەو بیداران ئهمان ئهی شای گوٽزاران روحميّك ^(۹) تا رقحم ماوه بهس عومري من به باده ، روّت بينه زولفت لاده! دَلْ بَوْبِهِ نَامُورَادُهِ ، بَهُو شَهُوهُ رَوْرٌ كُتُرَاوِهِ با شهو بزوا سهحهر بني ، باغي گولان وهبهر (١٠) بني گەر تۆ مەلك لەسەرىي ، كافر ئىسلامى ناوه دهستم له تای زولفت دا بهم بالآیه نهمزانی بۆچ دەمكوژى خۆ قوربان (۱۱) يردى قيامەت نەيساوە ؟! لەبەر چاوت نەمزانى ، بى باغەبان گوڵ چىنىم مەست بوم ھۆشىم لىخ نەبۇ ، دەمىم بۆ رۇت ھىناوە هاتم به بۆنەي(۱۲) خالت ، تۇشى بەلاي (۱۳) زولفت بۇم طهیریّکی نابه له د بوم نه مزانی دانه و (۱٤) داوه ئەمزۇ صەباي مورادان (۱۰) كاسى كردم نەمزانى: نه عهطري نافهي چينه ، نه يوني زولفي خاوه ؟

⁽٦) ئاوينى فى (ف) ئايىنى مى .

⁽۷) زوری (ف) ئے دی .

⁽٨) نەدگرى (ف) نەتگرى .

⁽٩) روحميّك تا (ف) **ر**وحميّ بكه .

⁽۱۰) وەبەر (ف) بەبەر .

⁽۱۱) بۆچ دەمكوژى خۆ قوربان (ف) بۆچ وا دەمكوژى قوربان .

⁽۱۲) به بونهی (ف) به بیانوی .

⁽۱۳) به لأى (ف) داوى .

⁽١٤) دانه و (ف) دانهي .

⁽۱۵) ئەمرۆ صەباي مورادان (ف) باي (مروحه)ي فراوان .

له سایه ی چاوه کانی بو مه (۱۱) ره ندی خهرابات (۱۷)

له لای پیری مهیخانه (۱۸) خهرقه م له گروّی مهی ناوه

تو خودا دلم مهشکینه ، با بزانم : __ روّت وابینه __
روّته یاگول هه ناره (۱۹) ؟ لیّوته یا شه کری خاوه ؟

وه قتی ئاره ق ده زیّری بو کوشتنی (وه فایق)

به گولی کولمی (۲۰) سویند ده خوّم گهرده ن شوّشه ی گولاوه (۲۱)

له ده ردی بی ده رمانی که و تو مه سه رگه ردانی

به جوابی (لن ترانی) چبکه م روّحم سوّتاوه (۲۲)

فهیتانی دو لیّوانت به ندی جه رگی پساندم

کوفرت له لام ظاهیره روحمت له لا نه ماوه

سلاوم کرد له یارم ، به دلیّکی غه مگینه وه

به له فظیّدگی زوّر شیرین جوابی سلاّوی داوه

(TI)

چاوهزیمی موژدهی نهسیمم ، تا له گولشهن دیتهوه به لکه فهرمایش بکا گول ، بولبولم با بیتهوه وا وهعیدی بهفری زستانه و فیراقم کهوته دل مهر به بای وهعدهی ویصالت کیوی دل رهش بیتهوه

⁽١٦) چاوه کانی بومه (ف) چاوه کانت بوم به .

⁽۱۷) خەرابات (ف) مەيخانە .

⁽۱۸) مەيخانە (ف) خەرابات.

⁽۱۹) ههناره (ف) ئهناره .

⁽۲۰) كولمى (ف) كولمت.

⁽۲۱) گولآوه (ف) گولآوی . ئهم شیعره ی دوایی له (ف)دا به جیاوازی $i_{\overline{e}}$ سراوه .

⁽۲۲) له (هـ) دا ئهم سي شيعرهي له (خ) زياتره .

میروه حهی زولفت له دهوری ناوری رقت بی چلون ناگری عیشقت به ناوی چاوی من دهکوژیتهوه ؟!

سق چی زولفت بق که پهروانهی دلم رقی کرده رقت ئاگری وه صلّی شهم و پهروانه شهو دهکریّتهوه

خهططی میهر و زولف و خانی حوججه تی مولکی دله نه نقشی ئه و موهره به ئاوی (خوزخوزه) ناچیتهوه

دڵ له ترسی چاوی بو ، روی کرد له میحرابی بروی ئیسته بیستومه له چینی زولفی جی نابیتهوه

کیوی هیجرت خسته سهر شان و ، دلّم پیّی خستوه تا نه گا دهستی به زولفت زهجمه ته هه لسیّتهوه

صهد کهزهت خستمته گیژی مههلهکهی به حری فیراق ئاخری قوللابی موژگانت دهرم دینینته وه

مهزرهعهی میهر و مهحهبیهت توخمی وهصلی شین نهکرد گوڵ به شادی دادهچینم خاری غهم دهزوینتهوه

> خوّت دهزانی مودده تیکه سهر و پامالی جهفام کهی وهکو نهقشی قهده م سهر نیمه ژیرپیتهوه ؟ دن ئهوا کهوتو ته زیندانی غهم و قوربانتم تاییکی زولفت بنیره به لکه بوّم دهربیتهوه تو خودا تاکهی له تاریکی شهوی هیجرانی تو

دهسته و ئهژنوم دابنیشم : رهببی کهی روز بیتهوه ؟! بی ئیشارهی (حکمة العین)ی (شیفا)ت نایه شیفام ، خوت دهزانج زامی دوری سهخته خوش نابیتهوه فیکری من چونکه دهقیقی عاشقی قهددی ئهوه مو له مو گیراوه ، چبکهم لیّك جویّ نابیّتهوه ؟!^(۱)

(44)

چین چین و تاتا [کر !] (۱) زولفی حهریری بکهوه و دین و دلان مهستکه رئی میسك و عهبیری بکهوه!] چهند خوشه بوسه کردن ، پیکهوه دهست و گهردن ، ئیدی ههتاکو مردن به شههد و شیری بکهوه هیلاکی غهمزه و بروی ، شاد و شههیده بو خوی ، هیلاکی غهمزه و بروی ، شاد و شههیده بو خوی ، گهی دلی ره نجهزو بوی ، شیر و تیری بکهوه گهر وه کو زولفی سیای ، حهلقه بیهستن صهفای بمره له بهز خاکی پای ، ههر به ئهسیری بکهوه له میژه بی حاصلم ، تاکهی بنالی دلم ؟ بولبولی خوته گولم ، جاریکی بیری بکهوه بولبولی خوته گولم ، جاریکی بیری بکهوه دل که له تو زیز بوه ، خوین وهسهری کهوتوه ، طیفله گرقی (۲) گرتوه ، بهو مهمه ژیری بکهوه

(41)

(۱) ئهم پارچهیه له نوسخهی (ف)دا له گهل کومهله شیعری (وهفایی)دا و به شیعری ئهو نوسراوه ، بهلام وهك دهبینین له کوتاییدا نازناوی ئهوی تیدا نیه ، که (وهفایی) زوّر کهم ئهوه ده کا . زیاد لهوهش ئهگهر توزیّ به وردی سهره نجی بده ین دهبینین تام و چیژیکی تایبه تیی تیدایه که کهم له شیعری وهفایی دا ههستی پی ده کری .

(77)

- (۱) رەنگە (كر) (گرێى) بى و بە ھەللەي نۇسەرەوە (يىخ)كەي لــەبىر كرابىي وە رەنگىشـــه (ســـەرى) بى ٠
 - (۲) گزة : و ذك و بيانو .

چاو مەستە رق گوڵ دەستە زارى خۆى كردە پوستە فەرم<u>قى : (وەفاي</u>ى) ھەستە بەس بە زويرى بكەوە!

(44)

مەمكوژە تۆ گەردەنى خۆت زۇ لە زولفان دەرخەوھ ئەى صەباى صالحان ئەتىز بىكەى ئەم شەوە رۆژ بېتەوە طاقهتم چَق ئارەقى گەردنت بە زولفان ون مەكە ئەي ستارەي صوبحدەم ئەمشىۆكە زۇتر دەركەوە سة تبترم خوم دا پهنای زولفت دهمیّك ئاستوده بم رقت نیشان دام باز^(۱) له سایهی تۆوه ئاورم گرتهوه زولفت ئەفشان كرد و يەنھان ىۋى و دونيات كرده تەم خۆت وەدەرنا عالەمت سۆتاند و ئاورت كردەوه با به ههوبای یاپی بوست عومری من کوتا نه بی مەيخە يشت گوێ ، مەرگى من ، بى زولفەكانت بەردەوە ئولفەتىي زولفت چىيە قوربان لەگەڵ روخسارى تۆ ؟ خۆ به هیچ دینیکی نابی کوفر و ئیمان پیکهوه هاته سهر خهنده که من سولطانی حوسن و دولبهرم غالهتی صورهت نومای روزی جهمالی من شهوه بای صهبا بهرقه ع گوشا بق ؟ یا ئه تن بقی خوّت نواند ؟ یا نه ریضوان دمرکی گولزاری بهههشتی کردهوه ؟ من له بهر عه کسی نیگاهت که و تو وم هو شم نیه چاوهکهی تۆ ھەر نەخۆشە يا نە سەرخۆشى خەوم ؟

(77)

⁽۱) باز: دوباره .

(خارق العادات)ی زولف و ، خال و ، خهندهی زاری تو میشك و عدنبهر ، شه هدو شه ككهر ، له عل و گهوههر پیكه و ه زولف لاده با دیارین جاعیلی لهیل و نه هار رَقِي وَهُدُهُونَا تَا بَرَانَنَ ﴿ خَالَقَ الْأُصْبَاحِ ﴾ تُهُوهُ(٢) نهو رەسىيدەي نەخلى بالا شەرحى حەرفى وەحدەته نهور و نهکههت ، نقرر و ظوّلمهت ، نار و جهننهت پێکهوه ! وەك سەرى زولفت دەبىن كىخبىن حيسابى تىك نەچىن گەر بە ناز تۆ بېيە پەي مەحشەر بە چاوى مەستەوە ؟ چم له ئو ممیّدی بهههشت و بیمی دوّزهخ داوه من ؟ دۆزەخى من ھەر فيراقە ، جەننەتى من ھەر ئەوە! لێۅ؞کەت عومرم بۇ شەرطت كرد بە دڵ جارێكى دىش ومخته بۆت بىرم وەرە عومرى دةبارەم پىيبدەوه! خۆش به ناز رامەبرە ، قوربان ، ئىلتىفاتىكت ھەبى دادخواه زۆر كەوتوون نەختى سەمەندت ^(٣) بگرەوە طاقی ئەبرۆت دەرخە شادم كا ھەتا قوربانى بىم عىدى قوريان چونكى شەرطى روئيەتى ماھى نەوە داخۆ چېكا پاش خەط و خالان صەفى موژگان به ناز ؟ له شکری تورکان ئهوا هات و فهزمنگی بیشترموه! ئاھ و نالهى بىقەرارت عالەمى خستۇتە جۆش گوڵ به ناز پهروهردهیه ئهی دڵ دهمێکی بسرهوه من لهسه ر خاکی دهری باری سهفه ر کهرده نهمام نامرم ئەھلى بەھەشتىم گەر ژبانىم بېتەوە(ك

⁽٢) ئەم شىعرە زيادەى (ھ) يە .

⁽٣) سهمهند: تیری پهیکان .

⁽٤) ئەم شىعرەش لە زيادەي (ھ)يە .

تق هه لستای به و دهمه رقحی (وهفایت)ت زینده کرد با قیامهت کهس نه لنی ههر ییکه تق خودا ههستهوه

(48)

تا به تا لهو رۆژه تۆ زولفت به رودا خستهوه من له سایهی زولف و روی تۆ رۆژی روناکم شهوه دا بزانن خهط له دهوری عاریضی هات و کوتی:

[ههرچی نهیدیوه شهو و رۆژ نور و ظولمهت پیکهوه!] دلّ لهسهر طاقی برۆی خوی خسته داوی زولفی خاو قیبله کهم گوزاوه بویه پیم به داوی کوفرهوه وحی شیرینم به چاوان وا به زاری دهمکوژی قهد نه لیّ : داخو ئهوه فهرهاد یاخو خوسرهوه ؟ چونکه دلّ عاشق به ئهبروی بو به داوی زولفی بهست حهقیه زنجیری بکا دیّوانه بی ماهی نهوه من وه ها زو مهستی مهی نابم به نه شئهی چاوه کهت مهرگی من ساقی له گهل ئهو جامه لیّوت بیّنهوه مهرگی من ساقی له گهل ئهو جامه لیّوت بیّنهوه تو (وه فایی)ت کوشتوه ئیثباتی کولمی سورته روژ که گیرابی نیشانهی قهتلی مه ظلومان ئهوه

(40)

سەروە يا عەرعەرە يا تازە نيھالىي چەمەنە ؟ يا ئەوە گولبونى بالاى گولىي گولزارى مەنە(١) ؟

(40)

⁽۱) (مهنه) لهم شیعره و دوا شیعردا له بهر سهروای شیعره که وام نوسی ، راستیه کهی (منه) یه .

عاشقی زولف و روخی سهرسهری یارتیکم ^{ئهمن} چاوی بیماره ، گو ڵی زاره ، قهدی نارهوه نه قەدى سەروە بەرى ھېناوە كە ميوەى كەمى وى نارى پوستانه ، گوٽي نهوزهسه ، سيبي زهقهنه له ههوای باغی گولانی که دهنازی حهقیه گوڵی من : گوڵ دەمە ، گوڵ چەپكەنە ، گوڵ پیرەھەنە دل که کوشتهی روخیه بهسته یی زولفه ده گری شەوى ھىجرانە دەڭبىي نالەيىي مورغى چەمەنە ئەشكى من چونكە لەسەرچاوەيى دڵ دێتە دەرێ رەنگى گوڭنارىيە مروارىيى خاكى يەمەنە زولفی لهرزانی به سهر چاوی به دهم بادی وهزان میشکی ته زعه نبه ری ته ز ، چه تری غه زالی خوته نه [کوشتنی بولبولی میسکین چییه پشکوتنی گوڵ] [مەطلەبت كوشتنى عاشق نيە تۆ پىيمەكەنە] دڵ و دينم له به های ماچي دهمي داوه دهڵێ : له (وهفایت) مه گرن عاشق و مهجنونی مهنه

(37)

چاوی پر خوینم ده گیرم قبله کهم پهیدا نیه نوری چاوم رقیبوه ، یا دیده کهم بینا نیه ؟ وه نه نهیستان ئاوری به ربق تنی ده رق نم به ند به به ند دل که ههر وه نه نهی ده نالتی دهم به دهم بی جانبیه نهی چرا له حظیک مودارا تیر ببینی ره نگ و رقت وه رنه یه روانه ی غه رب جان و دلی په روانیه

بغ نیثاری مهقدهمت عومریکه دهگریم رۆژ و شهو تا بهکهی گهوههر فشانۍ چاوهکهم دمریا نیه ؟ چې ده کهم ، ده گريم ، دهستوتيم ، ئاوري دڵ نامريتهوه چبکهم ئاخر _ نوری دیدهم! _ سینهکهم (سینا) نیه گەر ھەزار جار بى بەكۆي زۇخال بە نۇرى كنوى طۇر ئەو دلە جۆيايى بەك دىدارى وەك مۇسا نيە هات و رقى وا كرد و دونياى كرده نالهى عاشقان دا نەڭين : نايىخ قيامەت ، رۆژى واومىلا نىه حەلقە حەلقە تارى زولفت خستە سەر رقى نازەنىن دا نەڭين : رۆژ حەلقەگۆشى ماھى شەوئارا نيە پێکه نۍ مهمنټو نی کر دم ، زولفه کهی دامنې به دڵ دا نەڭين : شەككەر فرۆشى ئىيمە خۆشسەودا نيە خوّم بهسهر گێێزا ، كوتم : قوربان پهرێشانۍ بهسه ! سویّندی خوارد: بهو زولفه وهصلّم عهینی سهرگهردانیه مه نعی نالینم له شهوقی گهردهن و رقری خوّت مهکه بولبولی صوبحی به هار بی شین و واو میلا نبه دڵ که بهستهی زولفه لهو لێوانه مهحرقمی مهکه بی شه کهر ئهم طوطییه ناژی که هیندوستانییه گا به ناز گاهی به غهمزه مهمده بهر تیغی برۆت کوشتنی عاشق به هیچ دینٹیکی ـ قوربان ـ چا نیه با فریبی من نهدا واعیظ به گولزاری ئیرهم عاشقی رقی تۆ به هەويای (جنة المأوی) نيه گەر ھەمق عالەم بلّێن : مەجنق نە ، تا دەمرم دەڵێِم : ههردق دونیا قیمه تی دیداریّکی له یلا نیه داد له دهست حوسنت ، که زولفت نابنی بنی نالهی دلآن ئارنی ئارنی دائیرهی شاهانه بنی غهوغا نیه ؟ چت لهوهصلی زولفی من ؟ فهرمق (وهفایت) ها دهمم! طالیبی عهیشی ئهبهد به عومری دونیا فانییه(۱)

(٣٧)

صهد ههزار دل پیکه نی وه ک گول به ده م بادی به هه شت (۱)

یا هه ناسه ی جان فزای گولزاری غهو ثی ثانییه ؟

جانشینی حه ضره تی (غوث الخلایق) قوطبی حه ق

فه رعی (طه) ئه صلی (یاسین) نه و به ری گه یلانییه

ره و شه نی چاوی قولو بی عاریفه عه کسی دلی

کیوی طوره ، مه ظهه ری نوره ، کلی سویحانییه

[پینی له سه رشانی هه مق وه لییانه جه ددی خوی ده لی :]

[چینی له سه رچاوانه شاه و شانشینی ثانیه]

(44)

دلّی دیّوانه لهسهر زولفی له عالهم بهرییه قهد رههایی نیه لهو داوه که بهستهی پهرییه

(27)

(۱) ئەم پارچەيە لەگەل ئەم پارچە بچكۆلەى دوايىدا ، لە (ھ)دا تىكەل كراوە و دۆپارچەى ١٠ و ١١ شىيعرىيان لىخ پىتكھاتوه ، بەلام ئىدمە وەك (خ) نوسىمان ،

(TY)

(۱) ئهم چوار شیعره لهسهر کیش و قافیهی پارچه کهی پیشهوه ن ، به لام له (خ)دا جیا کراونه ته وه و بق یه کهم جار له و ده سنوسه دا لهسه ر نهم چوار شیعره نوسراوه: «ایضا» . بقیه ئیمهیش پهیزه وی (خ)مان کرد و به جیا نوسیمان .

171

لهم حرب ثعره لمرمه

13 0,62

به وهفا به که دهشمکوژی به میهرم وهره سهر دا نهڵێِن عاشـقی بێ ميهر و وهفا سهرسهرييه [چت لەدل داوه عەزىزم وەرە نيو دىدەيى من] [دڵ ههمق ئاوره چاو مەظەرەبىي دق دەرىيە] چاوی بیماری طهبیبی ههمق دهردی دلمه غەمزە دەرمانىيە ، يەيكانى موژە نەشتەرىيە قامهتی تۆ كە گوڵ و بەی بەرى بىخ بىخ بەرى بىخ بۆچ دەڭين ئىدى صنەوبەر بەرى بى بىخبەرىيە ؟! بۆيە سۆتاوم ئەمن عاشقى بەدناوم ئەمن دلهکهم غهمزهده یی غهمزه و نازی پهربیه رق به ئەبرۆتە ئەگەر بۆچى دڵ ئازارە موژەت؟ ئەھلى قىلە عەجەبە وا رەوشىي كافرىيە! سەروى گولزارى (وەفايتى)يە كە گولزارى جەمال خەندەگوڭ ، گوڭ بەربىيە ، ھەم گوڭە ھەم گوڭپەرىيە (49)

کار و پیشه ی نهم دلهم چبکهم خودا ههر زارییه ؟
سه یلی فرمیسکم وه کو جو گه له چاوم جارییه
سهروه ، یا شمشاله ، یا خو عهرعه ره ، یا ناره وه ن ؟
یا چناره یا که تو بای قامه تی دلدارییه ؟
نوخته یی نایاتی قور نان ، یا نه هیندوی خهطی تو
یا سهوادی عهینه ، یاخو خالی سهر روخسارییه ؟
یی قسه وه ختی ته به سسوم سه د هه زارانی ده کوشت
یانه غیلمان ، یا یه ری ، یا حوره ، یا گولزاریه ؟

مات و حهیرانم که بوچ ئهمزو ده می هینا ئه مه یانه ته تشیری فوغانمه ، یانه وه عده ی پارییه ؟ زه خمی ناسوره قهرارگه ، یانه ئیسی خه نجه ره ؟ یا خه ده نگی چاوی بیمارت له جهرگم کارییه ؟ ده نگی قوقتی قومرییه یاختر سه لایی شیوه نه ؟ ده نگ و نه غمه ی بولبوله یا ناله نالی تارییه ؟ نه شکی دق چاوی (وه فایت) سقره جاری ئاوییه چونکی لیوی له عله گهردن به نده که ی مروارییه (۱)

^{- 44 -}

⁽١) ئهم پارچه م تهنها له (هـ)دا دهست کهوت .

پيني يي

(1)

فەزەنگى مىللەتى ، كافر دڵێ ، ئەگرىجە تەرسايىي مهلایك صقرره تى ، ئاھو خەرامىي ، ماھ سیمايى پەرى يەپكەر ، بوتىي ، گوڵ يەرچەمىي ، زنجىر گىسىۋىيى شه که ر له ب ، نازه نینی ، عیشوه سازی ، سه رو و بالایم (۱) نیگاری ، تو ندخویی ، سهرکهشی ، عاشقکوشی ، شوخی ، گو له ندامی ، دن ارامی ، سهمه نبه ر ، دیده شه هلایی به دو زولفان رەسەن بازى ، به دو ئەگرىچە طەننازى به دق چاوان سیحرسازی ، به دق لێوان مهسیحایی كەمان ئەبرۆيى يەيوەستى ، لە عيشوەي نېرگسى مەستى كه سههمي خسته نيو شهستي [نران !] ههر بهك لهسهر لابير هه لی دا دای له جهرگم ، خستمی قهصدی سهری کردم شەھىدى (كەربەلا) منبق مئەسىرى دەستى تەرسايى شکاندی سهددی ئیمان ، پشتی دین ، دهستی تهوانایی حیجابی ئابرّق ، تۆبەی (وەفایق) صیدقی مەولاین دەخىل ئەي ھەمجەلىسان ، ئەي رەفىقان ، خزمە تا ماوم به ههر نهوعێنکی بۆ خۆتان دەزانن بۆم بکهن رايپى ههمق عومری عهزیزم صهرفی دهردی ئینتیظاری بق بەسەر وەقتىي (وەڧايچ) داخۆ دى ئەم شىۆخە يا نايىي ؟

(1)

⁽۱) (بالآیتی) له (خ)دا وهك (بلایی) نوسراوه .

سه حهر مهستانه رابردم به بهر دهرکی کلیسایی کهچی دهستی دلمی گرتم خهرامان ^(۱) بهچچه تهرسایی ئىرەم بۇ غەنبەرى زولفى ، ئەسىرى چەنبەرى زولفى کهراماتی سهری زولفی به ههرتایی مهسیحایی به داوی زولف موژه ههستان لهسهر مولکی دلم(۲) وهستان نیظامی چین و تورکستان رژان بهربتونه یهغماین نیگاهی ^(۲) دلستانی من ، خوماری دا به جانی ^(۱) من ، طهبیبی حالزانی من ، نهخوش بو ، شهربهتی داین ئیشاری*کی* به چاوان کرد ، برقری ههمباشی (۱۰ تورکان کرد دلميان تيرهباران كرد ، كهمانداران له ههر لايي صهبا(٦) زولفی پهرێشان کرد به روخساری عهرهقناکی چه شیرینه له *گه*ل په *کدی مه*ه و پهروین ^(۷) که شهو دایخ ؟! پەرىشان زولفى زوننارى ، درەخشان رقىبى گوڭنارى له زاري گوڵ شه که رياري: که تُهي مهجنوني له يلايني! وەرە بۆوانە مەيخانە چ مەعمۇرە چ وێرانە! له ههر لاینی دلّ ئاراینی^(۸) ، له ههر گوشی*ّکی* شهیدایی !

(T)

- (۱) خەرامان (ح) خەرمان . ديارە خەرمان ھەلەى نوسەرە .
 - (٢) مو ڵكى دڵم (ح) ، (ق) حهددى دڵى .
 - (۳) نیگاهی (ق) نیگاری .
 - (٤) جاني (ح) خاني ٠
- (٥) ههمباشی . . . (ح) ههماشی موژگان . . . ههمباش : جوت .
 - (٦) صهبا ۰۰ (ح) صهفی ۰
 - (V) يەكدى (ح) يەكدا .
- (٨) برّوانه (ح) بنواره . دل ئارايي (ن) دلائاراني . دياره دل ئاراني هه له يه .

که دهستم دا دهری دل بق^(۹) ، نهدل بق گولشه نی گول بق ههمق نهسرین و سونبول بق ، قهرنفول نهخلی طقربایی له جینگایی تهجهللا دهم به دهم بی (لن ترانی) بی به قوربانی دلّی عاشق ههزار وهك^(۱۰) طوری سینایی سروشکم هاته خواری ، دور له چاو و گهرده نی ساقتی ، بهسهر (۱۱) حهوض و فوارهی عاشقان ئاخ جام و مینایی ! جهمالی موطریبم کهوتنزته یاد کوا نهغمهکهی تاری^(۱۲) ؟ هەواى خورشىد ئەوا س*ق*تاندمى^(۱۳) ، ئاخ بۆ كزەى بايىي ! موغەننى كوانىخ ئاھەنگى حىجاز و بەربەط (١٤) و چەنگىي ؟ سێتای(۱۰) موطریب صهدای بۆکەوت(۱۲) ؟ له بهرچی دهنگی نهی نایخ ؟ به له هجهی ده نگ و ئاوازت ، به شوعلهی زهخمه کهی سازت مودارای ئاو و ئاور بترم ، ئەمان موطریب موداراینی ! به شەوقى ئاتەشى رقى تۆ ، بە بادەي چاوى جادقى تۆ سەراپا بۆمە كۆي ئاور ، ئەمان ساقى سەرايايىي !

⁽٩) دەرى دل بو نه دل بو (ح) وەرى گول بو نه گول .

⁽۱۰) ههزار وهك (ح) ههزاران .

⁽١١) بهسهر (ح) لهسهر .

⁽۱۲) تاری (ق) سازی . ئهم پارچهیه له (ق)دا ده شیعره .

⁽١٣) ئەوا سى تاندمى (ح) ئەو سى تاند .

⁽١٤) بەربەط (ح) موطرىب.

⁽۱۵) سیّتا: سوك كراوى (سن تاره) كه جوّریكه له ئاله تى موسيقا.

له به ر تاوی جه مالی عاله می مومکین بق ئارامم ده سق تام ئه ز ئه گه ر سایه ی سه ری زولفی نه بقیایی (۱۷) به گریانی د نری من ها ته زه خم (۱۸) و پینکه نی فه رمق ی : مه حال بق خه نده یی ساغیر ئه گه ر مینا نه گریایی ! ئه مان شوخی خه را باتی ! که بو دین و دل ئافاتی به رمق بوچ که تو هاتی له من ده نگ و صه دا نایی ؟! به ئاب و تابی روخسارت (وه فایی) (۱۹) وا مه سق تینه خو دارا! ئه ی چراغی دیده! بو په روانه په روایی! فو دارا! ئه ی چراغی دیده! بو په روانه په روایی! (وه فایی) ماوه (۲۰) ده ست به ردان ، له ده و ره ی نوقطه سه رگه ردان ، نه مان یا قوطبی ره ببانی ، مه ده دیا شای بو خارایی!

(4)

ههتا رۆژى قيامهت د<u>ن</u>ت و^(۱) نايى له دورى نامه شەرحى ماجەرايى

⁽۱۷) ئهم شیمرهی خوارهوه بهم شیّوه له (هـ)دا به زیاد ده چیّ : (ئهسیری عمنبهری زولف و گراوی خهیبهری زولفی)) (کمراماتی سمری زولفی به همر تایی مهسیحایی))

به لام له گه ل شیعری دوهمی ئهم پارچه دا جیاو ازیییه کی ئه و تویان نیه .

⁽۱۸) له (خ)دا وه کو (رحم) بی وایه به لام تارمایی نوخته یه به سهر (ر)ی کهوه دیاره و له (ح) شدا به رونی (زهخم) نوسراوه بویه لیره دا منیش کردم به (زهخم).

⁽١٩) وهفايي وا ... (ح) وهها وا بسوتينه .

⁽۲۰) ماوه (ح) ماده . دیاره هه لهیه . تنبینی: ئهم چهند جیدگهی به (ق) ئیشارهم بو کردن ، له که شکو لیک م

وهرگرتن ماوهی لهسهر نوسینیم نهبو .

⁽۱) (دیّت و نایخ) به (دیّت و نانایخ) نوسراوه ، به لام من (نا) یه کیانم به زیاد زانی .

له ئاه و ناله بی پهروانه خوینی که تو بگری خودا ئیشم به بایی دهمت ده رمان ، طه بیب تو ، من بریندار دهسا بو حالی من ته دبیر و رایی ! ده سهر گه نجی روخت ره شماری زولفت له بوم هاتن به داو ههر یه ك له لایی برینداری هه وای جیلوه ت شه هیده ئه مان ساقی به مهرگی من سه مایی ! هم مقرق ده می رق له میحرابی بروتم ئیلاهی (۲) کهی ئیجابه ت کهی دوعایی ؟ ئیلاهی (۲) کهی ئیجابه ت کهی دوعایی ؟ به یادی طاقی میحرابی بروی تو به یادی طاقی میکرا به یادی طاقی به یادی به یادی طاقی به یادی به یادی به یادی طاقی به یادی به ی

(()

ئەرى خەبىبى رەوانىم طەبىبى دەردى جودايى (چنىن تو عھد شكن يار شوخ دىدە چرايى ؟)(١)

⁽۲) (ئيلاهي) له (خ)دا بهم شيّوه (اللهي) نوسراوه ، بهلام دوباره ههلهيه و راستيه کهي نهوه په نوسيمان .

⁽٣) ئەم پارچە لە (هـ)شدا (حوت) شيعره ، بهلام دق شيعرى يەكەم و دوەمى جيايەو بەم شيوەيە:

نهخوّشی چاوی توّم دولبمر نیگایی بهزهیبّکت به مندا چوّنه نایی ! نهمن کافر نهبوّم کهوتوّمه داوت موسولّمانی ، ده بوّ دهردم دهوایی !

^{(()}

⁽۱) ئەي يارى چاوشۇخ تۆ بۆچى وا پەيمان شكينىي ؟

دلنکه داومه به زولفت فیدای غهمزه یی تو به (که در کمند تو خوشتر عزیز من [چو رهایی !] ؟)(۲) له تاوی دهردی فیراقت نهماوه رقح له بهدهندا (طمع بریده ام از جان مگر تو باز بیابی)^(۳) ههميشه بۆيە دەناڭم به ئاھ و ناڭەيى بولبول (دمی چو غنچه بخندی و همچو گل بدرآیی)^(٤) نەسىمى باغى گولە يا عەبىر و عەطرە دەبارى ؟ (توی شکر شکنی یا ز زلف نافه گشایی ؟)^(ه) به چیهره باغی گولانی ، به خه نده زهوقی دلانی (مگر تو شاخ نباتی گل بهشت خدایی!)(١) بلا به جیلوه نه نازن غولام و حوری به هه شتی (خدایرا چه شود گر جمال خود بنمایی ؟)^(۷) به غهمزه كوشتمي چاوت عيلاجي دهردي نهفهرمق (بیا که صد گله دارم ز آهوان خطایی)(۸) دڵت شکاوہ چ قەوما خیلافی عەھدی مەحەببەت (خدا نکرده چه دیدی ز دوستی (وفایی) ؟)^(۹)

⁽٢) له ناو كهواني تؤدا ديل بي خوشتره لهوه كه ئازاد بي .

⁽٣) دەسبەردارى گيان بوم ، مەگەر دوبارە تۆ بييتەوه .

⁽٤) تاوێك وهك غونچه پێبكهني و وه كو گوڵ بپشكوي .

⁽٥) تۆى شەكر دەشكىنى يا لە زولفتەوە مىشىك بلاو دەكەبتەوە ؟

⁽٦) بۆچى تۆ لقى نەباتى يا گوڵى بەھەشتى خواى ؟

⁽٧) چ دەبى ئەگەر جوانى خۆت بنوينى ؟

⁽٨) و هره من صهد گله يم هه يه له ئاسكه كاني خه تاو خو تهن .

⁽٩) خوانهخواست چى خرابت له دۆستايەتى وەفايى ديوه ؟

تا نیرگسی تۆ نازی ھەبپى غەمزە نومابپى شەرمەندە نەبى چى نيە ئاھۇيى خەطا بى ئەي خوسرەوى خويان بە دۇ ليوى شەكەربىت شيرين ني يي فهرهاد بكوژي تۆ به عيتابي ! سهرزهی دهمته دایه شکهست خهططی ریحانی خەططىنىكە غوبارى كە بە ياقۇت كشابى حه یرانی دهم و سه یزه یی نه و خیزی (۱) له یی توم بي نوكته نيه قهط خهطي ئاياتي خودابي سق تاوه دهر ق نه له غهمی غهمزه یی جانان موطريب بلَّيْ ، ساقى به كهرهم بيَّنه شهرابين ! خوینی دلی ریتم (۲) له ههوا دل نه بوخالی عاشق به خودا وایه وهکو من به وهفابخ حوسنت به لهطيفي قهده شيرينيي زارت قەد باغى ئىرەم دارە گوڭيكە گوڭى نابىي تۆ ھەر بە جەفا مەيلىي (وەفايىت) تە عەزيزم مەعشىق قە دەبىتى ھەم بە وەفا ھەم بە جەفا بىتى

(1)

شەرحى دەردى ئارەز قەمەندى لە كەس تەئثىرى نابى ئە كەس دەردم دەزانى گەر لە يارى خۆى جودابى

⁽⁰⁾

⁽١) نەوخىز: تازە يېگەيشىت .

⁽٢) ريتم: رشيتم.

ئەي برادەر خانەو ٽرانتى ، جودايتى بۆ وەفايتى وهك ومفايح ئهى جودايتي يا خودا خانهت خهرابي ! غەيرى دولبەر دەردى دڵ ناڵێم بە ھىچ كەس تا بمێنم بۆ كەسىخ بڭيم چاكە دەردى دڵ بە دڵ ئەو ئاشىنابىخ^(١) ئاخر ئەي سولطانى خۆبان تا بەكەي نامىھرەبانتى ؟ چاکه مهحرومم نهفهرموی : یا خیطابی ، یا عیتابی رۆژ و شەو بۆبۈيتە ــ قوربان ! ــ شىيوەن و شىنى دڭى من كارى بوليول فهصلي گوڵ نالينه تا ئاهيْكي مابي مەنعى سترتانىم مەفەرمق با وجۆدى ئەو جەمالە پیشه یی پهروانه^(۲) سوتانه تا شهوقی چرا بی ههرکهسێکی گوڵفرۆشه باغی پر جۆش و خورۆشه یا دەرى گولزارى بگرێ ، یا له بولبول بې صەدابې ههرچی تلز یبنت خوشه مهحضی رهحمهت و مهقصودی دلمه گەر عیتابی (لن ترانی) یا خیطابی (او دنا) بی بۆيى سەر تا پا گوناھم ، بۆيى عاصى و رۇسياھم تا گەدا شايانى روحم و ئىلتىفاتى پادشابى دور له ئهغيار و رهقيبان عومري دوصهد ساله دينني: دهست له دهستی یار و صهحنی باغ و ، گوشهی ماهتابی^(۱۳) رهنگ زهرد و ، لێو به بار و ، ئهشكبار و بي قهراره ، زۆر پەرىشانە (وەفايت) ، وەك لەياران ھەڭبرّابىي !

(7)

⁽۱) نهم نیوه شیعره ده کری بهم جوّره بنوسری: « دهردی دل بو وهی بنیم چاکه به دهردم ناشنایی »

⁽٢) لير ددا ئه گهر (ههر) يك ببن ئهوسا كيشه كه راست دهبن .

⁽٣) ماهتاب : بۆمانگەشەرىش و ھەيوانى بچكۆلەيش دەگونجى .

زهدهی رق تم ، به چاوی تۆ (۱) ، شیفام بی لیوهکهت نابی به حهققی ئابروی بیری موغان ساقی مه دی نابع ؟! ئەتۆش ئەي تارزەن سادەي سرقدىكى بە نەغمەي نەي بلا طهی بی غهم و ، نوبهی سروری جامی مینابی ئەتۆ دەم دەم بە نەغمەي نەي ، ئەتۆ خۆش خۆش بە جورعەي مەي کزهی باینکی رقحانی ، نهشهی جامینکی یار ، بابی به قوربانی صهداتم ها بلّی (۲) موطریب ، وهره ساقی نەيستان ئاورى بەربۆتىي بلا طۆفان لەسەر دا^(٣) بى له شهوقی باده داگیراوه ساقتی رقی عهرهقناکی وه کو شهبنم له سهر گوڵ کهوتبي روٚژ عهکسي لي دابي وهره بنوازه تاب و تابشی زولفی دڵئاوێزی ئه گهر نه تدیوه (^{۱)} (عرش الله) چرای ده یر و کلیسا بی له تاو ئاورى جەمالت كەي دەزانى حالىي دلسىززان كەسىّىكى تاوەكتو زولفت نەشىيوابىي ، نە ستوتابىي ؟ کهناری جاوی مەردوم شانشىينى^(ە) عاشقى ر**ۆ**تە به لمّٰى ومك سورمه وايه ههرچى سوتاوى تهجهاللايم.

(Y)

- (١) چاوى تۆ (ف) چاوانت .
 - (٢) بڵێ (ف) بکهي ٠
- (۳) نوسهری (ف)یان ئهو نوسخهی (ف) له بهری نوسیوه ته وه نیسوه شیعره شیعره و نیوه ی یه کهمی شیعری دوایی بواردوه ، واته به م دو شیعره شیعریکی هیشتوه ته ویش به م جوّره :
 - ((به قوربانی صهداتیم ۰۰۰ تاد)) ((وه کو شهبنم ۰۰۰ تاد))
 - (٤) نهتديوه (ف) نهدديوه ، واته (نهت ديوه) .
- (٥) شانشینی : له (خ)دا به هه له (شاشینی) نوسرابو ، لیرددا به گویردی

نه تو به و چاوه سه رمه سته ده مینکی هه سته را وه سته بینم که ی قیامه ت دی ؟ بزانم بوچ مه سیحا بی ؟ ده نین غهم له شکری کیشاوه ، تویش به و زولف و خالانه به رمو تا شه به یخونی له لای چین و حه به ش زا بی ده نین : یار دیته وه ، خو من به ده ردینکی گران که و توم طه بیبی ده رده داران نه ی خودا بی ، نه ی خودا وا بی (۱)! به گوشه ی چاو و خالی لیو و خاکی (۷) کوی یار ناده م به گوشه ی چاو و خالی لیو و خاکی (۷) کوی یار ناده م له رقم مه حرقم مه به فه رمقی (وه فایی) عاشقی زارم (۹)! بی که سی ده رزینکی ئیمان بی به هه شتی لی حه رام نابی درینا سه روی بالای من گولیک بو هات و با بردی گولینکی وا به هار ناگری هه تا دونیا به دونیا بی دونیا بی

 (λ)

ئەمان موطریب بی ساقی وا بی ئەگەر مەی نابی بىۆ خۆی با بی كەسىخ بیھۆشسى تەجەللا بی خەیالى ئەشىئەی بادەپى نابی

 \star \star \star

هەتا نەبيە خاكى مەيخانە مەلىخ ساقى يىنسە پەيسانە

⁽ف) راستم کردهوه .

⁽٦) ئەي خودا وابىي (ف) ساخودا وابىي .

⁽٧) خالمی لیو و خاکی (ف) لیو و خال و زولف و...

⁽٨) ئەوردەنگ: تاجى شاھانە .

⁽٩) زار: دهم .

مەحالە بىگاتىــە شىـــەم پەروانـــە مەگەر سىـــەرتا پىي ئىـــەو سۇتا بىي

* * *

له تاتا زولفانی رقری تابانه ده لی شده و شهوقی گوله باغانه و ها و ده نین ئهمشده و خو چراغانه به لکو شدای گولزاران وازایی

 \star \star

نهخوشه کهوتوم بنی زوبانم ده نالم له به دهردی گرانم به بنی ئه و شوخه خوم ده یزانم ده وای من نابع صهد مهسیحا بنی!

* * *

نهخوّشم کهوتوم دهردهدارم وهك زولفی دولبهر بینقهرارم روّح له سهر لیّوم چاوهزّیی یــــارم یار دهلیّن : وا دیّ ، توّ بلّیی وا بیّ ؟

 \star \star \star

تو و غهمزهی چاوی زوبان زانت تو و سهری زولفی پهریشانت مهیینله بسرم له هیجرانت بلا مهجنون بی بهلهیلی شابی

 \star \star \star

گەر دەگرم زولفت ، دەڭيى كافر ب**ت**ى ! [دەست بۆ دىنىم ، دەڭيى چـــاتر بىى !] [به هه ر حال بغ من تغ ئاوربقی !] فیدای مردن بی زیانی وا بی^(۱)

 \star \star

یا خودا به نالهی دلّی ئیشان کهی! یازمب به یاهتری دمرویشان کهی! غهمی جهرگی من پهریشان کهی! روّت له نیّو زولفت بو بلاّو نامیم؟!

* * *

دەمنىكى وابى ئەى مايەى صەبرم بە دڵ دامـــانى زولفت بگرم ھەتاكەى ئاخر ھـــەر بۆت بمرم ؟! تاوينك نا تاوينك صـــەلام لىن رابىي(٢)

* * *

ئے گهر یاربیته گۆشهی قهصری دلیّکی دهم بهدهم ئاور نه گری به دیداریّکی صهد جار نهمری دلّی وام ناوی طوری سینا بی

* * *

نه زولفی تۆم ، بۆچ بىخقەرارم ؟ نەچاوى تۆم ، بۆچ وا بيمارم ؟ عەجەب شــــيۆاوە سەر و كارم ! دىــــارە دەردىن بىن دەوابىن

 \star \star \star

⁽ **A**)

⁽۱) ئەم بەيتەم لەبەر تەزبۇن و كۇۋانسەوە بۆ سساخنەكرايسەوە بۆيسە بسە گومانەوە لەنتو كەوانەم دانسا .

⁽٢) صهلام لي زابي : خرابم لي قهومي ، بانگم لي بهرز بيتهوه .

دهمیّکی رقت بگرم زولفت لادهم به خوّشی ههردوك دونیات نادهم که توّم بی چم له روضه یی ئـادهم؟ بهههشت وا خوّشه توّی تیدابی

* * *

چه ند خوّشه ئهمن و توّ ههرتا^(۱۳) مردن وهك زولفى توّ بين : دهست و گهردن [له توّ گوڵ گوڵ غونچهت واكردن!] له من قوربان بون تا روّح مابي

* * *

مهگەر تۆ بۇى و ھاتيە خەندە كەوا دونيا پۆ لە كەلە قەندە بە مەرگى من بلنى نرخى چەندە ؟ دەڭيى دڵ؟ ھانىي! دەڭيى رۇح؟ تا بىي!

* * *

ده لنی: گو لزارم ، گهرده ن ئاسکم وه نه و شه بسکم ، زیوین باسکم بلا بزانی چه ند نه رم و ناسکم ئه گهر رقح دیننی (وه فایت) بابی (³⁾!

(9)

موطریب وهره دهستی من و دامانی وهفات بی سق تاوم و بم ئهستینهوه با دهنگی نهوات بی

⁽٣) ھەرتا:ھەتا.

⁽٤) ئەم پارچە كىش و رواللەتىكى تابىلەتى ھلەيە و ، كىشى ھەندىك لە شىعرەكانى بەرىكى نازوات ، بەلام حگە لە نوسخەى (خ) لەئسەيشش لەم جىگەدا زۆر پەرپوتە لەسەرچاۋەيەكى تر نەبو پەناى بۇ بەرىن .

ساقح و دره مهجلیس به سهر و گهرده نبی حامت بنی نهغمه یی نه نه نامه وی گهر گابی حه یات بنی تۆ گەنجى جەمالت ھەيە ، من عاشقى رۇتم یه که بغرسه چ نابی که بفه رمتری به زه کات بی ناينتەوە رۆژ ئىدى صەباحى ئەمەلى من بهو گهردهنه ههرتا شکهنی زولفی دو تات بی ده گریم و له گهڵ ئاهی دهروٓن سوٚزی دڵم دێ وهك بهرقى به هارۍ كه له عه نني ظولومات يې قوربان كوتم : ئاخر بەسە بەو زولفە ئەسىرى ! فەرمۇي : ئەتتۇ مورغى شەباويزى ، صەدات بىي ! [مەنعى مەكە مەستى كە بە تەفسىرى جەمالت] [عاشق ئەوەتا بىي صيفەت و پىزتەوى ذات بىي] من رهند و قهلهندهر(۱) صيفهت و مهست و خهرابم تۆ يېرى خەراباتى ئەگەر مەذھەبى وات بىي نه مزانی هه تا یی نه که نی گوڵ به دڵی من فنجانی له مهرجانی دهبی پر له نهبات بی ههر چاوهنوازی قهدهمی تۆم و ئهگهر دېپی زق بين نەفەسى ئاخرە ، رقحم(٢) بە فىدات بين ! ههسته وهره بهو جامي ئهلهستى بده دهستم بهستهی دهری گولزاره ئهوی مهستی صهفات بی صهد ِجار بچم و بیّم و بستوتیّم حهقی توّیه ههر چهنده به شهرعی شهم و پهروانه خهطات بنی !

(4)

⁽۱) رهند و قهلهندهر: پیاوی روّت و پهرپوت و بی موبالات.

٢) (رةحم) له (خ)دا به (روحوم) نوسراوه .

بۆ ماچێكى مەمكۈژە ، بە روحم و بە وەفا بە ھەرچەندە بە دىنى گوڵ و بولبول حەسەنات بى عەھدێكە لە گەڵ گوڵ كە بەبى موطرىب و ساقى تا ئىرە نەچى ئىدى (وەفايى) بە حەيات بى

(1.)

(ومفایح) بوت پهرستی تۆیه صهد جار کوفری ظاهیر بی به دینی بولبولان سهجده حهلاله گوڵ که مهظههر بی دەمنىك با دەست و گەردەن بىم ، دەمنىك با ھەمدەمت من بىم نهخوشی چاوی توم به لکو شیفای من شیر و شهککهر بی قەسەم بەو لێوى خەندان! ھەر ئەتۆى بەو شەكل و بالايە له جهننه تدا ئه گهر هیچ نه خلی طقربا ئابی کهو نهر بی له تاوی تیرەبارانی نیگاهت بۆچ نەناڭینم ؟ دیاره حالی بیماریکی جهرگی پر [له] (۱) نه شته ربی روخ و گەردنى نىشاندام پىم دەلىخ : تۆ ھەر بنالىنىنە که خوّشه نهغمه یی بولبول به هاران ومك به یان به ربی لهدة الا زولف و خالمي عهنموين كهوتوته روخساري وهکو طابوری هیند و چین به باغی دلکهشا وهربی که رقری خوی خسته دهر ههستا لهههر گۆشتیکی غهوغایی حیهان یز بو له نالهی عاشقان وهك رؤژی مهحشه ربی قەرارى دا بە رۇح و دڵ بەرى پێى ماچ بكەم تاسەر ئيلاهي عههد و يهيماني حهيبيي من ههتا سهربي !

⁽¹⁺⁾

⁽۱) [له] به هه له نوسه ر له (خ)دا بو يرراوه له (ه)وه هينامان .

به ههویای خانی لیّوت که و تمه داوی ظو نمه تی زولفت ئیلاهی ره هبه ری ئابی به قام خضری په یه ممه ربی ! لهوی رفرژی که ده ستم دا نه رقی سیروژی ده مم زانی به قورئان سویّند ده خوم که و ثهر ئه گه روه نه نه که دولبه ربی ده نی ده نی ده نی ده نی باریّنه ، هه تا بیّم ده ست و گه رده ن بین نیثاری شای شه که رایّوان ده بی هه ر له عل و گه و هه ر بی نی ده نی ده نی تو سلوکی عاشقان و ایه که دن ده ربی به دولبه ربی و هما مه حوی ته جه للای گه رده ن و روخساری تو م قوربان ! له خاکم ، ره نگه ، تا مه حشه رکه هه ر نه سرین و گون ده ربی خوشا به و روش ده ربی به ناز فه رموی : خوشا به و روش گوشه ی چاوه که ی دامی به ناز فه رموی :

(11)

سوتام به نازی فیرقه تنی ، ساقت که رهم که شه ربه تنی وه کو قه قنه س ئاورم که و تنی ، یا غه و ثی ثانی هیمه تنی ریشه ی دلم به س پاره که ، موطریب ده ستی بن تاره که به یادی زولفی یاره که ، یا غه و ثنی ثانی هیمه تنی تو مه ظهه ری نوری خودای ، تو مه نبه عی صیدق و صه فای سه رداری کوللی ئه ولیای ، یا غه و ثنی ثانی هیمه تنی

⁽۲) لیره دا وه فایی پاش ئه وه ی به قورئان سویند ده خوا سوین پی خوراوه که دیاری ناکات ، بو ئه وه ی خوینه ریاتر بیری خوی وه کار خات و مانای ورد تر بدوزیته وه . ئه وه ی به یه کهم سه رنج ده رده که وی ئه وه یه که و که و ته در یش وه که له علی دولبه ر نیه ، یان : مه گهر که و شهر وه که له علی دولبه ر بی .

⁽۳) لیر ده سهروای شیعره که ههندیک ناجوره ، چونکه به گویرهی سهروای تهواوی پارچه که ده بی (کافهریی) بی .

من يهروانهي بيحاصلم ، من بولبولي خوينين دلم شەيداى چراى رۆمەت گولم ، يا غەوثى ثانى ھىممەتى من تهشنهی چۆل و ظولماتم ، ئاخر تۆی کانی حهیاتم ههروا به ههویای و مفاتم ، یا غهوثی ثانی هیممه تی من خەرموھرەم تۆ ياقۇتى ، من ناسۇتى تۆ لاھۇتى تۆ رۆژ دێوانەيى رۇتى ، يا غەوثى ثانى ھىممەتى دڵخەستەي يارى سەرسەرىم ، مارانگەستەي دێو و پەرىم شايەد پەرىم [كەي !] رەھبەرىم ؟ يا غەوثى ثانى ھىممەتى سهرگهشتهی چۆڵ و غوربهتم ، شایانی روحم و رهحمهتم ھەر چاوەزىيى يەك ھىممەتىم ، يا غەوثىثانى ھىممەتىي نەفس و شەطان دامەنكەشان ، بۆ سەركەشىي ر**ۋى** مەھوەشان^(١) دهمان(۲) کیشن به باوهشان ، یا غهوثی ثانی هیممه تی خاکی سه گانی دهرگههم ، خواهندهی بیجینگا و رههم چاو له دەستى شاھەنشەھم ، يا غەوثى ثانى ھىممەتى تانەبيە خاكى مەيخانە ، [نەبيە رۋى دۆست و بێگانە !] حاشا تۆ و يېر و يەيمانە ، يا غەوثى ثانى ھىممەتىي گرتوی که نار دهریای فه نام ، سهوداسهر و شینت و شهیدام ههر چاوهزیمی کهشتی بهقام ، یا غهوثی ثانی هیممه تع صهدای یاهتری دهرویشان هات ، ئاه و نالهی دلزیشان هات ره گ و رقحم وه ئیشان هات ، یا غهوثی ثانی هیممه تی

(11)

⁽١) مههوهش: وهك مانگ .

⁽۲) (دمان) (دما 🗕 دهما) نوسراوه بهلام لام وابق که (ن) ه که لهبیر کراوه .

دهستی من و صهحرای دلان ، چاوی من و باغی گولان دل ہے گول ہے دەمرم ، بهلان ، یا غهوثی ثانی هیممه تی بهزمیّکی وا ئاماده بین ، ههم باده بین ههم ساده بین قهط سی و مفایی وا دمین ؟ با غهوثی ثانی هیممه تی دَّقِ حَهْرَفَى ئُهُمْرُهُ كَافُ وَ نَ**ق**َلْ ^(٣) ، زَهْحَمُهُتْ نِيهُ رَوْرُهُوهُ بِقُرْنَ ئەسبابى داناوە ئىخون(¹⁾ ، يا غەوثى ثانى ھېممەتى موطریب تنو و تاری رؤحانی ، ساقی تنو و جامی سوبحانی تۆ و مەر مەطىي ، تۆ و شەر بەتىي ، يا غەوثىي انى ھىممەتىي ونلِّي ولاَّتِي بِنهوْشِتِي ، گَيْرِي گَيْرُاوِي سهرخوْشِتِي ماسى سەراوى ئاتەشىتى ، يا غەوثى ثانى ھىممەتىي ئەمزۆ دەمى صوبحىسەھەر ، راوەستابۇم دەستەونەظەر دولبهر به ناز دیم هاته دمر ، یا غهوثی ثانی هیممه تی زانی دلم سهوداسهره ، [تا وینهی ساوو سیبهره!] رۆژ دايە گۆشەي يەنجەرە ، ياغەوثى ثانى ھىممەتى رۆژ دانە قەلىي مىنانى ، دىوانە بۇ سوفەسطائى موشكيلكاره نايهنايي ، ياغهو ثي ثاني هيمه تيي ! مەوجى دەرياي بى جىخو سىكۆن ، كىشاميە گىزاوى يىزخۇن (انا الله راجعون) ، يا غهوثي ثاني هيممه تي بەدرى سەنا بەرقى نەبق ، غەربى نەبق شەرقى نەبق (٥٠ ھەرچى ھەبق بەرقى نەبق ، يا غەوتىثانى ھىممەتى

⁽٣) مەبەستى لە دو حەرفى ئەمر (كن) ، كە ئىشارەيە بە ئايەتى (٠٠٠ كىن فىكـون) .

⁽٤) بێڃــون : بێ وێنــه .

⁽ه) نهمه نیشباره به بق نایه تی : «الله نور السموات والارض مثل نوره کمشکاه فیها مصاح ، المصباح فی زجاجه ، الزجاجه کانها کوکب دری یوقد مین شجره مبارکة زیتونه لاشرقیة ولا غربیه ...» .

شهوقی سه مای ده زرّاتی روّژ ، بق به گولی باغاتی روّژ روّژ روّژ هاتی من نه هاتی روّژ ، یا غهوثی ثانی هیمه تی فه رمق ی : له نیو بیره خهوی (۲) ، من قه لبی سق تاوم دهوی (وه فایت) با نه نوی شهوی ، یا غهوثی ثانی هیمه تی

(11)

ئەي بەھەر ئاوتنە جوسنتك و تەجەللانتكى دى ئەي بەھەر چاوى دلىي عاشق دلاراتكى دى بۆ خىطابېكى شەو و رۆژ ئەو دلەي سۆتاوى من طوري روحه ، طالسي ديداره موسائكي دي چونکه ئاوینهی جهمالی شاهی خوبانه دلم دنته ئاهـ و ناله ههرتا روبي زنباسكي دي غارهتی هوشم ده کا ههردهم پهریکی شوخ و شهنگ بۆيىخ وا ھەر دەم لە دڵما شۆر و غەوغايێكى دى ههجری تنو رقحان دهکیشین ، وهصلی [تنو]^(۱) رقحان دهدا ئهی فیدای زولف و روخت بم ! تۆ مەسىحاييزکی دی من به چاو و گهردهنی تو تهشنهو و خوینین دلم ئاوري من دانامرينني جام و ميناييكي دي قيبله گاهي عاريفان كهس وهك (عبيدالله) نهبق عالمنيكي دي ده يي بۆ = غەوثى بەغداينكى دى ؟

(11)

⁽۱) وشهی (بیره خهو) جاریکی تر له پارچه (شیرین تهشی دهزیسی)دا هاتوه .

⁽١) [تق] له (خ)دا بويرراوه ، له (ه) وه هينامان .

ههر له تهغدیری (وهفایت) بو شهوی دی مهیفروش: حهیفه بو تو ههر دهمه دهیرو کلیساییکی دی

(17)

که شانهی دا له زولفی تار و ماری له ههر تائكي باري نافه باري به داو ههر تاره بق من بقرته تاریک له پێؠ ئالآوه زولفی تار و ماری مه گهر تنو بقوی به گریهم هاتیه خهنده که گوڵ پشکوت به دهم ههوری به هاری وهره سهر ههر دق چاوم تا بزانن كەوا شىرىنە سەروى جۆيبارى به بهردا زولفي بهرداوه که تاتا شهوی گنزا به روز باغی نه هاری له مهر ئاورى دەرقنىدا دەگرىيەم به به رق ئه نگو تو ه هه و ری به هاری كوتم: ئەي تازە غونچەي باغى جەننەت کو تم : ئەی سەروىچىن ، ماھى جەصارى له بهر طهوقی فیراق و ئیشتیاقت فیراقی کرد دلم _ طوّقی (۱) به زاری به جاری بمکوژه ، خوینم بزیژه ، خەلاصم كە لە دەردى ئىنتظارى !

⁽¹⁷⁾

⁽۱) طوّقی: وهك (خ) نوسيم ، به لاّم راست (توّقی) یه ، و ا بزانم له بهر خاتری جیناسی نیّوان (طهوقی ـ طوّقی) وای به سهر هیّنراوه ، به تایبه تی که به ریّنوسی کون بنوسریّن همردو کیان (طوقی) ده نوسریّن .

برقی تیکنا به رودا ئارهقی ریت له ماهی قهوسدا شهبنم دهباری وهها شیّوا (وهفایق) ـ دور له زولفت !ـ له داغی تق که ههر گریانه کاری

(11)

سولطانی ههمق سهرو و قهدان ماهی حهصاری چاوی که غهزالن (۱) ده گرن شیری شکاری بو هه تکی (۲) ریاضی چهمهن و بادی بههاری زولفی که ههوا خستیه سهر غونچه یی زاری

ههر له خطه له خه ندهی که گوٽ و نافه دهباري ^(۲) ، ^(٤)

گول هاته (ه) دهری لافی له حوسنی بوتی ما دا له رزی قهدی به رزی له رقان زولفی که بادا عهطری کی له دهم پهرچهم و ئه گریجه به با دا چین و خوتهن و هیندی به شاباشی صهبا دا

یه کسه ر هه مق عاله م که بوه میشکی ته تاری (۱) له عل (۷) و شه که رو زاری (۸) که وه لئه فیکری ده قیقه شویهه می نیه نمه و مه رکه زه (۹) یه زگاری عه قیقه

(11)

- (۱) چاوت که غهزالن (ح) چاوی که غهزالان .
 - (۲) بۆ ھەتكى (ح) بۆ موشكى .
 - (٣) دەبارى (ح) ئەبارى .
- (٤) ليرهدا له (ح)دا پينجخشته کي «دهم غونچه يي ...» نوسراوه .
- (ه) دو شیعری «گول هاته دهری . . . » و «عهطریکی » له (ح)دا هه در یهك له شوینی ئهوی تردان .
- (٦) له (ح)دا «یه کسه رهه مق...» له گه ل پینج خشته کی «ده م غونچه ی»دایه و لیره دا نوسراوه: «ههریاری منه رهوشه نی گو لزاری به هاری ».

ئهو سهبزه لهسهر ئهو لهبه وهك راحى رهحيقه ههر جهوههره جهوههر خهطه خهط ميشكى عهبيقه (۱۰) ههر جهوههره جهوههر خهطه خهط ميشكى عهبيقه (۱۰) ياقوتى گولم نهقشه لهگهل خهططى غوبارى (۱۱)

بق هه تکی ریاضی خوته ن و کانی به ده خشان (۱۲) و هائد له شکری هیند و حه به شن ، گهرمی ته ماشان تیکه آن بقون زه زه و خورشیدی دره خشان یا زولفیه بی شانه له سه ر شانی په ریشان ؟

واديّن و دمچن ههردو لهسهر زار و عوزاري

پهرچهم حهبهشیزاده ، فهزهنگی بوتی زیبام (۱۲) سهر حهلقه یی شوخانی پهری چیهره گو له ندام پیّم کوت : چییه نُهم (۱٤) نوقطه له نیّو دو لهب و یهك جام ؟ (۱۰) فهرموی : نُهوه نوکتیکه به دو (۱۲) لیّوی شهکهرخام تا ماچی نهکهی ناگه یه سهر حیکمه تی باری

⁽V) له (ح) دا له پیش ئهم شیعرهوه پینجخشته کی «من عاشقی روتم وه کو ...» نوسراوه .

⁽۸) له عل و شه که ری زاری (-1) به و دو له به نه و زاره (-1)

۹) مەركەزە (ح) نيرگسەى . پەزگار : مىقياسى ھەندەسە .

⁽١٠) عەبىقە (ح) عەتىقە ، عەبىق : بۆنخۆش ، راح : عەرەق ، رەحىق : بى فىل و غەش ،

⁽۱۱) غوباری (ح) به هاری .

⁽۱۲) ئەم پینج خشته کییه له (ح)دا نیه . بهده خشان : جیکایه که له هیندستان ، کانی لهعل و جهواهی لهوی ههیه .

⁽۱۳) بوتی زیبام (ح) بوته همندام .

⁽۱٤) ئەم (ح) ئەو .

⁽۱۵) دو لهب و يهك جام (ح) دو لهبى ئهنجام .

⁽١٦) ئەوە نوكتىكە بە دة (ح) ئەو نوكتە بكە لەو .

بادی (۱۷) سهحه ری هات و دلّ و رقحی مه نی دا (۱۸) عهطری گولّ و گولزاری خهطاو و خوته نی دا یان دهستی لهدوگمهی و هره قی پیره هه نی دا ؟ یه کسه ر هه مق عاله م گولّی جه ننه ت شکه نی دا

باغی سهمهن و پاسهمهن و سێو و ههناری

فەرمق يە (وەفايى) كە دەبى ئەھلى نەظەربىي عاشق ئەوەتا ھەمدەمى ئەنفاسى سەھەربىي سىێلاوى سروشكى (١٩) ھەمق خوێناوى جگەربىي بۆ طەوفى رياضى ھەرەمى قىبلە لەبەربىي (٢٠)

ئهو (۲۱) سهعیه صهفای عومره ئه گهر عاشقی یاری (۲۲)

دهم خونچه یی نهشکوفته یی گولزاری جهماله ئه برو چییه میحرابی دوّعای نیرگسی کاله قهد نارهوه نی نهوزهسی باخی خهت و خاله نیرگس به نوازین خهطهراتی سهر و ماله

يه كسهر ههمو عالهم كه بوه ميشكي ته تـــارى

من عاشقی رقتم وه کو پهروانه (وهفایت) بیماری نیگاهم به غهزالانی خهطایت توبی و سهری خوت ئهی گولمی سهریه نجه حه نایت چیت دیوه خه تا مهمخهره زیندانی جودایت

بنویّنه ویصالت که لهسهر ومعدمیی پاری

⁽۱۷) ئەم پىنج خشىتەكىيەش لە (ح) دا نىلە .

⁽۱۸) له (خ)دا له باتي (مهنيدا) (مهييداً) نوسراوه ، بهلام دياره ههلهيه .

⁽۱۹) سریشکی (ح) سروشکم .

⁽٢٠) حەرەمى قىبلە لەبەر بى (ح) دو لەبى كەعبە لە سەربى .

⁽۲۱) ئەو (ح) ئەم .

⁽۲۲) ئەم دۇ پىنجخشىتەكىيەى خوارەوە لە زىادەى (ھ)ن .

حەرىفان ئەلئەمان كوشىت**ۇمى** يارم ، چا*وى* بىمارى ^(١) ، دمسا بين دمست به شينم كهن! به يه كجارى ، به يه كجارى! گرفتاری کهستیکم ، دل برینداری جوانتیکم جەفا جۆ (۲) ، توند خق ، زنجیر مق ، خەيباطىيەكارى چ دلکیشه ئیلاهی سهبزه یی نهوزسته یی کولمی له دەورى بەرگى گوڵ شىرىنە ئارى خەططى ژەنگارى ؟ [به خهنده هات نیگاهی کرده من وا مهست و شهیدابتوم که نهمدی غهیری وی ، ههر غونجه بو پشکوت و گوڵ باری آ خودا تۆبه له دەست ئەو چاوە بىمارە چ سەححارە به عهینی دل ده کیشی گا به یاری گا به عهییاری له خهندهی زار و حیلوهی تار و کاکولی پهریشانی شکا بازازی قهننادیی و نرخی میشکی تاتاری بههاری حوسنی خهملیوه^(۳) به باری گولبونی بالا شکوفه دممیه ، رمیحان خهطیه ، نیرگس جاوی سماری عهجهب ماوم به چاوت وا به بیماری دڵئازاره چ كافر ميللەتە _ يازەب _ لە مەستىدايە ھۆشىيارى ؟! ئەمن تەشىپىھى روخسارت بە مىھر و مەھ بكەم! حاشا که تن ماهی صنهوبهر قامهت و خورشیدی گولزاری ^(۱)

(10)

⁽۱) ئەم نيوە شيعرە بۆ نمةنەى (بدل البعض) دەگونجى .

⁽٢) جهفا جو : ستهمكار و ناميهر هبان .

⁽٣) له اتى خەملىوە له (خ)دا (غەمضىيوە) نوسراوه ، بەلام ئاشكراپ كە ھەلەيە و ، ضادى له باتى لامى قەلەو بەكارھيناوه .

^{(3) (}گو ڵزاری) ده کرێ به (گوڵزاری)یش بنوسرێت واته: تو (خورشید) = روٚژی گوڵ دهمی ، و دهمت وهك گوڵ وایه .

[چ خوا بهرداره دایم غهرقی خوین بی مهردومی چاوم] [له خوا خوش نایه ، ئاخر کاکه ، حهیفه مهردوم ئازاری] (٥) به خورایی نیه وا خاو و وا شیواوی ، ئهی سونبول ، مهگهر توش وهك (وهفایی) غهمزهدهی کاکولی رهشماری!

(17)

هیند نهخوشی دهردی دوریم وهخته گیان و دل دهری گاخ نهسیمی صوبحدهم کوا عهرض و حالی من (۱) بهری ؟! دهردهدارم، بی زوبانم، بی دلم، سهودا سهرم

تاخ له بغ دلمیهرهبانی ، ههمزوبان و ، ههمسهری ! (۲) کهس له حال و سغز و گریانی من ئاگادار نیه ، ئاخ له بغ یه ک حالی زانی دل پر ئاو و ئاوری ! له خله بخک(۳) بادی خودا ناکا له به رعه شبی جیهان

نه فسی کافر وا دهزانی قهط جیهان را نابری^(٤)

(17)

(۱) ئاخ ... (ح) کوا نهسیمی صوبحده م تا عهرض و حالی من بهری . (ف) له باتی (گیان)ی نیوه ی یه کهم (جان)ه و ، نیوه ی دووه م وه کو (ح)یه ته نها جیاوازی (بی) له باتی (تا) ههیه . ئهمه و (دوریم) له (خ)دا به هه له (دورم) نوسراوه . گیان (ر) جان .

(۲) دلّ میهره بانی ، ههم زوبان و (ح) یه ک حالیزانی ، ههم زوبانی ، دی ، (ف) دلّ میهره بانی ، ههمزوبانی ، لیره دا نوسه دی (ح) به هه له به شیکی نیوه ی دو ههمی شیعری نیوه ی دو ههمی شیعری دوای نهمه ی (خ) دا له یه ک داوه و نه و شیعره ی که له (خ) و (ف) دا سیههمه له بیری کردوه .

(٣) له حظه ييّك (ح ، ف) له حظه يي . خودا (ن) خوا .

(3) $(1)^{(3)}$ (c) $(1)^{(4)}$ (d) $(1)^{(4)}$

⁽٥) (مهردوم)ی یه کهم: مهبهست ره شی و گلینه ی چاوه و ، (مهردوم)ی دوهم: مهبهست مرق و ئادهمیزاده .

من به دڵ ، زولفت بهسهر ، كهوتوينه بهرييني رمحمهتت ئەى ئوم<u>ىن</u>دى موئىين و كافر ^(ە) بە حالىم نەظەرى ! بی شه کهر خه ندهی دهمت^(۱) وهصلی روخت مومکین نیه جەننەتىم نابىخ^(۷) ھەتا نەمشى*ۆ*ن بە ئاوى كەوتەرى پێؠٮڵێ : وهجهي چييه زولفت موقيمي روّمهته ؟ خۆ بە شەرعى موصطەفا جەننەت بەكافر نادرى ! بابه ئاخر بني جهفا بهو چاوه بيمارهت (^) بٽي : یا دموای دمردم کهرمم کا ، یا له دمردم^(۹) ههڵگرێ ؟ کردمیه مهجنونی دهر و دهشتان و فهرهادی زهمان شۆخ و سەلمازەنگ و ، لەيلا دەنگ و ، شىرىن شەككەرى كردميه ئهفسانهي ههمق بازاز و شاران عاقيبهت رق بهخال ، گەردەن مەرال ، چاوكال و ، گێسىق عەنبەرى مەنعى ناڭينم مەكەن ياران لەدەست موزگانى يار زۆر به ئێش و دەردە رێشى جێگەنێشى نەشتەرێ(١٠) زەحمەتىي بىخھۇدە تاكەي ؟ ئەي طەبىبىي مىھرەبان! دەردى من دەردىكە بىي دەرمانە چارەي ناكرى 🔻

(٥) موئمين و كافر (ح ، ف) كافر و موئمين .

(٦) دەمت (ح ، ف) لەبت .

(V) نابي (ح ، ف) ناوي .

(۸) بی جه فا به و چاوه بیماره ت بلتی (ح ، ف) پر جه فام به و چاوه کالآنه ت بلتی . (ر) ئاخری جه ف م .

(٩) له دهردم (ح) له عومرم .

(۱۰) ئەم سىخ شىعرەى پېشىق لە (ف)دا نىن . لە (ر) دا ئەم جياوازىيە ھەيە . لەدەست (ر) لەبەر ، رېشى (ر) رېشىه . . . نېش : نوك ، چزق .

93 230/2

is the second

سۆزى نيو جهرگم به گريان ههر له تاوى خۆش تره (۱۱)
گهر (۱۲) ههزار طۆفانى نقرجېن ئاورى من دانامرى
دهست و دامان بوم ، گوليكى مهظههرى تۆم بو كوبى :
عيززه تى حوسن و جهمالم شهوكه تى ههلناگرى (۱۲)
دودى ئاهم سۆزى جهرگم وا كهههر بالا ده چى (۱۱)
شهو نيه ئاسمان كه ئه گرى چاكه ئاور (۱۰) ناگرى روى وهدهرنا تا به تا زولفى دل ئاويزى بزوت
ئاهو نالهى عاشقان هات بو به رۆژى مهحشهرى ماچى سهرتاپاى كه داى فهرموى : (وهفايى) من دهزوم ملهو (۱۲) دهمه ماوه له عومرت ههسته باخوش رابرى (۱۲) !

(1)

ئهی غهزالانی (۱) خهطا ، ئاهتری چین ، که بکی دهری (۲) : به نده یی تق به نیگاه و به رهم و جیلوه گهری جیلوه بقو سهروه چ مهوز قنه ده نیی ناره وه نی خه نده به و زاره چ شیرینه مه گهر گون شه که ری ؟

(17)

⁽١١) به گریان: (ح ، ف) ههمة دهم وا له بالآی هه آچوه . تهنها (ف) به بالآی.

⁽١٢) گهر (ح ، ف) صهد (من) له (ن)دا نيه ، ئاوري من (ف) ئاگرم ، (ر) ئاورم.

⁽۱۳) ئەم شىعرە لە (ف)دا نىــە .

⁽١٤) دودی ٠٠٠ ئاهم (ح ، ف) ناله نالی ئاهی سهردم عالهمی هینایه جوش .

⁽۱۵) ئاور (ف) ئاگر . که نهگری (ح) کهناری . شهو نییه ئاسمان : به هه له له نوسخه کانی بهرده ستمانا نوسراوه (ئاسمان شهو نییه) . ئیمه خوّمان راستمان کرده وه .

⁽١٦) ئەو (ح ، ف) ئىم .

⁽۱۷) رابری (ح ، ف) رابوری .

⁽۱) (غەزال) و (ئاھو) ھەر ئاسكە ، بەلام وەفايى لەبەر (چين) و (خەطا) دۆپاتى كردوەتەوە .

عاشقی قامه تی توّم کوشته یی خه نده ی ده می توّ بهر و باغی (۱) ئیره می یا گولی نه خلی شه جه ری غایب و حازری (۱) هه ر له حظه ده لیّی چاوی منی ره وشه نی مه ردومی ، یا عه ینی سه وادی به صه ری گول به خه نده په ریبه ، قیبله به جیلوه مه له که شیّت و دیّوانه یی (۱) کردوّم: چ مه لایك ، چ په ری ! به طه لیسمی (۱) حه به شی زاده وه سه رگه ردانم عاشقی خالم و دلّ به سته یی داوی که مه ری وا ده گرییم به زه لیلی له غه می گه رده نی توّ وا ده گرییم به زه لیلی له غه می گه رده نی توّ خه نده یی گول سه به یی مورغی سه حه ری خه نده یی گول سه به یی جوّششی با را نه به لیّ خه نده یی گول سه به یی جوّششی با را نه به لیّ چونکه توّ پیّده که نی بوّیه (وه فایی) ده گری (۷)

⁽٣) بەرو: بە (برو) نۇسراوە ، بەلام رەنگە (بەرى) جوانتر بى .

⁽٤) (حازری) به (حاظری) نوسراوه ، به لام رونه که هه له یه .

⁽٥) (دێوانهيي) (دێوانهان) بێ راستتره .

⁽٦) (طەلىسىمى) لە دەسخەتەكەدا (طسلم) نىق سراوە ، دۆبارە دىارە كە ھەلەپ، .

⁽۷) له دوای دواشیعره وه که نازناوی تیدایه شیعریّك نوسراوه زوّرم ههولّ له گهلّ دا و له ماموّستایان: شوکور مسته فا و عولهما زه بیحی و هیّمنیشم پرسی بوّیان نه خویّنرایه وه ، والیّره دا ، به گویّره ی بوّچ ونی خوّم ، له سهر ریّنوسه کوّنه که روّنوسی ده کهم بوّ بیری خویّنده واران: «دور دون هر به دل منعم دون دی دکری مثلی ترکیه (خیر خیر طایار سو چغری)

ئەمە بە گويرەى بۆچۈنى ، بەلام ئەوە كە بە (خير خير) نوسىم ھەللەگرى (حيزحيز) بى ھەروەھا (سو) يش دور نيه (مو) بيت .

تاییکی (۱) ریشه یی دل به نوکی غهمزه دا دا ده ستیکی بن سهما برد رقبه ندی ماهی لادا

(1)

له ههرسی چاپه کهی گیو و چاپه کهی سه پدیاندا ئهم پارچه شیعره ریز و زنجیرهی خوّی شکاندوه و هاتوه بوه به سهر قهتارهی ههمو پارچه کان ، ئهمه ش به گویّرهی دانانی (گیو) که له چاپی یه کهمدا ئهم سه سهرده قهی شکاندوه . بهمه شهوه نهوه ستاوه هاتوه روداویّکی سهیری کردوه به موناسه بهی و تنی ئهم پارچه شیعره ، که ههر کهس توزیّك بیر لهو روداوه بکاته وه و دواییش بیر له حالی وه فایی بکاته وه که : تا چ ئهندازه یه و موخلیص و بچوك و گویّگری قسه و باسی شیخی نههری بوه ههرگیر به دلیدا ناچی که وه فایی ئهم پارچه شیعره بهم ههمو قسه و باسه وه به نهروی که بهزوری له کرده وه ی جینسی ئهدوی و زوّر بی پهرده و به شیوهی ئهده بی روهه نمالراو قسه ئهکات ، له باتی نامه ی سولطانی قاجاری بدات به دهست شیخی نه هری وه ها زیاد له وه ی نوسینی پارچه شیعر یکی بدات به دهست شیخی نه هری و ناوا به سه در پییی کوتویی ناوتری .

له پیشه کییه که شدا باسم کرد که وه فایی نهم پارچه ی بوّ لاسایی کردنه وه ی پارچه ی (مهستوره)ی (نالی) و توه و ، له وه زیاتر من چه ندم بیر لی کردوه ته وه هیچی که م به بیردا نه هاتوه و ، ته نها وه فاییش نیه نهم کاره ی کردبی ، به لکو (مصباح الدیوان) (نه ده ب)یش به پارچه یه لاسایی (نالی) کردوه ته وه .

حگه لهمانهش له ماموّستا هیّمنم پرسی بو نهم مهبهسته وتی: هیچ کات نهبیستراوه وهفایی ژنیّکی بوبی به ناوی (شیرین) ، نهوهی بیسترابی خیّزانی وهفایی (زارا) یان (سارا)بوه و بهس .

به ههر حال و ههرکام له و باسانه راست بیّت نهم پارچه شیعره به جوانترین و سهرکهوتوترین پارچه شیعری وه فایح دادهنری ، ته نها لاسایی کردنه وه کهی لی دهرچی ؛ چونکه نهم له خویه وه نهم قاپیهی نه کوتاوه و شوین رچهی پیش خوی که و توه .

ئهم پارچه شیعره له (خ)دا نیه ، به لام له نوسخه کانی (ف) و (ح) و (ن)دا ههیه ، لیّره دا به گویّره ی (ح) تیکسته کهم نوسی و له گه ل (ف) و (ن)دا به راوردم کرد ، به لام (ح) و (ن) زوّر له یه کهوه نزیکن .

نافهی گولمی به دهرکهوت عهطری به دهم صهبا دا باریك و لوس و نازگ وهك زولفی خاوی بادا وهك شاخی گول بهلادا^(۲) ، شیرین تهشی دهزیسی

> نوکی تهشی به گهردوش چهرخیکه قوطبی پیوه (مجرب)^(۳) و به داوی که چهرخی کهوته نیوه ومك زوهره دهستی کیشا که بهندی قهوسی زیوه ئهستیره ماهی داگرت ثابت كرا به پینوه

عەرەق بەزۇ بەزىيوە^(٤) ، شىرىن تەشى دەزىسى

لهبانی عاره قی رشت^(ه) له پیکه نینی زاری به خه نده غونچه گو ل بو گو لاوی لی دهباری و تم : بفه رموه سهر دق چاوی من به یاری به چاوی من ببینن ^(۱) طه لیسمی سیحرکاری

که سهروی جۆيباری ، شيرين تەشىي دەزىسىخ

که دهستی برد و هیّنا به دولبهری به تادا هیّنایه چهرخه(۷) و گیّزای به رانی صافیدا دا عهیان بق پهنجه یی روّژ به خهططی ئیستیوادا به صوبحی صادق ئهنگوت ذهنهب له نیّو سهمادا

حیرهت له ماسیوادا (۸) ، شیرین تهشی دهزیسی

⁽٢) بهلادا (ف) بلاو بو .

⁽۳) (مجرب) و به (ف) مهجهزره بق به .

⁽٤) به رَق به رَيّوه (ف) له رقى بلاو بو . نُهم پينج خشته كييه له (ف) دا سيههمه .

⁽a) رشت (ف) ریت ·

⁽٦) ببينن (ف) بهبينه ، ئهم پينجخشتهكييه له (ف)دا دوههمه ،

⁽٧) هینایه چهرخه و (ف) به چهرخی خست و ۰

⁽A) حیره ت له ما سیوادا (ف) سیحریکه بو دین و دل .

که هاته چهرخه و بازۍ تهشي به رانې^(۹) لوسي دەكەوتە(١٠) يايىۋسى دۇ زولفى ئابەنۇسى ذهنه له مانگهشهودا دههاته چايلوسي لەسەر (۱۱) بەياخى گەردەن بە خەططى خۆشنتوسى

مه ، بنته (۱۲) بايبوسي ، شيرين تهشي دهزيسي

به خهی کراسی لاچق پشکوت (۱۳) به ههردق لنوان گوڵ و شهکهر دهباری له کوچهی باغی سێوان زولفی (۱٤) پرزاند و کوٽمي وهدهرئه کهوت له نٽوان شهمس و قهمهر هه لآتن دوننی (۱۵) نونژی شیوان

ومفایت (۱۱۱) کهوته کێوان ، شیرین تهشی دهڒێسێ

که کهوته چهرخه و گهردوش تهشی به دهستی رهنگین ههودای له لیّو و دهم دا خورشیدی سینه(۱۷) نهسرین سهمای (۱۸) به ذوذه نه ب دا (کف القضیب) (۱۹)ی شیرین گرتی (۲۰) خهطی مودارا شهفهق به عهقدی پهروین

سیحریکه بغ (۲۱) دل و دین ، شیرین تهشی دهزیسی

⁽٩) که هاته . . . (ف) تهشی که خسته بازی بهزانی نهرم و لوسی .

⁽۱۰) ده کهوته (ف) دل کهوته .

⁽۱۱) له سهر (ف) به سهر . چايلوس: يياوي قسهزان و زمان لوس .

⁽۱۲) مه ، بيته (ف) مهمتانه .

⁽۱۳) یه خهی کراسی لاچق پشکوت به (ف) پهردهی دری که لاچق شکوفهی .

⁽١٤) زولفي ٠٠٠ (ف) زولفي يهخشان بو كولمي وهده ركهوتن له نيوان .

⁽۱۵) دوينني (ف) دوينني له .

⁽١٦) وهفايي (ف) عاشقي .

⁽۱۷) ههودای . . . (ف) ههودای له ناو دهمیدا خورشیدی بهسته نهسرین .

⁽۱۸) سهمای (ف) ئیمای .

⁽١٩) (كف القضيب) (ف) (كف الخضيب) .

⁽۲۰) گرتی (ف) کردیه ۰

⁽٢١) سيحريكه بق (ف) حهيران دهكا . ئهم پينج خشته كييه له (ڤ)دا چوارهمه.

دق زولفی چین به چین کرد که نافه یی خهطایه دق مهمکی خسته سه رلق هه ناری دل گوشایه به خه نده چه رخینکی دا که شه وق و نه شنه وایه به نوکته پینی نیشان دام سه ما له سه ر هه وایه

ههمق ئيشاره وايه ، شيرين تهشى دەزيسىي

به عیشوه زولفی لادا له سهر عوزار و زاری دوگسهی کراسی ترازا ، بزوت ههوای به هاری که شهو بهیانی بهردا گوڵ و وهنهوشه باری سهودای به عاشقان دا باغی گوڵ و ههناری

دونیایه کئینتیظاری ، شیرین تهشی دهزیسی (۲۲)

که زولفی کهوته سهر رق ههمق خهطای بهچین دا خهرامی طاوسانهی به سهروی نازهنین دا سفیده یی به یافی یاسه مین دا فه نایی پر به قا بو دهمی له پیکه نین دا

صهد ئافه تى له دين دا ، شيرين تهشى دهرٚێسني (۲۳)

سمی غهزاله یی چین له نافه دا (۲۱) عه یانه ده نیوه شهودا سفیده یی به یانه (۲۰) قه دی گو ل و ده می گو ل ئه مه ی (۲۱) که قو تی جانه له باغی یاسه میندا شکو فه یی گو لانه

به هاری بی خهزانه ، شیرین تهشی دهزیسی

⁽۲۲) ئەم پىنجخشىتەكىيە و پىنجخشىتەكى پىشى لە (ف)دا نىن .

⁽۲۳) ئەم پىنجخشىتەكىيەيش لە (ف)دا نىگە .

⁽۲٤) سمى ٠٠٠ (ف) سوممى غەزالەي چينە لە نافەيدا عەيانە .

⁽۲۵) سفیده یی به یانه (ف) ئهسیره یی بهمانه .

⁽۲٦) ئەمەي (ف) ئەصلى **.**

شکوفه وا هه نستی (۲۷) له زیّر و زیو حوبابی له کهوثهری به هه شتی دهرق نی پر کرابی خرّ و له طیف و نازگ بلوری خود نومابی به طهرزی درزی دهرزی له خوّوه درزی دابی (۲۸)

دیاره سهروی وابع ، شیرین تهشی دهزیسی

شه وی له بیره خه و دا (۲۹) جه مالی ویم به دل دی دق چاوی مهست و کالم (۳۰) وه کو غه زالی سل دی که گهر چی نه و به هارم به ره نگی باغی گول (۲۱) دی هه ناری نه و زهسیده م (۲۲) شکاو و خاو و بل (۳۳) دی

گوٽم له خاك و گڵ^(٣٤) دى ، شيرين تهشى دەرٚێسێ

وتم: چبو نهمامم! به خال و خهط نهماوی؟ وهکو به هاری سونبول بلاو و تیک شکاوی؟ وتی: گلاوی سهگ بو شکوفه گول گولاوی به گهردوش و (۲۰) سهماوه ستاره یی سهماوی

بهسهر چو چاو و راوی (۲۱) ، شیرین تهشی دهزیسی

⁽۲۷) ھەلسىتى (ف) ھەلستا .

⁽۲۸) به طهرزی (ف) به جورمی نؤکی دهرزی لهنیوی درزی دابی .

⁽۲۹) بیره خهو (ف) پیره خهو . بیره خهو : سهره تای خهو ، وه نه و زه کو ته .

⁽۳۰) دق چاوی مهست و کالم (ف) ئهگهر چی چاوه کانم .

⁽٣١) له (ح)دا (بهى) نقسراوه ، به لأم ، وهك له سهره وه نقسيم ، له (ف)دا (گول) نقسراوه و ئهمه يش راسته .

⁽۳۲) هەنارى نەوردەسىدەم (ف) ئەنارى نەوردەسىشى ٠

⁽٣٣) بــل (ف) مــل ٠

⁽٣٤) گل (ف) گيــل .

⁽۳۵) گەردوش (ف) كەرتەشىنى .

⁽٣٦) چاو و (ف) چاوه ٠

مه نعی مه که ن (۲۷) (وه فایت) که خاوی د ڵ بلاوه سه ریّکه مه ستی نازی ، د ڵیّکه بوّی نه ماوه (۲۸) به داوی د ل د لیّ داوه داوه د د د د کیّ به داوی زولفی داوه د لم حه قی به ده سته فتوایی سه رمی داوه

که ئهم غەزالە چاوە ، شىرىن تەشى دەرۆيسىن

قوطقی لوئالییانه له زیوی دارژاوه لهبالهبه له حیکمهت له شههدی ههلکراوه لهبهر نهزاکهتی رۆژ روواقی دادزاوه به طهرزی درزی دهرزی له خۆوه درزی داوه

به مهی عهیان کراوه ، شیرین تهشی دهزیسی (۲۹)

شیفای جهراحه تی دل ته شی نه بو ، که ی رستی ؟! (۱۰) شیفای جهراحه تی دل ته شی نه بو ، که ی رستی ؟! (۱۰) شه ش په پره که ی کاکی خوی پرتاو و پر به مستی هه تیوی که لله شه ق بو به داوی حیله (۲۲) به ستی له تاوی ها تو چودا به لیری غونچه گهستی (۲۳)

به روح و دل به قهصدی (^{٤٤)} ، شیرین تهشی دمزیسی

⁽٣٧) مه نعی مه که ن وه فایت که خاوی (ف) مه که ن مه نعی وه فایت که خاو و ٠

⁽۳۸) نازی ، دلیّکه بوّی (ف) نازه و ، دلّی له بوّی نهماوه . نهم نیوه شیعره و نیوهی دوایی له (ف)دا پاش و پیّشن و نهم پینجخشته کییه له (ف)دا دوا شیعره .

⁽۳۹) ئەم پىنجخشىتەكىيە لە (ن)دا نيە .

⁽٤٠) نهبو ، كهي رستي ؟! (ف) به الوكي دهستي .

⁽۱)) شەش پەرەكەي (ف) شەش پەرى كاكى خۆيە براوە پر لە مستى!

⁽۲۶) حیله (ف) حمله .

⁽۳۶) له تاوی ۰۰۰ (ف) که هاتو چوٚکی دادا به لیّوی غونچه گهستی! ئهمه حوانتره .

^(}) به روح و دل به قهصدی (ف) که نهی غهزاله چاوه . (قهصدی) قهستی راسته .

به دڵ به دیده سۆسەن به غونچه گوڵ یهرهق^(۱۶) بق شهشپهرهکهی (وهفایت) کولوفت و تیژ و رهق بو ^(۲۹) گوڵی (۰۰۰) ههمق وهرهق وهرهق بق به عارهقی عورققی ^(۷۱) که سهرخوٚشی عهرهق بق به عاره مهی ^(۱۲) به مهی ^(۱۲) چ موسته حهق بق ، شیرین تهشی دهرزیسی

(19)

چی زاهیده ئهو زو دڵ و ئیمان دهفروٚشی

((له هاتوچۆی سهماوی گوڵ ههم وهرهق وهرهق بو)) ((شــهقایقیکه شهق بــو ، شهقایقیکه شــهق بو))

كولوفت: ئەسىتور .

(19)

(۱) له (ه)دا ده نی : « وه فایج له کاتی مردنی پیروزه – خانمی خیزانیدا ئه پینجخشته کیهی داناوه ، نیوبراو ئافره تیکی . . . تاد » به لام به گویرهی ئهوهی من پرسیومه و بیستومه لهوانهی که ههندی له ویانی (وه فایج) یان بیستوه وه فایج ژنیکی بهم ناوه نه بوه ، ته نها ژنی که وه فایج بویه تی ناوی (سارا) یا (زارا) بوه ، زیاد لهوه ش ناچیته سهر که شهم غهزه له بوشین و لاواندنه وهی ژن مردن بی ؛ چونکه هیچ ری و شوینیکی ئه و مه به سته ی لی ده رناکه وی .

⁽٥٤) به غونچه گوڵ يهرهق بو (ف) له غونچه گوڵ به رق بو .

⁽٦)) نيوه كاني دوههم و سيههم له (ف)دا بهم شيوهن :

⁽٧٤) ئارەقى (ف) عارەقى .

^{((} ۱) به مهی (ف) بلّی .

یاقترتی لهبی لهعلی کهوا قترتی رهوانه رقر باغی گول و دهم گول و قهد سهروی رهوانه موژگانی کهچی قاتیلی صهد قافله جانه تا پینهکهنی زولفی نهدا بهردهمی شانه

نهمزانی که گوڵ شهککهر و رمیحان دهفروشی

قهطرهی عهرهقی نافه لهسهر لهعلی درهخشان ، یا میشکه له گۆشهی وهرهقی گول بوه ئهفشان(۲) ؟ داغی دله یاخو ، بهسهری زولفی پهریشان ، خالی دهمی تو زهنگییه کهوتوته بهدهخشان ؟ یا خو خضره چهشمه یی حهیوان دهفروشین ؟

تاتا که به داو زولفی وهکو سونبولی بادا گول دهسته یی شهوبل بق به بهرگی گولیدا دا شهوبلایی گول و نافه لهدهم بادی صهبادا شیخم به ههوای زولفی ر دل و دینی به با دا وهجهی چییه به و کوفره که ئیمان دهفرلاشیی ؟

گهر طالیبی ماچیکی ئهتن لهو دهمه قهندهی به و زولفه دهبی ههر وهکت من خوّت له رهسهن دهی شاهه نشههی میصر و حهبهشه چی بوه بهندهی چاویکی به گریانی دهوی طالیبی خهندهی مهعلت مه که گول خهنده به باران دهفروّشی

جیلوهی مه یی ئه و ساغیره نه شئینکی نه دامی ساقح و دره له و لیوه ، به چاوت ، بده جامی

⁽٢) ئەنشان: بلاو .

کوشتهم به خهط و خال و روخی تازه نهمامی من طالیبم ئهی بادی صهبا بیّنه پهیامی

لهو لێوه که ماچی به دڵ و جان دهفرۆشىخ

تا دویّنی ئهمن وهصلّی روخ و زولف و دهمم بو باغی ئیرهم و ، عومری خضر ، جامی جهمم بو ئهمزوکه جوداییم له غهزالهی حهرهمم بو بهو سهعیه لهسهر قیبله صهفا عهینی غهمم بو

چاوم به دو جین زهمزهمی گریان دهفروشی

ماوه ر به خهطا نافه یی چین میشکی خهطایی دیم هاته صهفی گول به ههوای عهطرنو مایی تهفضیلی گولم دا ههمق یه عنی به ریایی بو ماچی دهمی شاهیدی دولبه ر بق (وهفایت)

شێخم که به هیچ و نهبو ئیمان دهفرۆشیخ^(۳)

(7.)

ئهو(۱) غهمزه که چاوی به شههیدان دهفروشی چی زاهیده ئهو زق دل و ئیمان دهفروشی تا پی نه که نی زولفی نه دا به رده می شانه نه مزانی که گول شهککه ر و رهیجان دهفروشی

⁽۳) ئهم پینجینهی دوایی له (ه)دا بهم شیوهیه:

« کوژراوی خهدهنگی موژه ههر بو دهمی ده گری
گویا که برینی نیه بو مهلحهمی ده گری
پهر سوخته پهروانه له دهوری شهمی ده گری
بیرچاره (وه فایی) له خهمی پهرچهمی ده گری
سهریاره (وه فایی) له خهمی سهرمازهده (ید) روتیه مهرجان ده فروشی »

⁽چ) ئەم شىعرەى دوايى زياتر لەگەڵ دواشىعرى پارچەى ھاتودا _ كە بەم پارچە كراوە بە پينجخشىتەكى _ دەگونجى .

خانی ده می تو زه نگییه که و تو ته به ده خشان ، یاخو خضره چه شمه یی حه یوان ده فروشی ؟ آله و خاله چ شیرینه له لیوی شه که رینت هیند ق به چه ، گویا ، شه که رستان ده فروشی] چاوی کی به گریانی ده وی طالیبی خه نده ی مه علق مه که گول خه نده به باران ده فروشی شیخم له هه وای زولفی دل و دینی به با دا و هجهی چیه به و کوفره که ئیمان ده فروشی ؟ و هجهی چیه به و کوفره که ئیمان ده فروشی ؟ یی چاره (وه فایت) له غه می په رچه می ده گری سه و دازه ده به و رقیه مه رجان ده فروشی (۲)

(11)

بهیادی زولفته ئارامی رقح و راحه تی جانی عهجهب عاشق وهها جهمعه له گهٔ ن عهینی پهریشانتی ! له باتی بمکوژی دهمخانه داوی زولفی شیّواوی^(۱) لهباتی بی که ئازادم بکا دهمکانه زیندانتی !

(4.

(۱) (ئەو غەمزە) ھەرچەند لە پارچەى پېشىقدا بە رۇنى (غەمزە) نوسراوه ، لېرەدا ، لە (خ)دا ، وا دەرئەكەوى غونچە بىن .

(۲) ئهم پارچه به پارچهی پیشق _ ئه دولبهره ی _ پیتی (ێ) کراوه به پینج خشته کی به بلام له (خ)دا دوباره به جیا نوسراوه وا ئیمهیش وه (خ) ده ینوسین . زیاد لهوهیش ئهم پارچه لیرهدا حهوت شیعره و شیعریکیشی له پینج خشته کیه کان زیاتره ، به لام ئه بو به گویره ی ئه وان و شیعره زیاده که ئه می پارچه (۹) شیعر بوایه .

(11)

(۱) ئەم شىيعرە لە (ھ) وەرگىراوە و لە (خ)دا نيە .

بهسهر نهیدا مه گهر زنجیره ، یا زونناره ، یا ماره ، له نەخلى قامەتت ئالآو، ياخۆ زولفى ريْحانتى ؟ به شیرینی که جان به خشی ، به مه حبق بی که دل کیشی ئەتۆ ھەر ئابى حەيوانى ، ئەتۆ ھەر ماھى كەنعانى زەمانىي قىبلەم ئەبرۆتە ، دەمىي زوننار گىيستوتە ، به دهردی بیدهوا ماوم له گهل کوفر و موسولمانی به دق گیستویی رهشماری ئه گهر زنجیری داوقدی به دو لهعلی شهکهرباری ئه گهر موهری سولهیمانی عهجهب ماوم به بۆسىخ لەو دەمە ھەر جانە بەخشىنت به ئيعجازت قەسەم! ئاتەشپەرستىم گەر موسوڭمانى لهسهر چاکی پهخهی زولفی له قویبهی سینه ئالاوه له گۆشەى دۇ ئوفوق نەمدىو، شەو دۇ ماھى نۇرانى قسمی خاکی بهری پینت [شهرمیه !] بَوْ چاوی نابینا ههتا نهمدی به چاوی خوّم به سورمهی دیده نهمزانی له بهر شۆراوى ئەشكى خۆم و سۆز و تاوى عيشىقى تۆ سەراپا عاقیبەت ھەر وەك (وەفايت) بۇمە بريانى

(77)

 ئهم ئاهویی تاتاری ، بق نه خلی شه جهر داری ههر نار و به یه باری ، (۱) ههر شه مس و قه مهر دینی گهر خه سته و و دیوانه م ، به و نیر گسه کالآنه م ، ره مزی که به تالآنم ، ئه گریجه به شهر دینی ناچیته دلم غهمزه ی په یوه سته که چی ده مخا ئه و له شکره به رگه شته ههر فه تح و ظه فه ر دینی دلسی قری یی ئه شکم که دایم له که ناری دام مه یلی پده ری نانی ئه و حویبی پسهر دینی مه ردومی بینایی ، ئیدی به سه رسوایی ! گریانی به خورایی ، ههر قه طعی نه ظهر دینی چی رقره شبیه کاری ، ههر صوبحه شه بی تاری زولفی کی به عه یاری ده ستی له که مهر دینی سق تاری سق تاوی جو دایی به ، هه مده ردی (وه فایت) به ، بنوازه که ئهم ده رده هه رئه هلی نه ظهر دینی بنوازه که ئهم ده رده هه رئه هلی نه ظهر دینی

(77

ئه گهر چی بادی نهورۆزی نهویدی وهصلی گول دینی ههتا گول دینی ههتا گول دی به ناز بولبول به صهد یهك عومری نامینی به ئوممیدی (۱) که جاریک بیته خهنده گول ، به لا بولبول وه کو ههوری به هاری ههر بنالی ههر ببارینی

(77)

(۱) بار: بهر ، بهری درهخت ،

(77)

(۱) (به ئومیدی که) به گویرهی ئهوهی که نوسراوه (بهامیدیکه) ئهم جوره هملاده گری بخوینریتهوه (به ئومیدیکی).

ههوای جیلوهی گولانه ، بولبول ئاوری گرتوه ، نازانم : به هار هات یا ته یار هات شهوقی رقری وامن دهستر تینی ^{(۲) ؟} ! به هاریکی چ شوخی ، هیچ له فیکری بای خهزاندا نی ؟ دەترسىم ئاھى رەنگزەردان وەكق زولفت بشێوێنێ ! بهشيني عاشقان رمسمي قهديمه شايي مهعشققان به لهیلی نهغمه یی عوششاقه (۳) گهر مهجنون بناٽینی ! دەزانى تاوى بارانە شەرابى پىكەنىنى گوڭ دەمنىك نابىي لە سەر خەندىكى صەد جارم نەگرىيىنى ؟! کو تی : رقم وا دهکهم تیرم ببینی ، چاوهزیم داخو : له لای قیبلهم که کهی بای وهعده بیّنی نهستهرهن بیّنیی ؟ له جهرگم (طرفة العين)ي (٤) ههزار نه شتهر چو نهمزاني : نەتىر و تەركەشى توركە ،نە ئەو چاوانە ھەڭدىنىخ ؟ غەمى ئەو زولفە نايتىلىي دىلىم يەك بىي لە گەل بالات به ژهنگی که ترهت ئهو ئاوینه ومحدهت دوره بنوینی به ههر شێوێکی بێ عاشق مورادی ههر رهضای ياره بلا شیرین بهخوینی کوهکهن پهنجهی بزهنگینی

قەضاى چاوت لە رقحى من كەوى ، دەمرم ئەتۇ خۇش بى (وەفايى بۆ چىيە گەر خۆى لە بەر ئەو چاوە نەمرىنى (٥٠) ؟!

⁽٢) (دەسۇتىنى) بە ھەللە (دەسۇتىن) نۇسرارە .

⁽٣) نەغمەي عوششاق: ئاوازىكى خۆشى مۆسىقاى فارسىيە .

⁽٤) (طرفة العين): چاوبه يه كدا ناني .

⁽٥) ئەم دوا شىيعرە لە (ھ)دا بە تەنھا بلاوكراوەتەوە و لە سەرى ئوسراوە: (ئەم تاكەش ئى ويە!).

دنی دیوانه ویصالی له بی جانانی ده وی بولبولی شیفته خه نده ی گونی باغانی ده وی دن له سهر پهرچه می شیّواوه نه سیری زه نه خه ناری ناری نه وه دیّوانه یه زیندانی ده وی ا به کونی گریه ی من بوّیه گونم پیّده که نی شه که رو گون ده فروّشی دور و مه رجانی ده وی به سته یی زولفیه ، بوّ زاری ده نانی ده وی طوطی یی گونشه نی هینده شه که رستانی ده وی دن به صه د جیّگه له نیّو زولفی ده سوّتی به عوزار پادشای حوسنه به شه و حوکمه چراغانی ده وی غه زه لی طورفه یی من قه ط نیه به و نازکییه بو له به رکردنی دانایی قه درزانی ده وی خه سته یی چاوته سق تاوه (وه فایت) ساقت شه رخوشی باده یی سادیکه (۱) غه زه لخوانی ده وی سه رخوشی باده یی سادیکه (۱) غه زه لخوانی ده وی سه رخوشی باده یی سادیکه (۱) غه زه لخوانی ده وی

(Yo)

له باغان ئاه و نالین دی ، دهلین شای نیو (۱) گولان رقبی له مهیخانان صهدای شین دی ، مه گهر (۲) پیری موغان رقبی

^(11)

⁽۱) سادیکه: ساده: ئینسانی ساده و لوس .

⁽١) نيو (ح، ف) نهو.

⁽۲) مه گهر (ح، ف) کهوا.

ده نیی دهوره ی قهمه ر ، سه یری فه له ک ، میزانی گو زاوه که وا گو ل زهرد بق ، سو نبول تیکیچق ، ره نگی ئه رغه وان رق یی (۲) له به ر (٤) چاوی جیهان بینم جیهان تاریک بو نه مزانی : نه نقری چاوه کانم چق ، نه خورشیدی جیهان رق یی ؟ [له دقری تق وه سقر بق چاوه که م (۵) به و گریه مه علق مه] شه فه قدی ، که و که بیش هه لدی ، که میهری خاوه ران رق یی] [شه فه ق دی ، که و که بیش هه لدی ، که میهری خاوه ران رق یی] [ده میکی هات به چاوی سورمه سا ، یه عنی : وه فادارم] [که جهرگی سورمه یی کردم به سیحری جادووان رق یی] [که جهرگی سورمه یی کردم به سیحری جادووان رق یی] [عه جه ب حانیکه گه میه ی کاته شی بی باده بان رق یی!] [عه جه بی خانیکه گه میه ی کاته شی بی باده بان رق یی!] سیه حه ر (۷) مه ستانه هات (۸) بولبول به شادی بق طه وافی گو ل که دی باغ بی گو له ، داغ (۹) بق ، به صه د کاه و فوغان رق یی

⁽۳) له دوای ئهم شیعرهوه له (ح)دا ئهم شیعره به قه لهمیّکی تازه نوسراوه:

بههار هات ، غونچه پشکوت ، دهنگی بولبول سو به سو روّیی ادمبی حسالی چبی بولبول بههار روّیی نسمچو روّیی ؟!

له (ف)شدا ئهم شیعره ههیه تهنها به جیاوازی ئهوهنده له باتی (روّیی) یه کهمی ئیره له (ف)دا (زوّر پی) واته (زوّر پینهچو . . .)ه که ئهمهش راسته .

به لآم ئهم شیعره به دق نیوه شیعر له پارچهی (به بی باکی دهمیّکی هات . . .)ی (پیتی یی) دا بلاو کراوه تهوه بویه ئیمه بهم پهراویزه ده سیهردار بوین و ، به لامانه وه وایه (خ) که نهم شیعره ی تیدا نیه راستتره .

⁽٤) ئەم شىعرە لە (ح) و (ف)دا شىعرى شەشەمە .

⁽ه) له دوری تووه سور بو چاوه کهم (ف) له دوری تویه چاوم سور بوده .

⁽٦) ئهم نیوه شیعره له (خ)دا به سپیتی ماوه ته وه ئهم شیعره و شیعری پیشت له (ف) و (ح)دا نین . ئه و وشهیش به (سورمه یی) نوسیمان وه که (سیرمه) نوسراوه بویه (سیرمه) و (سورمه) هه لده گری .

مه ن بولبول مه نا نینه که وا گو ل گو نشه نی چو ل کرد دل ئارامی (۱۰) نه ما چاکها ؟ که ئارامی د لان رق بی قیامه ت (۱۱) بق د لان هه ستا که چاوی مه ستی و هر گیزا مه گهر ئازورده بو ساقتی که به زمی مه یکه شان رق بی چ شینیکه ؟ چ هاواره له نیو حه لقه ی (۱۲) موریداندا ؟ مه گهر خواجه ی سه مه رقه ندی له نیو صاحیب د لان (۱۳) رق بی ! چ ئافه ت که و ته به رچاوم که وا چو نوری بینایم ؟!] مه گهر شاهی بو خارایی له قه صری عاریفان رق بی ؟] [به ناله ی د ل شیفام نایی در نی بق مه رهه می جهر گم] [له زه نگی کاروان چبکه م ؟ ده لیلی کاروان رق بی] خرابو (۱۰) خانه قا ، بی شیخ و شه و قی طالیبان صه د حه یف ! چه مه ن و نیران بو ، نه غمه ی بولبولان چو ، باغه بان رق بی به ناله ی بولبول و قو مری (وه فایت) ! بق به هم ده گریم (۱۱) به ناراجی خه زان رق بی گولیک کی سه رو بالام بو (۱۷) به تاراجی خه زان رق بی

⁽٧) ئەم شىعرە لە (ف) و (ح)دا چوارەمە .

⁽A) هات بولبول (ح ، ف) بولبول هات .

⁽٩) داغ (ن) باغ ، دیاره هه لهیه .

⁽١٠) د ل ئارامى (ح ، ف) د لارامى .

⁽۱۲) حەلقەى (\sim ، ف) جەمعى . له (\sim)دا به ھەلە لە باتى (ھاوارە) (ھارە) نوسراوە . ئازوردە : وەرەس و ، دل تەنگ .

⁽۱۳) نيو صاحيّب دلآن روّيي (ف، ح) بهزمي مهيكهشان روّيي .

⁽۱٤) ئەم شىعرە لە (ح)دا نيە .

⁽١٥) خرابق = خەرابق (ف) خراب بق .

⁽١٦) ده گريم (ح ، ف) ده گرى .

⁽١٧) بالآم بو (ح ، ف) بالآي بو .

به بی باکی ده مینکی هات و داغی کردم و رقیبی ده بی باکی چبی بولبول ، به هار زقر پی نه چق رقیبی ؟! ده بی حالی چبی بولبول ، به هار زقر پی نه ها و نالهی من به هار هات دایه خه نده ، که و ته دو نیا ناه و نالهی من به هار هات غو نچه پشکوت ، ده نگی بولبول سق به سق رقیبی فیراقم کرد له پاش تق ، هیچ حه یا تم پی نه ما ، قوربان حه یا تی من که تق رقیبی حه یا تم نه تق رقیبی که تق رقیبی اله سه ر ماچینکی زاری خقت که نه تدا ره نگ نه بق (۱) زیزبی عه زیزم بی وه فایت کرد له سه ر هیچ و نه بق رقیبی (۲) خه رامان هات و چق دولبه ر ، (وه فایت) ما به ناکامی در نام ای عومری شیرینم چ زق هات و چ زق رقیبی ؟

(YY)

به نازیکی کوشنده ی صهد ههزار جان و دل ئیفتاده ی مهله ک یا حقری عینی تق ؟ فریشته یا پهریزاده ی ؟ به دل خهندیکی بنوینه ، بلقرین ساعیدت بینه یهدی بهیضات (۱) هه یه تق دهم له ئیعجازی مهسیحا ده ی !

(77)

(۱) (رەنگ نەبق زىز بى) دەبى ماناى (حەق نەبق) و (رەوا نەبق) بىخ . بەلام (رەنگ نەبق) بەم مانا من نەمبىستوه ، ئەبى لە شىخوەى موكرىدا شىتى وا بەكار بەينىرىخ . زىز : زوير .

(۲) له دق قافیهی « کهتو روّبی » و « نهبو روّبی »دا ، (ت)یه لابراوه ، ئهم جوّره زاراوه له پرسیاری روّبه روّدا ؛ وه له : «ئهری تو ئهروّی ا » = «ئهری تو ئهروّیت ا » زوّره ، به لاّم لهم جوّره ی ئیره دا کهمتر ، ئهم شیّوه لابردنه ههیه .

(YY)

(۱) یهدی به یضا: دهستی سپی . ئیشاره یه بو نهوه ی که حهزره تی (موسا)

نه قه ند تامي ده يې ، قو ريان ، نه گوٽل ريز و ، نه عه نيه ريو ، ئەگەر جاریّك بەخەندەبیّى ، سەرى زولفت بە دەم با دەى ! كوتت : هازولف و كافر بةِم ، كوتت : ها رةِم و چاتر بقِم که من ههر بیّمه سهر ریّی تو ده بیّ تو بوّچ لهمن لادهی ؟ دەمت وابینه دەستم بگره ، بابمرم لەبەر چاوت به جامیّکی خەلاصم كە لە دەست ئەو توركە جەللادەي به چاوی مهستی تۆ كەوتۈم (۲) ، به نارى زولفى تۆ شەيدام نه خوشى تۆم دەناڭينىم ، حەياتىم ! بۆچ بەرم نادەى ؟ كەتنى سولطانى روحمتبنى بە زولفان بەس دڵم تێكدە ده بنی تا که نگنی (بیت الله) به دهست کافر به یهغمادهی ؟ دەمت بینه به دل بگرم ، له بهر جامی لهبت بمرم ، دهما دهم روّح بهخشی ، بۆ لەبالەب ساغیر و بادهی چرای قهندیله ، شهمسی ئاسمانه ، رقی درهخشانت ئه گهر صهد جار به زوهره و موشتهری رقبه ندی پیدادهی [وهکو ماسی و سهمهندهر تهشنه گیم ناچی ئه گهر صهد جار] [به ئاب و رهنگی رقت سینهم وهبهر تیری تهجهللادمی!] له بهر چاوی وهکو زولفی پهرێشان کهوتم و فهرموی : (ومفايح) چت له مه يخانان ؟! كه تۆ واپير و ئيفتادمى !

كاتيك دەستى كردوه به گيرفانيدا و دوايى _ بۆ موعجيزه _ دەرى هيناوه دەستى سپى و جوان بوه . وهك له ئايهتى « وادخل يدك في جيبك تخرج بيضاء من غير سوء . . . »دايه .

⁽٢) له (خ)دا له باتي (كهوتوم) ، (كهوم)ه دياره هه لهيه .

پاشماوهی پیتی (رێ)(۱)

یا رەسقولەئلا دەخیلەك رقم نییه بینمه حوضقر وهك دزان گەردەن كەچ و شەرمەندە ویستاوم لە دقر

(۱) ئەم پارچە شیعره یەكتكە لەو پارچانەی تەنها لە نوسخەی (هـ)دا ھەبون لە كاتى چاپكردنى (پیتى رێ)دا بە ھەللە بوێررابو ، دواى تەواوبونى چاپى بەشى كوردى ديوانى وەفايى ، لاى دۆستىم كاك مەحمود ئەحمەد فەرمانبەر لە وەزارەتى ئەوقاف نوسخەيەكى دەسخەتى ئەم پارچە شيعرەم دەستكەوت كە لە دەسخەتەكانى لاى خۆمدا نيە ، وا لێرەدا پێشكەشى دەكەم .

ئهم پارچه شیعره له لاپهرهیه کدا نوسراوه تهوه و _ وا دهرده کهوی _ چوار قهد کراوه و ماوه یه کی باش له گیرفاندا هه ل گیراوه تا نزیکه رزین بوه ، دوای ئهوه به سریش لکینراوه به پارچه موقه بایه کهوه ، پرژی ئاو و چهورییش به شمی خوّی پی کردوه ، زوّر به زه حمه ت ، وه ك نوسیومه ، بوّم ساخ کرایهوه . له سهره تاکه یهوه نوسراوه : « من کلام میرزا رحیم وفائی » واته : له که لامی میرزا ره حیمی وه فایی ، وه له کوتایی شیدا نوسراوه : « تحریر و ترقیم گردید فی ید الحقیر من یوم الخمیس ۱۳۱۵ » واته : نوسرایه وه به ده ستی به سته زمان ، له روّی یکنیج شهمه ی ۱۳۱۵ دا .

لاپه دره که جگه له وه هیچی تری به سه دره وه نه نوسراوه ناوی نوسه دره که یشی دیار نیه ، نه وه ش نازانری کاتی خوّی نهم لاپه دره هه ربه جیا نوسراوه ته وه ، یان به شیکه له که شکول و ده فته ری شیعر و نهمه ی لی کراوه ته وه و لیره دا خوّی گر توه ته وه ، زوّر تر گومان بو نه وه ده چیّت که هه روه ك خوّی به جیا نوسراییت ؛ چونکه توسه ر له سه دره وه ناوی شاعیری نوسیوه ، نه گه ر به شیک بوایه ته کومه که شیعری (وه فایی) نه وا به یاسای نوسینه وه ی کون له سه ری ده نوسرا: (وله) . هه روه ها نوسه ر له کوتایی شدا نیشانه ی ته وا و بونی به رونی نوسیوه .

گەرچى سەرمايەم نيە خۆ موستەحەققى رەحمەتە: ره نگی زهرد و ، رقیم رهش ، مقری سپی و فرمیسکی سقر وه کاله لاوه مانورس ومك له گۆشەي بېشىھ ••• تۆشىي دام و داو تَوَشَى نَهُ فَسَ وَ ، تَوَشَى شَهُ يَطَانَ بَوْمَ غَهُ رَبِّ وَ بَيْ شُوعَوْر موسته حه ققى رمحمه تم ، ئهى مهستى حهق ! ئهى دهستى خهق ! دهستی من بگره له نار و بمخه نیو دهریایی نور رقح له سهر لێوم ، نهفهس گيره ؛ له نێو خهوف و رهجا چاوەزىپى فەرمانى تۆپە : بىچىتە دەر ، يا بىتە ژۇر ! تابی گیستوت وهقتی خهنده تابشی رقت بق ، وتم : X نەردەبانى (۲) عەرشە پايەى لامەكان مايەي حوضۇر تا خەس و خاشاكى بەر دەرگاھى تۆم بۆ دەست بدا X چم له گولزاری به ههشت و لهززه تی حور و قوصور ! یادی رقی توم کرد و ئارامی نه هیشتم نوری حهق X ئاورى تى بەردام شوعاعى رۆژ بە تەقرىبى بلۇر^(٣) ده نگی بی ره نگی صهدای هات ره نگ و ده نگم پی نه ما ِ باغی رقح ٔلهفزا دهپشک*و*تن له پوشی وشك و زور^(٤) [قلت لي هو الورى خبثت نفسي بالهوى] [• • • له ماء العيون • • • النادم ماء طهور!] رقی و مدمرنا مقی پهریشان کرد دلی پی دامهوم يەعنى : ھەر ئەمنى شەفىعى عاصىيان رۆژى نوشتور طاقی ئەبرۆم دى ، عەيان بۇ سوجدەگاى مُولَكَ و مەلەك تابشی رؤم دی ، وهدمرکهوت بارهگای نوری صودور

⁽۲) نەردەبان: پليكانە ، پېپيلكە ، قادرمە .

⁽٣) تەقرىبى بلۇر: ئزىكخسىتنەوەى شۇشە .

⁽٤) زور:زبر.

ئهى شەھەنشاھى سەربرى عەرش و رۇحانتى غولام! چل چرای عالهم فراز و شانشینت ماه و هور (ه) شانشینت عەرشى ئەعظەم ، جیلوهگاهت فەرشى خاك مهظههری وهعد و وهعیدت : صهوتی ریضوان ، نهفخی صور ئەي گوڭى گوڭزارى ومحدەت ، سەروى باغى ئىصطىفا ؟ عاريضت [قهسيمي ا] بهيانان ، قامهتت وهقتي ظو هور ئەي جەمالت باوەشىنى شاھبالىي جوبرەئىل جار قربی^(۱) خاکی رنت کاکولی غیلمان زولفی حقر [به ندمگانی عاشقی رقتن ستارهی میهر و ماه] [ئەز خزیدی خاکی بیتن عەنبەر و میسك و بخور] خۆش نوپسى موصحەفى رۇت بۆ رەواجى حوسنى تۆ خوّش خهطی کیشا به سهر ئایاتی (تهورات) و (زمبور) گەر تەجەللاي حەق مورادى جىلومىيى رقىي تۆ نەبق چاوي (مَوسا) کهي دهبق روّن بين به سورمهي کينوي (طوّر) ؟! تن و خهمی گیستوات که تهشریحه له سیززی روز و شهو تۆ و خوطقوطى رۆت كە تەفسىرە لە سەر ئاياتى (نقرر) [تۆپىيو ذاتى خودا _ قوربان ! _ وه هاوارم وهره] [ئەو دەمەى بىخكەس دەمىينىم دەبىمە لوقمەى مار و مقرر] دەم بە خەندە يەك دەم ئەى كەششافى سىززى لامەكان 🗡 كافىيە جارتىك بفەرمترى بۆ (وەفايت) : يا غەفترر

 \star \star \star

⁽٥) هور : ناو یکه له ناوه کانی روّژ ، ههروه ها ناوی نهستیره به کیشه ههر همزار سال جاریك دهرده که ویّت .

⁽٦) جايروب: جاروب: گسك.

قسمت فارسى

(1)

ای صفا بخش جان نسیم صبا حركات تو جمله روح افزا بگذری چون بشهر بی خبران بوفائي رسان سلام مرا کای تبه کار دامن آلوده کای سیه نامه، هزار خطا چند با زلف و روی مغیچه گان چند مخمور و مست صبح و مسا چند از کار خویش غافل و مست ب خدا باش یکزمان بخود آ شد جوانی ، گذشت وقت طرب پیرگشتی بکنج میکدهها خرقه و مسبحه تقوى دام مکرند از پی دنیا حقه بازی بکار ما نابد خرقه بازی است پیشه زهدا نتوان شـــد بخرقه خرقاني یاك آیینه شــو ززنگ هوا

کفر محض است در طریقت عشق بر بیاض خیال حرف ایا ما دل دردناك و ديـده تر با لب خشك و رنگ زرد درآ چشـــم خودرا بكن تو چشـــمه، خون رستخیزی بهم رســـان ز دعا مارب بارب بسور سينهياك يارب يارب بصدق اهل صفا يارب يارب بآه شب خيزان يارب يارب بـــگريه ٔ صلحا بمه و برج قابقوسینت شهنشاه افسرلولا قلم عفو بر گناهم کــش عاصیم زرد روی و روی سیا يارب يارب سكم خطاكارم زار شرمندهام بر جرم خطا یارب یارب فتاده از راهم دستگیرم ز لطف و راهنما یك دل از هم گسل علایق روح یك ســـر از دل فگن غم دو ســـرا در خرابات شـــو بآب مغان لوح دل پاك كن ز ماســوا دست در گردن صراحی زن روی بر خاك بـای جام بسـا

جرعه بر دل (وفائی) ریز گره از کار بستهاش بگشا بساز شهباز باش سدره نشین بگسل این رشته و علایق ها جنبشی آر تا ریاض بهشت باز شو نکته سنج و نغمه سرا عشق جو عشق باز عشق طلب عشق ورزند عاشقان خدا ساقی ای مظهر تجلی و نور سرور ای همه جلوه تو عیش و سرور مستم و رند و دامن آلوده مست و شویم بکن بآب طهور(۱)

(1)

بتم بر طلعت خود شانه زد زلف چلیپارا پریشان بر صباح عید دارد شام یلدارا هلاکم کرده بی پروا فرنگیزاده ترسایی که گر دستش رسد یکبار خون ریزد مسیحارا من از رخسار و گیسوی تو حیرانم نمیدانم که دخلش چیست این کافر ید بیضای موسیرا ؟! اگر محراب ابروی تورا از گریه می بیند بفرق خویشتن ویران کند راهب کلیسارا

(1)

⁽۱) این دو بیت در نسخه اصلی ضمن همین قطعه درجشده ولی اختلاف قافیه مشهوداست .

خیال قد جانان در دل سوزان حیرانم
که ترسم آتش دوزخ بسوزد نخل طوبارا
بهار آمد بیا ساقی برغم چرخ مینایی!
وبال گردن زاهد بریزان خون مینارا
بیك خنده دل و دین (وفائی) برده حیرانم
مگر برق یمان زد خرمن جان تمنارا

(4)

ای ترك خطا ماه ختن سرو خود آرا بر سوخته ٔ خویش بیخشـــای خدارا ما تشبنه لبانيم تو هم آب بقايي بر تشنه یکی جرعه ببخش آب بقـــارا در هر شکن افتاده هزاران جو دل ما مشكن دل ما ، شانه مزن زلف دو تارا آرایش روی تو صلا زد بقیامت یارا دیگر این روی دلارای میارا گویند (وفائی) ز فلانی تو بکش دست با یادشهان کی سسرو کاراست گذارا در مکتب ما حرف جفا خوانده نمیشد چشم تو اگر درس بمن داد وفارا از ناکسی من همه ملت گله دارند در صومعه و دیر مسلمان و نصارا لطفی کن و بر حال (وفائی) نظری کن ای خواجه، احرار من ای شاه بخارا

تاریک مکن روز مرا باز نگارا!
بر چهره مزن شانه دگر زلف دوتارا
دیوانه شدم در غم بالای تو از جان
هرچند بجان دوست ندارند بلارا
داد از ستم چشم تو ، ای پادشه ناز ،
زندازه بدر میبرد این ترك جفارا
بزمی خوش و می بیغش و دلدار کریماست
ساقی تو بزن ساغر و مطرب تو سه تارا
نومید ز عفو و کرم حق نشود کس
جایی که فروشست سیه نامه مارا
یکقطره ز بحر کرم اوست دو عالم
باکی نبود غرقه الطاف خدارا
بیطان چه کند با دل هشیار (وفائی)
سگرا بحریم حرم کعبه چه یارا ؟!

(0)

ای ترك خطا ، ماه ختن ، سرو آرا بر سوخته خویش ببخشای خدارا در هر شكن افتاده هزاران چو دلما مشكن دل ما ، شانه مزن زلف دوتارا سودازده، زلف توم ، مرحمتی كن ! صد نیش بجاناست ازین مار دوتارا از باد غبار در تو صد گله دارم كين سرمه سلامی نكند ديده، مارا چشمان تو خوش ساخته با ابرو و مژگان
کافر عجب از کف ندهد قبله نسارا
حال دل صد پاره بجانان که رساند
کاندر حرمش ره نبود باد صبارا
من خود به کجا ، بار کجا دین چه (وفائی) است
با پادشهان کی سرو کاراست گدارا

(7)

ماغمان از ما در گلزار بندیدن چرا ؟ جان گرفتن بھر یك نظارہ نادیدن چرا ؟ با نگاهی قتل من کردی و رفتی جان من کام خود از خون من دیدی و رنجیدن چرا ؟ لشكر مر گان مكش بر كشتگان ناز خود ملك ملك تست ديگر فكر چاپيدن چرا ؟ روی گردان چیندرابروافگنان از ما چه بود فصل گل از ماہ قوس این ژاله باریدن چرا ؟ گر جمال کعبه، مقصود میخواهی بنال در بیابان طلب ، ای دوست ، خوابیدن چرا ؟ گل چو از بلبل نخواهد غیر شیون مطلبی تا بود جان در بدن دیگر ننالیدن چرا ؟ شمع چون از سوزش پروانه مینالد بجوش جان اگر شیرین تراست اخر نسوزیدن چرا ؟ احتیاط جان (وفائی) ، نیست در بازار عشق دوست گفتن سر ز تیغ دوست خاریدن چرا ؟

شانه زد بر روی خود چون طره دلاله را یاسمن برماه من داغی بدل زد لاله را پر عرق شد لعل او از چشم چون رو بر فروخت پس چرا گویند گیرد مهر از گل ژاله را ؟ روزها دل در پی زلف تو آهو ، ناله کرد جز پریشانی چه حاصل گشت آه و ناله را ؟! گم شد از بیداد خط ، شرینی لعل لبش غارتی کردند آوخ هندو ان بنگاله را جز خط روی تو در زلف پریشان کس ندید عقرب عنبر فشان و ، ماه مشکین هاله را در خط خود بین به افسون عالمی را راه زد گمره آن کو پی رود آوازه گوساله را چون (وفائی) التفات نرگس مغزاده گان چون (وفائی) التفات نرگس مغزاده گان بگذرانیدم بستی عمر چندین ساله را

(A)

حلقه زد چون دردی زلفا رخ جانان را مانا زگلستان پر گل کرده دامان را ای کز اثر خنده دل پرور و جان بخشی بر کشته، خود بگشا باری لب خندان را رویت گل و ، لب شکر ، من خسته ، تو جان پرور این گلشکر ، ای دلبر رحمی ، من بریان را نازم خط خوش بویت ، گرد لب دلجویت ریجان که نمیرو بد جوی شکر ستان را آسوده خوش آنروزی لعل تو مزم زنسان
یکقطره نماند باقی چشمه، حیوان را
بگرفت خط مشکین لعل لب شیرینت
مور از چه بکف دارد این (مهر سلیمان) را
گر کحل نظر خواهی تا عالم جان بینی
دریاب بجان ایدل خاك در مستان را
دور دهنت گردم ، ساقی بکرم جامی!
شاید که کنم بیرون از دل غم دوران را
خوش رفت نیرسید آن کو عمر (وفائی) بود
آری که وفا نبود خود عمر شتابان را

(4)

بشکست چو زلف سیه مشکفشان را بشکست دگر رونق و بو ، عنبر و بان را در ابروت از عارض و مژگان بخیالم یک جا نبود مهر و مه و تیر و کمان را زلف تو بلای دل و خط فتنه دلهااست خونین دل ازین پیر و جوان پیر و جوان را فریاد ازان چشم غزالانه که کردند در سلسله، زلف تو صد شیر ژیان را تا چشم من غمزده سیراب جهان است یکسرو نرسته است چو تو باغ جهان را یکسرو نرسته است چو تو باغ جهان را خون گشت دل و ، دیده، من موی بر آورد از بسکه بدل گریه کنم موی میان را

گفتم که کنم شکوه ز هجران تو ، زلفت در گردنم افتاد و فرو بست فغان را بی شمع رخت روز ، شب خلوتیان است یکروز بر افروز شب خلوتیان را زین جام و سبو طی نشود تشنگی ما ساقی ببغل گیر سبك رطل گران را از کشمکش دهر توان است (وفائی) در چشم کشی خالهٔ در پیر مغان را

(1.)

ان روز کزان طره برخ بست شکن را در گردن خورشید و مه افگند رسن را گیسوی تو خودرنگی و روی تو فرنگی کافر شده زان برده ز دل حب وطن را باز ای بت من ، در سر این طره چه داری ؟ زانرو که بهم برزده و چین و ختن ر ا در زلف تو از قامت و رخ ناله ادلهااست چون بلبل و قمری که سبب سرو سمن را شکر نشنیدم که بود لعل یمن را بخرام بباغ سمن و سنبل امروز بخرام بباغ سمن و سنبل امروز زان پیش که سنبل دمد این برگ سمن را در باغ گذر کرد مگر سرو چمانت در باغ گذر کرد مگر سرو چمن را

مشکین سر زلفت دل مسکین (وفائی) مشکن دگر این زلف پراز تاب و شکنرا

(11)

ز دست خود مده ای دیده یاد زلف مشکینرا که این ظلمت فزاید روشنایی چشم خونینرا ز عشــق روی او شد دل اسیر غمزه، چشمش، چو در گلشن بچنگ افتد کبوتر بچه شاهینرا بر شان هر زمان گیسو برخسار عرقناکش تماشا خوش بود شب در کنار ماه ، پروینرا ز مژگان تو ویران گشت دل ز آنرو همینالم که چندین رخنه کردهاست این کچآیین کعبهء دینرا بھر چشمی ازان چون کوهکن جوی خون دانم که بر شکر میان خسرو نه بینم جز تو شرین را همیسوزم همینالم گه از دل گاه از دلبر ىگو مطرب ، كجا ساقى دواى جان غمگينرا ؟ نسب از کله، جم دارد از روی ادب پرکن بچشم کم مبین ساقی تو این جام سفالینرا (وفائی) جز خدابینی بکوی میکشان نبود ز سير طوف اين گلشن چه حاصل چشم خودبينرا

(11)

عبیدالله رئیس مرشدان وقطب ملتها ببزم خاص از رحمت نگاهی کرد بر دلها بجوش آمد سپاه عشق ۰۰۰۰۰۰ (الا یا ایها الساقی ادر کاسا وناولها)

كه عشق آسان نمود اول ولى افتاد مشكلها

چو گل در پرده، صورت سرمویی بیاراید ز جان بلبل مسکین قرار و صبر برباید قیامت خیزد آن ساعت جمال خویش بنماید ببوی نافهٔ کاخر صبا زان طره بگشاید

ز تاب جعد مشكينش چه خون افتاده در دلها

بزن تیغی براه خود شهیدم کن سرت گردم اگر بر گردم از تیغ جفاهای تو نامردم اگر دل بود اگر دین هردو قربان سرت گردم مرا در منزل جانان چه امن عیش چون هردم جرس فریاد میدارد که بربندید محملها

> چنان تیری ز مژگان توم بر دل رسید آخر زچشم خون فشانم پارههای دل چکید آخر طبیب من بجز دیوانگی درمان ندید آخر همه کارم ز خود کامی ببدنامی کشید آخر

نهان کی ماند آنرازی کزاو سازند محفلها

دلا از جان و دل بگذر چو جانان ترك جان گويد سـعادت كار فرما هر چه يــــار مهربان گويد كه بلبل در فراق گل بفرياد و فغان گويد بمى سجاده رنگين كن گرت پيرمغان گويد

که سالك بی خبر نبود ز راه و رسم منزلها

در ان محراب ابرو بسکه بردم سجده چون سایل که تا بینم جمال یار خودبی پرده و حایل صبا بر طوق غبغب گرد چین چین طرهاش مایل شب تاریك و بیم موج و گردابی چنین هایل کجا دانند حال ما سبکباران ساحلها

(وفائی) وار روزی تا در میخانه او حافظ [بنه از بهر جام می !] دل و جان در گرو حافظ شراب بیخودی بستان ببر عمری ز نو حافظ حضوری گر همیخواهی ازو غایب مشو (حافظ) (متی ما تلق من تهوی دع الدنیا وامهلها)

(1)

ای خم زلف سیاه تو جنابش مستطاب در اقالیم دل و جان خسرو مالک رقاب دارم امید وصال رویت اندر هجر زلف شب نشانی بخشد آری از طلوع افتاب گریم از عکس رخت کافتاده، چشم توم چون کنم بیمارم و بر خویش افشانم گلاب من ز رویت نا امید و زلف شاد آخر که گفت: سالکان را ناگریزاست از مقام قبض و بسط زلف و رویت عاشقان را تا بکی اندر حجاب چون توم دلبر نباشد گرچه هستی بیوفا چون منت عاشق نباشد گرچه ناید در حساب چون منت عاشق نباشد گرچه ناید در حساب ایکه وصلت جان ده صد مرده شجران تو (۱) عیسی معجز نما (یحی العظام) شیخ و شاب عیسی معجز نما (یحی العظام) شیخ و شاب

(1)

⁽۱) در این قسمت از غزل ناسخ چنین نوشتهاست: « مرحوم حاجی و فائی مصرع اول ننویشته بود ملامحمد حسن مصرع اول را ملحق نموده» و در گوشهای از همان صفحه نستخه خطی این مصرع نوشته شده « یك نگاهت روح بخش مرده ع پیر و جوان » .

در بهشت خاك پايت عاقبت شد زلف شاد بسكه ناليدى بدل (ياليتنى كنت تراب)!

(7)

ساقيا ! سوختم بيا بشتاب آتشم را نشان تاب شراب تا بدانند ماه سرو قداست برفگن از جمال خویش نقاب بخيال رخ تو ديده ً من میفشاند هزار چشمه گلاب از غم عارض و لب نمكين سينه ير آتش است و دل چو كباب روز شبخيز عاشقان اسير بخم طر"ه ٔ بتاب متاب یکدو روزی است عیش گلشن و گل عیش این چند روزهان در یاب مطلب عشق از فسرده دلان که نجستند معرفت ز دواب تا منم عاشقانه میگویم: سرخوشم سرخوشم ببانگ رباب جام می ده که تا ز بر گیرم باز پیرانه سر زمان شباب كسس نداند بجز كرشسمه دوست درد دلدادگان مست و خراب هیچم اسباب نی پی می و نی (اعطنی یا مسبب الاسباب!) (بوفائی) بده چنان جامی که نیاید بخویش روز حساب (۱)

(4)

هان! وفایی چه خفته دریاب
در طریقت نه کفر شد خورد خواب؟
پیر گشتی بجهل و نادانی
شد ببازوی و لهو دور شباب
گر شد آنت زدست اینت هست
تا نرفتاست آنهمت بشتاب
از جوانان خوش خرام سزد
تو که پیرانه سر چه می نازی
شو بیرون باك نار مدرسه را
شو بیرون باك نار مدرسه را
سگ و مسجد ؟ دلتی و عجب و حجاب ؟
خرقه و عشق ، سبحه و رندی ؟
تار زنار و توبه ، آتش و آب ؟!

(1)

این قطعه و قطعه (۳) _ قطعه، بعداز ان _ باستشنای بعض اختلاف همانند یکدیگرند و وزن و قافیه و مظهرشان یکیاست ، احتمالدارد قطعه، دوم پاکنویسی ازاین قطعهبوده واشتباها هردو قطعه در نسخه، خطی درج شده باشد ، اگرچه اینجانب هر دو قطعهرا همانطور که در نسخه، نسخه، دستنویس آمده درجنموده است لیکن لازم دانستم نظر خوانندگان محترم را بموضوع جلب نمایم .

بچه مینازی ای فقیه سفیه ؟ استر لابه به ز اصطرلاب! تهی از حکمتی ازین علت شافی و کافی تو نیست کتاب ىگذر از زلف و غمزه خويان چه زنی دل به تیغ و خود بطناب! از مجاز توم مزاج گرفت بحقیقت رسان بنای خراب گفته بودی که توبه از توبه نیکی و مصلحت چه جای جواب پاك شو از دروغ و دو رويى چشىمە ٔ كوثرى نە چشىم سراب! گرم دل شو بگریه ٔ سحری درد این جام صیقل از خوناب بكدو روزاست عيش گلشين و گل عیش این یکدو روزهان دریات مطلب عشق از فسرده دلان که نجستند معرفت ز دواب نکسی تازخیر بی خبری است آوزر خواستن زبرق سراب ادب از سالکان عشق بگیر ٠٠٠ از آب و جنبش از سیماب ناك عاشقانه سداكن دلکی زار و درد مند و کباب

نفس با آه عاشقان حکند د بو بگر بزد از خدنگ شهاب بر توآناست زار ناليدن خواه لطفت كنند خــواه عتاب روی بر خاك دوست ماليدن خواه راهت دهند و خواه نقاب جام می گیر تا ز سرگیری باز پیرانه سر زمان شباب سوختم ساقى از حرارت عشق آتشمرا نشان بآب شراب تا بدانند ماه سرو قداست بر فگن از جمال خویش حجاب ازغم عارض و لب نمكين سينه يرآتش است دل چوكباب بخيال رخ تو ديده ً من ميفشاند هزار جشمه گلاب روز شب خیز عاشــقان اســیر بسر طر"ه ٔ بتاب بتاب کس نداند بحز گرشــمه ٔ دوســت درد دیوانگان مست و خراب تامنم عاشقانه میگویم : سرخوشم سرخوشم ببانگ رباب هیچم اسباب نی پی می و نی (اعطنى يا مسبب الاسباب!)

ب « وفائی » بده چنان جامی که نیاید بخویش روز حساب

(()

خوش همي غلطد برويش طره ٔ پر پيچ و تاب گر ندیدستی ببین هندو بدوش آفتاب دوش در خواب من آمد چشم خواب آلوده دوست وينعجب در خواب بودم خواب ميديدم بخواب! شب چو می گریم به یاد رنگ و بوی عارضت میدهد از خشت بالینم سحر بوی گلاب چشم شهلای توم آتش بجان افروختند ترك مستاست اين مگر كز دل هميجويد كباب آب چشم و آتش دل بیقرارم کردهاند چاره ٔ مطرب بگو ، ساقی بده جام شراب! چشم گریان (وفائی) بین عکس زلف و رو سنبل و گلدسته ، بر بسته از هر قطره آب با نگاه مطرب و ساقی بر آن عهدم هنوز بر نخیزم روز محشر جز به آواز رباب

(0)

صبا از من بگو با آن مه نا مهربان امشب دمی آرام جان امشب خیال روی جانان پیش چشم و دل پر از آتش چو بلبل زان همینالم بیاد گلستان امشب

بامیدیکه باز آن سرو قدرا در کنار آرم هزاران چشمه خون باریده چشم خونفشان امشب جنون عشقرا گوش نصیحت نیست ، ای واعظ ، مخوان افسانه بر من آسمان و ریسمان امشب دماغ جان معطر بینم از باد وزان هر دم مگر بر زلف جانان میوزد باد وزان امشب ر وفائی) از لب میگون و رمز غمزه مدهوشاست مگر از باده و ساقی چنان شد سرگران امشب ؟

(7)

مرا بیتاب داری هردم ای زلف بتاب امشب خدارا یکدم از من ای سیه دل رو بتاب امشب سرم بر سنگ و ، سنگم بر دل و ، دل خون و تن بیجان نه جان در بر ، نهجانان ، چون ننالم بیحساب امشب ؟ طبیب مهربان بیهوده زان لب صبر فرمائی که شکر میل دارد ، خسته جان دل کباب امشب چه شیرین است بر گلبرگ رویش حلقه ٔ گیسو مهمرا حلقه در گوش است آری آفتاب امشب چو در زلفم کشیدی جان فدایت ، غمزه کوته کن مکش خنجر که کاری خویش کردی از طناب امشب درون پر درد مژگانم بیرون شیدای آن نرگس منم آری درین میخانه آباد و خراب امشب بجان گرمیدهد از خال لعلش بوسه ٔ بستان بجان گرمیدهد از خال لعلش بوسه ٔ بستان

مگر در خواب بینی ۰۰۰ دل آرارا بروی دلبری آشفته دل دیگر مخواب امشب زجا بر خواست ساقی گردشی زد جام نرگسرا قیامت بر سرم آورد از ناز و عتاب امشب مرا زلف و رخ دلدار و چشم می پرستش بس بخوانم عود و مجمر ، بشکنم جام شراب امشب (وفائی) گاه رو در زلف دارد گاه در ابرو مسلمان بین که دارد در دو قبله اکتساب امشب

(1)

گوشه چشم توم گوشه نشین کرد ز خود معنی گوشه نشین هر که نداند اینست من چه دانم بجگر گاه مرا دست که زد اینقدر هست که سر پنجه و خونیناست شرح گریان ز غم زلف تو یاند بقلم ماجرای من سودازده صد چندیناست خواستم از دهنش بوسه ، به تیغم زد و گفت : هر که بیجا بزند حرف ، سزایش اینست من فدای قدم آنکه دهم داد بدوست مردهرا هر که کند زنده مسیحا اینست گر به تیغم بزنی دست ندارم ز لبت چکنم جان من آخر نه که جان شیریناست چکنم جان من آخر نه که جان شیریناست عرق روی تو بر گردن تو ریخته است عرق روی تو بر گردن تو ریخته است یا کهبا صبح بهار آمده این پرویناست ؟ (۱)

⁽¹⁾

⁽١) إين غزل ناتمام بنظر ميرسد .

طر ه از باد وزان لرزان بروی دلبراست کافرم گر باغبان باغ جنت کافراست ابروی نازنینی بیقرارم کردهاست یا رب این آتش مگر از مهر در نیلوفراست تا ز وصف زلف و لب در باغ رویت دم زدم نونهال خامهامرا شکر و عنبر براست طره آشفته است نازم گر بر ابروی کچ با قد خم ، ناله جانکاه ، آه سینهام بی تو گویی نغمهای عود و دود مجمراست از غمت با چشم خونین میخورم خون جگر بیتو در بزم غم آنم باده اینم ساغراست دیده روشن کن مرا باری بلطف ازدر درآ دیده روشن کن مرا باری بلطف ازدر درآ تاکی آخر ، دلبرا ، چشم (وفائی) بر دراست ؟

(4)

ای رخ و زلفت شب تاریك و روز روشناست بی شب و روز تو روز و شب فغان كار مناست طره مشكین مزن بر همدگر مشكین دلم را مسكناست شمع كافوری همیگویند بیدوداست و من حیرتم از سنبل زلف و بیاض گردناست! هر کجا بینم ترا در من فتد شور دگر نغمه بلبل بود آری كه هرجا گلبناست

آسسمان ماهی ندارد بوسستان سروی چو من ماه من مشکین کمند و سرو من سیمین تن است ناتوان و خسستهام بی خنده شسیرین لبت آری ان آرام جان و وان دگر جان من است آفت جان (و فائی) در سر بازار عشق زلف مشسکین و لب شسیرین و چشم پر فن است زلف مشسکین و لب شسیرین و چشم پر فن است

(()

ای فتنه عالم به نگاه! این چه جمال است! کز وصف جمال تو زبانم همه لال است! جانا دلمن سوخت ز داغ لبت ، آخر: تاکی دل من تشنه این آب زلال است بگذار که قربان شوم این شمع رخترا در مذهب ما سوزش پر وانه وصال است مارا هوس وصل لب و زلف تو هیهات! معر خضر و ، آب بقا ، فکر محال است! این طلعت زیبای ترا مه نتوان گفت کین ثابت و آن سوخته برق زوال است کین ثابت و آن سوخته برق زوال است شاید بدمم فاتحه عین کمال است کس ماه ندیداست که در عین کمال است دور از تو چنان زار و نزار است (وفائی) دور از تو چنان زار و نزار است (وفائی) گویی که زمهجوری خورشید هلال است

(0)

ای انکه خطت سبز و لبت آب حیات است گرد شکرستان مگر این جوی نبات است

زين لب چه تكلم ، چه تبسم ، همه شيرين مانا لب شيرين تو صد كوزه نباتاست یارم نرهانم زخم زلف تو دلرا زان روی که شام نم تو روز نجاتاست جام شب دوشين بمن شيفته دادند کین بادهٔ نوشین ز خرابات زکوة است گر کافر زلفم پی آن لعل دل آرا عیبم مکن آب حیوان در ظلماتاست ساقی بسر پیر مغان باده بگردان کین شیشه چراغ شب آهی درجاتاست هر جا که منم در طلب روی تو هستم گوئی که منم تشنه و روی تو فراتاست زین رفتن و باز آمدنم دل بربودند این کیست چنین دلبر و شمیرین حرکاتاست ؟ اوصاف جمال تو (وفائی) چه نویسد اندازه ٔ حسن تو که بیرون ز صفاتاست

(7)

گر کاینات نامه شود صد هزار بار^(۱) وصف کمال دوست یك از صدهزار نیست بر هر چه بنگری تو برین لوح کاینات غیر ^(۲) از کمال و معرفت کرد گار نیست

(7)

⁽۱) آغاز و انجام این قطعه ناقص بنظر میرسد .

⁽۲) در نسخه دستنویس واژه (غیر) طوری نوشته شده بود که به (غریر) بیشتر شبا هت داشت ولی آنرا غلط پنداشته باین صورت در آوردم .

گر بنگری بدیده ٔ دل در جمال او دانی که باغ خلد بجز خاك و خار نیست گر بنگری بچشم حقیقت درین چمن بی داغ حسن او بخدا داغدار (۳) نیست خواهم چنان بسجده ٔ خاك درش روم کاو "ل ابد شود چکنم اختیار نیست

(V)

زلف مشکین بین که بر عارض پریشان کردهاست بيضه اسلامرا چون كافرستان كردهاست گه° تکلم گه تبسم در لبش از دلبری یك طبق شهد و شكر اندر نمكدان كردهاست سرو درگیل° ماندهاست از حسرت گُلُل° غرق خون سرو بالایم مگر او در گلستان کردهاست هیچ وقتی با اسیران دیلمی کافر نکرد آنچه با من غمزه ٔ آن نا مسلمان کردهاست بسکه نالید از رخت خون شد دلم در طرهات از غم گل بین چه با خود مرغ شبخوان کردهاست داغم از خال لبت ، ای جان شیرینم لبت! زان همینالم که هندو غارت جان کردهاست چهرهو زلف مرا تنها نه چون پروانه سوخت ای بسا خونها که این شمع شبستان کردهاست

⁽٣) در نسخه اصلی (غدار)است .

این چه غوغایی است کاندر عالم افتده مگر: چشم مستت رو بکوی میفروشان کرده است! گر (وفائی) جان فدای طاق ابروی تو کردکفر نبود بر هلال عید قربان کرده است

(\(\)

ای بیادت عاشقان را هر نفس خلوت اندر خلوتاندر خلوتاست ای حدشت کشتگان را هر زمان شربت اندر شربت اندر شربت است ای وصالت عاشقان را دمیدم عشرت اندر عشرت اندر عشرت است اى حمال ذوالحلالت لازال وحدت اندر وحدت اندر وحدت است خون بهای بکنظر از روی تو جنت اندر جنت اندر جنت است بك نفسس بي باد رويت زندگي حسے تاندر حسے تاندر حسے تاست لك زمان يو خاك كويت ينده كي قرساندر قرساندر قرساست دردمندم (یا انیس العاشقین) تا بكى جان مبتلاي فرقت است ؟ مستمندم (ب جليس العارفين) تا یکی دل در بلای هجرت است ؟ مستحق و مفلس و درماندهام
(یاکریم اکرم) که وقت همتاست
روسیاه و ، عاصی و ، شرمندهام
(یارحیم ارحم) که روز رحمت است
گر (وفائی)را گنه بسیار شد
رحمت عامت محیط کثرتاست

(9)

بر دل و بر دیده گفتم : هر کجا خواهی بیا
گفت: آخر روشناست این هر کجا جای مناست
گفتمش بر خاستی شوری عجب در ما زدی
در قیامت ، گفت : اینهم شور از پای مناست
کس نمیداند بجز دلداده ٔ آنزلف وخال
آنچه از داغ تو در ستر هویدای مناست
گر چه هستم پر خطا دارم امید مغفرت
صد هزاران جرم بخشد افکه مولای مناست
من چه گویم شرح حال خود (وفائی) پیش دوست
زانکه داند هر چه در رنگ و هیولای مناست

(1.)

قلم بدست من اندر سواد خطه نظم سکندری است جهان گیر عالم سخن است من آن کسم که ز داغ تراشه قلمم عطارد از مه نو حلقه گوش دست من است

نه هر که سنگ تراشید و نقش شرین بست به تیشه هنر این پیشه ختم کوهکناست در آن چمن که بر آید نوای بلبل مست چه جای خودکشی جغد و شیون زغناست دلم ببوسه در آن زلف پر شکن مشکن حرا که طوطی هندوستان شکر شکناست ؟ همیشه در نظر ناکسان دون خواراست همیشه در نظر ناکسان دون خواراست سخن بلند بگویم که شیخ و ملتت شیخ سخن بلند بگویم که شیخ و ملتت شیخ حیات این همه تنها چراغ انجمناست چه مردمیاست (وفائی) در آن خراب آباد که کسر شهوت مردم باختیار زناست

(11)

ای راحت دل قوت روان لعل لبانت خون شد دل مسلکین زغم سرو روانت دورم ز تو و بیخبر از خویش ولیکن پیش منی و هیچ نه بینم زنشانت (۱)

(11)

خطا گفتم که زلفت مشك چيناست سواد چشم مست حور عيناست

(11)

⁽۱) در این قسمت از نسخه خطی یکصفحه یا بیشتر افتاده و مایه ناقص شدن این غزل و غزل دیگر که مطلعش (مرا تحیر . . . الخ)است گردیده .

تو دل خواهی من از جان دست دارم
که در مهر وفا رسم این چنیناست
جفا خواهی وفا خواهی بفرما
که کار فازنینان فازنیناست
چگویم وصف از شیرین دهانی
که سر روح با روح آفرین است
تو فرمودی قدم سرو رواناست
مرا زین راستی (علم الیقین) است
خطای ما اگر حد ی ندارد
عطای حق تعالی بیش ازیناست
مترس از ترك خدمتها (وفائی)
مترس از ترك خدمتها (وفائی)

(17)

براه دوست کسی سر نهد سبك باراست اسیر دام محبّت مگو گرفتاراست سرم به افسر دارا فرو نمیآید که افسر سر من خاك مقدم یاراست بهیچ روی زمن وا نمیشود غم دوست بدور نقطه تو گویی که خط پرگاراست تو یوسفی و من از غم اسیر زندانم (عزیز) من تو بفرمای آخر این کاراست ؟ مرا بباغ بگلزار حاجتی نبود مرا که یاد جمال تو باغ گلزاراست

اگر بهیچ نگیرم رواست شاخ نبات که لعل خسرو شیرین لبان شکر باراست بکن هر آنچه کنی بر من از جفاکاری که نازنین صنم دلربا دل آزاراست به محفلی که تویی چشم بر کف دگران حرارتم نبرد جام اگر چه سر شاراست [بخاك پای !] تو دادیم جان که تا گویند براه دوست (وفائی) بجان وفاداراست

(18)

دلبری دارم که در عالم ظیرش کمتراست رخ قمر ، بالا صنوبر ، لب شکر ، تن مرمراست زلف و رو ، بالا و ابرو ، وان بناگوش و لبش عقرب و خورشید و ، تیر و قوس و ، شیر و شکراست قامت دلکش ، جمال خوش ، دهان تنگ او نخل طوبی باغ جنت ، سبزه زار کوثراست خانه خالی شمع سوزان یار در بر می بکف هر کرا ممکن بود این عیش و نوش اسکندراست ای مسلمانان ازین عالم چه عالم خوشتراست ؟! کفت : گفت : گفت : گفت : چشمه حیوان اگر خواهی کمی پایین براست چشمه حیوان اگر خواهی کمی پایین براست هر کسی داند (وفائی)را مسلمان ، کافر است

ای بت چین ای بلای جان خط و خالت داد ز بیداد یادشاه جمالت من چه دهم شرح غصّه ٔ شب هجران ای من هجران فدای روز وصالت بسكه ز مهر رخ تو ناله كشيدم كاســــتم از غم چو ابروان هلالت باورت ار نیست در فراق تو مردم شاهد ما حضرت جناب خيالت بر من و بر دل بچشم لطف نگاهی ای من و ای دل فدای چشم غزالت سوخت مرا آتش فراق تو مگذار دست من و دامن جناب وصالت کشتن عاشق اگر مراد تو باشد خون (وفائی) هزار بار حلالت

(17)

بفریادم رس ایجان عزیزان لعل شرینت! هزاران رخنه در دین کرد مژگان کچ آیینت ز درویشان نمیپرسی، نمیدانم چه دلداری؟ ز آه ما نمیپرسی؟ بگو: تا چیست آیینت زبوی سنبلت خواهد بهارستان چین رونق ز روی چون گلت دارد گلستان زینت ببازی زلف مشکین است گرد عارضت جولان
چه شیرین است _ یا رب ! _ زین دو ریحان برگ نسرینت
ببزم عاشقان شب چشم مستت بیقرارم کرد
هنوزم سر گران است از خمار جام دوشینت
تو خود شکر ، عرق چون گل ، منم زین گلشکر بیدل
خدارا دردمند انرا نمی (۱) از عرق چینت
نگاهی کن بچشم مرحمت ای خسرو خوبان !
بتلخی جان شیرین داد چون فرهاد ، مسکینت
من دل چون (وفائی) هردو سرگردان مخموریم
من از چشم می آلود و ، دل از گیسوی مشکینت

(17)

کشیده طره سراز اختیار عارض قامت
گناه کار سیه رو بود بروز قیامت
شهید چشم توم بوسه ٔ نکرده ز لعلت
خراب مست شدم جرعه ٔ نخورده ز جامت
مرو بحلقه عشاق و شور و فتنه میفگن
چنین مکن که قیامت بپاشود ز قیامت
هزار بار دل مردمان ز داغ تو خون شد
بریخت خون دل خود ندیده دیده بکامت
بروی و موی خودم وعده داده ٔ که بیایی
خلاف وعده چه شد نه نهار بود نه شامت

(17)

⁽۱) (نمى) شايد (نسيمى) باشد .

ز حان و دل گذرد هر که زلف خال سند مگر تو مایل ٔ (۱) وان زلف ٔ خال دانه و دامت مرا بگوی که گردن زنند و سر بشکا فند هوای عشق تو از سر نمیرود بملامت قد تو سرو نگویم رخ تو لاله نخوانم که سرو بنده ٔ بالای تست لاله غلامت کسیکه با تو نشیند عجب که جز تو گزیند چنین که شهد و شکر خیزد از بیان و کلامت شکر که دید گل افشان و گل که دید شکر بار ؟ سخن بگوی و بفرما : که معجزاست و کرامت اگر حدیث دهانت بشاخ گل بنویسم درخت گل شکر آرو بیار تا بقیامت بریز خون من ٔ جان من ز حشر میندیش که کشتگان تو از جان گرفته اند غرامت نگاهت از مژه و ناز قصد جان و دلم کرد بیك اشاره دو عالم گرفت أمیر نظامت بافتاب پرستی شده است شهره (وفائی) چو خط رنگ فرنگت چوفای غالیه فامت

⁽¹V)

⁽۱) (مایل و) درست نیست شاید (مانی) بر موضوع مصرع درست تر دربیاید .

(1)

رفتم کنارش امروز جای گوشوارهام داد این تخت و بخت و دولت ماه ستارهام داد صد شکر و شادمانی گیسو فگند یکسو یك گوشه در گلستان راه نظارهام داد من شکر این چه گویم ؟ آورد پیش رویم من یك دو بوسه گفتم ، او بی شمارهام داد دستم گرفت و ، پایی آهسته بر سرم زد جان برد در مقابل خلخال و یاره ام داد گفتم : لبت بگیرم ، بگذارمت بمیرم لب غنچه کرد و خندید ، عمر دوبارهام داد بشم خوشش (وفائی) رسوای عالم کرد پیر مغان چه پنهان می آشکارهام داد ؟

(1)

دل که با طره ٔ جانان ســر سودا دارد روزگارش که پریشان گذرد جا دارد

شمعرا سوزش پروانه بحالی نرساند یار در کشتنم از ناله چه پروا دارد ؟ دهن تنگ ترا خنده اگر معجزه نیست پس چرا تنگ شکر عقد ثریا دارد ؟ یکزمان بخت من از خواب گران در نشود یادگاری است کزان نرگس شهلا دارد از غم طوبی و فردوس فراغی دگراست هرکه با یاد تو در کوی تو مأوا دارد زلفرا خم شده در پیش خطش دیدم و گفت : روسيه آنكه بنوكيسه مدارا دارد از من غمزده دل ميطلبد غمزه وست دوستان دلبر ما نرگس گویا دارد گفتم : از لعل لبت بوسه (وفائی) طلبید گفت : دیوانه که از هیچ تمنـّا دارد

(7)

بگذار تا بگریم در دیر راهبانان بگذار تا بنالم در کوی زند خوانان بگذار تا بگیرم زنار زلف جانان بگذار تا بیابم سسر رشته ٔ زایمان

این کاره کار عشقاست دخل بدین ندارد من رند و (لاابالی) سرمست و دلستانم دفتر زمن چه خواهی ، من پارسی ندانم مدهوش یك سرودی از لهجه مغانم من بعد ازین برانم درس مغان بخوانم

این کاره کار عشق است دخل بدین ندارد

ترسای نامسلمان چون آهوی رمیده آرام من گرفته ، در زلف خود کشیده بویی ز زلف و رویش بر جان من وزیده یك جای کفر و ایمان آخر بگو ، که دیده ؟

این کاره کار عشق است دخل بدین ندارد

ای شیخ پاک دامن ای پادشاه شاهم آخر بگو خدارا تا چیست روی راهم ؟ صد بار اگر گناهاست این عشق پر گناهم حاشا اگر بهشتاست بیدلستان (۱) نخواهم

این کاره کار عشق است دخل بدین ندارد

بالله اگر (وفائی) زان باغ گل نچیند از باغبان بر نجد با داغ دل نشسیند بیرون ازین دو عالم یك خلوتی گزیند تا در جهان بماند بی او جهان به بیند

این کاره کار عشق است دخل بدین ندارد

(()

جر سر زلف تو دل که راه ندارد در همه عالم کس این پناه ندارد

(٣)

⁽۱) در نسخه دستنویس کلمه (بیدل ستان) همانطوریکه درجشده نوشته شده است البته املای صحیح آن (بیدلستان) است .

سر که نیارم بکس ز خاك در تست شاه نه شاهاست اگر کلاه ندارد تا بخرابات چشمهای تو ره برد شیخ دگر میل خانقاه ندارد تکیه بروی تو کرده زلف تو بس چیست کافر اگر در بهشت راه ندارد طلعت تو جای حیرتاست بقامت روز قیامت که مهر و ماه ندارد زلفت ازان سوی برد دل ، خط ازان سوی چون تو شهی بی نسق سیاه ندارد بوسه ازان لب بده ، بغمزه ازان چشم فتوای پیر مغان گناه ندارد فتوای پیر مغان گناه ندارد دولت حسن تو داد خواه ندارد دولت حسن تو داد خواه ندارد

(0)

هر شام و سحر روی تو دیدن مزه دارد گلها ز گلستان تو چیدن مزه دارد در دام تو افتادن و تیری ز تو خوردن در پای تو برخاك طپیدن مزه دارد گل گل عرق از روی نگارین چه لطیف است بر برگ سمن ژاله چكیدن مزه دارد

({)

⁽۱) چنین بنظر میرسد که این قطعه اناتمام است چون ختام که عادتا شاعر تخلص خودرا در آن میآورد دراینجا دیده نمیشود .

دست تو گرفتن سر زلف تو کشیدن وه وه لب لعل تو گزیدن مزه دارد قربان تــو و رفت تو باشــم که ز آهو رم کردن و استادن و دیدن مزه دارد بك شيشه مى در كفن ما بگذاريد در حشر همین باده کشیدن مزهدارد عاشق شــدن و در رخ ترسا نگریدن می خوردن و زنار بریدن مزه دارد در میکده رفتن ، دو سه پیمانه کشیدن وحشى شدن از خویش رمیدن مزه دارد قربان گلم در سربازار محبت كاغشىته بخون ، جامه درىدن مزه دارد يرسوخته بيخود شــدن از نشائه صها تا کنگره عرشی بریدن مزه دارد خوش زمزمه ٔ بود که میخواند (وفائی) بر کندن و پیوسن و دیدن مزه دارد

(7)

دو هفت سال ریاضات خاك شــمذینان مرید و خانقه و مرد بایزیدم كرد قضا فگند درین آخرم بدام بتی به پیش پیر مغان بنده عبیدم كرد بتیر غمزه ، تیغ نگاه و ، خنجر ناز امان نداد بیك چشم زد شهیدم كرد

منی که قطب مدار جهان بدم یکدم مدار قطب پریزادهٔ مریدم کرد هزار شکر (وفائی) باز هاتف غیب بمژدهٔ کرم خویش پر امیدم کرد

(V)

سیه شد زلف با خورشید رو تا آشنایی خود نمائی کرد
سیه رو آنکه کافر آنکه دعوای خدایی کرد
دلم در طره از فیض رخش بر وصل لب شاداست
ز ظلمت رهبرم بر آبحیوان روشنائی کرد
نکرد از کشتن غمزه ٔ چشم تو تقصیری
ستمکاراست آری هرکه با مست اشنایی کرد
هلاکم کرد یکره با نگاهی چشم بیمارش
طبیب خویش قربانم که درمان جدایی کرد
ز تاج و تخت شاهی ننگ دارد بنگرد از کبر
(وفائی) وار یکدم هرکه در کویش گدائی کرد

(\(\)

بر چهره ، زلف خویش ، پر از پیچ و تاب کرد یعنی بحسن ، حلقه بگوش افتاب کرد گیسو بباد داد بصد جلوه در چمن از سرو سرکشید و سنبل عتاب کرد بیتاب شد ز حسرت و غم چون رسید خط گویا که زلف یاد ز عهد شباب کرد آوخ که یار رفت و نچیدم گلی ز وصل کامی ندیده عمر عزیزم شــتاب کرد چشمم در آرزوی بتان بسکه خون بریخت معمورهٔ وجود (وفائی) خراب کرد

(4)

بتم چو طر"ه برخسار خود فشان میکرد

بنفشه بر ورق لاله سایبان میکرد

اگر بدیده من عکس عارضش میدید

بشاخ هر مژه صد بلبل آشیان میکرد

بغیر نقطه شیرینی لبش نگذاشت

وگر نه خامه بسی وصف آن دهان میکرد

نوای ناله مرغی بگوشه آمد دوش

چو دیدم از سسر زلف تو دل فغان میکرد

ز ابروی تو عجب مانم ای مسلمان کش

که (دوالفقار) علی قتل کافران میکرد

(وفائی) از لب و زلف تو دوش تا بسحر

سخن ز آب بقا عمر جاودان میکرد

(1.)

حسنت بفتح کشور دل اهتمام کرد اسباب شهریاری خودرا تمام کرد از زلف و خال ، لشکر چین و حبش کشید واز مژهٔ کشنده دو صف انتظام کرد با فوجی از گرشسه ، دو از غمزه ، صد ز ناز در گوشه نگاه تو آمد قیام کرد چشم تو زان میانه امیر نظام شد با یک اشساره کار دل ما تمام کرد مرگان که کرد روی بمحراب ابروان مانا برای شساه دعای دوام کرد قربان زور پنجه حسنم که یک نظر چندین هزار شسه چو (وفائی) غلام کرد

(11)

چشم سیاه مستت با ما به بین چها کرد
با یک نگه دل و دین از دست ما رها کرد
یک بوسه خون بها کرد لعل لبش ندانم
گر دشمنی بدل داشت این دوستی چرا کرد ؟
با هر نگاه و نازم صد بار کشت و خون ریخت
شیرین کجا بفرهاد این جور و این جفا کرد ؟
باد صبا ندانم با گل چه نکته گفت ؟
کز حسرت دهانت گل جامه را قبا کرد
تنها نه من شهیدم از دست تیغ نازش
هر گوشه را که بینی صحرای (کربلا) کرد
قربان چشم مستم خونم بریخت و رستم
در ضمن یک عداوت ، کار صد آشنا کرد
هندو اگر بکوثر گویند ره ندارد
بهر چه شد لب تو خال سیاه جا کرد

گیسو نه باغ سنبل ، عارض نه خرمن گل این است آن بهشتی خدا برای ما کرد روی تو سرو بالا ، دیدم زخود برفتم 🗠 کز عالم بلندی ماهی مرا صدا کرد برقع فگند آتش درما زد و ندانم : خود کرد راز خود فاش مارا چرا رسوا کرد ؟ زلفت نمیگذارد روی تو سیر بینم این پاره ابر تاریك روز مرا سیا کرد پیر مغان شب دوش میگفت کوزه بر دوش هی می بگیر و می نوش ، هی می ترا رها کرد صوفی مشو گران جان ، صافی شو و خدا خوان پا بند و بنده ٔ نان ، کی روی در خدا کرد ؟ ! دیوانه باش و هشیار ، آدم شوو سیه کار میخانه گیر و بگذار ، گویند ره خطا کرد آن ماه رو گشاده ، رویش همرنگ باده هم شوخ شیخزاده ، با عهد خود وفا کرد دىدم آمد شتابان ، آمد چه ماه تابان هم شهر و هم بیابان ، چ*ون* روز روشنا کرد گفتم: لبت ببوسم ، چشمش بغزهام کشت خونی نکرده بودم این ترك قصد ما کرد! گفتا : توم بمیری ، بی جان لبم نگیری آب حیات مارا (وفائی) کم بھا کرد

آن شکر خنده بوصل دهنم شاد نکرد غلطم باز گر از هیچ کسی یاد نکرد آنچه من در غمت ای خسرو خوبان کردم بشکر خنده، شرین تو فرهاد نکرد ناوك ناز تو نازم كه بيك چشم زدى زخمها كرد بدل خنجر جلاد نكرد تاكرا طلعت بالاي تو بغما كه نساخت راه گلزار نزد غارت شمشاد نکرد پای بند غم تو کیست در آفاق که نیست سرورا حسرت بالای تو آزاد نکرد ؟ داغم از گریه که شد باعث رسوائی من کیست کز دست جگر گوشه ٔ خود داد نکارد ؟ تو شکر خندہ چنانی که بھر جا گذری نیست جایی که دهانت شکر آباد نکرد سوخت ازآه (وفائی) جگر سنگ ، ولی : اثری در دل آن ترك پریزاد نكرد!

(14)

بجان آمد دلم تاکی دل ، ای جان ، بی دوا باشد نگاهی کن بدل کین یك نگاهم اکتفا باشد اگر در وحدتم از کثرت حیرت نیم خالی دهانت از تبسم تا فنای پر بقا باشد

زجابرخیز تا طوفی کنم گرد سرت گردم نماز عاشقان را در قیامت هم قضا باشد بحز دلبر نمی گویم غم دل باکسی ز آنرو غم دل باکسی ز آنرو غم دل با کسی گویم که با دل آشنا باشد گرفتم قبله درست آمد و عمری در احرامم چه سود این سعی بیحاصل اگر دل بیصفا باشد چنین کزخنجر ناز تو خون میبارد از هرسو بعالم هر کرا بینی شهید کربلا باشد بچشمان سیه بردی دل و دین (وفائی) را بچشمان سیه بردی دل و دین (وفائی) را تورا آهوی چین گفتم خطا نبود روا باشد

(1ξ)

شادی من نه بخلد و نه به کوثر باشد شادی آنجا طرب انجااست که دلبر باشد هر که دید آب حیات دهن دوست چو من بگذرد از دل ، اگر خضر پیمر باشد جای حیرت بود این خال سیه بر لب بار کافرم هندو اگر ساقی کوثر باشد خط سبز تو و زلفین سیه دانی چیست خط سبز تو و زلفین سیه دانی چیست دو قیامت نشنیدیم بیك جای که گفت سرو بالای تو چون در صف محشر باشد طلعت دلکش جانان و قد دلبر دوست نوبهاری است که بالای صنوبر باشد

لب تو آب حیات است تو خود هم خضری خضراگر جور کند از چه پیمر باشد بوالعجب مانم ازین حسن خدا داد تو من مه ندیدم که شکر بار و سمن بر باشد قوس ابروی تو از تیر مرا پاره کند آفتاب رخ تو از چه دو پیکر باشد گر تو ، ای چشمه ٔ حیوان ، بکف آری روزی نستاند ز منت گر چه سکلندر باشد لب تو جان (وفایی) است خوشا در قدمت جان بلب آرد و قربانی دلبر باشد

(10)

دل دیوانهٔ دارم دمی بیعم نخواهد شد سر شوریدهٔ دارم بسامان هم نخواهد شد دل آرام من از روزی که آرام دلم برده دلم یکدم نیارامد بمن همدم نخواهد شد بزلف خویشتن حال دلم زیر و زبر کردی (۱) چرا مهدر نباشد دل ؟ چرا درهم نخواهد شد ؟ مگو این اشكریزی چیست اندر آستان من ؟ دل و دینم فدایت! د کعبه بی زمزم نخواهد شد! چو با بخت سعید من محمد گشته پشتیبان چو با بخت سعید من محمد گشته پشتیبان

(10)

⁽۱) کلمه (کردی) در نسخه خطی اشتباها (کری) نوشته شده بود تصحیح گردید .

(وفائی) گر شود سیراب از آن دریای حق خوانی تو حق گویی و میدانی ز دریا کم نخواهد شد

(11)

مرا که دوش دو چشم از غم نگار تر آمد
بگاه انکه ستاره روان شود سحر آمد
چنانکه گل شکفد سرو بالا از اثر ابر
ز گریه ام صنم من بخنده جلوه گر آمد
که هان مرغ (وفائی) شب فراق سرآمد
ترا مراد بر آمد که آفتاب برآمد

(1V)

دوش اندر میکده چون و چه زیبا زدند گردش از جاروب زلف ٔ طئر ّه حورا زدند ساقیان دست طرب در گردن مینا زدند خاك آدمرا نم از سرچشمه ٔ صهبا زدند

بر سر شوریده تاج (علّم الاسما) زدند دین و دل دیوانهرا اعتاب (عرش الله) زدند

مطربانرا نغمه ٔ جان بخش زیر وبم گرفت عاشقانرا ناله ٔ دلسوز در عالم گرفت مجلس روحیانرا (۱) ذوق می دردم گرفت محمد [دل برگ !] ساقی چون ز گردش نم گرفت

(1V)

⁽۱) « روحیان » در این مصرع باید « روحانیان » باشد و ناسخ اشتباه کردهاست .

اول این جام شراب [فقیه امام!] گرفت می پرستان را بنوشانوش پس آوا زدند

هر یکی زین عاشقان مستانه جام می بدست گه ز روی جام گاه از بوی جانان گشته مست بانگ نوشا نوش ساقی نالههای می پرست پرده ٔ زاهد درید و چشم نامحرم به بست

سر خوش و بيهوش بياد شاهد روز (ألست) شيشه (لا) را ز دل بر ساغر (الا") ز دند

ان یکی از (ارنی) مخمور و مست جام دوست و آن یکی از (ارنی ترانی) کشتهٔ پیغام دوست یك درون از اصطفا آدم پر از انعام دوست یك سر از (وجهت وجهی) پر ز عشق نام دوست

هریکی را رمز و غمزی کرده بی آرام دوست ای بسا در قعر این دریا که دست ٔ پا زدند

> پای بند جان ٔ دل شد طره ٔ سودای عشق آتش اندر جان ٔ دل زد آفت غوغای عشق کشور تاب ٔ توان ویران ز استیلای عشق عاشــق و دیوانه و سرگشته در سودای عشق

گشته از تیغ محبت غرقه در دریای عشق خیمه در بالای صحرای (فنافی الله) زدند

چون سر آمد هر یکیرا دولت شاهنشهی شد پریشان هر سریرا افسر و فرو بهی گشت خالی مسند مولائی و تخت شهی جان جانان دل بدلبر آشنا شد وانگهی

دست غیب آمد برون [زد!] قرعه ٔ (خلالله)ی سکه شاهی بنام شاه عبیدالله زدند

غیث دین ، غوث مریدان ، پیر من ، قطب امم دست رحمت ، پشت دین ، چشم حیا ، جسم کرم از شرافت عاشقان کوی او صید حرم آنکه برخاك درش اسکندر و داراو جم

حلقه سان پشت نیاز خویشتن کردند خم هر یکی از جان دل فریاد یا مولا زدند

قبله گاه دین عبیدالله ثانی نام او جلوه گاه انس و جان سقف سراو بام او افتاب عالم بالا ، جهان بین ، جام او سر ز خورشیدی زند هر ذر"ه در ایام او

روح بخش مرده گان از همت انعام او دم ز اعجاز مسیحی نبی الله زدند

باده نوش شوق بر سیمای ناهیدش رقم خرقه پوش ذوق تا بالای خورشیدی علم با همه بیچاره گی ابر کرم بحر امم اوست کآیند آستانش محترم نامحترم

بی نوا ، سلطان ، گدا ، خاقان ، مسکین ، محتشم شسست پا از جان ٔ دل بر حشمت دنیا زدند

> آشنای کوی جانان بلبل گلزار حق عاشق نام خدا گنجینه اسرار حق

قبلهگاه هر دل ۰۰۰ آینه دیدار حق سرخوش از جام تجلتی ، مظهر انوار حق

مست مخمور از خسار ۲۰۰۰ حق گوئیا در سینه وی آتش سینا زدند

> آفرین بر خامه ی صورت کش جان آفرین کاین [چنین زیبا نگاری آفرید از!] ماء ٔ طین بلبل خوش نغمه ٔ گلزار شرع یا و سین قامتش در جویبار دیده سرو راستین

طلعتش در گلشن دل دلر باو نازنین آفتابی را مگر بر شاخه ٔ طوبا زدند

> آستانش قبله ٔ دل ، اهل دلرا رهنما خاندانش کعبه ٔ جان ، آل آدمرا پنا خانقایش کهف عالم مرتجا و ملتجا خاکپای اوست در چشم (وفائی) توتیا

آری آری چون (وفائی) زین سبب شاه ٔ گدا بوسه بر آن آستان آسمان فرسا زدند

> ای شه تخت ویلایت من نه مهمان توم ز آشنایان سگ درگاه و ایوان توم بت پرستم ، هر چه هستم دست ٔ دامان توم گر چه کافر بودهام از نو مسلمان توم

بر (وفائی) رحمتی قربان دربان توم همتی کن نفس و شیطانم ره تقوی زدنـــد

شكل و بالاى ترا ، يارب ، چه شيرين بستهاند كآفتابىرا فراز سرو سيمين بستهاند دلربا آمد خط از روی عرقناکت ، مگر دلربا زادهاست از مه عقد پروین بستهاند زلف بر روی تو یا سر صفحه ٔ گل مشك چین خط ریحان است یا بر برگ نسرین بسته اند بوی جان دارد لیت ، ای خسرو خوبان ، مگر نقش جوی شکرت ازجان شرین بستهاند چون سکندر جان عالم در طلب سرگشته اند این چه حیوانی است کزناف تو پایین بسته اند عشرت و عیش ارم هم هرچه هست این است و بس كاندرو سرمايه أرام تسكين بستهاند [نفس غالب نفس بیر و گل] (وفائی) گل پرست فرصتی ، یارب ، که گلرویان ره دین بسته ند

- 19 -

در ازل سنبل گیسوی ترا شانه زدند رقم شیفتگی بر من دیوانه زدند من ازان روز خرابم که بخلوتگه حسن سرمه ٔ ناز بران نرگس مستانه زدند قبله ٔ راهب صد ساله شد از معجزهات شکل ابروی تو چون بر در میخانه زدند غمزه آرام مرا در [پسته!] زلف ربود
کاروانرا بشب آن نرگس مستانه زدند
آبشمع رخ تو زلف شب آراست ولی:
آتشی بود که در هستی پروانه زدند!
خاك شو گر طلب پرتو انوار کنی
غالب آناست که این فیض بویرانه زدند
زاهد از باده کشی منع (وفائی) چه کنی ؟
کز ازل آب و گلش بر در میخانه زدند

(۲.)

بت من طره چو بر بر گ سمن بر شکند رونق ماه برد ، قیمت عنبر شکند گنه از چشم تو نبود ز دل آزردن ما ترك چون مست بود شیشه ٔ ساغر شکند بسته زلف تو بهر حلقه هزاران دلزار ترسم این بار گران پشت سمندر شکند گرباین (۱) صورت زیبای تو افتد نظرش راهب دیر ، صنم در سر آذر شکند مانی از چشم تو کج ساخته ابروی ترا شانه از مستی خود در سر پر کر شکند دل دلبر بهم آمیخته مشکن دل ما

 $^{(\}Upsilon \cdot)$

⁽۱) جمله « گر باین »در نسخه خطی (کر بامن) نوشته شده اشتباه واضحاست .

هر کرا پایه بلندست گرفتار بلااست ستم چرخ نگر پهلوی افسر شکند خال در کنج لبت وقت تبسم گویا هندوی تنگ شکر بر لب کوثر شکند چشم مست تو چنان صید دلم کرد بچشم شاهبازی که پر و بال کبوتر شکند منصب قدر وفایی بر دانایان است غم جاهل نتوان خورد که گوهر شکند شب تاریك (وفائی) بود آن روز که یار سنبل شیفته بر برگ سمن در شکند

(11)

من توبه زهرچه شیخ گوید پس ازین صد بار اگر نماز گر روزه بود دورم مفگن زداستان بهر خدا از بحر مگو چه آب در کوزه بود گرجان بدهم زروی دلبر نظری این بس که مرا زدور دریوزه بود ترسا بچه انجیل بمن درس دهد سودای [زیادت !] که به جلغوزه بود تنها نه (وفائی) به پری دلداده است کزهر طرفش هزار دل سوزه بود در مذهب خود قلندران میگویند در مذهب خود قلندران میگویند صد پای بساست اگر یکی موزه بود

مستانه چو از میکده سرون آبد خون از دل عاشقان چو جیحون آید در بزم دگر منت ساقی نکشیم آن مغبچه تا با لب میگون آیــد از باد وزان طر"ه برویش گویی بر ملك خطا ز چين شبيخون آيـــد ای خسرو شرین دهنان رحمی کن تا چند ز دیده اشك گلگون آبد اظهار دیدی وجود از عدم است هر خنده که از لعل تو بیرون آیـــد از بس بقدت هلاك ابروى تــوم خواهم که الف نویسم و نون آیـــد تسليم غم تو مدعى را نرسد این کار ز عاشقان مفتون آبد تیری که ز شصت ناز لیلی بجنبد (۱) بگذار که بر دو چشم مجنون آیــد گفتم : که (وفائی) صفت قد تو گوید گفتا : برو این ز طبع موزون آیــد

⁽⁷⁷⁾

⁽۱) « بجنبد » برای (تیر) گفتن اشتباه محضاست و ناسیخ آنرا بجای « بجهد » نوشتهاست .

(1)

ای شکتر اگر وانرسسی خال مگس زین جور که میکنی نداری غم کس از مهر تو من هم ز َتف ِ کوره ٔ دل برقی بفروزم نه تومانی نه مگس ای خواجه اگر شکر فشانی نکنی طوطی ندهد ز دام این فکر و هوس از مهر تو من هم بغراب آميزم درهم شکنم هم سر و هم پای قفس محملکش اگر چنین برانی شب و روز بیجاره پیاده نشود قافله رس از قهر من هم ز دل آهي بكشم کز نای شــتر بر آید آواز جرس ای دوست اگر راه (وفائی) ندهی تا بوسه زند بر قدمت یکلدو نفس از قهر تو من هم بخرابات روم میگیرم و ، دف بنای و ، نی پیچم و بس

- 6 -

(1)

جانا شب دوش مرغکی غالیه فام
از بهر وفائی چه خوش افتاده بدام
یك پشت ، دو هفت کردن و ، یازده رو
دو چار سر و دو شش قدم و ، هفت اندام
دو شهپر و سیزده دم و ، شش منقار
نو ناخن همچو خنجر و ، شازده نام
سه اختر و ، یك پاره مه و ، چار هلال
با پنج در و ، ده صدفش ، بود بكام
ای دوست ! گر این مرغ تو دانستی چیست
اینمرغ (وفائی) ز وفا باد حرام

 (Υ)

خوشا روزی ز دنیا در بدر بم ز جستجوی عالم بی اثر بم شبان و روز نالان در بیابان حریف شبرو باد سسحر بم

نفهمد هیچ کس نام و نشانم اگر عاقل اگر آشفته سر بم بهر مرزی دواند گرد و بادم بھر جای که خواهم خاك سر بم بچشــم تر گذارم آســتين را گھی بی مادر و گه بی پدر بم چراغی در دلم گیرد فروغی که از روشن دلی یــــار فنر بم گهی شادان ، گهی خندان شب و روز گھی نالان ، گھی خونین جگر بم ز صهبایی جنان دیوانه گردم که از غوغای محشر بی خبر بم نميدانم چه سازم تا بسوزم کزین بود و نبود خود بدر بم (وفائی)را نمیدانم عـ لاجی اگر سر تا قدم غرق نظر بم مگر نالان بروز آرم شبیرا بزاری دست و دامان سحر بم

()

نگارینم! دل و جانم! حبیم!
همه درد درونم را طبیم
شنیدستم غریبان مینوازی
منت هم عاشقستم ، هم غریب

گناه نرگس و زلف درازاست
که من هم ناتوان هم ناشکیبم
خدایا پرده بر دار از رخ وصل
که دایم زین میان مین خود صحیبم
مسلمانی ندانم دست من گیر
کرم کن از میان بکشا صلیبم
بدریای کرم زن دفترم را
مکن شرمنده از روز حسیبم
مکن شرمنده از روز حسیبم
(وفائی) داد ازان دست نگارین
شید ینجه و (کف الخضیب)م

(()

هم چو شاهین بهوس بال پری بگشادم در سر سیر و تماشا سر خود بنهادم ز اشسیان شسهپر سیاره کشی کردم راست یکنظر جلوه کنان بر سسر چرخ استادم پس آینه چو طوطی بشسکر باریدم فافل از دستخط و درس خط و استادم سایه سرور گلی گشت مرا دیر مغان نشائه عشق گل آمد بمبارك بادم پرتو شسمع بدیدیم چو پروانه ز دور با همه سرکشی و کبر بدو جان دادم با همه سرکشی و کبر بدو جان دادم با همه سرکشی و کبر بدو جان دادم با شده بنیادم مهر بر انداخته شد بنیادم

دل بشرین شکری دادم چون خسرو ، عشق عاقبت کرد جگر سوخته چون فرهادم دل مارا هوس خال تو و زلف و لبت دانه ناچیده و در دام بلا افتادم به (وفائی) نگهی کن چو تو سودای منی بکه فریاد کنم گر تو نیرسی دادم

(o)

رنجیدهٔ یاران ز دوران گله دارم آزرده ٔ خارم ز گلســـتان گله دارم با زاغ و زغن هم قفسم كرده زمانه از صحبت ناجنس نه چندان گله دارم چشم تو مرا کشت ، چرا ابرو و مژگان این تیر و کمان چیست ز ترکان گله دارم ؟ مطلوب من از خال سياه ل تست حاشا که من از چشمه ٔ حیوان گله دارم کافر چکند گر صنم و بئت نپرستد با آن همه یاکی ز مسلمان گله دارم دامن بکس برزده هر کس بطریقی از غفلت این قوم فراوان گله دارم فریاد که نازل دلی من بمقامی است کز جنبش و آلوده گی جان گله دارم عارف كمريار و معارف دهن دوست شاید که ز خود ظاهر پنهان گله دارم در هر سر بازار بگویم بدف و نی
این نکته ٔ سر بسته که من زان گله دارم
بفروخت بچندین هنرم هیچ نفرمود
از خواجه خود بنده هزاران گله دارم
اطوار تو من بهر خدادا نیست (وفائی)
از ورزش تو نیز بقرآن گله دارم
از خویش بیرون آی و خدادان و خدا خوان
دیگر سخن از غیر بیزدان گله دارم

(7)

من که در گوشه کاشانه دلی خوش دارم
پادشاهم دل خود از چه مشوش دارم
یکطرف نغمهٔ نی ، یکطرف آوازهٔ دف
یکطرف دیده بروی بت شهیرین دارم
خلوت دل بخیال رخ و زلف دلبر
هم چو بتخانهٔ چین جای منقش دارم
داغم از حلقه زلف بو برویت شب و روز
که نسوزم چکنم نعل در آتش دارم
مطرب خوش نفس و ساقی گلرخ می ناب
مطرب خوش نفس و ساقی گلرخ می ناب
بندهٔ سرو وفادار منم در عالم
چکنم جان وفا روح وفاکش دارم
هر کجا پای (وفائی) است سر انجا بنهم
اینقدر مردم دیوانه نیم ههش دارم

بخیال تو بھر جای که من می نگرم می نیاید بجز از گلشن و گل در نظرم تا گل روی تو آرام و قرارم بربود بهوایت چو نسیم سحری در بدرم بر سر جان من ، ای دوست ، دل آزرده مباش نظری کن که فدای تو بود جان و سرم عاشق روی توم با همه بی مهری تو که بخورشید تماشا بکنم بی بصرم گر بشاهی شوم ـ ای مرغ همای سر من! ـ باز در دست تو چون صعوه ٔ بی بال ٔ پرم بشته زلف تو گشتم بهوای لب تو طوطی هندم و در دام بلای شکرم آتشی در دلم افتاده ندانم ز کجا اینقدر هست کز و سوخته جان و جگرم خجل از کرده ٔ خویشم ، گله از کس نکنم من که با این همه نزدیکی او دور ترم دل دلبر بچه دل بر شاکنم بر سر دل دل گذارم نتوانم که ز دلبر گذرم در ره عشق بتان کشته شدن زنده دلی است ای خوش آنروز که جان در ره جانان سپرم ! دل من مشنکن ازان عارض و بالای که من مرغ گلزار ارم بلبل شاخ شــجرم

برو ای زاهد خودبین ز (وفائی) بگذر پیش من دام مینداز که مرغ دگرم

 (λ)

گر من سوخته بر شاهد خوبان برسم يشت شاهين شكند شهير بال مگسم عاجز نفس شدم سنگدل از صحبت او مرغ باغ ارمم همنفس خار و خسم طوطیان در چمن هند بشکر شکنی من بیچاره گرفتار بلای قفسسم بی خود از ناله فریاد دلم ، وای بمن کاروان رفته و غافل ز فغان جرسم هیچ کس نیست چو من بیخبر افتاده ز راه دست من گیر خدایا که عجب هیچکسم بسكه از ناله وزلف تو شدم نغمه سرا خواند اكنون همه كس بلبل مسكين نفسم شاهازان بتو نازان ، بتو یرداز اکنند من باین بال ٔ پر ریخته اندر که رســـم کرم دوست بجایاست (وفائی) مخروش جای دارد که بر آرند همه ملتمسم

(1)

بکوی یار هر دم از فراق یار مینالم چو بلبل از غم گلزار در گلزار مینالم

شهید چشم مستم ، با خیال طره میگویم : چو بیمارم بزاری در شبان تار مینالم توانم را بچشم ناتوان بردی و خود رفتی کنون در کنج غم بی یار و بی غمخوار مینالم اسير زلف يارم عاشق محراب ابرويش مسلمانم ولى در حلقه ونتار مينالم در و دیوار گلشن شد زعکس روی تو ز آن رو چو بلبل هر زمان بر هر در و دیوار مینالم نمیدانم بلای مردمان از چیست عاشقرا ترا بيمار چشمان سيه ، من زار مينالم شرابی ساقیا! آبی برین آتش فشان کامشب مغنتي وار ميسوزم ، چو موسيقار مينالم چه بنویسد (وفائی) شرح هجران تو ؟ چون هردم بیاد سرو بالای تو قمری وار مینالم

(1.)

ای آفت دل بلای جانم!

آرام روان ناتوانم

رخسار مه تو نوبهارم

زلف سیه تو ضیمرانم

ای روی تو کعبهٔ حیاتم

ابروی تو قبله گاه جانم

صید حرم تو حور عینم

قد علم تو خیزرانم

درمان درون مستمندم داروی جراحت نهانه اول بزبان آشنائی كردى بوصال مهربانه در وسمه گرفتی ابر**وان**را چون گسمه بریده شد عنانم در سرمه کشیدی آهوانرا صد سرمه زدی بخانمانم دین بردی و دل بدلربایی تا شهره شدی بدلستانم کردی بدو چشم ، چشم بندی بردی بدو ناتوان توانم امروز بهر طریق دانی كز عشق تو شهره ٔ جهانم در عشق تو _ آفت زمانه _ رسوا شده ٔ همه زمانم هر شب ز فراق سرو بالات صد چشمه ز دیده خونفشانم عیشم همه درد درد بر دل دل در غم و غم در استخوانم شب هم چو سگان بر آستانت كرد است غم تو پاســبانم چون طانف کعمه در گذارت لبین بر آید از زبانم

می گریم و رو بخاك مالم مینالم و نشنوی فغانم ! رحمی ز وفات بر (وفائی) آخر نه که تازه نواجوانم ؟!

- 11 -

بی تو ای دوست ندانم که چگویم چونم بجمال تو که چون سوخت در و بیرونم جلوه کن بمن ، ای شمع وجودم ، بردار وعده وصل من آن است بریزی خونم جانم آزاد کن از واهمه وصل و فراق دست من آر تو در گردن خود یاخونم من ندانم که ز زلف تو رهایی طلبم گر ز زنجیر تو سر باز کشم مجنونم مرد میدان جفای تو (وفایی)است ، بیا خنجر ناز بدل زن که بجان ممنونم

در زمستان یکشب در واقعه بحضور مبارك مشرف شدم ، در میان جمعی از خلفا ۰۰۰ فرمودند: که عریضه خودترا که این غزلاست به آواز بلند برای من بخوانی! بعد که موسم بهار بحضور مبارك رسیدم ، بر طبق واقعه واقع شد در آخر شمارا ۰۰۰۰۰۰ بكن چنان بدان که خواباست و در همان شب است :

- ن -

(1)

السلام ای باغ رویت (جنة المأوای) من مده سب یلدای من السلام ای گوشه محراب طاق ابروت در دو عالم قبله من ، مسجد اقصای من السلام ای گشته در دور خط و خال لبت در سر بازارها سودای من ، غوغای من السلام ای بر گل رویت غزلخوان روز و شب بلبل خونین دل مسکین دل شیدای من السلام ای دیدن و خندیدن و رنجیدنت مرهم من ، داغ من ، روح فرح بخشای من السلام ای سرو نورین سایه جانها ولی سایه سرو بلندت ملجأ و مأوای من

السلام ای انکه در جنت سرای لطف و ناز قامت جانپروری هم سرو هم طوبای من السلام ای جرمبخش صدچو من آشفته کار از تو غیراز جرم بخشی نیست استدعای من السلام ای بنده گانرا خواجه مشکل گشا بر (وفائی) رحمتی ای سید و مولای من!

(Υ)

یار ارمنی مذهب! شوخ عیسوی ملت !

یا بیا مسلمان شو ، یا مرا نصارا کن

یا بتیغ ابرویت خون بیگناهم ریز ،

یا ازین دو لیمویت چاره ٔ دل ماکن

بر مکن ز رخ پرده در شکن خم کاکل

زاهد صوامع را راهب کلیسا کن

ساقیا! سرت گردم التفات کن! جامی!

آتش درونم را یکزمان مداوا کن

تابکی (وفائی) را خون بی گنه ریزی

گر خدا نمیدانی شرمی از مسیحا کن!

(1)

این تطاول بین که از دست شب یلدا کشم ^(۱) ای امید نا امیدان ، ای پناه بیکسان

نا امید ٔ بیکسم دست من و دامان تو

من نگویم انکسم در آستانت جلوه گر یا زگستاخی سے ک کوی توم خاکم بسر اینقدر گویم بزاری تا توانم اینقدر ای امید ناامیدان ای پناه بیکسان

نا امید ٔ بیکسم دست من و دامان تو

چون ترا دانستهام از رحمت پرودگار رحمت کن رحمتی ، ای رحمت حق زنهار! آیت (لا تقنطوا من رحمةالله) گوشدار ای امید ناامیدان ، ای پناه بیکسان

نا امید ٔ بیکسم دست من و دامان تو

ایکه میدانی که قلب مومنان عرش خداست تا دلی رابشکنی ۰۰۰ بودن رواست

⁽۱) در نسخه خطی این قصیده در مقدمه دیوان قرار گرفته ، ولی ناقص بنظر میرسد .

یکنظر زانحضرتم از روی رحمت التجاست ای امید ناامیدان ، ای پناه بیکسان

نا امیدو بیسکم دست من و دامان تو دستگیرا ! دست گیرم ، رهنمایا ! ره دهید چون تویی درمان دردم چارهٔ دردم کنید از امید خود (وفائی)را مفرما ناامید ای امید ناامیدان ، ای پناه بیکسان

نا امیدو بیسکم دست من و دامان تو

(1)

ای دلبرا! ای دلبرا جانم فدای جان تو دین و دل و ایمان من قربان مک فرمان تو با دین و با ایمان مرا ، کاری نباشد دلرا این بس که باشم روز و شب دیوانه و حیران تو گر دل بگلشن خوش کنم ، ور دیده بر ماه افگنم از گل مرادم بوی تست ، از مکه ° رخ رخشان تو خوشتر زباغ و بوستان ، بهتر ز گلزار جنان با یاد تو گر جان دهم در گوشه ٔ زندان تو از روح اعظم بهتراست ، از باغ جنت خوشتراست بویبی که میآید مرا از جانب بستان تو با این سر آشفتهام ، استاده در میدان غم باشد گھی غلطان شوم ، چون گوی در چوگان تو آسوده جان و دلشود ، در سانه و نور اند بر هر که تابد یکزمان مهر رخ تابان تو من تشنه و دل سوخته ، تو چشمه ٔ افروخته بگذار تا جان میدهم ، بر چشمه ٔ حیوان تو گریم چو بلبل هر زمان ، با صد هزاران داستان شاید که چون گل واشود بر من لب خندان تو من بنده ٔ آوارهام ، سرگشته و بیچارهام تو پادشاه رحمتی ، دست من و دامان تو ! با انکه هستم روسیاه ، دارم بسی جرم و گناه نومید نتوانم شدن از لطف بی پایان تو گر زانکه بگذاری مرا ، یا انکه بنوازی مرا روی من و خاك درت ، چشم من و احسان تو گر من بسی بدكردهام ، من در خور خود كردهام باری تو از روی كرم آن كثن كه باشد شان تو باری تو از روی كرم آن كثن كه باشد شان تو آخر نگاهی از كرم ، بر جان پر درد و الم سوزد (وفائی) تا بكی در آتش هجران تو ؟!!

(1)

فدای جان پاکت این غلام دربدر کرده زهجران تو جان از تن قرار از دل ، سفر کرده بامید شفائی دل درآنچشم سیه بستم که مژگان تو در ۰۰۰ جان پر نیشتر کرده فزون شد از نگاهت درد من با انکه خندیدی چرا گویند پس بیماررا گل در شکر کرده خط آورد از پی امداد زلف از بهر قتل من بچین قانع نشد جیش خطا راهم خبرکرده شهیدان کید افتاده سر خونین کهن در باغ مگر با لالهزاران ، نازنین از ری گذر کرده! نمیدانم چرا در گوش گل باری نخواهد رفت نمیدانم بر و و زبر کرده از بید جز (و فائی) افسر و تخت و فاداری که در ملک محبت ترك سررا ترك سرکرده

(7)

مرا تحیر از آن زلف و روی نرگس مست است (۱) دو شب ، دو روز ، دو نرگس ، بشاخ گل که شنیده ؟

⁽۱) در نسخه خطی یك صفحه یا بیشتر ناقص بود و باعث از بین رفتن یك یا چند بیت از این قطعه گردیده است.

چرا ز تاب جمالت عرق گرفته عذارت ؟
که روز روشن و بر برگ لاله ژاله چکیده
ز غیرت لب و روی تو کیست ناشده رسوا
شکر بآب نگشتهاست گل قبا فدریده
شهید زلف توم بوسه بیخش ازان لب
که میل شربت تریاك کرده مار گزیده
هوا عبیر فشاناست و باد غالیه باراست
مگر بطره ٔ جافان نسیم صبح وزیده
ز جان هردو جهان گلبنی بناز سرشتند
درو ز عکس جلال و جمال نور دمیده
شکفت گل بدر آورد و صد بهشت برین شد
تو آن درخت گلی نورسیده نور دو دیده
چه غم بکوی تو گرد سر تو گشته (وفائی)
که عندلیب بهشتی بشاخ سدره پریده

(1)

شب است این زلف ، یا روز جدایی ؟ لبست اين لعل ، يا جان وفايي ؟ بتا! نامهربان! بارا! نگارا! بدينسان بيوفا آخر جرابي ؟ چه باشد گر برحمت عاشقان را ىكى از گوشه دل رونمايى ؟ نه شرط دوستی باشد که هر روز ز نو عهدی به بندی و نیایی نميخواهم نشان سلطنترا که بر خاك درت خوشتر گدایی جگر خونم ز داغ آشنایان چه بودی گر نبودی آشنایی ؟ خدارا مهر و مهرا سرنگون کن چه باشد برده از خود برگشایی دلی داریم در عشقت پریشان سری داریم بر خاکت هوایی تو ای سرو ریاض جان عالم تو ای شاه سریر اصطفایی

تو ای چشم و چراغ جان آدم گل و شمشاد باغ اجتبایی بستاری که از عالم گزیدت بعقاری که دارت انبیایی به آب پاك ينبوع شفاعت بشو از روی کارم روسیایی مران از خود چو آوردم بتو رو کزین ابرو تو محراب دعایی خداوندا ! بحق پاکی خود بآن لو ُلوی بحر پادشایی بهر لطفی که داری با عزیزان ببخشایی همه جرم (وفائی) مرا این دل ز آب و گل سرشتند مرا دلبر ز نور کبریایی دل من در ازل دلبر گرفته وگرنه دل کچا دلیر کچایی ؟ (وفائمی) چون ننالد خــون نگرید : که کشت آن داربایش از جدایی ؟

(1)

ای روی تو ابروی تو وان دو لب شیرین هم کعبه و هم قبله و هم جان وفائمی گر سرو نه ٔ جلوه ٔ جانبخش چه داری ؟ گر ماه نه ٔ بر سر این چرخ چرایی ؟

گفتند که بر چشم کند سرو سهی جای باور نکنم تا بسر چشم نیایی چون روی بگردانم از ابروی تو ، جانا ، کارباب وفارا بخدا قبله نمایی بی نام تو هر چند بود فتح جهان خام بی خامه من هم نبود نامه گشایی گفتم که بگیرد نمك ساعد شاهم نامردم اگر باز نكردم چو (وفائی)

 \star \star \star

وقتی که حضرت شیخ _ قدس سره ! _ بطایف ، که یکی از شهرهای حجازاست ، هجرت فرمودند ، بتوسط حجاج قصبه (ساوجبلاغ) این قصیده مبارك بحضرت تقدیم شد ، یك روز بعد از ملاحظه عریضه و صدور جواب وفات کردند :

(4)

نمیدانم چرا ای دیده چندین خون فشان هستی ؟ هما نا داغدار هجر یار مهربان هستی ! (۱) تو ای ابر بهاری از چه گریان و خروشانی مگر در آرزوی (۲) وصل باغ و بوستان هستی ؟

(4)

⁽۱) «وفائی» بمناسبت وفات شیخ عبیدالله نهری بزبان کردی نیزمرثیه ای سروده که مطلع آن «دریّفا بای خهزان . . . »است و بیتها با حرف (میم) خاتمه میآیند .

⁽۲) در نسخه دستنویس «آزوی» نوشته شده بود .

تو ای باد سحرگاهی مگر جو بای گلزاری: که در کوه ٔ بیابانها بهر سویی دوان هستی ؟ تو ای قمری که مینالی بطرف جوی باغ و راغ چنان دانم پی سروی چو من کوکو زنان هستی تو ای نرگس مگر در خواب دیدی چشم دلدارم: كه چون من عاشق و بيمار و مست و ناتوان هستي ؟ تو ای سنبل مگر بویی ز زلف بار بگرفتی: که چون من بیقرار و درهم و آشفته جان هستی ؟ توای گل وصف یار من مگر از باد بشنیدی: که چون من پاره دل خوینین ^(۳) درون ٔ خون فشان هستی تو ای مسکین بنفشه از کحا دیدی خط و خالش که محزون هم چو من در کسوت ماتم نهان هستی ؟ تو ای سوسن مگر عاشق شدی چون من بروی یار : که در شرح غم هجران جانان صد زبان هستی ؟ تو خود ای لاله زلف و روی جانان از کما دیدی : كه چون من داغدار افتاده اندر بوستان هستني ؟ تو ای آتش بجان افتاده بلبل از برای گل چو من تاکی بعشق اندر زبانها دستان ^(۱) هستی ؟ تو ای مرغ شب آویزی چو من در زلف جانانه بگو تاکی بیاد صبح آن گردن چنان هستی ؟

⁽۳) واژه (خوینین) را ناسخ بجای (خونین) نوشته و در عوض بعد از کلمه ه (درون) حرف (واو) را انداخته است .

⁽٤) واژه (دستان) در نسخه خطی بجای (داستان) نوشته شده و شعررا از وزن انداخته است .

تو ای بلبل که در [توصیف !] گل خوش نعمه ٔ گریان مريد خاندان حضرت قطب زمان هستي ؟ (وفائمي) از يبي گلزار مينالي عجب نبود : که خوشخوان گل و بلبل آن گلستان هستی ! تو كزتاج سلاطين عار دار همچنين دانم غلام درگه پیران کیوان آستان هستی تو کز اورنگ شاهی ننگ داری هیچ شك نبود سك عالىحناك آستان راستان هستى امام راستان قطب خداجويان عبيدالله تویی کایینه ٔ نور خدای لامکان هستی فروغ ظلمت دلها تویی ای سید و سرور که نسل آل طهرا ، چراغ خاندان هستی به اعجاز هدابخشی پیمر نیستی لیکن: به آیات پیمر مرشد آخر زمان هستی (مسيحا) نيستي ، ليكن بانفاس مسيحايي روان بخش هزاران هم چو من دلمرده گان هستی (كليمالله) له ، ليكن پي فرعون نفس ما بطور همت یاك از ید بیضا بیان هستی تو خاك انبيائي وين عجب! كاندر شهود حق بطور نیستی بی (لن ترانی) دیده بان هستی بصورت بنده مطلق ، بمعنى با خدا ملحق تو ای مرآت نور حق چه پیدا و نهان هستی ؟ گھی چون پیر بسطامی ز چشم کاروان دوری گھی چون غوث خرقانی دلیل کاروان ہستی

مقیم شرع پیغمبر تویی در صورت معنی غیاث ملتنی و رهبر اسلامیان هستی بر اقليم رشادت خواجگي الحق ترا زيبد که پر تخت نیابت افتخار خواجگان هستی ز تأثیر جرور نفس بدفرما چه غم دارد تو چون ابر کرم بر فرق ملت سایبان هستی مریدان ترا دیدم بچشم خویش انس و جان خطا نبود اگر گویم امام انس و جان هستی هزاران پیر دیدم تو جوان از لطف انفاست روا باشد که گویم مرشد پیر و جوان هستی زبان سگ اگر تر شد زیان بحرکی گردد چه غم با این کمال از در دهان منکران هستی چه باك از طعن بدخواهان ترا ٠٠٠٠ بگو حق باش جان میده تو خورشید جهان هستی مقامات ترا اهل بصیرت ۲۰۰۰ بد که با این خواجگی دایم غلام بنده گان هستی شوم قربان آن مژگان ۰۰۰ خدنگ بر ابرو پی صید دل و جانها عجب تیر و کمان هستی ! بدیدار تو من هر گز نخواهم سیر شد زان رو که با این رو فرات عالم مستسقیان هستی اگر بی تو به بیند مردم چشمم جهان ، شاید که بی این مردمی چشم و چراغ مردمان هستی اگر دور از تو من بی جان ٔ بی دل ماندهام باید که با روی جهان آرا تو جان بیدلان هستی گر از درد نهانی در تمنایت همی سوزم چه سازم چون نسوزم مرهم درد نهان هستی ؟ ز هجرت گر نیاراید روان من عجب نبود که با این طلعت زیبا تو آرام روان هستی چو نیلوفر اگر من غرق دریای سرشکستم چه سازم چون کنم آخر تو مهر شعشعان هستی روا باشد اگر بر حال زار من ببخشایی که من مرد گداهستم تو مرد مرزبان هستی جز این عیبی نداری در مقامات کمالیت که با جان (وفایی) اندکی نامهربان هستی (وفائی) چون تواند گفت توصیف کمالاتت درین آینه چون کنجی که تو مرد کلان هستی

کرم خواندی ، ستم راندی ، وفاگفتی ، جفاکردی تو ای ماه سمن سیما به بین با ما چها کردی ؟ روم از سوز دل آتش زنم در هر نیستانی ببانگ نی بگویم آنچه با این بینوا کردی وفای داستان ، گریه من باکس نمیگفتم قلم بگرفتی از مژگان تو شرح ماجری کردی وفای از زبانت مشك چین عطر ختن خیزد مگر با خاك كوى قطب عالم آشناكردى وفای چشم [بینت !] رنگ نور طور می بخشد مگر از خاكپای غوث عالم سرمهسا كردی ! چراغ آل ادم غوث اعظم ، ای عبیدالله توئی کز یکنظر قلب جهان را کیمیا کردی بدور آخر از جام حقیقت نشئه ٔ دادی که محفلرا سراسر مست نور کبریا کردی نقاب از روی بگشودی جمال خویش بنمودی جهان را شش جهة از نور خود (بدر الدَّجا) کردی نسيمي از بهار فيضي ٠٠٠ زمینرا غنچه گل دادی ، زمانرا مشكزا كردی بدلهای مریدان هر کجا عکس رخت افتاد كه شرح معنى (بدر الدجا ، شمس الضحى) كردى درین آخر بجز نام بقا یك باره فانی بود دری بگشادی و جان فنارا پر بقا کردی

اگر دست دل دیوانه را لطف تو نگرفتی
کجا دل روی در خلوت سرای دلر با کردی
بهر کس یکنظر کز روی لطف قهر افگندی
گدارا پادشاه شاهرا مسکین گدا کردی
بترکستان چرا گویم لبت آب بقا بخشید
که ترکستان معنی را ز لب عین بقا کردی ؟
سگم خواندی و خوش نودم ، بدم گفتی و افزودم
جزائالله کرم گفتی ، عفائالله عطا کردی

(0)

ندانم با وفاداران جفاکاری چرا کردی ؟ چه نیکی از جفا دیدی که برجای وفا کردی ؟ مگر ابروت بنمودت ره و رسم کمان بازی مگر آن غمزہ فرمودت که خونها بی بھا کردی که گفتت عندلیبیرا ز باغ گل بیرون فرما که فرمودت غرابیرا در ایوان هما کردی بحرف دشمنان فتوای خون ما چرا داری بقول مدعى قصد ٠٠٠ چرا كردى ؟ سگ کوی تو بودم پای دل بستی بر آن گیسو [بجان !] صید حرم [بودم !] گرفتار بلا کردی چو در عشق زنخدان تو لنگر بست جان من چه بنویسم جفاهایی کز آن زلف دو تا کردی وفا این بود کاندر کشتی ۰۰۰ درین گردابه شیدا مشربی را ناخدا کردی

بدام زلف و تیر ۰۰۰ زد تیغ غمزه صید دل گرفتی خستی و بستی و جستی پس رها کردی نمیشد دل گرفتار تو ، داد از دست مژگانت در ان محراب ابرو هرچه کردی از دعا کردی ز تاب آفتابت چشم من سیماب خیز آمد مگر چشم مرا تعلیم علم سیمیا کردی بمژگانم جگر خستی بچشمانم دوا گفتی نه زخمهرا بهم بستی ، نه دردمرا دوا کردی شکستی قلب ما گفتی ، درستت میدهم دیدم نه حکم مومیا دادی ، نه کاری کیمیا کردی بقامت جلوهدادی ریختی خون (وفایی)را بهی یکقطره خون ، بنگر ، قیامترا رها کردی !

(7)

گفتم به بت ساده: که ای ترك خجندی ای هر خم زلف تو مرا بند و کمندی شرین تر ازین قامت بالا نشنیدم چون گلبن نورسته نه پستی و (۱) بلندی با این لب شرین چو در آیی بشکر خند گویند: که شور شکری فتنه و قندی گفت: از لب شیرین من این بوالعجبی نیست خاصه که بود بوسه گه بهجت افندی

(7)

⁽۱) گر چه بعد از واژه (پستی) حرف (واو) آمده است ولی (ند) صحیحتر بنظر میرسد .

گفتم: که بگو قیمت یك بوسه ازان گفت: این نکته ندارد صفت چونی و چندی! جان بهر تو غم نیست ولی واهمه دارم کین جان محقر ز (وفایی) نیسندی!

(Y)

در هر دو جهان گر اثر عشق نبودی این زمزمه ٔ عشق که گفتی که شنودی ؟ (۱)

 (Λ)

شنیدم کز (وفایی) لطف کردی یاد فرمودی ز شاهی کم مبادت بنده ٔرا شاد فرمودی بغمزه گر دلم بردی ، بنازم باز دلدادی ! جزال الله ، خرابم کردی و آباد فرمودی پی تسخیر عالم خرق عادت جز تو کس ننمود بخنده شکرستان از عدم ایجاد فرمودی بفتح دل خط آوردی پشتیبان گیسو شد به بیت الله حبش را از خطا امداد فرمودی

(Y)

(۱) در اینموضع از نسخه دستنویس یك صفحه یا بیشتر افتادهاست چون در پایان صفحه این بیت .

در سفره، دونان نکند روی وفائی آنجا که زبر پنجه، شه طعمه، بازاست

که شاید مطلع قطعه و دیگری باشد و در گوشه همان صفحه بنا بعادت ناسخان قدیم بطور مایل واژه و (الهام) نوشته شده که میرساند صفحه بعدی با این واژه آغاز میشود .

ندانستم کدامین بود از خال و خطت قاتل همین دانم نگاهی کردی و جلاد فرمودی بهریك غمزه صد خون ریختن نشنیدهام ، جانا ، به این چشم کمان ابرو تو این بیداد فرمودی ز استغنای ناز ، ای خسرو خوبان ، چها کردی لب شرین گشادی قتل صد فرهاد فرمودی ؟! لب شرین گشادی قتل صد فرهاد فرمودی ؟! کرم کردی که این پابسته را آزاد فرمودی هوا گل سبز و ، شکر خیز و مشکین شد نمیدانم : چه حرفی از زبان گل بگوشی باد فرمودی ؟ بچشم تر غبار از دل بشو ، گفتی (وفایی) را بچشم تر غبار از دل بشو ، گفتی (وفایی) را

(4)

سیب به نزاکت تو نازم
کویی نسب از نگاری داری
آمیختهٔ بآب و آتش
وین معجز ازآن نگار داری
دل میبری از لطافت آری
مذهب ز صفات یار داری
نیمی ز تو سرخ و نیمهٔ زرد
حیران توم چه کار داری ؟!
حیران توم چه کار داری ؟!
یا دادهٔ دل به یار ازان رو
چون من دل داغدار داری

ب بهر تثار دل ستانت از جان ، رخ شرمسار داری امروز که میروی بسویش جان در قدمش نشار داری زنهار بیادم آور ای سیب در سارگهی که سار داری در چهره ٔ افتاب لغزی یعنی برخےش گذار داری ر تنگ لیش نهی سرو پای یعنی بلبش گذار داری وا نگاه به آه ناله زار چندائےکه تو اقتدار داری بوسی دو سـه زن بخاك پـایش هر جا که تو اختیار داری عرضم بگذار کای دل آرام ای کز دو رخـان بهار داری ای کز دو رخان عالم آرا مهر و مه در حصار داری ياسته بحسن مشترى را در سنبل تابدار داری و ز آهوي نرگسان شوخي شیران جهان شکار داری در کوی تو اوفتاده بعنی بك عاشق خاكسار دارى

ت کی دل خسته ٔ (وف ائی) چون نرگس خویش زار داری

(1.)

ت کی چو کمند مشکبارش سرگشته و بیقرار داری دانی که خدای برندارد جور و ستمی که اکارداری وا نگاه بسوی ده این غیزلرا گر طاقت زینهار داری (۱)

(11)

ای بمصر سودایت صد عزیز قربانی رحم کن بیاد آور حال پیر کنعانی ناز نین دلی دارم عاشت پری رویی از خدا نمی آید عاشقان برنجانی دل ز حسرت رویت روز و شب همینالد نغمهای خوش دارد بلبل گلستانی عیش هر دو عالمرا من باین نخواهم داد من لب ترا بوسم جان من تو بستانی زلف یار بگرفتن لب گذاشتن بر لب لذتی دگر دارد جمع در پریشانی

(1.)

⁽۱) چنین بنظر میرسد که این سه بیت نیز قسمتی از قطعه قبلی باشد که مطلع آن « سیبا به نزاکت . . . »است ولی ناسخ آنرا جداگانه و مانند قطعه، مستقلی نوشته بود و بهمانطور در اینجا ثبت گردید .

من چرا ننالم از دست چشم و ابرویت
میکدهٔ فرنگی شد کعبهٔ مسلمانی
کام لب نخواهم دید نامکیده خالشرا
از خضر مگریابم سر آب حیوانی
زلف گیرمت گویی کافرا مسلمان شدو
روی بوسمت گویی نیست این مسلمانی
آخر ای فرنگی زاد چون کنم ز بیدادت ؟
مؤمنم نمیدانی کافرم نمیخوانی!
زان دهان تمنائی دارم و نمیگویم
مذهب (وفائی) نیست کشفرا بینهانی (۱)

(11)

دریغ عهد گل و عاشقی و روز جوانی !
که شد ببازی و غافل ز تند باد خزانی
نه دل قرار بگیرد ، نه یار عهد پزیرد
فغان ز دست دل بیقرار و یار زبانی
بحال من تو ببخشا که هم تو داروی دردی
بجز تو با که بگویم حدیث درد نهانی ؟
چه حاجتاست بعرض نیاز من بحضورت
که درد خسته دلان در درون سینه تو دانی
بهرچه امر تو باشد کرامتست و [عیاست!]
گرم بلطف بخوانی ، ورم بقهر برانی

(11)

⁽۱) (کشفرا) غلط بنظر میرسد و شاید (کشف راز پنهانی) صحیحتر

چو باد مگذر ازین خاك و آب دیده من بین چه باشد از بنشینی و آتشم بنشانی اگر چو بلبل و قمری بگریه زار بنالم رواست كز رخ و قامت گلی و سرو روانی چو لاله لال شوم گر برنگ و بوی لطافت بگویمت كه چنانی نه بالله بهتر ازانی خلاف عهد محبت بود كسیكه بگوید تو نور دیده كه مانی بنقش صورت (مانی) منم كه جز تو ندارم پناه و غوث و مغیثی تویی كه از در رحمت گناهكار نرانی شكر ببار بدامان و گل بریز به مجلس شخن بگوی (وفائی) برای اهل معانی

مثنويات

زد صفیری مرغ جان باالای عرش کرد مشکین از نفس سیمای عرش خواند بر دل یك ورق آیات عشق گشت دل سرمست تسلیمات عشق دلبر ترسا خسار و میزده شد گلابی زد براه میکاده عشوه و زد نرگس مستانه را حلقــه زد نــاگه در میخانهرا ساقی آمد آب می بر مست زد مطرب آمد بر رگ دل دست زد بازم از می ساقی روحانیان ۰۰۰ در پیر مغان بازم از نی مطرب دیوان عشت دست دل بگرفت تا ایوان عشق باز شد شیرین بشکرخنده زن تازه شد داغ درون کوهکن

موسسی جان باشــد (۱) بر طور عشق جامه، جان یاره شد از نور عشق داد لیلی سینیل مشکلین بیاد باز مجنون در بیابان سر نهاد ساز قمری سر سر دستان کشید وز نفیر عشق ، نای خود درید ماز شد گل سانگ ملسل در جمسن تازه شــ د عشــق گلش در جان و تن باز شد جان (وفایی) نهغمه گو در فراق دلبر گلرنــگ و بو حان نثار قبله ابروی عشق بنده ٔ زنـــار زلف ر روی عشـــق حلقه در گوش در پـــــیر مغــــان . زنــد خوان مذهب آه ُ فغـــان قمری آشفته بر بالای سے و سرخوشو مدهوش رفتار تذرو نغمه یر داز نگار جنگ ساز مست صهبای بت عــاشق فواز داغدار چین زلف دوستان طوطی هجر آمد از هندوستان

(٢)

⁽۱) (باشد) درست بنظر نمیرسد و (بازشد) صحیحاست.

مطرب خوش نغمه ٔ دیوان گل بلبل خونین دل خیوش خوان گل عاشق شیدا (وفائی) دمبدم خوش نوایی داد اندر صبحدم

(٣)

كأى نسيم منزل جانان من مرحبا ای غمگسار جان من ای أنیس گلشن و بستان دوست مرحبا ای پیك مشتاقان دوست ای صبا دست من و دامان تو جان من بادا فدای جان تو حوربانه میخرامی هر زمان بر صف نسرین و گل دامن کشان توده توده عنرافشان سنمت دسته دسته گل بدامانسنست یا بگلزار خطا رو کردهٔ نافه مشك غيزال آورده ب گلستان را شبیخون برده، غارت عطر گلستان کردہ ٔ با بازی باغسان خلد بود تاری از گیسوی حورانش گشود ما گذاری کرده ٔ در کوی سار كاين چنين عنبر فشــاني باربار

زنده کردی جان مشتاقان دوست گر نه انفاس [مسيحا اين چه بود!] چون تویی در بزم جانان داد رس عاشقان را ۰۰۰ دادرس رَقِي کن در کوچه ٔ آن دلستان از من دیوانه پیغامی رسان بوسه ٔ زن بر در و دنوار سار عطرسازی کن تو در گلزار بار زىنهار آهسته شو اندر حصار تا نگیرد زلف جانانم غبار كاندرين بيتحرم صيدم بناز مكند بازيچه با زلف دراز دلری بینی بحسن آراسته ابروانش جون مه نو كاست خال دارد هندوانه مشك ناب زلف دارد زنگیانه پر ز تاب مهر و مه آیینه دار روی او مشتری پا بسته در گیسوی او لك طبق كل سيته بر سيرو روان یك قدح می كرده اندر ناروان طر"ہٴ مشکین برو آویخته سنبل و نســرين بهم آميخته هردو زلف ساسان مهر و ماه آهوان را سایهٔ زلفش پناه

حلقه در گوش لبش لعـــل يمان بنده وزلف سياهش ضيمران غمزهاش از ابروان خـون ربزتر نشتر مؤگان ز خنجر تیزتر بر رگ دل غمزهٔ او نیشــــتر خستگان را خندهٔ او گلشکر هشته در زلف سبه سحر حلال کرده در تنگ شبکر آب زلال [اشكزار!] آب حيوان يرورد آب حیوانش دل و جان پرورد ٠٠٠ رخ افروخته عود تر باشد بر آتش سوخته ظلمت است ۱۰۰ تاب و تبش همجو گردآب سكندر غبغيش چون خضر وان خال هندو ٠٠٠ مینماید آب حبوان در لیش آفت ایمان بزلف عنبرین غارت جان از دو لعل شکرین صورتش [طعنه به شکر!] میزند آتش اندر جان آذر میزند چشم بندی نرگسش انگیخته خون عاشــقرا بمژگان ریخته قد نگویم قامتی چـون نخل طور رخ نخوانم عارضی صـــد لمعه نور

سرکش و سرمست و تند و شوخ و شنگ پنجه از خون عزیزان لاله رنگ بر سر حوضاست چون یك شعله نور برلب کوثر خرامان هم چـو حور لب گل و ، بالا گل ، گل رنگ بوست گر نمیدانی (گلندام) من اوست قبله ٔ جان (وفائی) روی او کعبه ٔ دل از دو عالم کوی او

(()

شانه كن زلف سياهش با ادب دور دار از خاك راهش با ادب سحده بر بر قد و بالای او عرضه كن از من شيدای او كای شكر لب ، دلبر عيار من كای شدين بالا ، بلای مرد و زن كای بدين بالا ، بلای مرد و زن كای بدين حسن ملك رشك پری كای بدين حسن ملك رشك پری دلبر بی باك و ، بار سرسری من هم از خيال شهيدان توم من هم از خيال شهيدان توم قمری سرو خرامان توم برده باده و ناخورده مستم كرده باده و ناخورده مستم كرده

داغدارم خال هندوی تو کرد بیقرارم زلف و ابروی تــو کرد تا نهادم در پی زلف تــو ســر نیست جز ســودا مرا کار دگر گلبن شــرين بجان پروردمــش همجو بلبل جان بقربان كردمش تند بادی ناگهان ســحری نمود آن گل نورسته از دستم ربود عمر چندین ساله را دادم به باد تا غزالی مست در دامم فتاد قبله کردم دلگشــا ابروی او از دل مجان بنده مندوی او انچنان مست نگاهم کرده بود تا شدم هشیار شیرش بردهبود غمگسار خویش ســروی داشـــتم در خرامیدن تذروی داشستم کردمش پرورده از خــون جگر آب یاری کردم از اشک بصر از من دلداده چون وحشى رميد عاقبت از بی وفائی ســر کشـــید بلبل روی تـو بودم روز شـب رو برو ســينه بســينه لب به لب قبله گاهم طاق ابروی تــو بود بوســهٔ گاهم چشــم جادوی تو بود

دست در گردن بهم بازی کنان بوسسه میکردم ازان لعـــل لبان چشے بینای مرا بردند نےور تا بــه یکبار از منت کردند دور چشم زخمی ناگه از ما کار کرد آفتاب بخت سارا تـــار کرد دور کردند از من آن پــــــار مرا ای خداگیرد سببکار مرا! عاشقم کردی بآن چشم سیاه از نگاهی دین و دل بردی ز راه سـوى چشـم ۲۰۰۰ ن من رحمتی بر درد بیدرمان من تا چه شد آن مهربانیهای تو وان همه شریــن زبــانیهای تو چشمدارم کزغم آزادم کنی با نگاهی یکرهی شادم کنی بر (وفائی) بی وفائی تـــا بکی ؟ ای دلآرام آن جدایی تا بکی ؟

(0)

نی غلط گفتم که خورشید هداست طلعتش آیینه نسور خداست گلبنی از بساغ طه نازنین قطب عالم فخر آل یا و سسین

گر بدلها سکه ٔ آگاهی است ماه تا ماهی عبیداللهی است مطلعي نور خدا تاغايتي آفتاب از عکس رویش آیتی خندهاش مشكل گشا ، معجز نظام از پی دل مرده گان (یحی العظام) ا بروش از (قاتقوسین) باخبر رويش از آيات (وانشق القمر) نفس بدرا آنچه چشم مست اوست (دوالفقار حیدر)ی در دست اوست ابروش در قلب نفـس کفر کار آيت (لا سيف الا ذوالفقار) تــاجدار خطه ٔ فقر و فنـــا شهسوار عرصه فخر وغنا مرشدی کز التفات یك نــگاه جام جم سازد دل و جان سیاه خواجگان را بنده در هرد و سرا بنده گان را خواجه، مشکل گشا از جمالش نور مطلق روشين است این سبب نور و ، دل و جان مناست تا عروس شــرع از زیور گرفت دین احســد رونقی دیـــگر گرفت هر که نبود چون ســگان خاك درش ســـــگ ازو به خاك عالم بر ســـرش

در سمرقند لبش معجز نماست آری آری خواجه احرار ماست ای چراغ خلوت صدق و صفا ای فراغ سینه اهل وفا شب چراغ روی تو بر هرکه تافت در سیاهی آب حیوان دید یافت هست سرو قامتت طوبا شب سایهاش (طوبی لمن دخل فیه)

(7)

دل گرفتار بالای (۱) عشق تست
جان شهید آکربلای عشق تست
بسکه از دل موج خون افشاندهام
درمیان آب و اتش ماندهام
دیدهٔ دارم پراز خوناب ناب
سینهٔ چون جان مشتاقان کباب
دیده بر دریای خون طوفان زده
سینه از سوز درون آتشکده
رویت از گلزار چین مشك ختن
مویت از مشك خطای صد ختن
با صبا بفرست ازان گل دستهٔ
واز نسیم عطر سنبل بستهٔ

⁽⁷⁾

⁽۱) واژه و (بالای) اشتباه ناسخ است و (بلای) درست است .

ما زیاد و غمگسار آواره ایسم در غریبی بیکس و بیچارهایم ما زداغ زلف زندان ديدمايم محنت شام غريبان ديدهايم آنچه در راه غریبان منزویاست گر بلرزد عرش اعظم دورنیست حق ذات آن خداونـــد عظیم که بود بر بندگان خود رحیم حق آن اســمی که بر لوح از قلم از شــرافت ابتدا آمد رقم [حق آن نوری که ۰۰۰ ۱۰۰] [غله غائى شد شداندر كايئات!] با خدائیها که بــود از بیخودی نالهای (ماعرفنا) میزدی جسم پاك از بنده گى پر نالـــه بود جــان نوای (ما عرفنا) می ســـرود حق روح ان دليــل المرســلين فخر آدم ، رحسة للعالمين حق آن نــور که از ابر قــدم کشت عرش و کرسی و لوح و قلم

(V)

حق آن روحانیان باهمند که بجان حمال عرش اعظمانید

حق جان جمله عيغمران بر طریق حق دلیـــل بندگان حق روح خواجــگان نقشبنــد وارهان جان وفـــای رازبند پای بند نفس نا فرمان شدم زیر بـــار ذلت و عصیان شـــدم همتی کن شهر کن از رحمتم دســت دل گیر و برآر از ظلمتم جوش زن دریای رحمت را دمی دردمندان را ببخشا مرهمی دست دل بگشا و ، چشم سر به بند التفاتي كن بجان دردمند دست بگشا در حضور کبریا لب بجنبا در مقام التجا کای خداوند خطا بخـش کریم ای خدای پاك و دادار رحيم بگزر از جرم (وفائی) هرچه هست پسس بحسن اختنامش گیردست

هذا کتاب (شهد شکر) وفائی ـ رحمه الله ـ در سفر حجاز، نزدیك بروضه منورة ـ زادهاالله شرفا ـ بتاریخ هزار و سیصد و هفت عرض شد:

ساربان! ای مهربان محملکش ، ای چون من هزار (۱)

باد قربان غباری از غبار این دیار

این چه خالهٔ است! این چه باد است! این چه آب است! این چه تاب!

خالهٔ عنبر ، باد خوشتر ، آب کوثر نور و نار

گر مدد زین چار نگرفتی ز لطف این چار طبع

کی دوچار جان شیرین میشدندی این دو چار ؟

ساربان! آبی بچشم نقش پای محملاست

گشته اندر برج آبی بدر تابان آشکار

ساربانا! ای زمام محمل اندر دست تو

ابر رحمترا کشد گویا فرشته کردگار

⁽۱) در این اواخر کاك محمود احمد این قطعه شعررا در لای یك کتاب خطی پیداکرده و بیدرنگ برای اینجانب آورد ، متأسفانه وقت آن گزشته که با دیگر قطعات (ر) بچاپبرسد ، لذا در این مکان از نظر خوانندگان محترم میگذرد .

این قطعه از طرفی بسیار به قطعه (۲۱) از قافیه (میم) کردی شباهت دارد و چنین بنظر میآید که یکی ترجمه دیگری باشد و از طرف دیگر در بیشتر از یك جای آن – تأثیر (نالی) مشاهده میشود و بطوریکه از مفهوم آن استنباط میگرد. این قطعه در سال ۱۳۰۷ هجری و در مدینه منوره در جوار روضه مقدسه سروده شده ، بدیهی است که همه این عوامل در کار بررسی این قطعه مؤثر واقع خواهند بود .

ساربانا! ای ز عکس خالئیای محملت گشته چشم اشکبار من دمادم مشکبار محمل است این بر شتر کاید خرامان جانفزا یا ز باغ خلد بر پشت صبا یك نوبهار ؟ محملاست این بر جمل کزوی جهان پر نور شد یا فراز چرخ گردان آفتاب تابدار ؟ زودتر محمل بران كارام جان من نماند بیشتر زین التفاتی کن که شد صبر ٔ قرار خسته گانیم اندرین صحرا طبیب ما تو باش تشنه گانیم اندرین وادی بیا آبی بیار هر شراری از درونم (جمل " صفر") (۲) بود ناله و (هل من مزيد ؟) آيد ز من بي اختيار سینه سوزان ، دلفروزان ، جانگدازان ناگهان معنی (یا فار کونی رحمة) (۲) گشت آشکار یعنی از روی دل آرا آن نگار نازنین یرتوی بنمود ، دل شد بیخود و جان رستگار چون نسوزم از فراق آن نگار دلربا چون نسازم با وصال آن بهار پرنگار ؟ چون فراق آید کجا فکر قرار و صبر و هوش حون وصال آبد كجا باد فراق انتظار! گاه خندان ، گاه گر بان ، که حزین ، که شادمان گاه جمع ، گه پریشان ، گه سمین ، گاهی نزار

⁽٢) اشاره به آیهء کریمهء « کانه جمالة صفر »است

⁽٣) اشاره است به آیه مبارك « قلنا یا نار کونی بردا وسلاما علی ابراهیم » وواضحاست که اشتباها (رحمة) بجای (بردا) بکاربرده شده است .

عاشق آوارهرا هر لحظه حالي ديگراست گر دمی در آب ماند صد زمان ماند بنار بلبل بیجارهرا هردم هوائی در سراست تاکه کی خندان شود گل اندکی مامد قرار ؟ نه مرا با نار نوری ، نه مرا با آب تاب من نميدانم خدايا اين چه حالاست اين چه کار ؟ بوی جان از انس این محمل همی آبد مگر نسبتی با آفتاب انس ٔ جان دارد بکار عکس این محمل چنان از رنگ بی رنگ آمده صد بهاراست این دیار اکنون بچشم هوشیار هر سمومی وی ۵۰۰ هر بخار ، وی بخور خاك كل خاشاك وي سنيل مغيلان لالهزار هر گلی را رنگ و بوی خود کتاب دفتری است در بیان وصف زلف روی آن زیبانگار در حضور یادشاه گل ریاحین بسته صف چون بگرد سید مختار اصحاب کبار خواجه، مرسل ، امین وحی منزل ، نور حق شمس عالم ، فخر آدم ، شافع روز شمار گر نبودی ذات یاکش باعث ایجاد کون بی عمل ماندی صفاتی از صفات کردگار حلقه ٔ مویش برویش گر نبد واو قسم کی بروز شب بخوردی خالق لیل و نهار کثرت انعام او پیداست زانگشتان او باشد از دریا نشان لطف جود جویبار

تاجش از (لولاك) تخت از (لى مع الله) خلعتش سر" (ما اوحى فاوحى (٤)) واز (لعمرك) تاجدار پیشتازش انبیا ، (روح الامین)اش در رکاب لشکرش خیل ملایك از یمین و از پسار خسروان دهر بر خاك رهش كمتر خدم پادشاهان جهان بر آستانش بندهوار با وجود این چنین شاهی و جودی آنچنان کی مرا باشد غم از بار گناه بی شمار ؟ با نگاه نرگس از شوخی که در سر داشتی تا قیامت ماند حیران : بیخود و مست و خمار سنبل از لافی که با گیسوی پرچینش زدی تار او شد کار و بار او سراسر تار و مار پرتوی از نور رخسارش چو پر عالم بتافت شد چراغ و آتش پروانه ٔ زار و نزار شب نمی از گلشن رویش بدنیا در فتاد شد گل بلبل [بروا !] عاشق آشفته كار انبيارا خود چه يارا از شفاعت دم زدن تا نیایی در صف محشر تو اول شاهوار ای پناه آل آدم! قبله ٔ روحانیان! ای امید انس و جان! خیرالوری فخرالکبار قامت و ابروی تو روشنگر (نون قلم) چشم دلجوی تو از (مازاغ) باشد سرمهدار

⁽٤) اين هم اشاره به آيهء « فاوحى الى عبده ما اوحى » از سورهء (النجم) ميباشد و غلت نوشته شده است .

گر بخواهي (يولج الجمل في سم" الخياط ^(٥)) آنچه در شان تو دارد گشته از پروردگار آب و تابی تافت از رویت بموسی و خلیل آب او شد نار اعدا ، نار او شد لالهزار رنگ و بوئی یافت یوسف از گلستان رخت چاه او شد _ چاه زندان _ خانه عز وقار هرچي ميخواهم تو ميداني بحسن خاتمت ای امید ناامیدان ، این امید من برار بی وفایی در شفاعت چون بود با مصلفی با وفایی از خدا ورخواه مشت خاکسار نيست چون من هيچکس آشفته کار تبره روز: بی نوا ، آواره ، سرگردان ، یو شان روزگار نیست چون من در بیابان گنه گمرامتر : یر خطا ، پر معصیت ، شرمنده و زار و نزار يا رسول الله وفائمي امت تست هرچه هست هم تو میدانی که شیطان دشمن تست آشکار در قیامت کمی روا باشد ، کجا غیرت بو د دشمن خود شاد فرمایي و امت خوارزار ؟ وانگهی هستم سگی بر درگه اولاد تو پیر (شمزین) غوث (طایف) جواجگان با وقار ای گل گلزار (طه) ، سرو بستان رسول ای مه برج هدایت سیّد والا تبار

⁽٥) اين اشاره به آيهء « ولا يدخلون الجنة حتى يلج الجمل في سم الخياط » و واژهء (يولج) اشتباه و (يلج) صحيحاست .

سر بیرون آر از کفن تا باز بینم روی تو باز تا خوشخوان گل باشم لبالب چون هزار يك زمان بنشين بچشم من كه تا گويند باز خسروی بھر تفوج رفت ہو دریا کنار یك نگه كن تا شوم قربان و ماند در جهان پادشاهیرا سگی بوده وفائی جان نثار پیر درویشان بودی کو حلقه ٔ تسبیح ٔ ذکر شاه شمزینان بودی کو آن شه آن گیر و دار این رخ زیبا چرا افتاده زینسان زیر خاك وین تن نازك چرا شد همچنین بی اختیار ؟ از چه در سنگی چنین تنها تو ای سنگم بدل! تو مگر لعلی که در سنگی چنین افتاده زار ؟! از چه در خاکی چنین بی کس تو ای خاکم بسر! تو مگر گنجی که در خاکی چنین بی اعتبار ؟ تا چه شد آن گفتگو و آن مهربانیهای تو ای خوشا آن وقت ساعت ، ای خوشا آن روزگار گر چه در معنی تصرف واری بیشتر داری ولی: جان بجانها شاد کرد و تن به تنها سازگار تو شهی من بی نوایم آمدم بر درگهت مرحمت فرمای و دست از بینوای خود مدار

خوینه ری به زیز ! گیسته که دیوانی وه فاییت لهم به رک و شدیوه تازه دا پیشلکه شده که ین ، ده بی مهوه له بیر نه کهم مه گه ر ته نها خوم بهم کاره وه ماند و بیوایه م و یارمه تی شاره زایان و مهده بدوستانم له گه ن نه بوایه ت به مخره بوم نه مه هاته نه مه نه نجام و ، ره نگیش بو هه ر به مه نجام نه گهیشتایه ، به لام له گه ن مه مه نه نه نجام نه گهیشتایه ، به لام نه گه نه نه نه نه نه و زوری تری به به ره وه یه و نه متوانیوه کاروانی شیعری وه فایی بگهیه نمه دوا قوناغ ، به لام مهوه نده هه به چیم پی کرابی در یخم نه کردوه و ، گویم له ماندویتی به لام مهوه نده هه به پرسیار و داوای یارمه تی نه کردوه ، مهوه ی زور کاره که ی نه بوه و شهرمیشم له پرسیار و داوای یارمه تی نه کردوه ، مهوه ی زور کاره که ی گران کردم نه بونی که ره سه و نوسخه ی پاک و ریکی دیوانی وه فایی بو که مه که ر چه ند نوسخه یه که ده دیوانه م ببوایه تاکری کاره که م ریکتر ده به لام (له نه بونی هیچ ناکری) .

بەسەرگرتنەوەيەك:

ـ تا ئیسته رنبازیکی تایبه تی بو لیکولینه وه کی تیکستی کـوردی دانه نراوه و ههر کاریک لهم مهیدانه دا کراییت یان سهربه خو کراوه ، یـان پشت به رنبازی گهلانی دراو سـی کراوه که ئهوانیـش بو سهرچـاوه ی معوروپایی و موسته شریقه کان ده گهزینه وه و منیش له کاتی لیکولینه و هی مهم

له ساخکردنهوه و دهرهینانی ئهم دیوانهدا ماموّست اهیمن ره نجینکی زوری له گهل داوم و دواییش نرخاندنی دیوانه که به ئهستوی ئهو سپیررا و له کاتی خویّندنه وه ی دواییدا چه ند رایه کی خوّی توّمار کردبق منیش راکانیم وه که خوّیان له جیّگه ی خوّیاندا توسین ، با له گهل هه ندیکیشیان نه بقو بم و به گویّم نه کردبی ، به هیوای ئه وه ی سقدی خوّیان به خشین و

به گویره که فه خهزهاه که به ناوی (کتاب شهد و شکر) لهم دواییه دا به به به ناوی (کتاب شهد و شکر) لهم دواییه دا به به به فارسیدا نوسیمان گومانیکی تر لهوه دا په بدا ده بی که وه فایت له ده ور و به ری ۱۳۲۰ – ۱۹۰۲ مرد بی ب وه له نوسیمان به چونکه محه فه زه له به رقنی له سه ره تاکه یه وه نوسراوه که له سالی (۱۳۰۷) دا و تراوه و جا که گهر محه و سه فه ره ی که وه فایت محم خه زه له ی تیدا و تو ه دوا سه فه ری حهجی

بَوْبِينَ ، دَوْر نیه بهم پێیه ههر لهو سالهدا ــ ســـاللی ۱۳۰۷ ــ کوچی دوایی کردبــــین ۰

- ئەو شىعرانەى لە پارچەى ١٣ پىتى (ئەلف)دا خستماننە ناو كەوانەى

[] واتە نىشانەى ئەومى كە تا ئىستە چاپ نەكراون ٠٠ بە ھەلە كراوە؛
چونكە ئەو شىعرانە لەو پارچە دەرھىنىراون و لە چاپەكاندا بە پارچەيەكى
سەربەخى بالاوكرانەتەوم ٠ بەلام ئەمە راست نيە و راست ئەوميە كە وەك

(خ) ئۆسىمان ، بە يەك پارچە بىتوسرىن ٠

محهمهد عهلى قهرهداغي

يێڒست

نیوهی په نهمی سهرهای همر پارچه سیعریت	رماره
پیتی ئەلف	
گەردشىي چاوت قەرارى عاشىقى مىسىكىن دەبا	(1)
سەرى كوڭىت لە نېيو زولفى سىيادا	(٢)
تابی سهری کولمت بق که وا زولفی به با دا	(٣)
(بیا ای جان من ساقی فدای ساغرت بادا)	(٤),
ھەرچى لەسەر تۆ گەزا شا بۇ بە دە <i>و</i> لەتى رۇت	(0)
لەو شارە خەدەنگى صەنەمنىكىم لە جگەردا	(٦)
مەششاطە كە شانەي لەسەرى زولفى صەنەم دا	(v)
کاکوّلی به دهم باوه که بادا به بهدمندا	(A) +
لیّوهکهی ئالْت دهلّین : عاشق له سوّتان بهردهدا	(٩)
(ما رايت الليل ان من لحظة صار الغدا)	(1.)
به خۆزایی نیه سترتاوی رقرته عاشقی شهیدا	(11)
ههر که دی جهننهت به رؤدا زولفی پزتابی شکا	(17)
غهمز مدهی زولفم به غهمزهی چاوی حهیرانم دمکا	(14)
	(11)
	•
بۆ لەبى جانان ــ بە چاوت ــ من ئەوا بۇمە كەباب	(1)
	گهردشی چاوت قهراری عاشقی میسکین دهبا سهری کو لمت له نیم زولفی سیادا تابی سهری کو لمت بق که وا زولفی به با دا ابیا ای جان من ساقی فدای ساغرت بادا) ههرچی لهسهر تق گه را شا بق به دهو له تی رقت لهو شاره خهده نگی صه نه مینکم له جگهردا مه ششاطه که شانه ی لهسهری زولفی صه نهم دا کاکو لئی به دهم باوه که بادا به به ده ندا لیوه کهی کالت ده لین : عاشق له سق تان به رده دا (ما رایت اللیل ان من لحظة صار الغدا) به خو را یی نیه سق تاوی رق ته عاشقی شهیدا به خور رو نه که دی جه ننه ت به رق دا زولفی پر تابی شکا خهمزه دی رو نه به خه مره ی چاوی حه یرانم ده کا نه سیمی بادی نه ور و رق شه میمی عه بهه ری هینا نه سیمی بادی نه ور و رق شه میمی عه بهه ری هینا بیمی بین

		• •
	پیتی تی	
74	ئەلئەمان سەر تا قەدەم سۆتام و جانانىم نەھات	(١)
78	نیگارا ئهی به غهمزه ئافهتی دڵ چاوی بیمارت	(٢)
70	دیسان به ههوری نیسانت دونیا رمنگی ژهنگاری گرت	(٣)
Y Y	گوڭەندام ئەي طەنافى گەردەنى زولفى پەرێشانت	(٤)
49	غهمزه و نیگهه و رق له خهمی زولفی دو تادا	(0)
٠,٠	ئارەق رقىي داگرتىي لە بەر پېيكەنىنت	(٦)
۲۱	بهس بی جیلوهی زولف و خالان عاشقی روخساری خوت	(v)
٣٢	یار هاته تهبهسسوم به ههناسهی منی مهبهترت	(A)
	پیتی دال	
٣٤	له ژیر زولفی سیا رقی خسته دهر چاوی له دونیا کرد	(١)
	پیتی رێ	
~ Y	ديسا نهسيمي به هار نهرم نهرم هاته خوار	(1)
•	بادی نهوروزی ئهوا هات گول وهشان و عهطر بار	(٢)
٤١	ئەی چرای ظولمەتكەدەی دل ، ئەی جەلای نۆرى بەصەر	(٣)
		()
	پیتی غــهین	
ξξ.	شهو له خهودا من چراغ بترم دل چراغ بتر جان چراغ	(1)
	پیتی میم	
٦	فهرمقویه که من پادشه هی حوسنی دل تارام	(١)
٨	ئەرىن ئەى بە زولف و روخسار صەنەمى چىن ماھتابىم	(٢)

لاپەرە	نیوهی یه کهمی سهره تای ههر پارچه شیعریك	ژماره
0+	بلّیٰ پیّم ـ گو ڵی به هاریم ـ له تو تا به کهی جودابم ؟	(٣)
97	دەمنىك ساقى دەمت بىننە دەخىلى چاوەكانت بىم	(٤)
٥٤	خۆشە رۆژى لە عالەم دەر بەدەر بىم	(0)
00	ئەگەر بىخ يادى زولف و چاوەكەت يەك لەحظە صابير بىم	(۲)
00	ئەى حوققەيى شەھە و شەكەرت ئابى حەياتىم	(v)
70	ئەى نەشئەي خەندەي زارت شىرىن كاتى ھەياتىم	(A)
٥٨	نیگارا ! دولبهرا ! نامیهرمبان ! یاری جهفاکارم !	(۹)
٥٩	گا دەستۇتىم گا دەگرىيىم غەرقى ئاو و ئاورم	(1·)
٦٠	به گولزاری ئیرهم ــ قوربان ــ دهپرسی گهر له ئهحوالم	(11)
77	نهخوش و مهستی دق چاوی کالم	(17)
74	تا بادی خهزان دایه گوڵ و بهرگی رهزانم	(14)
70	ئهی غاره تی هنرش و خیرهدم نیزگسی کالت	(11)
77	به جاریّکی تهماشای تنز ، فیدات بم ، هاودل و دینم	(10)
٦٨	له داغی زولفی یار و عاریضی وملئه لاله سترتاوم	(17)
۸۲	که ههستا زولفی رقی داپۆشت من لهو داغه سترتاوم	(\v)
٧٠	گوٽهکهم دهٽينن : ئهوا دي ههمق ومختين چاوه چاوم	(١٨)
٧١	یار هاتهوه دهست و دل <i>ی خو</i> م گرت و به سهرچ و م	(١٩)
٧٣	دریّغا بای خهزان دایه به هاری شوّخ و رمعناکهم	(++)
٨٢	ئهى (امام المرسلين ، شمس الهدى ، بحر الهمم)	(17)
	پیتی ئ و ن	
٨٦	دلم پر خوین و خوین باره به غهمزهی نازی چاومهستان	(1)
٨٦	ئهی پرتهوی حوسنت هه مق ره نگی گو له باغان	(٢)

لاپەرە	نیوهی یه کهمی سهره تای ههر پارچه شیعریك	ژماره
AA	ئهو چــاوانه وا خوماری نــازن	(٣)
٩.	ئەرى خەندەي دەمت ئارامى دڵ كانى حەياتى من	(٤)
91	لهو رۆژه كه دۇر بوهتەوھ سايەت لە سەرى من	(0)
97	خهطی ئازادی ئهو رۆژه به من دا دڵستانی من	(٦)
دهن ۹۶	جیلوهی صهبا لههجهی شهمال ، بۆی زولف و خالمی یار دهد	(v)
99	ئهى دل ومره هۆشيار ببه هذا طريق العاشقين	(A)
	پیتی واو	
1 • 1	ئهی رهفیقان وهرنه یاریم زۆر زهلیلم دڵ شکاو	(١)
1 • ٢	بۆ ھەوايى زولف و دڵ چاكم لە رۋى جانانە بۇ	(٢)
• \$	شەھىدى خەنجەرت ئەو رۆژە عومرى جاويدانى ب ۇ	(٣)
•0	گو ڵێکم بو له دونیادا شکوّفهی باغی رمعنایی	(٤)
•٧	ئهی له سایهی سهری زولفت به نیگا وو خهط و رق	(0)
•٨	به چاوان غەمزەوو ئىما مەفەرەق	(٦)
•9	ئەى مايەيى صەد فىتنە بە دۇ تېرگسى جادۇ	(v)
. \ •	عەزىزم رقحى شىرىنىم لەمن بۆچى كەنارى تۆ	(A)
11	ئەي جەننەتى عەيشى ئەبەدم رى گوزەرى تۆ	(٩)
17	پەنجەى لە ھەنا بەستوم ـ ئايا ـ گولم ئەمزۆ ؟	(1.)
14	سەرابستان خەرابستانە ئىمۆۆ	(11)
	پیتی هی	
10	له سهر ر و ت کاذیبهی زولفت وملاب	(1)
17	به لیوی تو به چاوی تو که وا ههر مهست و سهرمهسته	(٢)
14	سهرگهشته وو شێواوه ومکو سایه له دوته	(٣)

م پاک		
114	دل ده نالی دهم به دهم سوتاوی تاوی فیرقه ته	(٤)
17+	ئەرىن ئەي زولفەكەت سەر تا قەدەم ھەر حەلقە وو بەندە	(\circ)
17+	تق سەرى زولفى بلاوت زولفى خاوت بامەدە	(٢)
171	رۆژى طەرەب و وەقتى گوڵ و فەصلى بەھارە	(v) 🗸
174	دولبهرا ! تۆبى و سەرى زولفت به عاریض وا ومره	(٨)
178	ئەى خۆش خەبەر نەسىمى سەھەر پەيكى عاشقان	(۹)
١٢٨	دەمنیکی ھەستە پنى ، قوربان ، جەمالت عالەم ئاراكە	(\•) ×
179	بهم روخ و لهب مهیلی گولستان مهکه	(11) ×
14.	غەمزەدەي خۆتىم نىشانەي تىرى موژگانىم مەكە	(17) X
141	چ طەلىسىمىكە ؟ چ سىحرىكە ؟ چ سەودايىلكە	(1 4) ×
144	قهد گوڵ و رق گوڵ و دهمانی گوڵه	(12)
144	ئەي صەبا ! تىك مەدە تۆ پەرچەم و كاكۆلىي گولە	(10)
144	لەمحەت بە صەفا نيو مى ماھێكى تەمامە	(17)
140	ئەو زولفە دو تايە چ طەلىسىمىكە چ دامە	(\v) ×
144	برینداره دلم سهودازهدهی زولفی دلارامه	(\A) >
140	بهماچی جان دهبه خشی ، عمی مهسیحای عهصره ، بیستومه	(19)
120	دةر له تۆ بۆ و زولفه دڵ حەققى بەلا و ومرھەمە	(۲+)
144	رۆژى طەرەب و كەيف و دەمى جۆنى كوتانە	(٢١)
12.	تا خەندەيى گوڭ كاشىفى ئەسرارى نىھانە	(77)
121	ئەلا ئەي ساقىيى مەستان بە حەققى پىرى مەيخانە	(77)
124	دلمی پر ئیشی من بۆیە وەھا خق نابی گریانه	(t) ×
188	حەرىقى ئاورى دۆرىم داغدارى زولفى جانانە	(40)
120	خەرامان بەو سەرى زولفى پەرتشان چيھرە بنوتنە	(۲٦) <

لاپەرە	نیوهی یه کهمی سهره تای ههر پارچه شیعریك	ژماره
127	ئەي حوسنى ئەزەل دا نەفەسى خۆت بنوينە	(YY)
184	رقحم به فیدات ئهی گولی گولزاری مهدینه	(۲۸)
189	لهسهر چی لێم زیزی چبوه چ قهوماوه ؟	(۲۹)
101	له بهر نازی چاوبازان خورد و خهوم خویناوه	(m.)
104	چاوهزینی موژدهی نهسیمم ، تا له گولشهن دیتهوه	(٣١)
100	چین چین و تاتا [کر !] زولفی حهریری بکهوه	(٣٢)
107	مەمكوژە تۆ گەردەنى خۆت زۇ لە زولفان دەرخەوە	(44)
\ 0A	تا به تا لهو رۆژه تۆ زولفت به رقردا خستهوه	(٣٤)
104	سەروم يا عەرعەرە يا تازە نيھاٽى چەمەنە ؟	(40)
109	چاوی پز خوینم دهگیزم قیبلهکهم پهیدا نیه	(٣٦)
171	صهد ههزار دل پیتکه نتی وهائ گول به دمم بادی به ههشت	(27)
171	دلّی دیّوانه له سهر زولفی له عالهم بهرییه	(TA)
177	کار و پیشهی ئهم دلهم چبکهم خودا ههر زارییه ؟	(44)
	بیتی یی	
178	فەرەنگى مىللەتنى ، كافر دلنى ، ئەگرىجە تەرسايىي	(١)
170	سهحهر مهستانه رابردم به بهر دهرکی کلیسایی	(٢)
۱٦٧	ههتا رۆژى قيامەت دێت و نايىخ	(٣)
174	ئەرى حەبىبى رەوانىم طەبىبى دەردى جودايى	(٤)
\ Y *	تا نیرگسی تو نازی هه بی غهمزه نوما بی	(0)
\ V +	شەرحى دەردى ئارەزۋمەندى لەكەس تەئثىرى ئابىخ	(۲)
177	زهدمی رقرتم ، به چاوی تن ، شیفام بی لیمومکهت نابی	(v)
۱۷۳ /	ئەمان موطریب بتی ساقتی وا بتی	(^)

نیوهی یه کهمی سهره تای همر پارچه شیعریك	ژماره
موطریب و هره دهستی من و دامانی وهفات بی	(٩)
	(1.)
سترتام به نازی فیرقهتنی ، ساقت کهرهم که شهربهتنی	(11)
ئهی به ههر ئاویّنه حوسنیّك و تهجهللاییّكی دی	(17)
	(14)
سولطانی ههمق سهرو و قهدان ماهی حهصاری	(12)
حەریفان ئەلئەمان كوشىتومى يارم ، چاوى بىمارى	(10)
هیّند نهخوشی دوردی دوریم وهخته گیان و دل دوری	(١٦)
	(\v)
تایینکی ریشه یی دل به نوکی غهمز مدا دا	(١٨)
ئەو دولبەرە وا بادە بە چاوان دەفرۆشىي	(19)
ئەو غەمزە كە چاوى بە شەھىدان دەفرۆشىي	(۲+)
به یادی زولفته ئارامی رقح و راحهتی جانی	(۲۱)
یارم که قهدی بهرزی صهد نه خلی شهجه ر دنینی	(77)
ئه گەر چى بادى نەورۆزى نەويدى وەصلى گوڵ دێنىي	(۲۳)
دڵی دێوانه ویصالی لهبی جانانی دموێ	(٢٤)
له باغان ئاھ و نالین دی ، دہلین شای نیو گولان رۆپی	(٢٥)
	(۲٦)
به نازیّکی کوشندهی صهد ههزار جان و دل ئیفتادهی	(۲۷)
پاشماوهی پیتی (دیّ)	
يا رەسولەڭلا دەخىلەك رۇم نىيە بىمە حوضۇر	
	موطریب و مره دهستی من و دامانی و مفات بیخ و مفایت بوت پهرستی تقیه صهد جار کوفری ظاهیر بیخ سوتام به نازی فیرقه تین ، ساقتی که رم که شهربه تین هی به همر ئاوینه حوسنیک و تهجه للاینکی دی سولطانی هه مو سهرو و قه دان ماهی حه صاری سولطانی هه مو سهرو و قه دان ماهی حه صاری هیند نه خوشی ده ردی دوریم و مخته گیان و دل ده رئ هی غه زالانی خه طا ، ئاهتری چین ، که بکی ده رئ تاینکی ریشه بی دل به توکی غهمزه دا دا نینکی ریشه بی دل به توکی غهمزه دا دا نهو خهمزه و اباده به چاوان ده فرقشی به یادی زولفته ئارامی رقح و راحه تی جانی به یادی زولفته ئارامی رقح و راحه تی جانی نارم که قه دی به رزی صه د نه خلی شه جه ردینی دلی دیوانه و یصالی له بی جانانی ده وی دیوانه و یصالی له بی جانانی ده وی بادی نه و رقزی نه ویدی و مصلی گول دینی به باغان ئاه و نالین دی ، ده لین شای تیو گولان رق بی به بی باکی ده مینکی هات و داغی کردم و رق بی به نازیکی کوشنده ی صه ده زار جان و دل ئیفتاده ی

قسمت فسارسى

_ 1 _

710	ای صفا بخش جان نسیم صبا	(1)
717	بتم بر طلعت خود شانه زد زلف چلیپارا	(٢)
714	ای ترك خطأ ماه ختن سرو خود آرا	(4)
719	تاریك مكن روز مرا باز نگارا !	(٤)
719	ای ترك خطا ، ماه ختن ، سرو خود آرا	(0)
77+	باغبان از ما در گلزار بندیدن چرا ؟	(٢)
771	شانه زد بر روی خود چون طره دلالهرا	(v)
771	حلقه زد چ <i>ون</i> در <i>دی</i> زلفا رخ جانان را	(٨)
777	بشکست چو زلف سیه مشکفشان را	(٩)
774	آن روز کزان طره برخ بست شکنرا	(1.)
377	ز دست خود مده ای دیده یاد زلف مشکینرا	(11)
377	عبیدالله رئیس مرشدان و قطب ملتها	(17)
	- ب –	
777	ای خم زلف سیاه تو جنابش مستطاب	(١)
777	ســاقيا ! سوختم بيا بشــــاب	(٢)
779	هــان ! وفایی چه خفته دریــاب	(4)
777	صبا از من بگو با آن مه نا مهربان امشب	(0)
747	خوش همی غلطد برویش طره، پر پیچ و تاب	(٤)
777	مرا بیتاب داری هر دم ای زلف بتاب امشب	(٦)

_ _ __

	•	
740	گوشه، چشم توم گوشه نشین کرد ز خود	(١)
747	طر"ه از باد وزان لزران بروی دلبراست	(٢)
747	ای رخ و زلفت شب تاریك و روز روشناست	(٣)
777	ای فتنه، عالم به نگاه! این چه جمال است ؟	(٤)
744	ای انکه خطت سبز و لبت آب حیات است	(0)
747	گر کاینات نامه شود صد هزار بار	(٢)
749	زلف مشکین بین که بر عارض پریشان کردهاست	(v)
78+	ای بیادت عاشقانرا هر نفس	· (A)
137	بر دل و بر دیده گفتم : هر کجا خواهی بیا	(۹)
137	قلم بدست من اندر سواد خطهء قطم	(1.)
737	ای راحت دل قوت روان لعل لبانت	(11)
737	خطا گفتم که زلفت مشك چين است	(17)
754	براه دوست کسی سر نهد سبك باراست	(14)
7\$\$	دلبری دارم که در عالم نظیرش کمتراست	(11)
720	ای بت چین ای بلای جان خط و خالت	(10)
720	بفريادم رس ايجان عزيزان لعل شرينت	(١٦)
737	كشيده طره سر از اختيار عارض قامت	(\v)
7\$7	رفتم کنارش امروز جای گوشوارمام داد	(1)
7\$7	دل که با طرهء جانان سر سودا دارد	(٢)
729	بگذار تا بگریم در دیر راهبانان	(٣)

لاپەرە	نیوهی یه کهمی سهره تای ههر پارچه شیعریك	ژماره
70+	جز سر زلف تو دل که راه ندارد	(٤)
701	هر شام و سحر روی تو دیدن مزهدارد	(0)
707	دو هفت سال ریاضات خاك شمذینان	(۲)
704	سیه شد زلف با خورشید رو تا آشنایی خود نمائی کرد	(v)
704	بر چهره ، زلف خویش از پیچ و تاب کرد	(A)
702	بتم چو طر"ه برخسار خود فثان میکرد	(٩)
708	حسنت بفتح کشور دل اهتمام کرد	(١٠)
700	چشم سیاه مستت با ما به بین چها کرد	(11)
707	آن شکرخنده بوصل دهنم شاد نکرد	(17)
707	بجان آمد دلم تاکی دل ، ای جان ، بی دوا باشد	(14)
707	شادی من نه بخلد نه به کوثر باشد	(١٤)
409	دل دیوانه، دارم دمی بیغم نخوآهد شد	(10)
77.	مرا که دوش دو چشم از عم نگار تر آمد	(١٦)
77.	دوش اندر میکده چون وجه زیبا زدند	(\v)
377	شکل و بالای ترا ، یارب ، چه شیرین بستهاند	(١٨)
778	در ازل سنبل گیسوی ترا شانه زدند	(١٩)
770	بت من طرہ چو بر برگ سمن بر شکند	(++)
777	من توبه ز هرچه شیخ گوید پس ازین	(٢١)
777	مستانه چو از میکده بیرون آید	(۲۲)
	ــ س ــ	
77.8	ی شکر اگر وانرسی خال مگس	1 (1)

- 4		
	-7-	
779	جانا شب دوش مر <i>غکی</i> غالیه فام	(1)
779	خوشا روزی ز دنیا در بدر بم	(٢)
TV+	نگارینم! دل و جانم! حبیبم!	(٣)
771	هم چو شاهین بهوس بال پری بگشـــادم	(٤)
777	رنجیدهء یاران ز دوران گلمدارم	(0)
774	من که در گوشه، کاشانه دلی خوش دارم	(٦)
475	بخیال تو بهر جای که من مینگرم	(v)
770	گر من سوخته بر شاهد خوبان برسم	(٨)
770	بکوی یار هر دم از فراق یار مینالم	(٩)
777	ای آفت دل بلای جانم!	(1.)
TV A	بی تو ای دوست ندانم که چگویم چونم	(11)
	- ن -	
۲ ۷٩	السلام ای باغ رویت (جنة المأوای) من	(1)
۲۸+	یار ارمنی مذهب ! شوخ عیسوی ملت !	(٢)
	- 9 -	
7.1	این تطاول بین که از دست شب یلدا کشم	(1)
7,47	ای دلبرا! ای دلبرا جانم فدای جان تو	(٢)
	_ & _	
782	فدای جان پاکت این غلام دربدر کرده	(١)
7	مرا تحیر از آن زلف و روی نرگس مست است	(٢)
1746	الرا فيرار ان رنت و روي تو سن سنت است	(')

	- & -	
۲۸۲	شب است این زلف ، یا روز جدایی ؟	(1)
747	ای روی تو ابروی تو وان دو لب شیرین	(٢)
***	نمیدانم چرا ای دیده چندین خونفشان هستی ؟	(٣)
794	کرم خواندی ، ستم راندی ، وفا گفتی ، جفا کردی	(٤)
798	ندانم با وفاداران جفاکاری چرا کردی ؟	(0)
790	گفتم به بت ساده : که ای ترك خجندی	(۲)
797	در هر دو جهان گر اثر عشق نبودی	(v)
797	شنیدم کز (وفایی) لطف کردی یاد فرمودی	(٨)
797	سیباً به نزاکت تو نازم	(٩)
799	تا کی چو کمند مشکبارش	(1.)
799	ای بمصر سودایت صد عزیز قربانی	(11)
۳	دریغ <i>عهد گل و عاشقی و روز جوانی</i> !	(17)
	· · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	

مثنويات

**	زد صفیر مرغ جان بالای عرش	(١)
4.5	موسی جان باشد بر طور عشق	(٢)
٣٠٥	کأی نسیم منزل جانان من	(٣)
٣•٨	شانه كن زلف سياهش با ادب	(٤)
٣١٠	نی غلط گفتم که خورشید هداست	(0)

(۲) دل گرفتار بالای عشق تست (۲) حق آن روحانیان باهمند (۷) حق آن روحانیان باهمند کتاب شهد شکر کتاب شهد شکر پاشبهند

* * *

راست کردنهوهی هه لاــهی چاپ

راست	هەنە	ديز	لإپەزە
کارگاه	کارگا	1	10
ئەم شىعرەيش	شيعرەيش	۸ .	١٨
سابلاخي	سابلاخي	74	7 8
י נפַֿ	روح	1 1 1 1 V	********** \
دلئارام	دلئارام	٣	٨3
!	ş	٨	٥٣
بهرو	برو	ξ	75
ههم و بران	همو	۱۸	٨١
نە <u>ر</u> ق خى	نەزوخى	* * ·	171
بی	بێ	٣	178
فرۆ شـــه	فروشيه	۲.	178
ومحشى	وهحشى	ξ	140
جۆنى	جو ته	١٣	147
دوريم	دوريم	1	188

راست		4 Ĭ48	ێێ	لاپە ر ە
	(٣٩)	· —	10	771
• .	دەرىسى	دەرىسى	٨	115
	زولفی	زولف و	18	111
	ئەو	ئەم	17	7.1
	سرو خود آرا	سروآرا	17	719

ئه و بارچه پینج دیریهی که بهمرسته به دهست پی نه کات: «ماموستایان زهبیحی و هیمن . . تاد » له لاپهره (چل و نو)دا ، شوینی راسته قینهی له پاش پارچه شیعری « ههزار صهوم و صهلات بی » یه له لاپهرهی (چل و ههشت)دا.

نرخی (۲۵۰) فلسه

دەستىيى كردنى لەچاپدان ۱۹۷۸/٤/۱ لى بونەوە لەچاپ ۱۹۷۸/۸/۱

له کتیبخانهی نیشتمانیدا ژماره ۲۰۳ی سالی ۱۹۷۸ی دراوهتی